

**ЎЗБЕКИСТОН RESPUBLIKASI IЧКИ ИШЛАР ВАЗИРЛИГИ
МАЛАКА ОШИРИШ ИНСТИТУТИ**

МАХСУС ФАНЛАР ЦИКЛИ

**ИЧКИ ИШЛАР ОРГАНЛАРИ ПАТРУЛЬ-ПОСТ ХИЗМАТИ
ФАОЛИЯТИ САФДОРЛИК ЛАВОЗИМЛАРИГА ҚАБУЛ ҚИЛИНГАН
ХОДИМЛАРНИ БОШЛАНҒИЧ КАСБИЙ ТАЙЁРЛАШ ЎҚУВ
КУРСИНИНГ ПАТРУЛЬ-ПОСТ ФАОЛИЯТИ МОДУЛИ БЎЙИЧА**

ЎҚУВ-УСЛУБИЙ МАЖМУА

ТОШКЕНТ – 2023

Ўқув-услубий мажмуа Ўзбекистон Республикаси ИИВ Малака ошириш институти Илмий Кенгашининг 2023 йил “___” _____ даги йиғилишида кўриб чиқилган ва маъқулланган. “___” - сонли баённома.

Тузувчи:

З.Н. Хожибеков

Махсус фанлар цикли катта ўқитувчиси, майор

Тақризчилар:

Э.Х. Норбўтаев

ИИВ Академияси Маъмурий ҳуқуқ кафедраси,
доценти., подполковник

Ж.С. Мухторов

Махсус-касбий фанлар кафедраси доценти,
подполковник

Ўқув-услубий мажмуа Ички ишлар органлари “Патруль-пост хизмати фаолияти” сафдорлик лавозимларига қабул қилинган ходимларни бошланғич касбий тайёргарлик ўқув курсининг **“Патруль-пост хизмати фаолияти”** номли модул бўйича тайёрланган бўлиб, унда Ўзбекистон Республикасида жамоат хавфсизлигини таъминлаш, ҳуқуқбузарликларнинг олдини олиш ва жиноятчиликка қарши курашишнинг яхлит тизимини шакллантириш, ички ишлар органларининг энг қуйи бўғинидан республика даражасигача самарали фаолиятини йўлга қўйиш ва замонавий иш услубларини жорий этишга алоҳида эътибор қаратилганлиги кенг ёритилган.

Ўқув-услубий мажмуа Ўзбекистон Республикаси ИИВ таълим муассасалари тингловчи, курсантлар, шунингдек ички ишлар органларининг амалиёт ходимлари учун мўлжалланган.

УДК _____

©Ўзбекистон Республикаси ИИВ Малака ошириш институти, 2023.

Мундарижа

Кириш.....	4
Модул бўйича машғулот тақсимоти.....	6
1-Мавзу: “ИИОнинг жамоат тартибини сақлаш ва жамоат хавфсизлигини таъминлаш соҳасидаги фаолиятини тубдан такомиллаштириш чора-тадбирлари.....	7
2-Мавзу: “Транспорт ва туризм объектларида жамоат хавфсизлигини таъминлашнинг самарали тизимини жорий этишга оид қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида”ги Қарорнинг мазмун-моҳиятини ўрганиш бўйича.....	13
3-Мавзу: ИИВ жамоат хавфсизлиги департаментининг фаолияти ва унинг ҳуқуқий асослари.....	18
4-Мавзу: Ички ишлар органлари патруль-пост хизмати фаолияти самарадорлигини ошириш чора-тадбирлари.....	25
5-Мавзу: ППХ саф бўлинмалари раҳбар ходимларининг вазифа тақсимоTLари ва ваколатлари.....	33
6-Мавзу: ППХ саф бўлинмаларининг куч ва воситаларини бошқариш.....	42
7-Мавзу: ППХ нарядларини хизмат ўташга таёрлаш.....	51
8-мавзу: Ички ишлар органларининг патруль-пост хизмати саф бўлинмалари фаолиятини янада такомиллаштириш чора-тадбирлари.....	59
9-Мавзу: ППХ саф бўлинмалари нарядларининг алоҳида вазиятлардаги тактик ҳаракатлари.....	66
10-Мавзу: ППХ нарядларининг оммавий тадбирларга таёргарлик кўриш, ўтказиш ҳамда фавқулодда вазиятларда хавфсизликни ва жамоат тартибини сақлаш.....	72
11-Мавзу: ИИО лари назорат-лицензиялаш тизимининг моҳияти асосий вазифалари...	83
12-Мавзу: ИИО ларида конвой хизмати фаолияти.....	91
13-Мавзу: Маъмурий қамокқа олинган шахсларни қабул қилиш ва сақлаш учун мўлжалланган махсус қабулхоналарнинг ички тартиби.....	97
14-Мавзу: Вақтинча сақлаш хибсхоналари фаолиятини ташкил этиш тартиби.....	107
15-Мавзу: Муаян яшаш жойига эга бўлмаган шахсларни реабилитация қилиш марказлари фаолиятини ташкил этиш.....	120
Мазулар бўйича назорат саволлар.....	137
Глоссарий.....	143
Адабиётлар.....	148

КИРИШ

Мазкур ўқув услубий мажмуа Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2021-йил 15-апрелдаги “Ички ишлар органлари учун профессионал кадрларни тайёрлашнинг сифат жиҳатидан янги тизимини жорий этиш бўйича чора-тадбирлар тўғрисида”ги ПҚ-5076-сон қарори ҳамда Ички ишлар вазирлигининг 2021-йил 15-майдаги “Ўзбекистон Республикаси ИИВнинг Малака ошириш институти Уставини тасдиқлаш тўғрисида”ги 164-сонли ва 2021-йил 27-августдаги “Ички ишлар органларида узлуксиз ўқув-караера жараёни тизимини ташкил этиш тўғрисида”ги 310-сонли буйруқларига мувофиқ ишлаб чиқилган бўлиб, ички ишлар органларининг узлуксиз ўқув-караера жараёни тизимини амалга ошириш ва ички ишлар органларига хизматга янги қабул қилинган ходимларни тизимли равишда бошланғич касбий тайёргарликдан ўтказишни назарда тутди.

Ушбу ўқув услубий мажмуага кўра, ходимларни бошланғич касбий тайёрлаш ўқув жараёни блок-модуль тизимига асосланган бўлиб, машғулотларда инновацион педагогик технология, интерфаол метод ва замонавий ахборот-коммуникация технологияларини қўллаш орқали амалга ошириш, уларнинг ҳуқуқий ва касбий билимлари ҳамда амалий кўникмаларини юксалтиришга қаратилган.

Модулининг мақсади:

ходимларнинг малакасига қараб хизмат бўйича ўсишини таъминлаш, раҳбар кадрларнинг интеллектуал ва профессионал салоҳиятини янада ошириш, куч ва воситаларни самарали бошқариш, шунингдек ходимларда (бундан буён матнда тингловчилар деб юритилади) хизмат мажбуриятларини самарали бажаришлари учун касбий билимларини янгилаш, чуқурлаштириш ҳамда кўникма ва маҳоратларини оширишни узлуксиз таъминлашдан иборат.

Модулининг вазифалари:

тингловчиларда Ўзбекистон Республикаси Президенти, Ҳукумати ва Ички ишлар вазирлиги томонидан ички ишлар органлари ходимларига қўйилаётган бугунги кун талабларига жавоб берадиган юксак касбий маҳоратни ривожлантириш;

тингловчиларни юксак даражадаги ватанпарварлик, мустақиллик ғояларига садоқат руҳида тарбиялаш;

юқори даражада жанговар ва жисмоний, маънавий-ахлоқий ва руҳий тайёргарликни ҳар томонлама таъминлаш ва такомиллаштириб бориш;

тингловчиларнинг блок-модуль тизими асосида малакасини оширишни сифатли ва тизимли ташкил этиш;

тингловчиларни хизмат фаолиятида тузиладиган ҳужжатлар ҳамда уларнинг мажбуриятлари, вазифалари билан таништириш;

ўқитишнинг замонавий шакл ва усулларини, инновацион технологияларини, шу жумладан аниқ вазиятлар таҳлили машғулотларида ахборот-ҳуқуқий ва таълим ресурсларидан фойдаланиш имкониятларини таъминлаш, ахборот-коммуникация технологиялари ҳамда илғор хорижий тажрибаларни ўзлаштириш;

хизмат вазифаларини бажаришда, назария ва амалиётда учраётган барча ўзгаришларга етарли даражада аниқ баҳо бера олиш, мавжуд муаммоларни таҳлил қилиш ва тўғри қарорлар қабул қилиш қобилиятини ривожлантириш;

тингловчиларда тезкор ва криминоген вазиятни таҳлил қилиш, прогнозлаш ва баҳолашнинг замонавий усулларини ўргатиш ҳамда жамоат хавфсизлигини таъминлаш, ҳуқуқбузарликларни барвақт олдини олиш ва жиноятчиликка қарши курашишда ички ишлар органларининг мавжуд куч, восита ва усулларида самарали фойдаланиш кўникмаларини шакллантириш;

мамлакатимиз ва хориждаги ҳуқуқни муҳофаза қилиш органлари тизимига кирувчи асосий фаолият йўналишларидан бўлган жиноятларнинг олдини олиш, уларни фош этиш ва тергов қилиш, ҳуқуқбузарликлар профилактикаси ҳамда жамоат хавфсизлиги ва ҳуқуқ тартиботни таъминлаш муаммоларини ҳал этиш бўйича тўпланган илғор иш тажрибасини ўргатишдан иборат.

Модул бўйича тингловчиларнинг билим, кўникма ва малакаларига қўйиладиган талаблар:

Тингловчиларнинг билим, кўникма ва малакаларига қўйиладиган талаблар малака ошириш мазмуни, сифати ва уларнинг тайёргарлиги ҳамда компетентлигига қўйиладиган умумий малака талаблари билан белгиланади.

Тингловчи:

хизмат соҳаси фаолиятини тартибга солувчи ва мувофиқлаштирувчи норматив ҳужжатлар талабларини;

қонун ва қонун ости норматив-ҳуқуқий ҳужжатларининг ижросини ўз вақтида, бир хилда ва тўлиқ бажарилишини;

ходимлар ўртасида ўзаро муносабатлар қоидаларига амал қилиш, бошлиқлар ва ҳамкасбларни ҳурмат қилишни;

бўйсинувчанлик, бўйсинувчиларга юқори талабчанлик, бўйсинувчиларнинг иш натижаларини ҳолисона баҳолаш ва уларга ғамхўрлик қилишни;

ўз иш кўрсаткичларига танқидий қарашни;

ижрочилик интизомига риоя этиш ва уни ташкил этиш асосларини;

ахборотларни тўплаш, таҳлил қилишни;

ўз ваколати доирасида республикада криминоген вазиятни тизимли таҳлил ва прогноз қилиш асосларини;

ўз фаолияти самарадорлигини таҳлил қилиш ва баҳолашни *билиши* керак.

Тингловчи:

ўз фаолиятини режалаштириш;

ўз фаолиятига тааллуқли ахборот билан ишлаш;

ахборот-таҳлил фаолияти методларини аниқлаш;

иш юритиш ва махфийлик тартибига риоя этиш;

фаолиятидаги муаммо ва камчиликларни аниқлаш ва бартараф қилиш;

ички ишлар органларида бошқарув усулларини қўллаш;

жисмоний ва юридик шахслар мурожаатлари билан ишлаш;

доимий равишда ўз билим ва касбий кўникмаларини такомиллаштириб бориш, малака ва ҳуқуқий маданиятини ошириш бўйича *кўникмаларига* эга бўлиши лозим.

Тингловчи:

ички ишлар органлари фаолиятининг истиқболини белгилаш ва моделлаштиришнинг методологик асосларини амалиётга тадбиқ этиш;

ички ишлар органларида бошқарувни ташкил этиш;

янги инновацион ғояларни хизмат фаолиятига жорий этиш;

соҳавий хизматлар фаолиятини ташкил этишда ахборотлар билан таъминлаш ва алмашиш;

фаолиятига тааллуқли ҳуқуқ нормаларидан фойдаланиш ва қўллаш *малакаларига* эга бўлиши зарур.

Тингловчи:

шахс, жамият ва давлат хавфсизлигини таъминлаш;

ички ишлар органлари фаолиятини режалаштириш;

иш фаолиятида юзага келган турли зиддиятли ҳолатлар ва муаммоларни ҳал этиш ҳамда тегишли бошқарув қарорларини тўғри қабул қилиш;

самарали иш юритиш ва ҳужжатлар айланишини ҳамда жисмоний ва юридик шахслар мурожаатлари билан ишлаш тизимини йўлга қўйиш;

илғор иш тажрибаси ва услубларини амалиётга тадбиқ этиш компетенцияларига эга бўлиши лозим.

Модул бўйича машғулот тақсимоти:

Т/р	Блок ва ўқув модуллар номи	Ўқув юкламаси (соатларда)						Мустақил таълим	Назорат
		Умумий юклама ҳажми	Аудитория машғулотлари (соатларда)						
			Жами	таъриза	семинар, давралар сўхбат	амалий			
1	2	3	4	5	6	7	9	10	
	ИХТИСОСЛИК	248	158	70	58	30	80	10	
10.	Патруль-пост фаолияти	124	78	30	30	18	40	6	
10.1	ИИО нинг Жамоат тартибини сақлаш ва жамоат ҳавфсизлигини таъминлаш соҳасидаги фаолиятини тубдан такомиллаштириш чора-тадбирлари	6	4	2	2	-	2		
10.2	Транспорт ва туризм объектларида жамоат ҳавфсизлигини таъминлашнинг самарали тизимини жорий этишга оид қўшимча чора-тадбирлар	6	4	2	2		2		
10.3	ИИБ жамоат ҳавфсизлиги департаментининг фаолияти ва унинг ҳуқуқий асослари	6	4	2	2		2		
10.4	Ички ишлар органлари патруль-пост хизмати фаолияти самарадорлигини ошириш чора-тадбирлари	6	4	2	2		2		
10.5	ППХ саф бўлинмалари раҳбар ходимларининг вазифа тақсимоглари ва ваколатлари	6	4	2	2		2		
10.6	ППХ саф бўлинмаларининг куч ва воситаларини бошқариш	10	6	2	2	2	4		
10.7	ППХ нарядларини хизмат ўташга таёрлаш	6	4	2	2		2		
	10.1-10.7-мавулардан оралиқ назорат	2						2	
10.8	Ички ишлар органларининг патруль-пост хизмати саф бўлинмалари фаолиятини янада такомиллаштириш чора-тадбирлари	9	6	2	2	2	3		
10.9	ППХ саф бўлинмалари нарядларининг алоҳида вазиятлардаги тактик ҳаракатлари	9	6	2	2	2	3		
10.10	ППХ нарядларининг оммавий тадбирларга таёргарлик кўриш, ўтказиш ҳамда фавқулодда вазиятларда ҳавфсизликни ва жамоат тартибини сақлаш	9	6	2	2	2	3		
10.11	ИИО назорат-лицензиялаш тизимининг моҳияти асосий вазифалари	9	6	2	2	2	3		
10.12	ИИО ларида конвой хизмати фаолияти	9	6	2	2	2	3		
10.13	Маъмурий қамокқа олинган шахсларни қабул қилиш ва сақлаш учун мўлжалланган махсус қабулхоналарнинг ички тартиби	9	6	2	2	2	3		
10.14	Вақтинча сақлаш хибсхоналари фаолиятини ташкил этиш тартиби	9	6	2	2	2	3		
10.15	Муаян яшаш жойига эга бўлмаган шахсларни реабилитация қилиш марказлари фаолиятини ташкил этиш	9	6	2	2	2	3		
	Патруль-пост фаолияти модулдан якуний назорат	4						4	

1-мавзу: “ИИОнинг жамоат тартибини сақлаш ва жамоат хавфсизлигини таъминлаш соҳасидаги фаолиятини тубдан такомиллаштириш чора-тадбирлари

(маъруза 2 соат)

Машғулот режаси:

1-ўқув савол. ИИОнинг жамоат тартибини сақлаш ва жамоат хавфсизлигини таъминлаш соҳасидаги фаолиятини тубдан такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисидаги Қарорнинг мазмун-моҳияти.

2-ўқув савол. ИИО патруль-пост хизмати бўлинмалари томонидан фуқаролар гавжум бўладиган жойларда жамоат тартибини сақлаш ва жамоат хавфсизлигини таъминлаш хизматларини шартномавий-ҳуқуқий асосда кўрсатиш тартиби тўғрисида Низом.

1-ўқув савол. ИИОнинг жамоат тартибини сақлаш ва жамоат хавфсизлигини таъминлаш соҳасидаги фаолиятини тубдан такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисидаги Қарорнинг мазмун-моҳияти.

Жамоат тартибини сақлаш ва жамоат хавфсизлигини таъминлаш ички ишлар органлари фаолиятининг асосий йўналишларидан бири ҳисобланади. Мустақиллик йилларида мамлакатимизда жамоат тартибини сақлаш ва жамоат хавфсизлигини таъминлаш вазифасини самарали амалга оширишни ташкил этиш мақсадида, Ўзбекистон Республикаси Ички ишлар вазирлигида асосий вазифаси бевосита жамоат тартибини сақлаш ва хавфсизлигини таъминлашдан иборат бўлган Патруль-пост хизмати ва жамоат тартибини сақлаш хизмати ҳамда унинг тизимига кирувчи саф бўлинмаларининг таркибий тузилмалари шаклланди ҳамда уларнинг фаолияти такомиллаштириб борилди.

Шунингдек, Ўзбекистон Республикасининг «Ички ишлар органлари тўғрисида»ги (2016 йил 16 сентябрь) қонуннинг қабул қилиниши бугунги кунда ички ишлар органларининг ўта масъулиятли, серқирра ва ранг-баранг фаолиятини тартибга солувчи ҳуқуқий майдондаги бўшлиқ, ноаниқлик ва зиддиятларни бартараф этиш, шунингдек алоҳида қонун доирасидаги ички ишлар органлари фаолиятига оид асосий қоидаларни ягона тизимга солишни таъминлаш орқали ички ишлар органлари тизимидаги ислохотларнинг мазмунан янги босқични бошлаб берди. Қонунда ички ишлар органларининг барча соҳалари қатори патруль-пост ва жамоат тартибини сақлаш хизматининг асосий фаолият йўналишлари ҳамда уларнинг ўз ваколатлари доирасида амалга оширилиши белгиланди.

Патруль-пост хизмати ва жамоат тартибини сақлаш бўлинмалари фаолиятини бошқаришни ҳуқуқий тартибга соладиган яна бир муҳим ҳужжат бу Ўзбекистон Республикаси Президентининг «Ички ишлар органларининг фаолияти самарадорлигини тубдан ошириш, жамоат тартибини, фуқаролар ҳуқуқлари, эркинликлари ва қонуний манфаатларини ишончли ҳимоя қилишни таъминлашда уларнинг масъулиятини кучайтириш чора-тадбирлари тўғрисида»ги 2017 йил 10 апрелдаги ПФ-5005-сонли Фармони дир.

Унга мувофиқ, ички ишлар органларининг жамоат тартибини сақлаш ва жамоат хавфсизлигини таъминлаш соҳасидаги фаолиятини тубдан такомиллаштириш, шунингдек мамлакатда кўча ва жамоат жойларда жамоат тартибини сақлаш ҳамда жамоат хавфсизлигини таъминлаш самарадорлигини ошириш мақсадида Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2017 йил 1 майдаги “ИИОнинг жамоат тартибини сақлаш ва жамоат хавфсизлигини таъминлаш соҳасидаги фаолиятини тубдан такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисидаги”ги ПҚ-2940-сон Қарори қабул

қилиниб унда асосий йўналишларини амалга ошириш Ўзбекистон Республикаси Ички ишлар вазирлиги ва унинг ҳудудий бўлинмаларининг энг муҳим вазифаси деб белгиланди:

Қарорда энг муҳим вазифалар деб қуйидагилар белгилаб берилган:

биринчидан, патруль-пост хизмати ва жамоат тартибини сақлаш республика, ўрта ва қуйи бўлинмалари фаолиятини ташкил этишнинг асосий вазифа ва функцияларнинг аниқ белгиланиши ва тақсимланишини ҳамда ҳар бир ходимнинг ўзига юклатилган вазифаларни бажариш учун шахсий жавобгарлигини назарда тутувчи сифат жиҳатидан мутлақо янги тартибини ўрнатиш;

иккинчидан, кўчалар, майдонлар, истироҳат боғлари, вокзаллар, аэропортлар ва бошқа жамоат жойларида, шунингдек оммавий тадбирларни ўтказиш чоғида хизматни ўташда фуқароларнинг ҳуқуқ ва эркинликларига сўзсиз риоя этилишини, уларнинг шаъни ва кадр-қимматининг ҳурмат қилинишини, муомала маданияти ва одоб-ахлоқ қоидаларига қатъий амал қилинишини таъминлаш;

учинчидан, патруль-пост хизмати ва жамоат тартибини сақлаш бўлинмалари ходимлари ўртасида профилъьактик тадбирларни кучайтириш, улар томонидан хизматни ўташ жараёнида, айниқса тунги вақтларда порахўрлик ва ваколатни суиистеъмол қилиш ҳолатларига барҳам бериш;

тўртинчидан, ижтимоий-сиёсий, маданий-оммавий ва бошқа тадбирларни ўтказишда фуқаролар хавфсизлигини таъминлашнинг юқори мобиллиги ва самарадорлигини оширишга имкон берадиган янги иш усуллари жорий этиш, ҳуқуқ-тартиботнинг гуруҳлар томонидан бузилиши ва оммавий тартибсизликларнинг барвақт олдини олиш ҳамда бартараф этишнинг таъсирчан тизимини шакллантириш;

бешинчидан, жамоат тартибини сақлаш ва жамоат хавфсизлигини таъминлаш фаолиятининг мувофиқлаштирилиши ва ташкилий-услубий таъминланишини кучайтириш, мазкур соҳага юклатилган вазифаларни бажаришда ички ишлар органларининг фуқаролик жамияти институтлари ва аҳоли билан яқиндан ҳамкорлик қилиш механизмларини ривожлантириш;

олтинчидан, фаолиятда замонавий ахборот-коммуникация технологияларидан кенг фойдаланиш, маъмурий қамоққа олинган шахсларни сақлаш учун махсус қабулхоналар, вақтинча сақлаш ҳибсхоналари ва муайян яшаш жойига эга бўлмаган шахсларни реабилитация қилиш марказларининг моддий-техника базасини мустаҳкамлаш каби вазифалар берилди.

Ўзбекистон Республикаси Ички ишлар вазирлиги Патруль-пост хизмати ва жамоат тартибини сақлаш бош бошқармаси ички ишлар органлари бўлинмалари, вазирлик ва идораларнинг жамоат тартибини сақлаш ва жамоат хавфсизлигини таъминлаш, шунингдек оммавий тадбирларга тайёргарлик кўриш ва уларни ўтказиш масалалари бўйича фаолиятини мувофиқлаштиришни ва унга ташкилий-услубий раҳбарликни амалга оширади;

-патруль-пост хизмати саф бўлинмаларининг жавобгарлик ҳудудларига кирмайдиган жойларда жамоат тартибини ва хавфсизликни таъминлаш туман (шаҳар) ички ишлар бошқармалари (бўлимлари), шу жумладан профилъьактика инспекторлари зиммасига юклатилади.

Шунингдек Тошкент шаҳар ички ишлар бош бошқармаси Патруль-пост хизмати ва жамоат тартибини сақлаш бошқармасининг Патруль-пост хизмати бригадаси таркибида ўрнатилган умумий штатлар сони доирасида 50 бош хизмат отлари бириктирилган Отлик отряд тузиши ҳамда унинг асосий вазифалари этиб қуйидагилар белгиланди:

-очик жойларда ўтказиладиган оммавий тадбирлар чоғида жамоат тартибини сақлаш ва жамоат хавфсизлигини таъминлашда юқори ҳаракатчанлик ҳамда мобилъь тўсиқлар ва халқаларнинг ташкил этилишини таъминлаш;

-Тошкент шаҳрининг марказий кўчалари, дам олиш зоналари ва аҳоли гавжум бўладиган бошқа жойларда жамоат тартибини сақлаш ва фуқаролар хавфсизлигини таъминлаш, хукукбузарларни ушлаш бўйича кечиктириб бўлмайдиган чораларни кўриш белгиланди.

2-ўқув савол. ИИО патруль-пост хизмати бўлинмалари томонидан фуқаролар гавжум бўладиган жойларда жамоат тартибини сақлаш ва жамоат хавфсизлигини таъминлаш хизматларини шартномавий-ҳуқуқий асосда кўрсатиш тартиби тўғрисида Низом.

Ўзбекистон Республикаси Президентининг «Ички ишлар органларининг жамоат тартибини сақлаш ва жамоат хавфсизлигини таъминлаш соҳасидаги фаолиятини тубдан такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида» ги 2017 йил 1 майдаги ПҚ-2940-сон қарорига мувофиқ Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2017 йил 09 октябрдаги «Ички ишлар органларининг патруль-пост хизмати бўлинмалари томонидан фуқаролар гавжум бўладиган жойларда жамоат тартибини сақлаш ва жамоат хавфсизлигини таъминлаш борасидаги хизматларни шартномавий-ҳуқуқий асосда амалга ошириш тартиби тўғрисидаги низомни тасдиқлаш ҳақида»ги 808-сон Қарори қабул қилинди.

Ушбу Низом ички ишлар органларининг патруль-пост хизмати бўлинмалари томонидан фуқаролар гавжум бўладиган жойларда жамоат тартибини сақлаш ва жамоат хавфсизлигини таъминлаш борасидаги хизматларни шартномавий-ҳуқуқий асосда кўрсатиш тартибини белгилайди.

Ушбу Низом оммавий тадбирларни ташкил этиш ва ўтказишга, шунингдек йиғилишлар, митинглар, кўча намойишлари ва демонстрацияларга нисбатан татбиқ этилмайди.

Бозорлар, йирик савдо, кўнгилочар, дам олиш мажмуалари ва марказлари ҳамда фуқаролар гавжум бўладиган бошқа жойларда жамоат тартибини сақлаш ва жамоат хавфсизлигини таъминлаш борасидаги тадбирлар шартномавий-ҳуқуқий асосда ички ишлар органларининг патруль-пост хизмати бўлинмалари томонидан мазкур жойларда фаолият кўрсатувчи юридик шахслар билан тузиладиган шартномаларга мувофиқ пулли асосда амалга оширилади.

Фуқаролар гавжум бўладиган жойларда жамоат тартибини сақлаш ва жамоат хавфсизлигини таъминлаш борасидаги хизматлар юзасидан шартнома тузиш.

Жамоат тартибини сақлаш ва жамоат хавфсизлигини таъминлаш хизматлари кўрсатиш тўғрисида шартнома тузиш учун юридик шахс туман (шаҳар) ички ишлар бошқармаси (бўлим)га ариза билан мурожаат қилади. Аризада юридик шахснинг номи ва ташкилий-ҳуқуқий шакли, фуқаролар гавжум бўладиган жойнинг номи, манзили, бино ва иншоотлар ҳамда атрофидаги ҳудуднинг схемаси илова қилинган ҳолда кўрсатилади.

Шартнома тузиш тўғрисидаги ариза туман (шаҳар) ички ишлар бошқармасининг (бўлимининг) жамоат тартибини сақлаш бўлими (бўлинмаси, гуруҳи) томонидан ариза келиб тушган кундан бошлаб ўн иш куни ичида кўриб чиқилади.

Аризани кўриб чиқишда туман (шаҳар) ички ишлар бошқармасининг (бўлимининг) жамоат тартибини сақлаш бўлими (бўлинмаси, гуруҳи) юридик шахс билан биргаликда фуқаролар гавжум бўладиган жой кўздан кечирилади.

Фуқаролар гавжум бўладиган жойни кўздан кечириш натижаси бўйича далолатнома тузилиб, унда объект ҳудудининг чегараси, ППХ бўлинмаси шахсий таркибининг талаб

этиладиган сони, хизмат хоналари, пост ва маршрутларнинг жойлашуви, жавобгарлик худуди, ППХ бўлинмаси ходимларининг хизмат олиб бориш вақти ҳамда тартиблари белгиланади, шунингдек, шартнома лойиҳаси ишлаб чиқилади.

Кўздан кечириш далолатномаси ва шартнома лойиҳаси тегишли равишда Қорақалпоғистон Республикаси Ички ишлар вазирлиги, вилоятлар ички ишлар бошқармалари ҳамда Тошкент шаҳар Ички ишлар бош бошқармасининг Патруль-пост хизмати ва жамоат тартибини сақлаш бошқармасига юборилади.

Фуқаролар гавжум бўладиган жойнинг ўзига хос хусусиятлари инобатга олинган ҳолда, кўздан кечириш далолатномаси ва шартнома лойиҳасида ППХ бўлинмасининг хизматини ташкил этишнинг алоҳида шартлари кўрсатилиши мумкин.

Юкланган вазифаларни бажариш учун ППХ бўлинмаси шахсий таркибининг сони, пост ва патруль йўналишларининг жойлашуви, шунингдек хизматни ўташ қоидалари Ўзбекистон Республикаси Ички ишлар вазири томонидан белгиланган тартибда амалга оширилади.

Қорақалпоғистон Республикаси Ички ишлар вазирлиги, вилоятлар ички ишлар бошқармалари ёки Тошкент шаҳар ички ишлар бош бошқармасининг Патруль-пост хизмати ва жамоат тартибини сақлаш бошқармаси кўздан кечириш далолатномаси ва шартнома лойиҳасини кўриб чиқиш якунлари бўйича уларни беш иш кунидан кечиктирмаган ҳолда, Қорақалпоғистон Республикаси Ички ишлар вазирлиги, вилоятлар ички ишлар бошқармалари ёки Тошкент шаҳар Ички ишлар бош бошқармаси раҳбариятига тақдим этади.

Қорақалпоғистон Республикаси Ички ишлар вазирлиги, вилоятлар ички ишлар бошқармалари ёки Тошкент шаҳар Ички ишлар бош бошқармасининг Патруль-пост хизмати ва жамоат тартибини сақлаш бошқармалари томонидан кўздан кечириш далолатномасида объектлар чегарасини, ППХ бўлинмасининг жавобгарлик зоналарини, пост ва патруль йўналишларининг жойлашуви, сони ҳамда кўрсатиладиган хизматлар смета қийматини белгилашда жиддий камчиликлар аниқланганда, туман (шаҳар) ички ишлар бошқармасига (бўлимига) мазкур камчиликлар ҳамда уларни бартараф этиш тартиблари кўрсатилган билдиришнома юборилади.

Шартнома лойиҳаси амалдаги қонунларга мувофиқ бўлган тақдирда, Қорақалпоғистон Республикаси Ички ишлар вазирлиги, вилоятлар ички ишлар бошқармалари ҳамда Тошкент шаҳар Ички ишлар бош бошқармаси уч иш кунидан ошмаган муддатда Ўзбекистон Республикаси Ички ишлар вазирлигига юридик шахс билан шартнома тузиш ҳамда ППХ бўлинмаси ходимлари учун қўшимча штат бирликлари ажратиш тўғрисида тақдимнома киритади.

Юридик шахслар Қорақалпоғистон Республикаси Ички ишлар вазирлиги, вилоятлар ички ишлар бошқармалари ҳамда Тошкент шаҳар Ички ишлар бош бошқармаси билан шартнома тузади.

Шартнома тузиш ва ППХ бўлинмаси ходимлари учун қўшимча штат бирликлари ажратиш қонунчилиқда белгиланган тартибда амалга оширилади.

ППХ бўлинмаси зиммасидаги вазифаларни қўшимча штат бирликлари ажратилгандан сўнг амалга оширади.

Фуқаролар гавжум бўладиган жойларда жамоат тартибини сақлаш ва жамоат хавфсизлигини таъминлаш фаолиятини ташкил этиш

Фуқаролар гавжум бўладиган жойларда жамоат тартибини сақлаш ва жамоат хавфсизлигини таъминлаш хизматлари ППХ бўлинмалари нарядларининг фаолиятини ташкил этиш орқали кўрсатилади.

ППХ бўлинмалари фаолиятини молиялаштириш ва уларни моддий-техник воситалар билан таъминлаш тузилаётган шартномалар бўйича тушадиган маблағлар ҳисобидан амалга оширилади.

ППХ бўлинмаси ходимларининг хизматни олиб бориш тартиби ва вақти, пост ва маршрутларнинг жойлашуви ҳамда жавобгарлик ҳудудлари туман (шаҳар) ички ишлар бошқармаси (бўлими) бошлиғи томонидан юридик шахс билан келишилган ҳолда тасдиқланади.

Фуқаролар гавжум бўладиган жой бир нечта туманлар (шаҳарлар) ҳудудида жойлашган тақдирда, ППХ бўлинмаси ходимларининг хизматни олиб бориш тартиби ва вақти, пост ва маршрутларнинг жойлашуви ҳамда жавобгарлик ҳудудлари Қорақалпоғистон Республикаси Ички ишлар вазирлиги, вилоятлар ички ишлар бошқармалари ҳамда Тошкент шаҳар Ички ишлар бош бошқармасининг Патруль-пост хизмати ва жамоат тартибини сақлаш бошқармаси бошлиғи томонидан тасдиқланади.

ППХ бўлинмалари ходимлари Қорақалпоғистон Республикаси Ички ишлар вазирлиги, вилоятлар ички ишлар бошқармалари ҳамда Тошкент шаҳар Ички ишлар бош бошқармаси Патруль-пост хизмати ва жамоат тартибини сақлаш бошқармаси бошлиқлари тақдимномасига асосан, Қорақалпоғистон Республикаси Ички ишлар вазири, вилоятлар ички ишлар бошқармалари ҳамда Тошкент шаҳар Ички ишлар бош бошқармаси бошлиқлари томонидан лавозимга тайинланади ва лавозимдан озод этилади.

ППХ бўлинмаларининг бошқарув аппарати ва командирлар таркибининг умумий сони (отряд, гуруҳ командирлари) шартномаларга асосан ажратилган штат бирликларининг тўрт фоизидан ошмаслиги керак.

ППХ бўлинмаларининг амалдаги шартномалар асосида киритилган штат бирликлари белгиланган тартибда қисқартирилади.

Ички ишлар органларининг шартнома асосида фуқаролар гавжум бўладиган жойларда жамоат тартибини сақлаш ва жамоат хавфсизлигини таъминлаш хизматлари кўрсатиш тарифлари белгиланган тартибда Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлигида ушбу тарифларни декларация қилиш (тасдиқлаш) йўли билан белгиланади.

Шартномалар асосида хизматлар кўрсатишдан тушадиган маблағлар Қорақалпоғистон Республикаси Ички ишлар вазирлиги, вилоятлар ички ишлар бошқармалари ҳамда Тошкент шаҳар Ички ишлар бош бошқармасининг бюджетдан ташқари махсус ҳисоб-рақамларига ўтказилади.

Кўрсатиладиган хизматлар учун келиб тушадиган маблағлар ходимларга ойлик маош бериш, уларни моддий рағбатлантириш, ижтимоий ҳимоя қилиш ППХ бўлинмаларининг моддий-техник базасини, жумладан замонавий ахборот-коммуникация технологиялари билан жиҳозлаш ва янгилаш учун сарфланади.

Мустақил таълим учун топшириқ:

Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2017 йил 1 майдаги “ИИОнинг жамоат тартибини сақлаш ва жамоат хавфсизлигини таъминлаш соҳасидаги фаолиятини тубдан такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисидаги”ги ПҚ-2940-сон ва Вазирлар

Маҳкамасининг 2017 йил 09 октябрдаги 808-сон Қарорларини тўлиқ ўқиб конспектлаштириш.

Семинар машғулоти

Ушбу ўқув машғулоти **“Ақлий ҳужум”** методидан фойдаланиш орқали ўтказилади. Мавзу юзасидан тингловчиларга саволлар ташланади. “Ақлий ҳужум” методи орқали уларнинг мавзу бўйича билимлари аниқланади.

“Ақлий ҳужум” методининг босқичлари қуйидагилардан иборат: ходимларга савол ташланади ва уларга шу савол бўйича ўз жавобларини (фикр, ғоя ва мулоҳаза) билдиришларини сўралади; ходимларлар савол бўйича ўз фикр-мулоҳазаларини билдиришади; ходимларнинг фикр-ғоялари (диктофонга, видеотасмага, рангли қоғозларга ёки доскага) тўпланади; фикр-ғоялар маълум белгилар бўйича гуруҳланади; юқорида қўйилган саволга аниқ ва тўғри жавоб танлаб олинади.

Ўқув машғулотнинг саволлари:

1. ИИОнинг жамоат тартибини сақлаш ва жамоат хавфсизлигини таъминлаш соҳасидаги фаолиятини тубдан такомиллаштиришда Ўзбекистон Республикаси Ички ишлар вазирлиги ва унинг ҳудудий бўлинмаларининг энг муҳим вазифаси.

2. Ички ишлар вазирлигининг Патруль-пост хизмати ва жамоат тартибини сақлаш бош бошқармаси тўғрисида Низом.

3. ИИБ Патруль-пост хизмати ва жамоат тартибини сақлаш бош бошқармаси вазифалари.

4. Қорақалпоғистон Республикаси ИИБ, Тошкент шаҳар ички ишлар бош бошқармаси ва вилоятлар ички ишлар бошқармалари Патруль-пост хизмати ва жамоат тартибини сақлаш бошқармалари

2-мавзу: “Транспорт ва туризм объектларида жамоат хавфсизлигини таъминлашнинг самарали тизимини жорий этишга оид қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида”ги Қарорнинг мазмун-моҳиятини ўрганиш бўйича.

(маъруза 2 соат)

Машғулот режаси:

1-ўқув савол. “Транспорт ва туризм объектларида жамоат хавфсизлигини таъминлашнинг самарали тизимини жорий этишга оид қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида”ги Қарорнинг мазмун-моҳияти.

2-ўқув савол. Ўзбекистон Республикасида хавфсиз туризмни таъминлаш самарадорлигини ошириш.

1-ўқув савол. “Транспорт ва туризм объектларида жамоат хавфсизлигини таъминлашнинг самарали тизимини жорий этишга оид қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида”ги Қарорнинг мазмун-моҳияти

Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2019 йил 5 январдаги «Ўзбекистон Республикасида туризмни жадал ривожлантиришга оид қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида»ги ПФ-5611-сон ҳамда 2019 йил 1 февралдаги «Транспорт соҳасида давлат бошқаруви тизимини тубдан такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида»ги ПФ-5647-сон фармонларига мувофиқ, шунингдек, транспорт ва туризм объектларида жамоат хавфсизлигини самарали таъминлашнинг сифат жиҳатидан янги босқичга ўтиш мақсадида, 2019 йил 6 мартда “Транспорт ва туризм объектларида жамоат хавфсизлигини таъминлашнинг самарали тизимини жорий этишга оид қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида”ги ПҚ-4229-сон Қарори қабул қилинди.

Ушбу қарор билан Ўзбекистон Республикаси Ички ишлар вазирлиги ва Туризмни ривожлантириш давлат қўмитасининг Бухоро, Самарқанд, Хива ва Шаҳрисабз шаҳарларида жорий этилаётган Хавфсиз туризмни таъминлаш концепциясини Тошкент шаҳри, Тошкент ва Сурхондарё вилоятларида татбиқ этиш ва босқичма-босқич амалга ошириш белгилаб берилган.

Ички ишлар органларининг белгиланган штатлар сони доирасида Тошкент шаҳар ва Тошкент вилояти Ички ишлар бош бошқармалари, ва Сурхондарё вилояти ички ишлар бошқармасининг хавфсиз туризмни таъминлаш бошқармалари ташкил этилди.

Ташкил этилган Бошқармалар фаолиятининг асосий йўналишлари

❖ бевосита туризм намоиши объектлари ва инфратузилмаси ҳудудларида жамоат тартибини сақлаш, ҳуқуқбузарликларнинг барвақт олдини олиш ва жиноятчиликка қарши курашиш соҳасида ички ишлар органлари хизматини самарали ташкил қилиш;

❖ ички ишлар органларининг хавфсиз туризмни таъминлаш борасидаги фаолиятига ахборот-техник жиҳатдан кўмаклашиш, улар ўртасидаги ўзаро мувофиқлаштирилган ҳамкорлик устидан қатъий назорат ўрнатиш;

❖ туризм намоиши объектлари ва инфратузилмаси ҳудудларида криминоген вазиятни тизимли таҳлил қилиш, туристларга нисбатан содир этиладиган ҳуқуқбузарликлар сабаблари ва шароитларини аниқлаш ҳамда уларни бартараф этиш юзасидан манзилли чора-тадбирларни амалга ошириш.

Жамоат хавфсизлигини таъминлаш, ҳуқуқбузарликларнинг олдини олиш ва жиноятчиликка қарши курашишнинг яхлит тизимини шакллантириш, ички ишлар органларининг энг қуйи бўғинидан республика даражасигача самарали фаолиятини йўлга қўйиш мақсадида Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2021 йил 26 мартдаги

“Жамоат хавфсизлигини таъминлаш ва жиноятчиликка қарши курашиш соҳасида ички ишлар органлари фаолиятини сифат жиҳатидан янги босқичга кўтариш чора-тадбирлари тўғрисида”ги ПФ-6196 сон Фармони қабул қилинди.

Ушбу фармон билан Транспортда хавфсизликни таъминлаш бош бошқармаси, Хавфсиз туризмни таъминлашни мувофиқлаштириш бошқармаси ҳамда Метрополитенда хавфсизликни таъминлаш бошқармасини ўз ичига оладиган **Ўзбекистон Республикаси Ички ишлар вазирлиги тузилмасида Транспорт ва туризм объектларида хавфсизликни таъминлаш департаменти ташкил этилди.**

Департаментнинг асосий вазифалари этиб қуйидагилар белгиланди:

➤ метрополитен, темир йўл, ҳаво-транспорт ва туризм намоиши объектлари ва инфратузилмаси ҳудудларида (кейинги ўринларда — транспорт ва туризм объектлари) жамоат тартибини сақлаш, ҳуқуқбузарликлар профилъьактикаси ва жиноятчиликка қарши курашиш борасидаги фаолиятни мувофиқлаштириш;

➤ транспорт ва туризм объектлари ҳудудларида криминоген вазиятни тизимли таҳлил қилиш, йўловчи ва туристларга нисбатан содир этиладиган ҳуқуқбузарликлар сабаблари ва шароитларини аниқлаш ҳамда уларни бартараф этиш юзасидан манзилли чора-тадбирларни амалга ошириш;

➤ йўловчиларнинг ҳаракатланиш хавфсизлигини, темир йўл ва ҳаво транспортида ташиладиган товар-моддий бойликларнинг бутлиги ва кўриқланишини самарали таъминлаш;

➤ транспорт ва туризм объектларида террористик таҳдидларни, гиёҳвандлик воситалари, уларнинг аналоглари, психотроп моддалар ва уларнинг прекурсорлари, ўқотар қурол, ўқ-дорилар, портловчи, радиактив, заҳарли, кучли таъсир қилувчи ва заҳарловчи моддаларнинг ноқонуний айланмаси билан боғлиқ ҳолатларни ўз вақтида аниқлаш ва бартараф этишни ташкил қилиш;

➤ замонавий ахборот-коммуникация технологияларидан фойдаланган ҳолда транспорт ва туризм объектлари ва уларга туташ ҳудудларда жамоат хавфсизлигини таъминлашнинг марказлашган мувофиқлаштирилган бошқарувини амалга ошириш вазифалари юклатилди.

2019 йил 1 апрелдан бошлаб қуйидаги тартиб жорий этилган, унга кўра:

Ўзбекистон Республикаси Ички ишлар вазирлиги Транспорт ва туризм объектларида хавфсизликни таъминлаш департаментининг Хавфсиз туризм бошқармаси ва унинг ҳудудий бўлинмаларига шартнома асосида туристлар ва туристик гуруҳларни, шу жумладан автотранспортда ҳаракатланиш вақтида кузатиб бориш ҳамда моддий маданий мерос объектларида жамоат тартибини сақлаш бўйича пулли хизматлар кўрсатиш ҳуқуқига эга;

❖ транспорт объектларида, биринчи навбатда туризм йўналишидаги поездларда хавфсиз туризмни таъминлаш бўйича функциялар транспортда хавфсизликни таъминлаш бўлинмалари томонидан амалга оширилади;

❖ транспорт объектларида содир этилган жиноят ва ҳодисалар ҳақидаги хабар ва аризаларни ҳисобга олиш ва қайд этиш марказлашган тартибда транспортда хавфсизликни таъминлаш бўлинмаларининг навбатчилик қисмлари томонидан амалга оширилади;

❖ транспорт объектлари ва уларга туташ ҳудудларда содир этилган жиноятлар билан боғлиқ баҳсли материалларни кўриб чиқишга доир қарор қабул қилиш Ўзбекистон Республикаси ички ишлар вазирининг соҳавий ва минтақавий назоратни таъминлаш юзасидан бириктирилган ўринбосари томонидан Ўзбекистон Республикаси Транспорт прокуратураси билан келишилган ҳолда амалга оширилади;

❖ туризм йўналишидаги темир йўл транспортда ҳаракатланиш давомида содир этилган, тегишлилиги бўйича ички ишлар органларига тааллуқли бўлган маъмурий ҳуқуқбузарликларни кўриб чиқиш ва қарор қабул қилиш уларда жамоат тартибини самарали таъминлаш учун кузатувчи профилъ-актика инспекторлари лавозимларини босқичма-босқич жорий этиш орқали бевосита поездларнинг ўзида амалга оширилади;

❖ темир йўл вокзаллари ва аэропортлар атрофида йўл ҳаракати хавфсизлиги қоидалари бузилишининг олдини олиш ва чек қўйиш ҳудудий ички ишлар органлари билан биргаликда транспортда хавфсизликни таъминлаш бўлинмалари томонидан амалга оширилади.

Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2019 йил 5 январдаги «Ўзбекистон Республикасида туризмни жадал ривожлантиришга оид қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида»ги ПФ-5611-сон фармонинг 1-иловасига мувофиқ, 2019 — 2025 йилларда Ўзбекистон Республикасида туризм соҳасини ривожлантириш Концепцияси қабул қилинган унда хавфсиз туризмни таъминлаш бўлинмалари жойларда Концепциянинг амалга оширилиши учун масъул бўлган ишчи орган сифатида фаолият олиб боради;

➤ хавфсиз туризмни таъминлаш бўлинмалари ўз хизмат фаолиятида Ўзбекистон Республикаси ички ишлар вазири томонидан тасдиқланадиган алоҳида фарқловчи белгилар, автотransпорт воситаларида ягона светографик схемалар ҳамда эмблемадан фойдаланишлари мумкин;

➤ бошқарма бошлиқлари бир вақтнинг ўзида тегишлича Тошкент шаҳар Ички ишлар бош бошқармаси, Тошкент ва Сурхондарё вилоятлари ички ишлар бошқармалари бошлиқларининг ўринбосарлари ҳисобланади;

➤ бошқармаларга Бухоро, Қашқадарё, Самарқанд ва Хоразм вилоятлари ички ишлар органларининг турдош бўлинмалари учун қонунчиликда белгиланган кадрларни танлаш ва меҳнатга ҳақ тўлаш шартлари татбиқ этилади;

➤ Тошкент шаҳар, Тошкент ва Сурхондарё вилоятлари ҳокимлари тегишли вазирлик ва идоралар ҳудудий бўлинмаларининг Концепцияни амалга ошириш бўйича фаолияти устидан тизимли назоратни таъминлайдилар ҳамда уларнинг яқин ва самарали ҳамкорлигини ташкил этиш бўйича шахсан жавобгар ҳисобланадилар;

➤ ички ишлар органлари республикада хавфсиз туризмни таъминлаш аҳволини тизимли мониторинг қилади ҳамда туристлар оқими ва юзага келаётган тезкор вазият таҳлили асосида мазкур йўналишдаги иш самарадорлигини ошириш бўйича Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасига вақти-вақти билан таклифлар киритиб боради;

➤ транспортда хавфсизликни таъминлаш бўлинмалари фаолиятини кундалик тартибга солиш масалалари бўйича тегишлича Қорақалпоғистон Республикаси ички ишлар вазири ва вилоятлар ички ишлар бошқармалари бошлиқларига, хизмат ва тезкор фаолиятни ташкил этиш масалалари бўйича бевосита Бош бошқармага бўйсунди.

➤ хавфсиз туризмни таъминлаш бўлинмалари ходимларининг кўшимча штат бирликларини жорий қилиш ҳамда туризм намоёниши ва инфратузилмаси объектларининг сони ҳамда ўзига хос хусусиятларини ҳисобга олган ҳолда ушбу соҳага фуқароларни шартнома асосида жалб қилиш;

➤ хавфсиз туризмни таъминлаш бўлинмалари ходимлари учун, қонунчиликда белгиланган бошқа кўшимча ҳақлардан қатъи назар, лавозим маошининг 100 фоизигача бўлган миқдорда рағбатлантирувчи устамалар жорий этиш ҳуқуқи берилди.

Жамғарма маблағлари фақат қуйидагилар учун сарфланади:

➤ хавфсиз туризмни таъминлаш бўлинмаларининг ходимларини рағбатлантириш ва моддий-техник базасини мустаҳкамлаш;

➤ хавфсиз туризмни таъминлаш бўлинмалари ходимларининг касбий тайёргарлигини ошириш, улар томонидан илғор хорижий тажрибани, шу жумладан хорижий мамлакатларга чиқиш орқали ўрганиш билан боғлиқ тадбирларни ташкил этиш

2-ўқув савол. Ўзбекистон Республикасида хавфсиз туризмни таъминлаш самарадорлигини ошириш

2019 йилда Ўзбекистон Республикасида хавфсиз туризмни таъминлаш самарадорлигини ошириш бўйича «Йўл харитаси» тасдиқланган.

Бунда вазирлик ва идоралар раҳбарлари зиммасига «Йўл харитаси»да назарда тутилган тадбирларнинг ўз вақтида, сифатли ва самарали амалга оширилиши юзасидан шахсий жавобгарлик юклатилган.

шартнома асосида «Ўзбекистон темир йўллари» АЖ маблағлари ҳисобидан туристик йўналишлар бўйича темир йўл поездларида профильёактика инспекторларининг кўшимча штат бирликларини жорий этиш;

транспорт объектларида ҳуқуқбузарликларни аниқлаш ва ўз вақтида чек қўйиш ҳамда фавқулодда ҳолатларда ҳаракатланиш мақсадида идоравий вертолёт техникаси имкониятларидан фойдаланиш тартибини белгилаш ҳуқуқи берилсин.

Вилоятлар ва Тошкент шаҳар ҳокимликлари туризм объектлари ва инфратузилмаси ҳудудида жамоат хавфсизлигини таъминлаш фаолиятини моддий-техник мустаҳкамлаш мақсадида уч ой муддатда маҳаллий бюджет маблағлари ҳисобидан хавфсиз туризмни таъминлаш бўлинмаларига мамлакатимизда ишлаб чиқарилган 3 тадан енгил автомобильё, 5 тадан скутер ва 5 тадан мотоциклларни бир марталик харид қилиш ва ажратиш чораларини кўриш;

Тошкент вилояти ички ишлар бош бошқармасининг хавфсиз туризмни таъминлаш бошқармаси таркибида «Чорвоқ» эркин туристик зонаси ҳудуди табиий шароитларининг ўзига хос хусусиятларини инобатга олган ҳолда ҳудудда хизмат олиб борувчи тегишли бўлинмани шакллантириш;

Ички ишлар органларининг хавфсиз туризмни таъминлаш бўлинмалари томонидан бажарилган ишларни ҳар томонлама таҳлил қилиш ҳамда илғор хорижий тажрибани ўрганиш асосида уларнинг ташкилий-штат тузилмасини қайта кўриб чиқиш:

Ўзбекистон Республикаси Ахборот технологиялари ва коммуникацияларини ривожлантириш вазирлиги, Ички ишлар вазирлиги Транспорт вазирлиги ва Давлат хавфсизлик хизмати билан биргаликда:

Бош бошқарма тузилмасида транспорт объектлари ва уларга туташ ҳудудларда жамоат хавфсизлигини таъминлашнинг марказлашган мувофиқлаштирилган бошқарувини амалга ошириш имконини берувчи ситуацион-таҳлилий марказни тузиш бўйича

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасига таклиф киритилди ва босқичма босқич амалиётга татбиқ этилмоқда;

-транспорт объектларида, шу жумладан «Ўзбекистон темир йўллари» АЖ ва «Ўзбекистон аэропорти» АЖ маблағлари ҳисобидан интеллектуал видеокузатув тизимини жорий этишни ҳамда уни «Хавфсиз шаҳар» аппарат-дастурий комплексига босқичма-босқич интеграция қилишни белгилаб берди.

Ўзбекистон Республикаси Ташқи ишлар вазирлиги, Ички ишлар вазирлиги Транспорт вазирлиги ва Туризмни ривожлантириш давлат қўмитаси билан биргаликда транспорт ва туризм объектларида жамоат хавфсизлигини таъминлаш соҳасида полиция тузилмалари ва халқаро ташкилотлар вакиллари билан учрашув ва музокараларни назарда тутувчи илғор хорижий тажрибани ўрганиш дастури тасдиқланди.

Ўзбекистон Республикаси Ички ишлар вазирлиги:

мазкур қарор талабларидан келиб чиққан ҳолда Ўзбекистон Республикаси Ички ишлар вазирлигининг Транспортда хавфсизликни таъминлаш бош бошқармаси тўғрисидаги низомни тасдиқланиши белгиланди;

Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлиги билан биргаликда Ўзбекистон Республикаси Ички ишлар вазирлиги ҳузуридаги Хавфсиз туризмни таъминлаш жамғармаси тўғрисидаги низомни ишлаб чиқилди ва тасдиқланди;

янгидан ташкил этилаётган бўлинмаларнинг тўлақонли фаолиятини таъминлаш мақсадида фаолиятининг ўзига хос жиҳатларини ҳисобга олган ҳолда уларни жойлаштириш, жиҳозлаш, малакали мутахассислар билан тўлдириш ҳамда бошқа ташкилий масалаларни ҳал этиш чора-тадбирлари кўрилмоқда;

Мазкур қарорда назарда тутилган тадбирларни амалга ошириш билан боғлиқ сарф-харажатлар Ўзбекистон Республикаси Ички ишлар вазирлигининг асосланган ҳисоб-китоблари бўйича ҳар йили ажратиладиган бюджет маблағлари, Ички ишлар вазирлигининг бюджетдан ташқари маблағлари, Жамғарма, маҳаллий бюджетлар маблағлари ҳамда қонунчилик билан тақиқланмаган бошқа манбалар ҳисобидан қопланади.

Мустақил таълим учун топширик: “Транспорт ва туризм объектларида жамоат хавфсизлигини таъминлашнинг самарали тизимини жорий этишга оид қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида”ги Қарорини тўлиқ ўқиб конспектлаштириш.

2-мавзу: “Транспорт ва туризм объектларида жамоат хавфсизлигини таъминлашнинг самарали тизимини жорий этишга оид қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида”ги Қарорнинг мазмун-моҳияти.

Семинар машғулоти

Ушбу ўқув машғулоти **“Ақлий ҳужум”** методидан фойдаланиш орқали ўтказилади.

Мавзу юзасидан тингловчиларга саволлар ташланади. “Ақлий ҳужум” методи орқали уларнинг мавзу бўйича билимлари аниқланади.

“Ақлий ҳужум” методининг босқичлари қуйидагилардан иборат: ходимларга савол ташланади ва уларга шу савол бўйича ўз жавобларини (фикр, ғоя ва мулоҳаза) билдиришларини сўралади; ходимларлар савол бўйича ўз фикр-мулоҳазаларини билдиришади; ходимларнинг фикр-ғоялари (диктофонга, видеотасмага, рангли қоғозларга ёки доскага) тўпланади; фикр-ғоялар маълум белгилар бўйича гуруҳланади; юқорида қўйилган саволга аниқ ва тўғри жавоб танлаб олинади.

Ўқув машғулотнинг саволлари:

1-савол. “Транспорт ва туризм объектларида жамоат хавфсизлигини таъминлашнинг самарали тизимини жорий этишга оид қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида”ги ПҚ-4229-сон қарор мазмуни

2-савол. Транспорт ва туризм объектларида хавфсизликни таъминлаш департаменти қайси норматив ҳужжат асосида ташкил этилган?

3-савол. Департаментнинг асосий вазифаларига нималар киради?

3-мавзу: ИИВ Жамоат хавфсизлиги департаментининг фаолияти ва унинг ҳуқуқий асослари.

(маъруза 2 соат)

Машғулот режаси:

1-ўқув савол. ИИВ Жамоат хавфсизлиги департаментининг фаолияти, вазифалари.

2-ўқув савол. Ўзбекистон Республикаси жамоат хавфсизлиги Концепцияси.

1-ўқув савол. ИИВ Жамоат хавфсизлиги департаментининг фаолияти, вазифалари.

Жамоат хавфсизлигини таъминлаш, ҳуқуқбузарликларнинг олдини олиш ва жиноятчиликка қарши курашишнинг яхлит тизимини шакллантириш, ички ишлар органларининг энг қуйи бўғинидан республика даражасигача самарали фаолиятини йўлга қўйиш ва замонавий иш услубларини жорий этиш орқали мамлакатимизда ҳуқуқ-тартибот ва қонунийликни мустаҳкамлаш, аҳолининг тинчлиги ва осойишталигини таъминлаш мақсадида Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2021 йил 26 мартдаги **“Жамоат хавфсизлигини таъминлаш ва жиноятчиликка қарши курашиш соҳасида ички ишлар органлари фаолиятини сифат жиҳатидан янги босқичга кўтариш чора-тадбирлари тўғрисида”**ги ПФ-6196-сон Фармони қабул қилинди.

Ушбу фармон асосида Ички ишлар органлари фаолиятини ташкил этишнинг мутлақо янги механизмларини жойий этиш баробарида:

-ҳар бир маҳалла, оила ва шахс кесимида жиноятчиликнинг сабабларини аниқлаш ва уларни бартараф этиш орқали ҳуқуқбузарликларнинг олдини олиш ва жиноятчиликка қарши курашишга оид муаммоларни бевосита жойларнинг ўзида ҳал этиш;

-худудларда жиноятчилик аҳволдан келиб чиқиб, ҳар бир туман, шаҳар ва маҳаллаларни тоифаларга ажратиш ҳамда ҳокимликлар, секторлар ва жамоатчилик билан

хамкорликда «жиноят ўчоқлари»ни бартараф этиш учун барча зарур куч ва воситаларни жалб қилиш;

-«республика — вилоят — туман — маҳалла» тизими асосида яхлит бошқарув ва узлуксиз назорат қилиш механизмларини жорий этиш, ички ишлар ва бошқа давлат органларининг жамоат хавфсизлигини таъминлаш борасидаги фаолиятини самарали мувофиқлаштириш орқали мамлакатимизда тинчлик ва барқарорликни таъминлаш;

-ички ишлар органлари ходимларининг замонавий қиёфасини яратиш, уларнинг масъулияти ва касбий салоҳиятини ошириш, жиноятчиликнинг янги кўринишларига қарши курашиш учун зарур кўникмаларни шакллантириш ҳамда соҳани тўлиқ рақамлаштиришга эришиш мақсадида

Патруль-пост хизмати ва жамоат тартибини сақлаш бош бошқармаси, Хукукбузарликлар профильфикаси бош бошқармаси, Йўл ҳаракати хавфсизлиги бош бошқармаси, Пробация хизматини ўз ичига оладиган Жамоат хавфсизлиги департаменти ташкил этилди.

Жумладан кўча ва жамоат жойларда хизмат олиб борадиган патруль-пост ва йўл-патруль хизмати бўлинмалари фаолиятини, шунингдек, маҳаллалар ва жамоат жойларида манзилли профильфикатик тадбирлар ўтказилишини мувофиқлаштириш ҳамда муқаддам судланган ва пробация ҳисобига олинган шахслар билан ишлаш ҳамда ички ишлар органларининг тунги хизматини ташкил этиш белгиланган.

Қуйидагилар Департаментнинг асосий вазифалари этиб белгилансин:

-ички ишлар органлари жамоат хавфсизлиги бўлинмаларининг фаолиятини мувофиқлаштириш, комплекс таҳлил қилиш ҳамда уларга амалий-услубий ёрдам кўрсатиш;

-жамоат тартибини сақлаш фаолиятини ташкил этиш, жамоат жойларида аҳолининг хавфсизлигини таъминлашда ички ишлар органлари куч ва воситаларини самарали бошқариш чораларини кўриш;

-ички ишлар органларининг хукукбузарликлар профильфикаси борасидаги фаолиятини таъминлаш, профильфикатик ҳисоб ва маъмурий назоратдаги шахсларни ижтимоий мослаштириш ишларини ташкил этиш;

-вояга етмаганлар ва ёшлар, айниқса уларнинг уюшмаган қисми билан манзилли тарбиявий ва профильфикатик чора-тадбирларни самарали ташкил этиш орқали улар орасида хукукбузарликларнинг олдини олиш;

-йўл ҳаракати хавфсизлигини таъминлаш фаолиятини ташкил этиш, йўл-транспорт ҳодисаларининг барвақт олдини олиш, транспорт воситасини бошқаришга доир чекловларга риоя этилишини назорат қилиш;

-озодликдан маҳрум қилиш билан боғлиқ бўлмаган жазоларни ижро этишни таъминлаш, пробация назоратидаги шахсларнинг хулқ-атворини назорат қилиш, ижтимоий мослаштириш ва қайта жиноят содир этилишининг олдини олиш ишларини ташкил этиш.

Ички ишлар вазирининг ўринбосари Жамоат хавфсизлиги департаменти бошлиғи зиммасига жамоат хавфсизлигини таъминлаш бўйича янги жорий этилаётган бошқарув тизимини самарали йўлга қўйиш ҳамда Департаментнинг асосий вазифалари ўз вақтида ва сифатли амалга оширилишини ташкил этиш бўйича шахсий жавобгарлик юклатилди.

Департамент Стратегия, «Йўл харитаси» ва Вазирлар Маҳкамаси томонидан ҳар йили тасдиқланадиган мамлакатда жамоат хавфсизлигини таъминлашга оид чора-тадбирлар дастурларининг амалга оширилиши бунда:

-мунтазам мониторинг олиб бориб, белгиланган чора-тадбирлар сифатли ва ўз вақтида ижро этилиши бўйича таклиф ва тавсияларни тегишли давлат органларига киритади;

-жамоат хавфсизлигини таъминлаш соҳасида эришилган натижалар ва аниқ кўрсаткичлар ақс эттирилган батафсил ахборотни доимий равишда кенг жамоатчиликка етказиб боради;

-ҳар чоракда умумлаштирилган ҳисоботни Вазирлар Маҳкамасига киритади ҳамда ҳар ярим йилда Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Хавфсизлик кенгаши муҳокамасига тақдим қилади.

Қорақалпоғистон Республикаси Жўқорғи Кенгеси, халқ депутатлари вилоятлар ва Тошкент шаҳар Кенгашилари мажлисларида ҳудудий ички ишлар органлари раҳбарларининг ўринбосарлари — жамоат хавфсизлиги хизмати бошлиқлари томонидан ҳар чоракда жамоат хавфсизлиги юзасидан ҳисобот бериш, шунингдек, мазкур йўналишда кўрилатган чораларнинг натижаларини танқидий муҳокама қилиб, уларнинг самарадорлигини ошириш бўйича тавсиялар ишлаб чиқиш амалиёти жорий этилади;

-республикада жамоат тартибини оммавий бузиш билан боғлиқ ҳолатлар юзага келганда ваколатли идораларнинг ҳаракатларини умумий мувофиқлаштириш вазифаси Департамент зиммасига юклатилади ҳамда унинг қошида ягона идоралараро бошқарув штаби ташкил этилади;

-Департамент бошлиғи ички ишлар органлари томонидан амалга ошириладиган жамоат хавфсизлигини таъминлаш тадбирларининг ягона мувофиқлаштирувчиси ҳисобланади;

-Департамент ва унинг ҳудудий бўлинмалари таркибига жамоат тартибини сақлаш, ҳуқуқбузарликлар профилъактикаси, йўл ҳаракати хавфсизлиги ва пробацция хизматлари киритилади.

Ички ишлар вазирлиги томонидан :

-ваколатли давлат органлари билан биргалиқда икки ой муддатда алоҳида шароитларда жамоат хавфсизлигини таъминлаш бўйича мавжуд куч ва воситаларни тезкор ва ягона идоралараро бошқариш тартибини ишлаб чиқсин ҳамда тасдиқласин;

-ички ишлар органлари профилъактика ва пробацция инспекторлари, патруль-пост ва йўл-патруль хизмати ходимларининг фаолиятини баҳолаш тартибини танқидий қайта кўриб чиқсин ва самарадорлик индикаторларини ўз ичига олувчи рейтинг тизими жорий этилади.

2-ўқув савол. Ўзбекистон Республикаси жамоат хавфсизлиги Концепцияси

Ўзбекистон Республикаси Жамоат хавфсизлиги концепцияси миллий хавфсизликнинг асосий йўналишларидан бири ҳисобланган жамоат хавфсизлигини таъминлаш соҳасидаги давлат сиёсатини белгиловчи муҳим ҳужжат ҳисобланади.

Концепцияда қўлланилган асосий тушунчалар:

жамоат хавфсизлиги—жамиятнинг қонунга ҳилоф тажовузлар, ижтимоий ва миллатлараро низолар, фавқулодда вазиятлар ва бошқа таҳдидлардан ҳимояланганлик ҳолати бўлиб, у жамиятнинг барқарор ривожланишига хизмат қилади ҳамда инсоннинг ҳуқуқлари, эркинликлари ва қонуний манфаатлари рўёбга чиқарилишини таъминлайди;

жамоат хавфсизлигини таъминлаш—давлат томонидан жамиятни таҳдидлардан ҳимоя қилиш учун белгиланадиган ҳамда доимий равишда такомиллаштириб бориладиган

сиёсий, ижтимоий-иқтисодий, ҳуқуқий ва бошқа комплекс ташкилий чора-тадбирларни камраб олувчи яхлит тизим.

Жамоат хавфсизлигини таъминлаш соҳасидаги миллий манфаатлар:

жамиятда ижтимоий-сиёсий барқарорликни таъминлаш;

аҳолининг ҳуқуқий онги ва сиёсий-ҳуқуқий маданиятини, сиёсий ҳамда ижтимоий фаоллиги, фуқаролик масъулиятини ошириш асосида мамлакатда ҳуқуқий жамиятни барпо этиш ва мустаҳкамлаш;

ҳуқуқий демократик давлат ва кучли фуқаролик жамиятини қуриш, давлат ва жамият бошқаруви тизимини мустаҳкамлаш, давлат ва жамият ишларини бошқаришда жамоатчилик иштирокини кенгайтириш;

мамлакатнинг ижтимоий-сиёсий ҳаётида ўзини ўзи бошқариш органлари, нодавлат ноижорат ташкилотлар, оммавий ахборот воситаларининг фаол ва бунёдкор ролини, жамият ва давлатнинг ўзаро ҳамкорлиги самарадорлигини ошириш;

жамиятда миллатлараро ва динлараро муносабатларни, диний бағрикенглик маданиятини, дўстлик, ўзаро ҳамкорлик ва гуманизмни ҳар томонлама мустаҳкамлаш;

дунёда доимий равишда кечаётган ўзгаришлар ва улар билан боғлиқ реал ҳамда эҳтимолий таҳдидлар шароитида жамиятнинг ўзлигини (тили, маданияти, ижтимоий тузилиши, миллий ўзига хослиги ва динини), яъни ўзини ўзи сақлаб қолиш қобилияти ва салоҳиятини мустаҳкамлаш.

Жамоат хавфсизлигини таъминлаш соҳасида давлат сиёсатининг асосий йўналишлари қуйидагилардан иборат:

жамоат хавфсизлигига таҳдидларни бартараф этиш бўйича комплекс чора-тадбирларни ишлаб чиқиш ва амалга ошириш, шу жумладан кенг қамровли мақсадли дастурларни қабул қилиш ва уларнинг ижросини таъминлаш;

жамиятнинг қонунга ҳилоф тажовузлардан ҳимоя қилинишини таъминлаш, шу жумладан бундай тажовузларнинг барвақт олдини олиш, уларнинг асосий омилларини аниқлаш ва бартараф этиш;

ижтимоий ва миллатлараро низоларнинг профильёктикасини амалга ошириш;

ҳар қандай кўринишдаги террористик ва экстремистик фаолиятни аниқлаш ва унга чек қўйиш, коррупция, гиёҳванд ва психотроп моддалар, қурол, ўқ-дори, портловчи моддалар, ноқонуний миграция ва одам савдоси ҳамда инсон ҳуқуқ ва эркинликларига қарши қаратилган жиноят ва ҳуқуқбузарликларга қарши курашиш;

ижтимоий инфратузилманинг, шу жумладан туризм объектларининг узлуксиз ва хавфсиз фаолият кўрсатишини таъминлаш;

транспорт инфратузилмасини, транспорт воситаларининг хавфсизлик стандартларини ва йўл ҳаракати қоидаларини такомиллаштириш орқали йўл-транспорт ҳодисалари оқибатида етказиладиган зарар ва ўлим билан боғлиқ ҳолатларнинг олдини олиш;

жиноят содир этишга мойил, маъмурий ва пробақия назоратига олинган ҳамда ёт бўлган ғоялар таъсирига тушиб адашган шахсларнинг ижтимоийлашуви, шу жумладан уларни касб-хунарга ўқитиш ва тадбиркорликка кенг жалб қилиш орқали ушбу тоифадаги фуқаролар томонидан қайта жиноят содир этилишига йўл қўймаслик;

аҳоли ва ҳудудларни табиий ва техноген хусусиятли фавқулодда вазиятлардан ҳимоя қилиш, фуқаро муҳофазаси, ёнғин хавфсизлигини таъминлашда аҳолининг кўникмаларини шакллантириш ва доимий такомиллаштириб бориш;

вояга етмаганлар ва ёшларни Ватанга муҳаббат, миллий ва умуминсоний кадриятларга ҳурмат руҳида тарбиялаш, терроризм, экстремизм, зўравонлик ва шафқатсизлик ғояларидан ҳимоялашга йўналтирилган ишларни амалга ошириш орқали улар орасида ҳуқуқбузарликларнинг олдини олиш;

жамоат тартибини сақлаш, фуқаролар хавфсизлигини таъминлаш ҳамда жиноятчиликка қарши курашиш соҳасига замонавий ахборот-коммуникация технологиялари ва тизимларини кенг жорий этиш;

жамоат хавфсизлигини таъминлашга жалб қилинадиган ваколатли давлат органлари куч ва воситаларининг доимий тайёрлигини таъминлаш, тезкорлигини ошириш, моддий-техник таъминотини мустаҳкамлаш, шунингдек, уларнинг шахсий таркибини ҳуқуқий ва ижтимоий ҳимоялаш даражасини ошириш.

Жамоат хавфсизлигини таъминлаш фаолияти қуйидаги асосий тамойилларга таянган ҳолда амалга оширилади:

қонунийлик;

фуқароларнинг ҳуқуқлари, эркинликлари ва қонуний манфаатларини муҳофаза қилиш ҳамда уларни ҳурмат қилиш;

очиклик ва шаффофлик;

жамоат хавфсизлигига тажовуз қилувчи таҳдидларнинг олдини олиш ва бартараф этиш тадбирларининг устуворлиги;

жамоат хавфсизлигини таъминлашда барча ваколатли тузилмаларнинг ҳаракатлари изчиллиги ва бирдамлиги.

Жамоат хавфсизлигини таъминлаш давлат идоралари ва ташкилотлари, фуқароларнинг ўзини ўзи бошқариш органлари, нодавлат нотижорат ташкилотлар, жамоат бирлашмалари, фуқаролар ҳамда оммавий ахборот воситалари билан ҳамкорликда амалга оширилади.

Жамоат хавфсизлигини таъминлашга жалб қилинувчи куч ва воситаларнинг ҳаракатлари ўзаро изчиллик ва бирликка асосланади ҳамда бу борадаги фаолиятда сансалорлик ва зиддиятларга йўл қўйилмайди.

Жамоат хавфсизлигини таъминлаш соҳасини давлат томонидан тартибга солиш

Жамоат хавфсизлигини таъминлаш тизими жамоат хавфсизлигини таъминловчи ва унда иштирок этувчи субъектлардан иборат.

Жамоат хавфсизлигини таъминловчи субъектлар Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси, Ички ишлар вазирлиги, Миллий гвардия, Фавқулодда вазиятлар вазирлиги, Давлат хавфсизлик хизмати, Бош прокуратура, Маҳалла ва оилани қўллаб-қувватлаш вазирлиги, Ахборот технологиялари ва коммуникацияларини ривожлантириш вазирлиги, Соғлиқни сақлаш вазирлиги, маҳаллий давлат ҳокимияти органларидан иборат.

Бошқа давлат органлари ва ташкилотлари, фуқароларнинг ўзини ўзи бошқариш органлари, нодавлат нотижорат ташкилотлар ва фуқаролар жамоат хавфсизлигини таъминлашда иштирок этувчи субъектларга киради.

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси:

жамоат хавфсизлигини таъминлаш соҳасида ягона давлат сиёсати амалга оширилишини таъминлайди;

жамоат хавфсизлигини таъминлаш, жумладан ҳуқуқбузарлик, ижтимоий ва миллатлараро низоларнинг олдини олишга қаратилган комплекс мақсадли давлат дастурлари ишлаб чиқиши, тасдиқланиши ва амалга оширилишини таъминлайди;

жамоат хавфсизлигини таъминлаш масалалари бўйича барча давлат органлари ва ташкилотлари, жамоат бирлашмалари, халқаро ташкилотлар ҳамда фуқаролар билан самарали ҳамкорлигини таъминлайди;

жамоат хавфсизлигини бевосита таъминловчи субъектларнинг моддий-техник таъминотини, шунингдек, уларни ҳуқуқий ва ижтимоий жиҳатдан ҳимоя қилиш бўйича чора-тадбирларни амалга оширади;

жамоат хавфсизлигини таъминлашда фаол иштирок этган нодавлат нотижорат ташкилотлар ва фуқароларни рағбатлантириш тартибини белгилайди.

Ўзбекистон Республикаси Ички ишлар вазирлиги:

жамоат хавфсизлигини таъминлашга қаратилган мақсадли идоравий дастурларни ишлаб чиқади, тасдиқлайди ва амалга оширади;

жамоат тартибини сақлаш, йўл ҳаракати хавфсизлигини таъминлаш, жиноятчилик, терроризм ва экстремизмга қарши курашиш бўйича чора-тадбирларни амалга оширади;

жамоат жойларида, шу жумладан йўлларда, транспорт ва туризм инфратузилмаси объектларида жамоат хавфсизлигини таъминлашга жалб этилган барча куч ва воситалар фаолиятини мувофиқлаштиради ҳамда ташкилий-услубий жиҳатдан қўллаб-қувватлайди;

фуқаровий ҳамда хизмат қуроли ва унинг ўқ-дорилари муомалада бўлиши соҳасига доир қоидалар ва тартибга, ушбу соҳадаги лицензия ва рухсат беришга оид талаблар ҳамда шартларга риоя этилишини таъминлайди;

ҳуқуқбузарликлар профилъактиказини амалга оширади, ҳуқуқбузарликларни содир этишга мойил шахсларни аниқлайди;

жамоат жойларида содир этиладиган ҳуқуқбузарлик ва жиноятларнинг комплекс, тизимли таҳлилини олиб боради, уларни келтириб чиқарувчи омилларни бартараф этиш, мавжуд куч ва воситалардан самарали фойдаланиш юзасидан таклифлар, кўриб чиқиши мажбурий бўлган тақдимномалар ва тавсиялар киритади;

жамоат хавфсизлигига таҳдид солувчи оммавий тартибсизликларга чек қўйиш бўйича тадбирлар юзасидан умумий бошқарув тизимини таъминлайди;

жамоат хавфсизлигини таъминлаш ҳолати ҳақида кенг жамоатчиликни мунтазам хабардор қилиб боради, бу борада жамоатчилик фикрини ўрганади;

жамоат хавфсизлигини таъминлаш соҳасида илмий-тадқиқот ва ташкилий-услубий ишларни амалга оширади.

Ўзбекистон Республикаси Миллий гвардияси:

жамоат хавфсизлигини таъминлашга қаратилган мақсадли идоравий дастурларни ишлаб чиқади, тасдиқлайди ва амалга оширади;

жамоат хавфсизлигига таҳдид солувчи оммавий тартибсизликларга чек қўйиш бўйича тадбирларни амалга оширади;

ўзига бириктирилган жамоат жойларида, шу жумладан Тошкент, Нукус шаҳарлари ва вилоятлар марказларидаги оммавий тадбирларда, истироҳат боғлари, хиёбонлар ва бозорларда жамоат тартибини сақлашни ташкил этади;

ваколати доирасида фавқулодда вазиятларда ва фавқулодда ҳолат эълон қилинган ҳудудларда жамоат хавфсизлигини таъминлайди;

террорчиликка қарши операцияларни ўтказишда ваколатли давлат идоралари билан ҳамкорликда иштирок этади;

давлат объектларини, ўта муҳим, тоифаланган объектларни ҳамда бошқа объектларни, жисмоний ва юридик шахсларнинг мол-мулкини кўриқлайди;

кўриқлаш фаолияти соҳасидаги давлат сиёсатини амалга оширади;

жамоат хавфсизлигини таъминлаш соҳасида илмий-тадқиқот ва ташкилий-услубий ишларни амалга оширади.

Концепцияни амалга ошириш қўйидагиларни ўз ичига олади:

жамоат хавфсизлигини таъминлаш соҳасидаги қонунчиликни такомиллаштириш;
жамоат хавфсизлигини таъминлашга қаратилган мақсадли ва манзилли дастурларни ишлаб чиқиш ва амалга ошириш;

жамоат хавфсизлигини таъминлашга қаратилган идоралараро амалий ўқув машғулотларини ўтказиш;

жамоат хавфсизлигини таъминлаш тизимида малакали кадрларни тайёрлаш, уларни жой-жойига қўйиш, тизимли малакасини ошириш ва қайта тайёрлаш;

жамоат хавфсизлигига хатарларнинг ҳолати ва даражаларини белгиловчи мезонларни ва асосий кўрсаткичларни ишлаб чиқиш ҳамда жорий этиш;

жамоат хавфсизлигини таъминлаш ҳолатининг жорий ва истиқболдаги ривожланишини прогноз қилиш, мавжуд ва юзага келиши мумкин бўлган таҳдидларни белгилаш, уларни бартараф этиш чора-тадбирларини ишлаб чиқиш ва амалга ошириш;

жамоат хавфсизлигига тажовуз қилувчи ҳуқуқбузарликларнинг профилъактикасини амалга ошириш, уларни содир этган шахсларнинг белгиланган тартибда жавобгарликка тортилишини таъминлаш;

жамоат хавфсизлигини таъминлаш бўйича ваколатли давлат органлари ва жамоат тузилмаларининг фаолиятини мувофиқлаштириш ва тезкор бошқаришнинг ягона марказлашган тизимини жорий этиш;

жамоат хавфсизлигини таъминлашда рақамли технологияларни кенг жорий этиш;

жамоат хавфсизлигини таъминлаш бўйича илғор хорижий тажрибани ўрганиш ва уни татбиқ этиш чораларини кўриш, соҳада халқаро ҳамкорликни амалга ошириш.

Жамоат хавфсизлигини таъминлашга таҳдидлар, уларнинг ҳолати ва ривожланиш тенденциялари, жамоат хавфсизлигининг таъминланганлиги ҳолати белгиланган кўрсаткичлар асосида баҳоланади.

Мустақил таълим учун топширик: Концепцияни амалга оширишдан кутилаётган натижалар тўлиқ ўқиб конспектлаштириш.

3-мавзу: ИИВ Жамоат хавфсизлиги департаментининг фаолияти ва унинг ҳуқуқий асослари.

Семинар машғулоти

Ушбу ўқув машғулоти **“Ақлий ҳужум”** методидан фойдаланиш орқали ўтказилади.

Мавзу юзасидан тингловчиларга саволлар ташланади. “Ақлий ҳужум” методи орқали уларнинг мавзу бўйича билимлари аниқланади.

“Ақлий ҳужум” методининг босқичлари қўйидагилардан иборат: ходимларга савол ташланади ва уларга шу савол бўйича ўз жавобларини (фикр, ғоя ва мулоҳаза) билдиришларини сўралади; ходимларлар савол бўйича ўз фикр-мулоҳазаларини билдиришади; ходимларнинг фикр-ғоялари (диктофонга, видеотасмага, рангли қоғозларга ёки доскага) тўпланади; фикр-ғоялар маълум белгилар бўйича гуруҳланади; юқорида қўйилган саволга аниқ ва тўғри жавоб танлаб олинади.

Ўқув машғулотнинг саволлари:

1. “Жамоат хавфсизлигини таъминлаш ва жиноятчиликка қарши курашиш соҳасида ички ишлар органлари фаолиятини сифат жиҳатидан янги босқичга кўтариш чора-тадбирлари тўғрисида”ги ПФ-6196-сон Фармон мазмуни.

2. Ички ишлар органлари фаолиятини ташкил этишнинг мутлақо янги механизмларини жойий этиш.

3. Департаментнинг асосий вазифалари.

4. Жамоат хавфсизлигини таъминлаш соҳасидаги миллий манфаатлар.

4-мавзу: Ички ишлар органлари патруль-пост хизмати фаолияти самарадорлигини ошириш чора-тадбирлари.

(2-соат маъруза)

Машғулот режаси:

1-ўқув савол. Ички ишлар органлари патруль-пост хизмати фаолиятини ташкил этиш тўғрисидаги Низоми.

2-ўқув савол. ППХ саф бўлинмаларининг асосий вазифа ва функциялари.

1-ўқув савол. Ички ишлар органлари патруль-пост хизмати фаолиятини ташкил этиш тўғрисидаги Низоми.

Ўзбекистон Республикасининг ички ишлар органлари ижро ва фармойиш берувчи ҳокимият органи ҳисобланади. Давлат ва жамиятнинг ички ишлар соҳасини бошқариш Ўзбекистон Республикаси ички ишлар органларига юклатилган. Ўзининг бажарадиган функцияларига мувофиқ ички ишлар органларини ҳуқуқни муҳофаза этиш органлари каторига киритамиз.

Ички ишлар органларининг тизими Ўзбекистон Республикаси миллий давлат тузилиши ва маъмурий-ҳудудий бўлинишига мос ҳолда, шунингдек иқтисодий, ташкилий техник ва ҳуқуқий омилларни инобатга олган ҳолда тузилган.

Ўзбекистон Республикаси ИИО тизимида кенг ислоҳатларни амалга ошириш ҳозирги вақтда давр талаби бўлиб бунда аввало охириги йиллардаги ислоҳатларнинг бошланиши Ўзбекистон Республикасининг 2016 йил 16 сентябрдаги “Ички ишлар органли тўғрисида” ги Қонуни, Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2017 йил 1 майдаги ПҚ–2940-сон «Ички ишлар органларининг жамоат тартибини сақлаш ва жамоат хавфсизлигини таъминлаш соҳасидаги фаолиятини тубдан такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида»ги Қарори, Ўзбекистон Республикаси Президентининг “Ўзбекистон Республикаси жамоат хавфсизлиги концепциясини тасдиқлаш ва уни амалга ошириш чора-тадбирлари тўғрисида” 2021 йил 29 ноябрдаги ПФ–27-сон фармониға мувофиқ, ички ишлар органлари патруль-пост хизмати саф бўлинмалари фаолиятини тартибга солиш мақсадида, Ўзбекистон Республикаси ИИВнинг 2023 йил 20 февралдаги «Ички ишлар органлари патруль-пост хизмати фаолияти самарадорлигини ошириш чора-тадбирлари тўғрисида»ги 77-сон буйруғи қабул қилинди. Мазкур буйруқ ички ишлар органлари патруль-пост хизмати саф бўлинмаларининг жамоат тартибини сақлаш, жамоат хавфсизлигини таъминлаш, фуқароларнинг ҳуқуқлари, эркинликлари ва қонуний манфаатларини ҳимоя қилиш, шунингдек ҳуқуқбузарликларнинг олдини олиш борасидаги фаолиятини белгилайди.

Мазкур буйруқда қўлланиладиган асосий тушунчалар:

бодикамера – жамоат жойларида атрофдаги вазиятни, фуқароларнинг ҳаракатлари ва улар томонидан содир этилиши мумкин бўлган ҳуқуқбузарликларни патруль-пост хизмати ходимларининг хизмат вазифаларини бажариш вақтидаги ҳаракатлари (ҳаракатсизлиги)ни аудио-, видео ёзув шаклида қайд этувчи ускуна;

“Е-патруль” тизими – текширилаётган шахсни планшет орқали бармоқ изларини планшетнинг махсус сканери ёрдамида, агар бармоқ изи билан идентификация қилиш имкони бўлмаса, унинг юз тузилиши (юзнинг олд томони)ни расмга олиш орқали реал вақт режимида текшириш, маълумотларни шакллантириш, тўплаш, умумлаштириш, сақлаш, шунингдек, ваколатли органлар ўртасида идоралараро ахборот алмашишнинг марказлаштирилган электрон тизими;

жамоат жойлари – сутканинг ҳар қандай вақтида шахсларнинг бўлиши, эркин ҳаракатланиши ва тўпланиши мумкин бўлган жойлар, шунингдек, қонунчилик ҳужжатларига мувофиқ кириш (чиқиш) тартибга солинган объектлар. Шу жумладан, кўчалар, майдонлар, хиёбонлар, истироҳат боғлари, стадионлар, иш жойлари, барча турдаги жамоат транспортлари жамоат жойлари ҳисобланади;

жамоат хавфсизлиги – шахс, жамият ва давлатнинг жиноятчилик, бошқа ҳуқуққа хилоф ҳаракатлар, фавқулодда ҳолатлар оқибатлари, ижтимоий низолар, табиий офатлар, эпидемия, эпизоотия, йирик ҳалокатлар, авариялар ва ёнғинлардан ҳимояланганлик ҳолати;

жиноят – Ўзбекистон Республикасининг Жиноят кодекси билан тақиқланган, айбли ижтимоий хавфли қилмиш (ҳаракат ёки ҳаракатсизлик);

жиноятчиликка қарши кураш – жиноятнинг содир этилишига имконият туғдирувчи ҳолатларни бартараф этиш (камайтириш), жиноятларнинг олдини олиш, уларни тўхтатиш, рўйхатга олиш, очиш, жиноятчиларни қидириш ва тергов қилиш, одил судловни амалга ошириш, жиноят содир этган шахсни тузатиш, жазони ўтаб чиққанидан сўнг уларнинг ахлоқини назорат қилиш, шунингдек, жиноятнинг салбий оқибатларини тугатишга қаратилган иқтисодий-сиёсий, ҳуқуқий, руҳий, ташкилий, техник хусусиятдаги чоратadbирлар йиғиндиси;

жамоат тартибини сақлаш – фуқароларнинг шахсий хавфсизлиги, жамоат хавфсизлиги, ташкилотларнинг нормал фаолият кўрсатиши, фуқароларнинг меҳнат қилиши ва дам олиши учун тўлиқ шароит яратишга, уларнинг шаъни, кадр-қимматини ҳамда умумахлоқий кадриятларни ҳурмат қилишга йўналтирилган ҳуқуқий ва ижтимоий нормалар асосида жамоат жойларида юзага келадиган ва ривожланадиган ижтимоий муносабатлар тизими;

махсус воситалар – ички ишлар органлари таъминотида бўлган “Ички ишлар органлари тўғрисида”ги қонунда назарда тутилган ҳолларда ва тартибда қўлланиладиган, инсонга ёки бирор-бир моддий объектга мажбурий жисмоний таъсир ўтказиш учун мўжаллаган техник буюмлар (электрошок қурилмаси, махсус резина таёқчаси, қўл кишани ҳамда предметлар, моддалар ва бошқалар);

маъмурий ҳуқуқбузарлик – маъмурий жавобгарликка тортиш назарда тутилган, шахсга, фуқароларнинг ҳуқуқлари ва эркинликларига, мулкчиликка, давлат ва жамоат тартибига, табиий муҳитга тажовуз қилувчи ғайриҳуқуқий, айбли (қасддан ёки эҳтиётсизлик орқасида) содир этилган ҳаракат ёки ҳаракатсизлик;

патруль-пост хизмати – ички ишлар органлари ходимлари ва ҳарбий хизматчиларнинг кўчалар ва бошқа жамоат жойларида жамоат тартибини сақлаш, жамоат

хавфсизлигини таъминлаш бўйича аниқ белгилаб берилган ҳудудлар ва жойларда хизмат ўташи;

патруль-пост наряди – патруль-пост хизматини ўташга жалб этилган ички ишлар органи ходими ёки ҳарбий хизматчиси ёхуд улардан иборат бўлинма (гуруҳ);

планшет – маълумотлар базаси ахборот тизимига интеграция қилинган техник восита. Шахснинг биометрик идентификацияси (юз қиёфаси ёки бармоқ изи)ни электрон равишда олиб, унинг шахсига оид (судланганлиги, қидирувдалиги, профилььяктив, пробация ва маъмурий назорат ҳисобида туриши ва бошқа) тезкор маълумотларни мобильё ҳолатда жойида текшириш воситаси;

транспорт объектлари – темир йўл ва ҳаво транспорти ҳамда метрополитен объектлари;

ҳуқуқбузарлик – содир этилганлиги учун маъмурий ёки жиноий жавобгарлик назарда тутилган айбли ғайриҳуқуқий қилмиш (ҳаракат ёки ҳаракатсизлик).

Патруль-пост хизмати саф бўлинмалари ўзларининг зиммасига юклатилган вазифаларни бажаришда, ички ишлар органларининг жиноят қидирув, терроризмга қарши кураш, йўл-патруль, профилььяктика, миграция ва фуқароликни расмийлаштириш, ёнғин хавфсизлиги, қўриқлаш хизматлари ҳамда фуқароларнинг ўзини ўзи бошқариш органлари, жамоатчилик вакиллари ва «Маҳалла посбони» жамоатчилик тузилмалари билан ҳамкорлик қилади.

ППХ саф бўлинмалари ўз фаолиятида Ўзбекистон Республикасининг Конституциясига, Ўзбекистон Республикасининг «Ички ишлар органлари тўғрисида»ги Қонуни ва бошқа қонунларига, Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси палаталарининг қарорларига, Ўзбекистон Республикаси Президентининг фармонлари, қарорлари ва фармойишларига, Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг қарорлари ва фармойишларига, Ўзбекистон Республикаси Ички ишлар вазирининг буйруқлари ва фармойишларига, амал қилади.

ППХ саф бўлинмалари қўйидагиларни ўз ичига олади:

Ўзбекистон Республикаси Ички ишлар вазирлиги Транспортда жамоат хавфсизлигини таъминлаш бошқармаси «Тошкент-Марказий» вокзалида жамоат хавфсизлигини таъминлаш бўлими ва «Тошкент» аэропортида жамоат хавфсизлигини таъминлаш бўлимининг Жамоат тартибини сақлаш бўлинмалари Патруль-пост хизмати отрядлари;

Тошкент шаҳар ички ишлар бош бошқармаси Патруль-пост хизмати ва жамоат тартибини сақлаш бошқармасининг Патруль-пост хизмати бригадаси;

 Қорақалпоғистон Республикаси Ички ишлар вазирлиги ва вилоятлар ички ишлар бошқармалари Патруль-пост хизмати ва жамоат тартибини сақлаш бошқармаларининг Патруль-пост хизмати батальонлари;

Қорақалпоғистон Республикаси Ички ишлар вазирлиги ва вилоятлар ички ишлар бошқармалари Транспортда жамоат хавфсизлигини таъминлаш бўлими Жамоат тартибини сақлаш бўлинмалари (гуруҳлари) Патруль-пост хизмати гуруҳлари (бўлинмалари).

Патруль-пост хизмати бригадаси батальонлардан, батальонлар отрядлардан, отрядлар эса гуруҳлардан ташкил топади.

ППХ саф бўлинмаларининг фаолияти қонунийлик, фуқароларнинг ҳуқуқлари, эркинликлари ва қонуний манфаатларини ҳимоя қилиш, холислик, очиқлик ва шаффоқлик принципи асосида ташкил қилинади.

ППХ саф бўлинмалари Ўзбекистон Республикасининг Давлат герби тасвири туширилган ҳамда ўзининг тўлиқ номи ёзилган бланк ва муҳрга, шунингдек фаолиятининг ўзига хос хусусиятларини акс эттирадиган ва Ўзбекистон Республикаси Ички ишлар вазири томонидан таъсис этиладиган ўз рамзига эга бўлиши мумкин.

ППХ саф бўлинмалари ҳуқуқ-тартиботни таъминлашнинг ҳақиқий зарурати бўлган шаҳарлар ва бошқа аҳоли яшаш пунктларида ҳамда транспорт объектларида белгиланган тартибда ташкил этилади ва жойлаштирилади.

ППХ саф бўлинмалари Ўзбекистон Республикаси Ички ишлар вазири томонидан белгиланган шаҳар (туман)ларнинг кўчалари ва бошқа жамоат жойларида хизмат олиб боради.

Ушбу жойларда жамоат тартибини сақлаш ва жамоат хавфсизлигини таъминлашни ташкиллаштириш ва амалга ошириш туман (шаҳар) ички ишлар бошқармалари (бўлимлари), ички ишлар органлари фаолиятини мувофиқлаштириш бошқармаларининг ички ишлар бўлимлари (бундан буён матнда туман (шаҳар) ИИБлари деб юритилади) ҳамда Транспортда жамоат хавфсизлигини таъминлаш бўлимлари бошлиқларига юклатилади.

ППХ саф бўлинмалари Ўзбекистон Республикаси Ички ишлар вазирлиги Транспортда жамоат хавфсизлигини таъминлаш бошқармаси жамоат тартибини сақлаш бўлими, Қорақалпоғистон Республикаси Ички ишлар вазирлиги, Тошкент шаҳар ички ишлар бош бошқармаси, вилоятлар ички ишлар бошқармалари (бундан буён матнда Қорақалпоғистон Республикаси ИИБ, Тошкент шаҳар ИИББ, вилоятлар ИИБлари деб юритилади) Патруль-пост хизмати ва жамоат тартибини сақлаш бошқармаларининг саф бўлинмалари ҳисобланиб, хизмат кўрсатиладиган туман (шаҳар) ИИБлари бошлиқлари ва улар ўринбосарларининг оператив бўйсунувида бўлади.

ППХ саф бўлинмалари Қорақалпоғистон Республикаси ИИБ, Тошкент шаҳар ИИББ ва вилоятлар ИИБлари Патруль-пост хизмати ва жамоат тартибини сақлаш бошқармалари бошлиқларига, Транспортда жамоат хавфсизлигини таъминлаш бўлимлари (бундан буён матнда Транспортда ЖХТБ деб юритилади) ППХ саф бўлинмалари эса ушбу бўлимлар бошлиқларининг жамоат тартибини сақлаш хизматиغا раҳбарлик қилувчи ўринбосарларига бевосита бўйсунди.

Давлат бюджети ҳисобидан молиялаштириладиган ППХ саф бўлинмалари штатлар сонининг энг юқори чегараси Ўзбекистон Республикаси Президенти томонидан тасдиқланади.

ППХ саф бўлинмаларининг лавозимлари Ўзбекистон Республикаси Ички ишлар вазири томонидан тасдиқланади.

ППХ саф бўлинмалари Ўзбекистон Республикаси Президенти қарорларига мувофиқ ташкил этилади ва тугатилади. Шартномавий-ҳуқуқий асосдаги ППХ бўлинмалари бундан мустасно.

2-ўқув савол. ППХ саф бўлинмаларининг асосий вазифа ва функциялари.

Қуйидагилар ППХ саф бўлинмаларининг асосий вазифалари ҳисобланади:

❖ жавобгарлик ҳудудларида жамоат тартибини сақлаш ва жамоат хавфсизлигини таъминлаш, жиноятчиликка қарши курашиш, ҳуқуқбузарликларнинг барвақт олдини олишга қаратилган чора-тадбирларни кўриш;

❖ жавобгарлик ҳудудларидаги криминоген вазиятни таҳлил қилган ҳолда ҳуқуқбузарликларнинг келиб чиқиш сабаблари ва шароитларини аниқлаш, уларни бартараф этиш ҳамда мавжуд куч ва воситалардан самарали фойдаланиш;

❖ экстремал вазиятларда, айниқса террорчилик ҳаракатлари ва бошқа оғир жиноятлар содир этилганда жамоат тартибини сақлаш бўйича доимий жанговар шайликни таъминлаш;

❖ ижтимоий-сиёсий, маданий-оммавий ва бошқа тадбирларни ўтказишда фуқаролар хавфсизлигини таъминлашнинг юқори мобиллиги ва самарадорлигини ошириш, ҳуқуқ-тартиботнинг гуруҳлар томонидан бузилиши ва оммавий тартибсизликларни бартараф этиш;

❖ постлар ва патруллик йўналишларида ички ишлар органларининг бошқа бўлинмалари, давлат органлари ва ташкилотлари, ўзини ўзи бошқариш органлари, «Маҳалла посбони» жамоатчилик тузилмалари, фуқаролик жамияти институтлари ва аҳоли билан ҳамкорликни таъминлаш.

Ўз зиммасига юклатилган вазифалардан келиб чиққан ҳолда ППХ саф бўлинмалари қўйидаги функцияларни амалга оширади:

а) жавобгарлик ҳудудларида жамоат тартибини сақлаш ва жамоат хавфсизлигини таъминлаш, жиноятчиликка қарши курашиш, ҳуқуқбузарликларнинг барвақт олдини олишга қаратилган чора-тадбирларини кўриш бўйича:

➤ фуқароларнинг ҳуқуқлари, эркинликлари ва қонуний манфаатларини, уларнинг ҳаёти ва соғлиғини жиноий ҳамда бошқа тажовузлардан ҳимоя қилиш;

➤ ҳуқуқбузарликларнинг олдини олиш, аниқлаш ва бартараф этиш, шунингдек уларни содир этган шахсларни ушлаш чораларини кўриш мақсадида кўчалар, майдонлар, истироҳат боғлари, хиёбонлар, транспорт объектлари ва бошқа жамоат жойларида патрулликни амалга ошириш;

-патруллик йўналишларида (постларда) терговга қадар текширув (суриштирув), тергов органларидан, суддан яшириниб юрган, жиноий жазони ва маъмурий жазони ўташдан бўйин товлайётган, шунингдек бедарак йўқолган шахсларни аниқлаш;

➤ ҳуқуқбузарлик содир этган ёки содир этганликда шубҳаланган шахсларни белгиланган тартибда ички ишлар органига ёки ички ишлар органининг таянч пунктига (бундан бўён матнда таянч пункти деб юритилади) олиб бориш;

➤ жамоат тартибини сақлаш ва жамоат хавфсизлигини таъминлаш, шу жумладан кўчалар ва бошқа жамоат жойларида вояга етмаганлар ва ёшлар ўртасида жиноятчиликнинг олдини олиш;

➤ жиноятлар, маъмурий ҳуқуқбузарликлар ва бахтсиз ҳодисалардан жабрланган фуқароларга ёрдам кўрсатиш ҳамда уларнинг ҳаёти ва соғлиғига хавф солаётган таҳдидларни бартараф этиш;

б) жавобгарлик ҳудудларидаги криминоген вазиятни таҳлил қилган ҳолда ҳуқуқбузарликларнинг келиб чиқиш сабаблари ва шароитларини аниқлаш, уларни бартараф этиш ҳамда мавжуд куч ва воситалардан самарали фойдаланиш бўйича:

❖ кўчалар ва бошқа жамоат жойларидаги ҳодисалар ва ҳуқуқбузарликлар тўғрисидаги ахборотларни йиғиш, умумлаштириш ва таҳлил қилиш, шунингдек уларнинг келиб чиқиш сабаблари ва шароитларини бартараф этиш бўйича таклифлар киритиш;

❖ патрулик йўналишларида (постларда) содир этилган жиноятлар ва бошқа ҳуқуқбузарликларнинг келиб чиқиш сабаблари ва шароитларини аниқлаш ҳамда уларни бартараф этиш бўйича чора-тадбирлар амалга ошириш;

❖ жиноят, маъмурий ҳуқуқбузарлик ва ҳодиса содир бўлган жойга дарҳол етиб бориш, ғайриқонуний қилмишларга чек қўйиш, фуқароларнинг хавфсизлигига таҳдидларни бартараф этиш, жиноят, маъмурий ҳуқуқбузарлик ва ҳодиса изларининг сақланишини таъминлаш;

❖ кўчалар ва бошқа жамоат жойларида жамоат тартибини сақлаш ва жамоат хавфсизлигини таъминлаш тизимини такомиллаштириш мақсадида мавжуд куч ва воситаларни қайта тақсимлаш, улардан самарали фойдаланиш чораларини кўриш;

в)экстремал вазиятларда, айниқса террорчилик ҳаракатлари ва бошқа оғир жиноятлар содир этилганда жамоат тартибини сақлаш бўйича доимий жанговар шайликни таъминлаш бўйича:

ППХ саф бўлинмаларининг инфратузилмасини такомиллаштириш, моддий-техника ва ўқув-техника базасини мустаҳкамлашга доир чора-тадбирларни амалга ошириш;

➤ кадрларни танлаш, жой-жойига қўйиш, бошқа лавозимга ўтказиш, рағбатлантириш, ўрнатилган тартибда қайта тайёрлаш ва малака ошириш, уларга махсус унвонлар бериш, интизомий жазоларни қўллаш, уларнинг касбий ва жанговар тайёргарлигини таъминлаш ҳақида таклифлар киритиш;

➤ ҳуқуқбузарликларни, айниқса террорчилик ҳаракатлари ва бошқа жиноий тажовуларни аниқлаш ва бартараф этиш, шунингдек оммавий тадбирларни ўтказишда ҳуқуқ-тартиботни таъминлаш бўйича ички ишлар органларининг бўлинмалари ҳамда бошқа ҳуқуқни муҳофаза қилиш органлари билан ҳамкорликда ўтказиладиган машқ ва ўқув машғулотларида бевосита иштирок этиш;

➤ авариялар, фалокатлар, ёнғинлар, табиий офатлар ва бошқа фавқулодда вазиятларда аҳолини хабардор қилиш, одамларни кутқариш, уларга биринчи тиббий ёрдам кўрсатиш, ёнғинларни ўчириш, ҳудуднинг зарур участкаларини ўраб олиш (тўсиш) юзасидан кечиктириб бўлмайдиган чоралар кўриш, шунингдек фавқулодда вазиятларда қаровсиз қолган мол-мулкни кўриқлаш;

➤ ички ишлар органларининг фавқулодда ҳолатларда ҳаракатланиш бўйича махсус режалари амалга киритилганда, ушбу режалар асосида юклатилган вазибаларни ўз ваколатлари доирасида бажариш;

г)ижтимоий-сиёсий, маданий-оммавий ва бошқа тадбирларни ўтказишда фуқаролар хавфсизлигини таъминлашнинг юқори мобиллиги ва самарадорлигини ошириш, ҳуқуқ-тартиботнинг гуруҳлар томонидан бузилиши ва оммавий тартибсизликларни бартараф этиш бўйича:

➤ оммавий тадбирларни ўтказиш чоғида жамоат тартибини сақлаш ва жамоат хавфсизлигини таъминлаш, ҳуқуқ-тартибот бузилишининг олдини олиш ҳамда уни ўз вақтида бартараф этиш;

➤ оммавий тадбирлар ўтказиш объектларида жамоат тартибини сақлаш ва жамоат хавфсизлигини таъминлаш, ўта хавфли ва махсус юкларни кўриқлаш бўйича шартномавий-ҳуқуқий асосда хизматлар кўрсатиш;

➤ муҳандислик-техник воситалардан фойдаланган ҳолда оммавий тадбирлар ўтказиш объектларига бориш йўлларининг тўсилишини ташкил этиш ва уларни ўраб олиш чегараларини ҳосил қилиш;

➤ оммавий тадбирлар ўтказиладиган объектларга кириш жойларида замонавий техник воситалар, шунингдек психологик-визуал кузатув усуллари ёрдамида шахслар ҳамда автотранспортларни кўздан кечиришни ташкил этиш;

➤ оммавий тадбирларга тайёргарлик кўриш ва уларни ўтказиш чоғида ҳуқуқбузарликлар содир этган шахсларни ушлаш чораларини кўриш;

д) постлар ва патруллик йўналишларида ички ишлар органларининг бошқа бўлинмалари, давлат органлари ва ташкилотлари, ўзини ўзи бошқариш органлари, «Маҳалла посбони» жамоатчилик тузилмалари, фуқаролик жамияти институтлари ва аҳоли билан ҳамкорликни таъминлаш бўйича:

➤ -кўчалар ва бошқа жамоат жойларида, оммавий тадбирларга тайёргарлик кўриш ва уларни ўтказиш чоғида жамоат тартибини сақлаш ва жамоат хавфсизлигини таъминлашга жалб этиладиган ички ишлар органлари бўлинмалари ва бошқа манфаатдор идоралар билан ҳамкорликни ташкил этиш;

ППХ саф бўлинмалари фаолияти тўғрисида жамоатчилик фикрини ўрганиш;

❖ жамоат тартибини сақлаш ва хавфсизликни таъминлаш, айниқса вояга етмаганлар ва ёшлар ўртасида жиноятчиликнинг олдини олишда яқиндан ёрдам берган ва ўрнатган фуқароларни рағбатлантириш бўйича таклифлар киритиш;

❖ ички ишлар органларининг бошқа бўлинмалари томонидан тезкор-қидирув фаолиятининг ҳамда жиноятларнинг олдини олиш, уларни фош этиш ва жиноятчиларни ушлаш, ҳуқуқбузарликлар профилъёактикаси бўйича бошқа тадбирларнинг амалга оширилишида ўз ваколатлари доирасида уларга кўмаклашиш;

❖ ички ишлар органларининг бошқа бўлинмалари, давлат органлари, фуқаролик жамияти институтлари ва аҳоли билан ахборот алмашиш ҳамда ҳамкорликдаги тадбирларда иштирок этиш.

ППХ саф бўлинмалари қонун ҳужжатларига мувофиқ бошқа функцияларни ҳам амалга ошириши мумкин.

Мустақил таълим учун топшириқ: ППХ саф бўлинмаларининг ҳуқуқлари ва жавобгарлиги ўқиб конспектлаштириш.

4-мавзу: Ички ишлар органлари патруль-пост хизмати фаолияти самарадорлигини ошириш чора-тадбирлари.

Семинар машғулоти

Ушбу ўқув машғулоти “Кичик гуруҳларда ишлаш савол-жавоб ақлий хужум”, тест технологияси, тоифалаш жадвали” интерфаол методидан фойдаланиш орқали ўтказилади.

“Кичик гуруҳларда ишлаш” методининг босқичлари

ППХ саф бўлинмаларининг ҳуқуқлари ва жавобгарлиги

1-гуруҳга топшириқ. ИИО ППХ ва ЖТС хизматидаги ислоҳатлар?

2-гуруҳга топшириқ. Уставдаги асосий тушунчалар?

3-гуруҳга топшириқ. ППХ саф бўлинмалари ўзларига юклатилган вазифалар ва функцияларни бажаришда қандай ҳуқуқларга эга?

4-гуруҳга топшириқ. ППХ саф бўлинмалари ходимлари Ўзбекистон Республикасининг «Ички ишлар органлари тўғрисида»ги Қонунига мувофиқ қандай ҳуқуқларга эга?

ИЗОХ: Ушбу метод қўлланилганда ҳар бир гуруҳга шартли ном берилиб, уларнинг жавоблари беш баллик тизим асосида баҳоланади. Бир гуруҳ бошқа гуруҳнинг саволига тўғри жавоб берса баллар тўғри жавоб берган гуруҳ ҳисобига ёзилади. Гуруҳларни ҳар бир гуруҳнинг жавоби тингланади умумлаштирилади, кўшимчалар билан тўлдирилади. Аниқ жавоблар тўхтамига келинади.

5-мавзу: ППХ саф бўлинмалари раҳбар ходимларининг вазифа тақсимотлари ва ваколатлари.

(маъруза 2-соат)

Машғулот режаси:

1-ўқув савол. ППХ саф бўлинмалари раҳбар ходимларининг ваколатлари.

2-ўқув савол. ППХ саф бўлинмалари ходимларининг пост ва патруллик йўналишларидаги мажбуриятлари.

1-ўқув савол. ППХ саф бўлинмалари мансабдор шахсларининг ваколатлари.

Кўча ва жамоат жойларида хизмат олиб бораётган Патрул пост хизмати нарядларининг фаолияти Ўзбекистон Республикаси ИИВнинг 2023 йил 20 февралдаги «Ички ишлар органлари патруль-пост хизмати фаолияти самарадорлигини ошириш чоратадбирлари тўғрисида»ги 77-сон буйруғи асосида тартибга солинган.

ППХ саф бўлинмаларининг мансабдор шахслари:

ППХ саф бўлинмаси (бригада, батальон, отряд, гуруҳ) командири:

бўлинма барча шахсий таркибининг тўғридан-тўғри бошлиғи ҳисобланади;

бўйсунувидаги бўлинма фаолиятини ташкил этиш, назорат қилиш ва бўлинманинг зиммасига юклатилган мажбуриятларнинг тегишли тарзда бажарилиши учун шахсан жавоб беради;

фавқулудда ҳамда тезкор вазият мураккаблашган бошқа вазиятларда юклатиладиган вазифаларни бажариш бўйича бўйсунувидаги куч ва воситаларнинг жанговар шайлигини таъминлайди;

тезкор вазиятнинг таҳлили асосида туман (шаҳар) ИИБ раҳбариятига ППХ саф бўлинмасининг куч ва воситаларини тақсимлаш бўйича таклифлар киритади;

ППХ нарядлари билан йўриқномаларни ташкил этиш ва ўтказишни таъминлайди, уларни хизмат ўташини, ташқи кўринишини, формали кийим-бошни кийиш қоидаларига амал қилишларини ҳамда махсус ва техник воситалар билан таъминланганликларини назорат қилади;

бўлинманинг ҳамда ҳар бир ходимнинг иш натижалари ҳисоби олиб борилишини ташкиллаштиради, кунлик таҳлиллар асосида иш натижалари самарадорлигини ошириш чораларини кўради;

ўз ўринбосарлари ва бўлинма ходимларининг функционал вазифаларини тақсимлайди, уларнинг бажарилиши устидан назоратни амалга оширади;

ижтимоий-сиёсий, маданий-оммавий ва бошқа тадбирларни ўтказишда жамоат тартибини сақлаш бўйича куч ва воситаларнинг юқори мобиллигини таъминлайди;

жамоат тартибини сақлаш масалалари бўйича ички ишлар органлари бўлинмалари, ҳуқуқни муҳофаза қилувчи органлар, ўзини ўзи бошқариш органлари, «Маҳалла посбони»

жамоатчилик тузилмалари ва бошқа жамоатчилик вакиллари билан ҳамкорликни таъминлайди;

хизмат ўташ чоғида ходимлар томонидан шахсий хавфсизлик чораларига, ўқотар қурол, техника ва махсус воситаларнинг муомаласига оид тартиб-қоидаларга риоя қилиниши устидан назорат ўрнатади;

саф бўлинмани махсус воситалар, замонавий техник воситалар ва анжомлар, алоқа ва транспорт воситалари билан таъминлаш бўйича таклифлар киритади;

бўлинма лавозимларининг жамланишини ташкил қилади, бўйсунувидаги ходимларнинг шахсий ва ишчанлик сифатларини шакллантириб боради;

шахсий таркиб билан маънавият ва маърифат дарслари, хизмат, жанговар ва жисмоний тайёргарлик машғулотларининг ўтказилишини таъминлайди, ходимларни ўқитиш ва тарбиялаш ишларига шахсан раҳбарлик қилади, шахсий таркиб томонидан хизмат интизоми ва қонунийлик бузилишининг олдини олиш чораларини кўради;

шахсий таркибнинг асосли эҳтиёж ва талабларини кўриб чиқади, уй-жой, маиший ва бошқа ижтимоий масалаларни ҳал этиш бўйича кўмаклашади;

ўз ваколати доирасида бўйсунувидаги ходимларга махсус унвонлар бериш, интизомий жазоларни қўллаш, меҳнат таътилларини бериш, уларни рағбатлантириш, бошқа лавозимга ўтказиш ҳамда қайта тайёрлаш ва малака оширишга юборишни амалга оширади ёки бу ҳақида таклифларни ўрнатилган тартибда тақдим этади;

бўлинманинг штатлар сонини қайта тақсимлаш тўғрисида таклифлар киритади;

бўлинманинг иш режалари ва хизматга оид бошқа ҳужжатларини ваколати доирасида тасдиқлайди;

бўлинмага берилган бошқа ваколатларни амалга оширади.

ППХ саф бўлинмаси командирининг функционал вазифалари бўйсунув тартибида юқори турувчи бошлиқ (командир) томонидан белгиланади ва тасдиқланади.

ППХ саф бўлинмаси командирининг биринчи ўринбосари – штаб бошлиғи:

ППХ саф бўлинмаси (бригада, батальон) командирига бўйсунунади;

Вазирликнинг ички идоравий ҳужжатларига мувофиқ тезкор вазиятнинг таҳлили ва уни баҳолаш асосида бўлинма хизмат фаолиятининг режалаштирилишини ташкил этади, шу жумладан бўлинманинг иш режаларини ишлаб чиқади;

иш натижаларини умумлаштиради, тегишли ахборот-таҳлилий, ҳисобот ва иш натижалари ҳақида маълумотларини тайёрлайди;

бўлинма командирининг бошқарув қарорлари тайёрланишини ташкиллаштиради ва уларнинг бажарилишини назорат қилади;

ўқотар қуроллар, уларнинг ўқ-дорилари, махсус ва техник воситаларни белгиланган тартибда ҳисобини юритиш, сақлаш, тарқатиш ва қабул қилиш тартиб-қоидаларига амал қилинишини, фаолиятга оид ҳужжатларнинг юритилишини кундалик тартибда назорат қилади;

бўлинмада навбатчилик хизматини ташкиллаштиради ва назорат этади;

шахсий таркибнинг кунлик саф рўйхатини юритади;

бўлинма командири йўқлигида унинг ваколатларини амалга оширади.

ППХ саф бўлинмаси командирининг хизмат ва жанговар тайёргарлик бўйича ўринбосари:

ППХ саф бўлинмаси (бригада, батальон, отряд) командирига бўйсунунади;

шахсий таркибни хизмат ўташга тайёргарлигини, ходимларнинг ташқи кўринишини, ўқотар қурол, махсус ва техник воситаларни қўллаш ҳамда автотранспорт воситаларидан

фойдаланиш бўйича билимларини текширади, илғор тажрибаларни ўрганади ва кундалик фаолиятда жорий этади;

бўлинма командирининг топшириғига мувофиқ, хизмат ўташга жалб этилган ППХ нарядлари билан йўриқномаларни ўтказиши ва уларга зарурий вазифаларни қўйиб, бажарилиши устидан назоратни амалга оширади;

ППХ нарядларининг бевосита хизмат ўташ жойларида ҳуқуқ-тартиботнинг аҳволини ўрганади ва баҳолайди, аниқланган камчиликларни бартараф этиш чораларини кўради ва бу ҳақида бевосита командирга ахборот беради;

кўчалар ва бошқа жамоат жойларида жамоат тартибини сақлаш ва жамоат хавфсизлигини таъминлаш бўйича кейинги сутка учун куч ва воситаларни тақсимлаш юзасидан таклифларни тайёрлаб, жорий кунни соат 18-00 га қадар командирга ахборот беради;

фавқулодда вазиятларда ППХ саф бўлинмасининг куч ва воситаларидан фойдаланиш назарда тутилган махсус режаларнинг ишлаб чиқилишида иштирок этади, шунингдек шахсий таркибни фавқулодда йиғиш чизмасини (схемасини) ишлаб чиқади;

ППХ нарядларининг хизмат ўташини ошқора ва хуфиёна равишда текшириш графигини ишлаб чиқиб, тасдиқлаш учун командирга тақдим этади ва тасдиқлангандан сўнг бажарилишини назорат қилади;

ташқил этилган постларнинг жиҳозланганлигини, ППХ нарядларининг экипировкаси ва хизмат автотранспорт воситаларининг техник ҳолатини хизмат ўталишидан олдин текшириб боради, махсус ва техник воситаларни, ўқотар куроллар ва унинг ўқ-дориларини тарқатиш ва қабул қилиб олиш тартиб-қоидаларига риоя этилишини, шунингдек хизмат автотранспорт воситаларининг белгиланган жойларда сақланишини текширади;

ходимларнинг кунлик хизматга чиқишини бевосита назорат қилади ва иш натижалари ҳисобини юритади;

ППХ саф бўлинмаси командирга кўчалар ва бошқа жамоат жойларидаги тезкор вазиятнинг аҳволи ҳамда бўлинманинг иш натижалари бўйича ойлик таҳлилий маълумотларни тайёрлайди;

таҳлиллар асосида бўлинма фаолиятини такомиллаштириш ва самарадорлигини ошириш, куч ва воситаларни келгусида қайта тақсимлаш бўйича таклифларни тайёрлайди ва командирга тақдим этади.

ППХ саф бўлинмаси командирининг кадрлар бўйича ўринбосари:

ППХ саф бўлинмаси (бригада, батальон, отряд) командирга бўйсунди;

ходимларни ўқитиш ва улар билан тарбиявий ишларни олиб бориш бўйича саф бўлинманинг режалари ишлаб чиқилишини таъминлайди ва ижросини назорат қилади;

командирлар таркиби учун бўйсунувдаги ходимлар билан ишлаш услублари бўйича ўқув машғулотларини ташқил этади;

ходимларнинг хизматга(дан) келиши (кетиши) устидан кунлик назоратни амалга оширади;

шахсий таркиб билан маънавият ва маърифат дарслари, хизмат, жанговар ва жисмоний тайёргарлик бўйича машғулотлар ўтказилишини ташқил этади, ходимларнинг шахсий ва ишчанлик сифатларини атрофлича ўрганади, улар билан яқка тартибдаги тарбиявий ишлар олиб борилишини таъминлайди, шунингдек жамоада низоли вазиятларни ўз вақтида бартараф этади ва соғлом маънавий муҳитни шакллантиради;

ППХ саф бўлинмаси командирининг топшириғига мувофиқ жисмоний

ва юридик шахсларнинг сўровномалари, таклифлари ва бошқа муурожаатларининг ўз вақтида кўриб чиқилишини ташкиллаштиради, улар юзасидан тегишли текширувларни ўтказди ва жавоб хатларини тайёрлайди;

бўлинмада ички ишлар органларида хизматни ўташ тартибига риоя қилишини назорат қилади, ички ишлар органларига номзодларни танлаш ва ўрнатилган тартибда ҳисобга олиш, ходимларни лавозимга тайинлаш, бўшатиш, рағбатлантириш, бошқа лавозимга ўтказиш, уларга махсус унвонлар ҳамда интизомий жазоларни бериш бўйича ҳужжатларни ўз вақтида тайёрлайди, шунингдек шахсий таркибни ҳуқуқий ва ижтимоий ҳимоя қилиш чораларини кўради;

ходимларнинг турмуш тарзини, оилаларидаги маънавий-руҳий ҳолатни ўрганиш бўйича зарурий чора-тадбирларни амалга оширади;

кадрлар билан ишлаш ва тарбиявий ишларни олиб бориш бўйича маълумотларни тайёрлаб, ҳар ойда командирига тақдим этади;

кадрларни танлаш ва жой-жойига кўйиш, шунингдек шахсий таркиб ўртасида қонунийлик ва хизмат интизомига риоя қилиниши, ходимлар томонидан хизматни ўташ жараёнида, айниқса тунги вақтларда порахўрлик ва ваколатни суиистеъмол қилиш ҳолатларининг олдини олиш бўйича тарбиявий-тушунтириш ишлари олиб борилишини таъминлайди.

ППХ саф бўлинмаси командирининг моддий-техника таъминот бўйича ўринбосари:

ППХ саф бўлинмаси (бригада, батальон) командирига бўйсунди;

бўлинма фаолиятини режалаштиришда, шу жумладан иш режалари ишлаб чиқилишида иштирок этади ва тааллуқлилиги бўйича ижросини таъминлайди;

ўқотар қуроллар, уларнинг ўқ-дорилари, махсус, алоқа, автотранспорт ва бошқа моддий-техника воситаларнинг, шунингдек мол-мулкнинг белгиланган тартибда ҳисоби юритилиши ва сақланишини таъминлайди ҳамда улардан мақсадли фойдаланилишини назорат қилади;

белгиланган меъёр асосида ППХ саф бўлинмасини автотранспорт воситалари ва бошқа мулк билан таъминлаш бўйича таклифларни, шунингдек фойдаланиш муддати ўтганларини ўрнатилган тартибда ҳисобдан чиқариш бўйича тегишли ҳужжатларни тайёрлайди;

тегишли хизматлар билан биргаликда бўлинманинг бино ва иншоотларини таъмирлаш бўйича лойиҳа ҳужжатлари тайёрланишини ташкиллаштиради;

автотранспорт воситаларининг техник ҳолати ва жиҳозланганлиги устидан доимий назоратни амалга оширади, патруллик йўналишларига чиқишдан олдин автотранспортларни кунлик кўриқдан, ҳар ойда эса комиссия тартибда кўриқдан ўтказилишини таъминлайди;

техник воситалар ва уларнинг эҳтиёт қисмларига ўз вақтида техник хизмат кўрсатилишини ҳамда таъмирланишини, шунингдек ёқилғи-мойлаш материалларини берилиши, сақланиши ва ҳисоби юритилишини бевосита назорат қилади;

шахсий таркиб томонидан ёнғин ва техника хавфсизлиги қоидаларига амал қилинишини, мавжуд бирламчи ёнғин ўчириш воситаларининг сақланиши ва созлигини назорат қилади;

бўлинманинг моддий-техника таъминоти бўйича командирга ҳар ойда маълумотнома тайёрлайди, қурол-аслаҳа, махсус, алоқа, автотранспорт ва бошқа моддий-техника воситалардан ҳамда мол-мулкдан унумли фойдаланилишини, шунингдек уларнинг фаолият самарадорлигига таъсирини мунтазам равишда таҳлил қилиб боради;

бўлинманинг моддий-техника таъминотини такомиллаштириш бўйича таклиф беради.

ППХ саф бўлинмаси ходимлари:

ППХ саф бўлинмаси ходимлари ўз ваколатлари доирасида Ўзбекистон Республикасининг «Ички ишлар органлари тўғрисида»ги Қонунининг 16-моддасида назарда тутилган мажбуриятларни амалга оширади ҳамда 17-моддасида кўрсатилган ҳуқуқлардан фойдаланадилар;

ППХ саф бўлинмаси ходимлари хизмат ўташ чоғида жиноятлар ва маъмурий ҳуқуқбузарликларнинг олдини олиш, уларни бартараф қилиш ҳамда уларни содир этган шахсларни ушлаш мақсадида Ўзбекистон Республикасининг «Ички ишлар органлари тўғрисида»ги Қонунининг 21-24-моддаларига мувофиқ жисмоний куч ишлатиш, махсус воситаларни ва ўқотар қуролни қўллаш ҳуқуқига эга;

ППХ саф бўлинмалари (бригада, батальон) ходимларининг функционал вазибалари ушбу бўлинмалар командирлари томонидан, Транспортда ЖХТБ ППХ саф бўлинмалари ходимларининг функционал вазибалари ушбу бўлим бошлиқлари томонидан тасдиқланади.

2-ўқув саволи. ППХ саф бўлинмалари ходимларининг пост ва патруллик йўналишларидаги мажбуриятлари

Қуйидагилар пост ва патруллик йўналишларида хизмат ўтайдиган ППХ саф бўлинмалари ходимларининг умумий мажбуриятлари ҳисобланади:

➤ жамоат тартибини сақлаш ва жамоат хавфсизлигини таъминлаш соҳасига оид қабул қилинган норматив-ҳуқуқий ҳужжатларни билиш ҳамда уларнинг бажарилишини фуқаролардан талаб қилиш;

➤ ички ишлар органларининг бошқа бўлинмалари ходимларига, шунингдек ҳуқуқни муҳофаза қилувчи органлар вакилларига улар зиммасига юклатилган мажбуриятларнинг бажарилишида кўмаклашиш;

➤ кўчалар ва бошқа жамоат жойларида ҳуқуқ-тартиботни таъминлаш;

➤ қонунийликка амал қилиш, жамоат тартибини бузган ва бошқа ҳуқуқбузарларга нисбатан қонун ҳужжатларида назарда тутилган чораларни қўллашда, уларга ушбу чоралар қандай ҳуқуқбузарлик учун ва қайси қонун ҳужжатига мувофиқ қўлланилаётганлигини тушунтириш;

➤ жамоат хавфсизлигига таҳдид солувчи ҳар қандай ҳодиса ҳамда техник ёрдам кўрсатиш ва авария хизматларини жалб этиш зарурати тўғрисида туман (шаҳар) ИИБ, Транспортда ЖХТБ тезкор навбатчиси ва ППХ саф бўлинмаси инспектор-навбатчисига ахборот бериб бориш;

➤ фуқаролардан эгасиз мол-мулкни қабул қилиш ва уни билдирги билан навбатчига топшириш.

➤ Наряд таркиби икки ва ундан ортиқ ППХ ходимидан иборат бўлганда наряд каттаси тайинланади.

➤ Наряд каттаси хизмат ўташ чоғида наряд фаолиятига раҳбарлик қилади.

Қуйидагилар наряд каттасининг мажбуриятлари ҳисобланади:

➤ наряддаги ходимларнинг хизмат ўташини ташкиллаштириш, юзага келган вазиятдан келиб чиққан ҳолда нарядларнинг жойлашуви ва хизмат ўташ тартибига

ўзгартиришлар киритиш зарурати ҳақида бевосита командирига ҳамда навбатчига ахборот бериш;

- бўйсунувидаги ходимларнинг хизмат ўташи устидан назоратни амалга ошириш ва юклатилган вазифаларнинг бажарилишида уларга амалий ёрдам кўрсатиш;
- хизмат хужжатларининг тўғри юритилишини текшириш, аниқланган камчиликларни бартараф этиш чораларини кўриш;
- техник ва махсус воситалардан тўғри фойдаланилишини назорат қилиш;
- хизмат ўтаётган жойи ҳамда ундаги вазият ҳақида ҳар соатда навбатчига ахборот бериб бориш.

Қуйидагилар пост ва патруллик йўналишларида хизмат ўтайдиган ППХ саф бўлинмалари ходимларининг мажбуриятлари ҳисобланади:

а) жиноятларнинг олдини олиш ва уларга қарши курашиш бўйича:

жиноятлар содир этилиши эҳтимоли бўлган, қидирилаётган жиноятчиларнинг, шунингдек озодликдан маҳрум қилиш билан боғлиқ бўлмаган жазоларга ҳукм қилинган ёки шартли ҳукм қилинган шахсларнинг пайдо бўлиши ва яшириниши мумкин бўлган жойларни кузатишни амалга ошириш;

фуқаролардан тайёрланаётган ёки содир этилган жиноятлар тўғрисида хабар олинганда, ушбу фуқаролар, жиноят содир этилган аниқ жойи, ким томонидан ва кимга нисбатан тайёрланаётганлиги ёки содир этилганлиги ҳақида ва мазкур жиноятни фош этиш учун аҳамиятга эга бўлган бошқа маълумотларни ёзиб олиш, булар ҳақида дарҳол навбатчига ва бевосита командирига ахборот бериш, жиноят содир этилишига йўл қўймаслик, уни тайёрлаётган ёки содир этган шахсларни аниқлаш ва ушлаш, жабрланганларга ёрдам кўрсатиш, гувоҳларни аниқлаш ҳамда тергов-тезкор гуруҳи етиб келгунига қадар жиноят содир этилган жойнинг қўриқланишини, ашёвий далиллар ва изларнинг даҳлсиз сақланишини таъминлаш чораларини кўриш;

жиноят содир этилган жойга тергов-тезкор гуруҳи етиб келганидан сўнг, гуруҳ раҳбарининг кўрсатмаларини бажариш ва бу ҳақида навбатчига ахборот бериш;

патруллик йўналишларида (постларда), айниқса фуқаролар гавжум бўлган жойларга алоҳида эътибор берган ҳолда қидирувда бўлган жиноятчилар ва бошқа қидирилаётган шахсларнинг белгилари бўйича уларни аниқлаш;

фуқароларнинг ҳаёти ва соғлиғига қаратилган, мулкий ва бошқа турдаги жиноятларни аниқлаш, фош этиш, уларни содир этган шахсларни ушлашга қаратилган тезкор-қидирув фаолиятни, шунингдек ҳуқуқбузарликлар профилъьактикаси бўйича тадбирларни амалга оширишда ички ишлар органларининг бошқа бўлинмалари ходимларига кўмаклашиш;

б) вояга етмаганлар ва ёшлар ўртасида ҳуқуқбузарликлар профилъьактикаси бўйича:

кўчалар ва бошқа жамоат жойларида вояга етмаганлар ва ёшлар томонидан жиноятлар ва бошқа ҳуқуқбузарликлар содир этилишининг олдини олиш, содир этилганларни фош этиш;

назоратсиз ва қаровсиз қолган вояга етмаганларни, шунингдек алкогольли ичимликдан, гиёҳвандлик ёки токсик модда таъсирида мастлик ҳолатида бўлган вояга етмаганлар ва ёшларни аниқлаш ҳамда уларни ички ишлар органи навбатчилик қисми ёки таянч пунктига олиб бориш;

ҳуқуқбузарлик содир этишга мойил бўлган вояга етмаганлар ва ёшларни, уларнинг гуруҳ бўлиб тўпланиш жойларини аниқлаш чораларини кўриш, бу ҳақида навбатчига

ахборот бериш, шунингдек худудга бириктирилган профильбактика (катта) инспекторига ёки вояга етмаганлар ва ёшлар ўртасида ҳуқуқбузарликлар профильбактикаси инспекторига хабар бериш;

вояга етмаганлар ва ёшларни ғайриижтимоий хатти-ҳаракатлар, ҳуқуқбузарлик содир этишга, шу жумладан қимор ўйинларига, тиламчиликка, спиртли ичимликлар истеъмол қилишга, гиёҳвандлик ёки психотроп ва кишининг ақл-идрокига, иродасига таъсир қиладиган бошқа моддалар ёки воситаларни истеъмол қилишга, қонун ҳужжатларида жавобгарлик назарда тутилган айбли қилмишларни содир этишга жалб қилаётган шахсларни аниқлаш, бу ҳақида навбатчига, профильбактика (катта) инспекторига ёки вояга етмаганлар ва ёшлар ўртасида ҳуқуқбузарликлар профильбактикаси инспекторига ахборот бериш;

вояга етмаганларнинг тунги вақтларда жамоат жойларида ота-онаси (бошқа қонуний вакиллари) ёки болалар иштирокида тадбирларни амалга ошираётган шахсларнинг кузатувисиз юришларига (бўлишларига) йўл қўймаслик чораларини кўриш;

в) йўл ҳаракати хавфсизлигини таъминлаш бўйича:

Йўл ҳаракати қоидалари ва уни бузганлик учун қонун ҳужжатларида назарда тутилган жавобгарлик чораларини билиш;

алкоголли ичимликдан, гиёҳвандлик ёки токсик модда таъсирида мастлик ҳолатида бўлган ҳамда белгиланган ёшга тўлмаган (ёши сезилиб турган ёки ходимга аён бўлган) шахслар томонидан транспорт воситаларининг бошқарилишига йўл қўймаслик ва йўл-транспорт ҳодисаларига олиб келувчи бошқа ҳуқуқбузарликларнинг олдини олиш чораларини кўриш;

пиёдалар томонидан Йўл ҳаракати қоидаларига риоя қилинишини назорат қилиш, шу жумладан йўлнинг қатнов қисмида, шунингдек пиёдалар ўтиш жойларида ҳаракатланиш чоғида тельфондан фойдаланиш, теле-, видеомаҳсулотларни кўриш, радио-аудиомаҳсулотларни эшитиш, китоб ёки даврий матбуот ўқиш ҳамда эътиборни чалғитадиган бошқа воситалардан фойдаланиш ҳолатларини аниқлаш ва ўз вақтида бартараф этиш;

йўл-транспорт ҳодисаси содир бўлганда, бу ҳақида дарҳол навбатчига ахборот бериш ва йўл-патрул хизмати нарядига хабар бериш;

тергов-тезкор гуруҳи ёки йўл-патрул хизмати наряди етиб келгунига қадар жабрланганларга биринчи тиббий ёрдам кўрсатиш, йўл-транспорт ҳодисаси юз берган жойни ўзгаришсиз ва ҳодиса изларининг сақланишини таъминлаш, ҳодиса иштирокчилари ва гувоҳларининг шахсини аниқлаш, ҳодиса юз берган жойдан кетиб қолган транспорт воситасининг русуми, ранги, давлат рақам белгиси ва бошқа идентификация қилиш белгиларини аниқлаш чораларини кўриш;

йўл-патрул хизмати ходимлари билан биргаликда йўл ҳаракатига халақит берадиган ҳар қандай тўсқинликларни ўз вақтида бартараф этиш;

г) транспорт объектларида жамоат хавфсизлигини таъминлаш бўйича:

темир йўл ва метрополитен объектлари ҳамда аэропортларнинг тавсифини, улар яқинида хизмат ўтаётган нарядлар ва улар билан алоқа қилиш тартибларини, йўловчилар ташиш қоидаларини, йўловчиларнинг транспортдан фойдаланиш ҳуқуқини берувчи ҳужжатлар турларини, транспорт ходимларининг асосий хизмат мажбуриятларини билиш;

қидирувда юрган жиноятчиларни, шунингдек жазони ижро этиш муассасаларидан қочган шахсларни аниқлаш ва ушлаш;

йўловчиларнинг поезд юриб кетаётганда поездга чиқишига ва поезддан тушишига, юк поездларида ўзбошимчалик билан юришига, шунингдек темир йўлларни белгиланмаган жойларидан кесиб ўтишига йўл қўймаслик;

темир йўл изларига поездлар қатновининг бузилишига олиб келиши мумкин бўлган ашёларни қўйиш, сигнал бериш, алоқа иншоотлари ва қурилмаларини шикастлантириш ҳолатларининг олдини олиш ва бартараф этиш;

темир йўл станциялари, юк саройлари, контейнер майдончалари, юк ва саралаш паркларининг қўриқланадиган ҳудудларида бегона шахслар юришига йўл қўймаслик, транспорт ходимлари, шу жумладан ҳарбийлаштирилган қўриқлаш бўлинмалари ўқчиларига юклар ўғирланиши ва талон-тарож қилинишининг олдини олишда ёрдам кўрсатиш;

поездларни кузатишда:

поезд жўнашидан олдин унинг бригадири ва машинисти билан алоқа ўрнатиш, йўловчиларнинг поездга чиқиши (тушиши) ва поезд ҳаракатланиши давомида жамоат тартибини сақлаш;

поезд ҳаракатланиши даврида, айниқса тунги вақтларда вагонларда патруликни амалга ошириш, бунда асосий эътиборни содир этилиши мумкин бўлган мулкий турдаги жиноятларнинг олдини олишга қаратиш;

белгиланмаган жойларда тамаки ва алкоголь маҳсулотларини истеъмол қилаётган шахсларни аниқлаш ва уларга нисбатан қонун ҳужжатларида белгиланган тартибда жавобгарлик чораларини кўриш;

поезд бригадаси аъзолари, шу жумладан вагон кузатувчилари билан доимий алоқада бўлиш, фуқаролар уларнинг қонуний талабларини бажаришдан бош тортган ҳолларда уларга кўмаклашиш;

жиноятларни содир этганликда гумон қилинаётган шахсларни аниқлаш, уларни ва бошқа ҳуқуқбузарларни поезд тўхтайдиган навбатдаги станцияда Транспортда ЖХТБ ходимларига билдирги асосида топшириш;

вагон жиҳоз ва қурилмалари шикастлантирилишининг олдини олиш ҳамда уларни бартараф этиш;

темир йўл транспорти ходимлари ва хизматчилари томонидан мансаб ваколатини сууистеъмол қилиш (йўловчиларни чиптасиз ташиш ва темир йўл транспортида ҳаракат хавфсизлиги қоидаларини бузиш билан боғлиқ бошқа) ҳолатларини аниқлаш, бу ҳақида поезд бригадирига хабар бериш ва Транспортда ЖХТБ бошлиғига билдирги билан ахборот бериш;

поезд ҳалокатга учраганда, шунингдек авария, табиий офат, ёнғин ва бошқа фавқулодда ҳодисалар содир бўлганда, бу ҳақида дарҳол энг яқиндаги ички ишлар органига ахборот бериш, одамларни кутқариш, жабрланганларга ёрдам кўрсатиш чораларини кўриш, ҳодиса жойини ҳамда қаровсиз қолган мол-мулкни қўриқлашни таъминлаш;

поезд охириги станцияга етиб келганда, йўловчилар, багажлар ва юклар тўлик туширилганидан сўнг бригада аъзолари билан биргалакда поезд вагонларини кўздан кечириш, унутиб қолдирилган буюмлар ва бошқа эгасиз мол-мулкни фуқаролар ёки юридик шахслар ихтиёрига топширилгунига қадар уларнинг сақланишини таъминлаш чораларини кўриш ва булар ҳақида навбатчига ахборот бериш.

Мустақил таълим учун топшириқ: ППХ саф бўлинмалари фаолиятини режалаштириш, Жамоат тартибини сақлаш ва жамоат хавфсизлигини таъминлаш бўйича қарорларни қабул қилишни ўқиб конспектлаштириш.

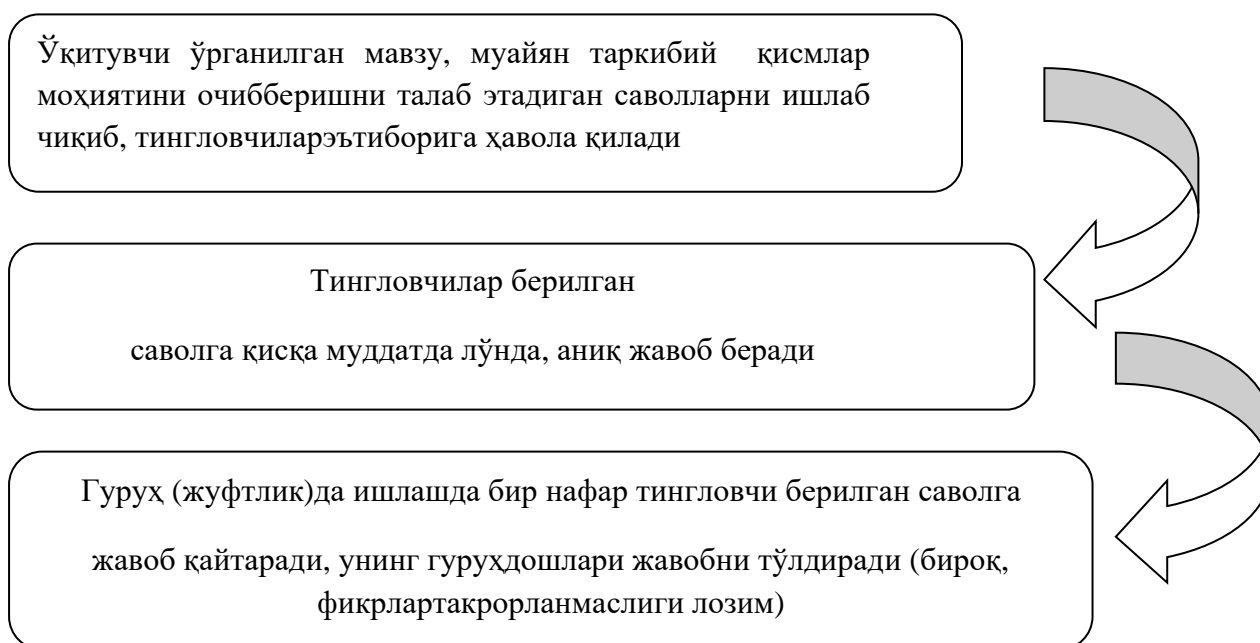
5-мавзу: ППХ саф бўлинмалари раҳбар ходимларининг вазифа тақсимотлари ва ваколатлари.

СЕМИНАР МАШҒУЛОТИ МАЗМУНИ

Ушбу амалий машғулоти «**Блиц-сўров**» интерфаол методидан фойдаланиш орқали ўтказилади.

«Блиц-сўров» (инглизча «блиц» – тезкор, бир зумда) методи берилган саволларга қисқа, аниқ ва лўнда жавоб қайтарилишини тақозо этадиган метод саналади. Таълим муассасаларида ушбу методга мувофиқ саволлар, асосан, ўқитувчи томонидан берилади. Берилган саволларга жавоблар жамоавий, гуруҳли, жуфтлик ёки индивидуал тарзда қайтарилиши мумкин. Жавоб қайтариш шакли машғулот тури, ўрганилаётган мавзунинг мураккаблиги, тингловчиларнинг қамраб олинишига кўра белгиланади.

Машғулотларда ушбу методни қўллаш қуйидагича кечади:

1.ППХ саф бўлинмалари ходимларининг вояга етмаганлар ва ёшлар ўртасида ҳуқуқбузарликлар профильёактикаси бўйича мажбуриятлари.

2. ППХ саф бўлинмалари ходимларининг жиноятларнинг олдини олиш ва уларга қарши курашиш бўйича мажбуриятлари.

3. ППХ саф бўлинмалари ходимларининг транспорт объектларида жамоат хавфсизлигини таъминлаш бўйича мажбуриятлари.

4. ППХ саф бўлинмаси ходимлари хизмат ўташ чоғида жиноятлар ва маъмурий ҳуқуқбузарликларнинг олдини олиш вақтидаги ҳуқуқлари.

6-Мавзу: ППХ саф бўлинмаларининг куч ва воситаларини бошқариш.

(маъруза 2 соат)

Машғулот режаси:

1-ўқув савол. ППХ саф бўлинмаларининг куч ва воситаларини бошқариш.

2-ўқув савол. ППХ нарядларининг турлари, шахсий таркибни кунлик хизматга чиқариш меъёрлари, постлар ва патруллик йўналишларида хизмат ўташнинг умумий мажбуриятлари.

1-ўқув савол. ППХ саф бўлинмаларининг куч ва воситаларини бошқариш.

Мазкур фаолиятнинг асосини ППХ саф бўлинмаларининг куч ва воситаларидан самарали фойдаланиш ҳамда юклатиладиган вазифаларни бажаришга доимий шайлигини таъминлаш ташкил этади.

ППХ саф бўлинмаларининг куч ва воситаларини бошқариш ушбу бўлинмалар фаолиятини режалаштиришни, юклатиладиган вазифаларнинг беками-қўст бажарилишини таъминлашга қаратилган қарорларни ишлаб чиқиш ва уларнинг сўзсиз ижро этилишини ташкиллаштиришни, ходимларнинг хизмат олиб бориши устидан назорат ўрнатишни ўз ичига олади ва бу мақсадларга эришиш учун:

❖ тезкор вазиятнинг таҳлиллари асосида патруль-пост хизматини ташкиллаштириш бўйича бошқарув қарорларини қабул қилиш;

❖ бўлинманинг куч ва воситаларини юклатиладиган вазифаларни бажаришга тайёрлаш ҳамда ушбу вазифаларни бажариш юзасидан йўл-йўриқ бериш;

❖ ППХ нарядлари билан доимий ва барқарор алоқани ҳамда ўз вақтида ахборот алмашишни таъминлаш;

❖ куч ва воситаларнинг биргаликда ҳаракатланишини ташкиллаштириш ҳамда маневрини амалга ошириш;

❖ патруль-пост хизмати ташкиллаштирилиши ва ўталиши устидан назорат ўрнатиш;

❖ ППХ нарядларининг фаолият натижаларини ҳисобга олиш ва баҳолаш;

❖ хизматни ташкиллаштириш бўйича ижобий тажрибаларни ўрганиш ва уларни фаолиятда жорий этиш;

❖ ППХ нарядлари фаолиятини ташкил этишда йўл қўйилаётган камчиликларни ўз вақтида аниқлаш ва бартараф этиш;

❖ ППХ саф бўлинмаларини, улар ходимларини моддий-техника билан ҳамда молиявий таъминлаш, шу жумладан иш самарадорлигини оширишга қаратилган рағбатлантириш масалаларини ҳал этиш;

❖ шахсий таркибга патруль-пост хизматини ўташ тартиблари ва услубларини ўргатиш зарур ҳисобланади.

ППХ нарядларини туман (шаҳар) ИИБ, Транспортда ЖХТБ бошлиқлари ва уларнинг жамоат тартибини сақлаш хизматига раҳбарлик қилувчи ўринбосарлари ҳамда ППХ саф бўлинмаси командири шахсан ёки бўйсунувидаги аппарат орқали бошқаради.

Хизмат ўташ даврида ППХ нарядларини оператив бошқариш ички ишлар органларининг, шу жумладан ППХ саф бўлинмаларининг навбатчилик қисмлари зиммасига юклатилади.

ППХ саф бўлинмалари фаолиятини режалаштириш

ППХ саф бўлинмаларининг фаолияти Вазирлик томонидан белгиланган тартибда тузиладиган жорий режаларга мувофиқ амалга оширилади.

Режаларнинг бажарилиши ППХ саф бўлинмаси командири ҳузуридаги тезкор йиғилишларда кўриб чиқилади. Тегишли давр якунига кўра режалар бандларининг ижроси юзасидан ахборотнома (маълумотнома) тайёрланади ва ушбу режаларни тасдиқлаган раҳбарга ахборот берилади.

Режаларнинг бажарилиши устидан назорат командирлар ва уларнинг ўринбосарлари, шунингдек ППХ саф бўлинмаларининг бошқа масъул (штаб) ходимлари томонидан амалга оширилади.

Жамоат тартибини сақлаш ва жамоат хавфсизлигини таъминлаш бўйича қарорларни қабул қилиш

Куч ва воситаларнинг ягона жойлашув режасига мувофиқ муайян суткалар учун тезкор вазиятдан келиб чиққан ҳолда ички ишлар органи бошлиғи ва ППХ саф бўлинмаси командирининг қарори қабул қилинади.

Қарорда Уставнинг 2-иловасига мувофиқ юритилган ППХ нарядларини пост ва патруллик йўналишларига тақсимлаш китобида назарда тутилган куч ва воситалар ҳисоби ҳамда ППХ нарядларининг жойлашуви белгиланади.

Кўчалар ва бошқа жамоат жойларида патруль-пост хизматини ташкиллаштириш ППХ саф бўлинмалари фаолиятининг асосини ташкил этади.

▲ Қарорни қабул қилишда қуйидагилар инобатга олинади:

туман (шаҳар)нинг географик, ижтимоий-иқтисодий хусусиятлари, маҳаллий аҳолиси сони, таркиби ва кўчиш динамикаси, бошқа шаҳарларда яшовчи ҳамда чет эл фуқаролари ва фуқаролиги бўлмаган шахсларнинг келиб кетиши, кўчаларнинг тавсифи, корхона, ташкилот ва муассасаларнинг жойлашган жойлари ҳамда иш вақтлари, ўта муҳим ва тоифаланган, назорат-лицензиялаш объектлари, банклар, ички ишлар органлари бўлинмаларининг, шу жумладан махсус муассасаларнинг жойлашуви;

давр ва мавсумларнинг ўзига хос хусусиятлари (йил фасллари, таътиллار, дам олиш, байрам кунлари ва ҳ.к.)ни ҳисобга олган ҳолда метрополитен, темир йўл ва ҳаво ҳамда бошқа жамоат транспортида йўловчиларнинг оқими;

йил фасли ва сутка даврини инобатга олиб, кўчалар ва бошқа жамоат жойларида жиноятчилик аҳволи, шунингдек жиноятлар ва маъмурий ҳуқуқбузарликларнинг келиб чиқиш сабаблари ва шароитлари;

ППХ нарядларининг тақсимоти шаклланаётган тезкор вазиятга мувофиқлиги, жамоат жойларида, шу жумладан кўчаларда ўрнатилган видеокузатув ва бошқа техник воситалар;

ППХ нарядларининг иш натижалари, шунингдек шахсий таркибнинг қурол-аслаҳа, махсус, алоқа ва автотранспорт воситалари билан таъминланганлик ҳолати;

ҳуқуқбузарлик содир этишга мойил бўлган шахслар, шу жумладан бундай мойиллиги бўлган ёшлар ва вояга етмаганлар йиғиладиган жойлар.

Тезкор вазиятни ўрганишда:

жамоат тартибини сақлаш ва жамоат хавфсизлигини таъминлаш, жиноятчиликка қарши курашиш аҳволи тўғрисидаги ҳисоботлар, таҳлилий ва бошқа материаллар, содир этилган жиноятлар ва қидирувдаги шахслар ҳақидаги тезкор маълумотлар;

ички ишлар органлари ходимларидан келиб тушаётган тезкор хабар ва маълумотлар;

бошқа ички ишлар ва ҳуқуқни муҳофаза қилувчи органлар, ҳарбий қисмлар, шунингдек давлат бошқарув органларининг бўлинмалари, маҳаллий давлат ҳокимияти, ўзини ўзи бошқариш органлари ва бошқа ташкилотлардан тушган хабарлар;

фуқароларнинг мурожаатлари;

оммавий ахборот воситаларининг маълумотлари;

видеокузатув ва бошқа ахборот-коммуникация технологиялари тизимларининг техник каналлари орқали тушган маълумотлар ҳисобга олинади.

Заруратдан келиб чиққан ҳолда ички ишлар органи бошлиғи ва ППХ саф бўлинмаси командири қарор қабул қилишдан олдин ўз ўринбосарлари ва бошқа масъул ходимлар иштирокида рекогносцировка (патруль-пост хизмати ўталадиган жойда ўрганиш) ўтказадилар. Бунда сафарбар этиладиган куч ва воситаларнинг сони, постларнинг жойлашуви, патруллик йўналишларининг чегараси, ППХ нарядининг тури, сони, таркиби ва мажбуриятлари, хизмат ўташ тартиби ва вақти, захиранинг жойлашуви ва вазифаси белгиланади.

Оммавий тадбирларни ўтказиш чоғида ҳуқуқ-тартиботни таъминлашга, террорчилик ҳаракатлари ва бошқа оғир жиноятлар, табиий офатлар, авариялар, фалокатлар, эпидемия, эпизотия ва ўзга фавқулудда вазиятларнинг олдини олишга, шунингдек ҳуқуқ-тартиботнинг гуруҳлар томонидан бузилиши ва оммавий тартибсизликларни бартараф этишга қаратилган чора-тадбирларни ишлаб чиқишда рекогносцировка ўтказилиши ва харита тузилиши зарур ҳисобланади.

Қарорда шаклланаётган тезкор вазиятдан келиб чиқадиган вазифалар, ППХ нарядларининг таркиби, жойлашуви ва мажбуриятлари, хизмат ўташ вақтлари, жамоат тартибини сақлаш ва жамоат хавфсизлигини таъминлаш борасида ички ишлар органлари бўлинмалари, шунингдек ўзини ўзи бошқариш органлари, жамоатчилик вакиллари ва «Маҳалла посбони» жамоатчилик тузилмалари билан ўзаро ҳамкорликни ташкиллаштириш ҳамда хизмат ўташнинг ўзига хос хусусиятлари, куч ва воситаларни тезкор бошқариш, нарядлар билан алоқа қилиш ва уларнинг фаолияти устидан назоратни амалга ошириш, шартли хабарлар (сигналлар) ва белгилар назарда тутилади.

2-ўқув савол. ППХ нарядларининг турлари, шахсий таркибни кунлик хизматга чиқариш меъёрлари, постлар ва патруллик йўналишларида хизмат ўташнинг умумий мажбуриятлари.

ППХ нарядларининг турлари ва таркиби ҳудуднинг ўзига хос хусусиятларидан ҳамда юзага келган тезкор вазиятдан келиб чиққан ҳолда белгиланади.

Қуйидагилар нарядларнинг турлари ҳисобланади:

❖ **патрул** – икки ва ундан ортиқ ички ишлар органлари ходимлари, Вазирлик тизимидаги таълим муассасаларининг курсант ва тингловчилари, ҳарбий қисмлар ҳарбий хизматчиларидан иборат ҳаракатдаги наряд.

Патрул ўз зиммасига юклатилган мажбуриятларни патруллик йўналишларида пиёда, автомобиль ва хизмат отида амалга оширади.

Қоида тарихида, патруллик йўналишининг масофаси пиёда патрул учун

1-1,5 км, автопатрул учун 6-8 км, отлик патрул учун 2-3 км ни ташкил этади. Зарур ҳолларда патруллик масофаси узайтирилиши ёки қисқартирилиши мумкин;

❖ **патрул гуруҳи** – ягона раҳбарлик остида аҳоли гавжум бўлган кўчалар, майдонлар, ҳиёбонлар, истироҳат боғлари ва бошқа жамоат жойларида хизмат ўташ учун бирлаштирилган икки ва ундан ортиқ патруллардан иборат наряд.

❖ Патрул гуруҳига туман (шаҳар) ҳудудидаги фуқаролар гавжум бўладиган участкалар бириктирилиб, унинг негизини автомобилдаги патрул ташкил этади. Ушбу автомобиль радиостанция, махсус нур ва товуш чиқарувчи мосламалар, овоз кучайтириш қурилмаси ва бошқа техник воситалар билан жиҳозланади.

❖ **пост** – ички ишлар органлари ходимларининг кечаю-кундуз ёхуд сутканинг маълум вақтлари давомида узлуксиз хизмат ўташлари зарур бўлган аниқ жойда ёки ҳудуд участкасида ўз зиммасига юклатилган мажбуриятларни бажарадиган наряд.

❖ Постнинг маркази ва чегаралари белгиланади. Кузатувни амалга ошириш, шунингдек жиноят ва маъмурий ҳуқуқбузарликлар ҳамда турли фавқулодда ҳодисаларнинг олдини олиш, уларни бартараф этиш учун қулай бўлган жой постнинг маркази этиб белгиланади. Бунда пост марказидан унинг чегарасигача бўлган масофа 300 м дан ошиши мумкин эмас.

❖ **назорат-ўтказиш пункти** – оммавий тадбирларни ўтказиш чоғида, табиий ва техноген хусусиятга эга бўлган фалокатлар, шу жумладан зилзилалар, сув тошқинлари, ёнғинлар, авариялар, эпидемиялар, эпизоотиялар ва бошқа фавқулодда вазиятларда ўтказиш тартиботини таъминлаш ёки транспорт воситалари ва пиёдалар ҳаракатини чеклаш бўйича аниқ жойда ёки ҳудуд участкасида хизмат ўтайдиган наряд;

❖ **поездларни кузатиш наряди** – поездларнинг ҳаракатланиши давомида жамоат тартибини сақлаш ва жамоат хавфсизлигини таъминлаш мақсадида поездларни кузатиб борадиган наряд;

❖ **тўсиқ** – ҳудуднинг аниқ белгиланган участкасини назорат қилиш ёки айрим транспорт йўналишларини тўсиш бўйича вазифаларни бажарувчи ички ишлар органлари ходимларидан иборат бўлинма (гуруҳ);

❖ **захира** – тезкор вазият мураккаблашганда юклатиладиган алоҳида вазифаларни бажариш, жамоат жойларида ҳуқуқ-тартиботни таъминлашни қўшимча куч ва воситалар ҳисобига кучайтириш, шунингдек зарурат туғилганда патруллик йўналишида (постда) хизмат ўтаётган нарядларни алмаштириш учун мўлжалланган наряд.

Заҳира нарядининг таркиби, жойлашиши ва уни сафарбар этиш тартиби ваколатли раҳбарлар томонидан белгиланади;

❖ **назорат-кузатув гуруҳлари** – оммавий тадбирлар яқунланганидан сўнг тадбир иштирокчиларининг объект худудидан чиқиши ва тарқалиши давомида жамоат тартибини сақлаш ва жамоат хавфсизлигини таъминлаш учун мўлжалланган наряд.

Нарядларни хизматга жалб этиш ва уларнинг хизмат ўташ давомийлигини белгилашда, жиноят ва маъмурий ҳуқуқбузарликлар содир этилиши эҳтимоли юқори бўлган жойлар ва вақтларда нарядларнинг зичлиги оширилиши ҳисобга олинади.

ППХ саф бўлинмаси нарядлари ва автотранспорт воситаларини кунлик мажбурий хизматга чиқариш меъёрлари ушбу бўлинманинг штатлар сонини, шунингдек кўчалар ва бошқа жамоат жойларида жамоат тартибини сақлаш, фуқаролар хавфсизлигини таъминлаш учун куч ва воситалардан максимал фойдаланилишини ҳисобга олган ҳолда белгиланади.

Бунда талаб этиладиган ходимлар коэффиценти сутка давомида саккиз соатдан ёпиладиган патрулик йўналишлари (постлар) учун 1.29 бирликни ташкил этади. Агар патрулик йўналишлари (постлар) саккиз соатдан ортиқ ёпиладиган бўлса, коэффицент ҳар бир соат учун 0.16 бирликка ошади.

Кунлик мажбурий хизматга чиқариш меъёрларини белгилашда ППХ саф бўлинмасининг командирлар таркиби (бригада, батальон, отряд командирлари ва уларнинг ўринбосарлари), аппарат ходимлари, шунингдек бўш лавозимлар инобатга олинмайди.

ППХ саф бўлинмаларининг куч ва воситаларини кунлик мажбурий хизматга чиқариш меъёрларининг бажарилишига туман (шаҳар) ИИБ ва Транспортда ЖХТБ бошлиқлари, уларнинг жамоат тартибини сақлаш хизматида раҳбарлик қилувчи ўринбосарлари ҳамда ППХ саф бўлинмаси командири шахсан жавоб берадилар.

Туман (шаҳар) ИИБ бошлиғи ва ППХ саф бўлинмаси командири кейинги суткада патруль-пост хизматини ташкиллаштириш бўйича ҳар куни соат 18-00 га қадар қарор қабул қиладилар. Қарорда куч ва воситаларнинг ҳисоби, нарядларнинг смена бўйича тақсимоти белгиланади.

Бошланғич тайёргарликдан ўтмаган ҳамда қасамёд қабул қилмаган ходимларни мустақил равишда хизмат ўташга жалб этиш ва куроллантириш тақиқланади.

ППХ ходимлари қатъий равишда қарорда белгиланган патрулик йўналишларида (постларда) хизмат ўтайдилар.

Патрулик йўналишида (постда) хизмат ўтайдиган ППХ ходимлари туман (шаҳар) ИИБ, Транспортда ЖХТБ бошлиқларига ва уларнинг жамоат тартибини сақлаш хизматида раҳбарлик қилувчи ўринбосарига, ППХ саф бўлинмаси командири ва унинг ўринбосарларига, навбатчига бўйсунадилар.

Фақатгина ушбу мансабдор шахслар ППХ нарядларига ҳуқуқ-тартиботни таъминлаш юзасидан кўрсатмаларни бериш, уларни патрулик йўналишидан (постдан) ечиш ёки хизмат ўташ жойини ўзгартириш ҳуқуқига эга.

ППХ ходимлари Ўзбекистон Республикаси Президенти томонидан белгиланган формали кийим-бошда хизмат ўтайдилар. Махсус вазифаларни бажаришда уларга фуқаролик кийимида хизмат ўташга рухсат берилади.

ППХ саф бўлинмасининг иш режими кун тартиби ва график асосида белгиланади. Кун тартибида ППХ саф бўлинмасининг кунлик фаолияти, иш графигида эса ҳар бир ходимнинг хизмат ўташ кунлари ва соатлари (сменалари) белгиланади.

Кун тартиби ва иш графиги ППХ саф бўлинмаси командири томонидан тасдиқланади.

ППХ нарядлари навбатчи ва бошқа мансабдор шахсларнинг бўйсунувида бўлган давр уларнинг хизмат ўташ вақтлари деб ҳисобланади (хизматолди йўриқномаси бошланишидан хизмат ўташ якунланганлиги тўғрисида буйруқ берилгунига қадар). Йўриқномалар, хизмат, жанговар, жисмоний тайёргарлик ва бошқа машғулотлар, тезкор йиғилишлар иш вақти сифатида иш графигига киритилади.

Шулар билан бирга, «Ички ишлар органлари тўғрисида»ги Қонуннинг 28-моддасига мувофиқ хизмат сафарида ёки даволанишда бўлиш, хизмат, даволаниш жойига бориш ёки улардан қайтиш, асирликда, гаровга олинган ёки ушлаб қуролсизлантирилган ҳолатда бўлиш, бедарак кетиш, шахснинг ҳаёти, соғлиғи, шаъни, кадр-қимматини ҳимоя қилишга доир ва бошқа ҳаракатлар ППХ ходимларининг хизмат мажбуриятларини бажариш вақтлари ҳисобланади.

ППХ ходимлари иш вақтининг давомийлиги ҳафтасига қирқ соатдан ошиши мумкин эмас, дам олиш кунлари график асосида берилади.

Тезкор вазиятдан келиб чиққан ҳолда ППХ ходимлари хизматни ўташга қонун ҳужжатлари ва Вазирликнинг ички идоравий ҳужжатларига мувофиқ кучайтирилган ёки суткалик режимда жалб қилиниши мумкин.

ППХ нарядларининг пост ва патрулик йўналишларида узлуксиз хизмат ўташи ҳаво ҳарорати -15 оС ва ундан паст (исинадиган жой бўлмаганда) ҳамда +40 оС ва ундан юқори бўлганда икки соатдан ошиши мумкин эмас. Бундай ҳолларда нарядларнинг алмаштирилиши амалга оширилади.

Хизмат ўташга тушаётган ППХ ходимлари куйидагиларни билишлари керак:

тезкор вазиятни ҳамда патрулик йўналишининг (постнинг) ўзига хос хусусиятларини;

энг яқиндаги ППХ нарядларининг жойлашувини, ички ишлар органлари

ва таянч пунктлари, «Маҳалла посбони» жамоат тузилмаларининг жойлашган жойини ҳамда улар билан алоқа қилиш тартибларини;

қидирилаётган шахслар, мол-мулк ва транспорт воситаларининг алоҳида белгиларини;

жиноят содир этилиши эҳтимоли юқори бўлган жойларни;

патрулик йўналишларида жазони ижро этиш муассасаларидан озод этилган, шунингдек озодликдан маҳрум қилиш билан боғлиқ бўлмаган жазоларга ҳукм қилинган ёхуд шартли ҳукм қилинган шахсларнинг яшаш жойларини;

хизмат ўташ ҳудудларида ўта муҳим ва тоифаланган объектлар, давлат ҳокимияти ва бошқаруви органлари, ички ишлар ва ҳуқуқни муҳофаза қилувчи бошқа органлар, мехмонхона ва ётоқхоналар, корхона, ташкилот ва муассасалар, спорт, маданий-оммавий ва кўнгилочар-томоша объектлари, умумий овқатланиш ва савдо корхоналари, шу жумладан алкоғолли маҳсулотларни сотиш жойлари, соғлиқни сақлаш муассасаларининг жойлашган жойлари ва уларнинг иш режимини, жамоат транспорти бекатларини;

Ўзбекистон Республикаси Марказий банкининг Республика Инкассация хизмати давлат унитар корхонасининг махсус автотранспорт воситаларининг ҳаракатланиш йўналишларини;

патрулик йўналишларига (постларга) туташган кўчаларни, тор кўчаларни, майдонларни, ўтиш йўлакларини.

Хизмат ўташга тушаётган ППХ наряди хизмат ўташ жойига келгач, патруллик йўналишини (постни) айланиб чиқади ҳамда вазият ҳақида навбатчига ахборот беради.

ППХ нарядларининг алмашилиши постда ҳамда патруллик йўналишининг белгиланган жойида амалга оширилади.

Хизмат ўташга тушаётган наряд алмашувчи нарядга ўзини таништиради.

Масалан: «Ўртоқ сафдор. Сафдор Абдуллаев хизмат ўташга келди» ёки «Ўртоқ сафдор. Сафдор Икромов ва сафдор Алиев таркибидаги патрул хизмат ўташга келди».

Алмашувчи наряд хизмат ўташ вақтида содир бўлган ҳодисалар ва олинган топшириқлар ҳақида хизмат ўташга тушаётган нарядга хабар берган ҳолда патруллик йўналишини (постни) биргаликда айланиб чиқади.

Хизмат ўташга тушаётган ППХ наряди патруллик йўналишини (постни) қабул қилиш-топшириш ҳақида алмашувчи наряднинг хизмат китобчасига тегишли ёзувларни киритади ҳамда навбатчига ахборот беради.

Хизмат ўташга тушаётган наряд белгиланган вақтда етиб келмаган ҳолда алмашувчи наряд бу ҳақида навбатчига ахборот беради ва фақатгина унинг рухсати билан патруллик йўналишини (постни) ташлаб кетиши мумкин.

Патруллик йўналишида (постда) хизмат ўташ жойи ва ҳаракатланиш тартиблари йўналиш (пост) паспортида, шунингдек юклатилган вазифалар, патруллик йўналишининг (постнинг) ўзига хос хусусиятлари, юзага келган вазият, йил ва сутка даври ҳамда ваколатли раҳбарларнинг кўрсатмаларидан келиб чиққан ҳолда белгиланади.

Икки нафар ППХ ходимидан иборат пиёда патрул зарурат туғилган ҳолларда бир-бирини кўриш ва эшитиш мумкин бўлган масофада алоҳида хизмат ўташларига йўл қўйилади.

Хизмат ўташ чоғида ППХ нарядлари қуйидагиларга алоҳида эътибор қаратишлари керак:

моддий-бойликлар сақланадиган объектлар, банк муассасалари, савдо корхоналари, омборхона ва базалар олдида тез-тез пайдо бўлаётган, ушбу объектларнинг эшиклари, дераза ромлари, қулфлари ва тўсиқларининг ҳолати, иш тартиби ва қўриқланиши билан қизиқаётган шахсларга;

ўзини ўта сергаклиги ва безовталиги билан шубҳа уйғотган, йил фаслига мос бўлмаган ёки бўй-бастига нолайик кийимда бўлган, шунингдек танасида боғланган жойи ва жароҳати бўлган шахсларга;

ҳиёбонларда, кўп қаватли уйларнинг ораликлари, йўлаклари ва бошқа жойларда тўпланган шахсларга, айниқса гуруҳ бўлиб йиғилган вояга етмаганлар ва ёшларга, бунда низоли вазиятга олиб келиши мумкин бўлган асоссиз ҳаракатларга йўл қўйилмайди;

муайян яшаш жойига эга бўлмаган шахсларга (дайдилар ва тиламчиларга);

назоратсиз қолган вояга етмаганларга;

ҳуқуқбузарлар пайдо бўлиши мумкин бўлган жойларга;

бойликлар сақланадиган дўконлар ва бошқа объектлар эшиклари, деразалари ва витриналарининг бутунлигига;

бинолар ва объектлардан чиқаётган тутунлар ёки алангаларга ҳамда шубҳали шовқинларга;

хавф туғдириши мумкин бўлган шубҳали буюмларга;

тунги вақтларда жамоат жойларида ота-онаси (бошқа қонуний вакиллари)

ёки болалар иштирокида тадбирларни амалга ошираётган шахсларнинг кузатувисиз бўлган вояга етмаганларга.

ППХ нарядлари хизмат ўташ чоғида хушёр бўлиши ва тўсатдан хужум қилинишини чекловчи эҳтиёт чораларини кўриши шарт.

ППХ наряди тунги вақтларда бино ва иншоотларга яқин бўлмаган масофада юриши, мумкин қадар фуқаролар билан оралиқ масофани сақлаши ва орқадан юриб келаётган шахсга сергак бўлиши, шахсга ёруғлик тушаётган томондан яқинлашиши шарт. Қоронғу ва одамлар гавжум бўлмаган пайтларда наряднинг орқасидан келаётган шахсни четга ўтган (назардан қолдирмаган) ҳолда ўтказиб юбориши ёки ҳаракат йўналишини қарама-қарши томонга ўзгартириши зарур.

Ички ишлар органларининг бошқа бўлинмалари ходимлари ва яқиндаги нарядлар билан ҳамкорлик қилиш ёки уларни ёрдамга чақириш учун ППХ наряди алоқанинг барча турларидан фойдаланади ёхуд хуштак ёрдамида сигналлар беради, яъни:

«Ушла» – битта узун сигнал;

«Ёрдамга» – иккита қисқа сигнал.

Зарурат бўлганда сигналлар қайтарилади. Охирги зарурат чораси сифатида ППХ ходими ўзига бириктирилган ўқотар қуролдан юқорига қарата ёки бошқа хавфсиз йўналишда ўқ отиш орқали хавф-хатар сигнали бериш ёки ёрдамга чақириш ҳуқуқига эга.

ППХ наряди «Ушла» сигнали бўйича таъқибдан қочаётган (яширинаётган) шахсни аниқлаш ва ушлаш чорасини кўришга, «Ёрдамга» сигнали бўйича эса битта қисқа сигнал билан жавоб берган ҳолда чақирилган жойга ёрдам учун етиб боришга мажбур.

ППХ наряди белгиланган вақт мобайнида патруллик йўналишини (пост) тарк этмаган ҳолда хизмат ўташи шарт.

ППХ наряди қўйидагиларни амалга ошириш учун туман (шаҳар) ИИБ ва Транспортда ЖХТБ бошлиқларининг, уларнинг жамоат тартибini сақлаш хизматига раҳбарлик қилувчи ўринбосарларининг, ППХ саф бўлинмаси командири ва унинг ўринбосарларининг, навбатчининг кўрсатмасига асосан ёки рухсати билан патруллик йўналишини (постни) ташлаб кетиши мумкин:

жиноят ёки маъмурий ҳуқуқбузарликнинг олдини олиш ва уни бартараф этиш;

яширинишга уринаётган жиноятчиларни таъқиб қилиш;

ҳуқуқбузарларни ички ишлар органларига олиб келиш;

ночор аҳволда ёки ҳаёти ва соғлиғи хавф остида қолган шахсларга ёрдам кўрсатиш;

ёнғинларни ёки бошқа фавқулодда ходисаларни бартараф этиш чораларини кўриш;

жиноят, маъмурий ҳуқуқбузарлик ва ходиса изларининг сақланишини таъминлаш;

кечиктириб бўлмайдиган тиббий ёрдам олиш;

ички ишлар органларининг бошқа нарядлари, шунингдек ҳуқуқни муҳофаза қилувчи бошқа органларнинг вакиллари ўз зиммаларига юклатилган мажбуриятларини бажаришларида уларга кўмаклашиш.

ППХ наряди патрулик йўналишини (постни) ташлаб кетаётганлиги ҳақида дарҳол навбатчига ахборот беради.

Хизмат ўташ чоғида ППХ нарядига қўйидагилар таъқиқланади:

ўзига бириктирилган ўқотар қуролни қобурадан асоссиз чиқариш ва бошқа шахсга бериш (ходимнинг бевосита раҳбарлари бундан мустасно);

ухлаш, хизматдан чалғиш;

радио алоқа қилиш тартиб-қоидаларини бузиш, телефон орқали хизматга оид бўлмаган суҳбатларни олиб бориш;

хизмат зарурати бўлмай туриб аҳоли яшаш уйлари, дўконлар, ошхоналар, кафе, бар, ресторанлар, клублар ва бошқа объектларга кириш;

патрулик йўналишини (постини) ташлаб кетиш, мазкур Уставнинг 76-бандида назарда тутилган ҳоллар бундан мустасно.

6-мавзу: ППХ саф бўлинмаларининг куч ва воситаларини бошқариш.

Семинар машғулотини ўтказишда тингловчиларга тушунарли бўлиши ва кўпроқ маълумот олиши учун уларни кичик гуруҳларга ажратиб **савол-жавоб методи** асосида машғулот ўтказилади.

Кичик гуруҳларга ажратилган тингловчилар юқоридаги саволларга жавоб беришда уни кенг ёритиб бериши назарда тутилган.

ППХ нарядларини хизмат ўташга тайёрлаш ва улар билан йўриқнома ўтказиш

1. Патруль-пост хизматини ўташ учун нарядга тайинланган ходимларни йўриқномага тайёргарлиги
2. Хизмат ўташга тушаётган ППХ ходимларининг ёнида бўлиши керак бўлган нарсалар.

1. Хизматолди йўриқномаларига жалб қилинадиган хизматлар.
2. Юклатиладиган вазифалардан ҳамда тезкор вазиятдан келиб чиққан ҳолда ППХ ходимларига қўшимча равишда бериладиган воситалар.

1. Патрулик йўналишларида (постларда) хизмат ўташ хусусиятлари.
2. ППХ саф бўлинмалари ходимларининг ҳудудларида жамоат тартибини сақлаш ва жамоат хавфсизлигини таъминлашда фуқароларнинг ҳуқуқ ва эркинликларини ҳимоя қилиш.

7-Мавзу: ППХ нарядларини хизмат ўташга тайёрлаш.

(маъруза 2 соат)

Машғулот режаси:

1-ўқув савол. ППХ нарядларини хизмат ўташга тайёрлаш ва улар билан йўриқнома ўтказиш.

2-ўқув савол. ППХ нарядларининг биргаликдаги ҳаракатини ташкил этиш ва маневрини амалга ошириш.

1-савол. ППХ нарядларини хизмат ўташга тайёрлаш ва улар билан йўриқнома ўтказиш.

Туман (шаҳар) ИИБ томонидан маҳалла, кўча ва жамоат жойларда хизмат олиб борадиган ППХ нарядларига йўриқнома ўтиш, топшириқ ва вазифалар бериш, натижаларни сарҳисоб қилиш каби ишларни амалга оширади.

ППХ нарядларига йўриқнома ўтиш ва хизматга йўналтириш бу Ўзбекистон Республикаси ИИВнинг 2023 йил 20 февралдаги «Ички ишлар органлари патруль-пост хизмати фаолияти самарадорлигини ошириш чора-тадбирлари тўғрисида»ги 77-сон буйруғи асосида амалга оширилади.

ППХ саф бўлинмалари нарядларини хизмат ўташга тайёрлаш ва улар билан йўриқнома ўтказиш қоида тартибларида, махсус жихозланган хизмат синфида ўтказилади.

Патруль-пост хизматини ўташ учун нарядга тайинланган ходимлар йўриқнома бошланишидан ўн беш дақиқа олдин ППХ саф бўлинмасига ёки белгиланган бошқа жойга етиб келадилар ва бу ҳақида навбатчига ҳамда бевосита командирига ахборот берадилар.

Масалан: «Ўртоқ маёр. Сафдор Собиров хизмат ўташ учун келди».

Навбатчи:

нарядга тайинланган ходимларни келганлиги ҳақида ППХ нарядларини пост ва патруллик йўналишларига тақсимлаш китобида қайд этади;

ходимларга зарур бўлган қурол-аслаҳа, махсус, шахсий ҳимоя ва алоқа воситаларини уларнинг бевосита командири ёки масъул раҳбар иштирокида тарқатади;

постлар ва патруллик йўналишларини ҳамда хизмат ўташ вақтларини эълон қилади.

Командир ёки масъул раҳбар:

йўриқнома ўтказиш учун нарядларни сафлайди;

ҳар бир ходимда қурол-аслаҳа, махсус, шахсий ҳимоя ва алоқа воситалари мавжудлигини, ходимларнинг ташқи кўринишини текширади ва соғлиғининг аҳволи ҳақида сўрайди;

текширув давомида аниқланган камчиликларни бартараф этиш чораларини кўради;

ходимларнинг руҳий ҳолатига эътибор беради;

шахсий таркибнинг хизмат ўташга тайёрлиги ҳақида йўриқнома ўтказувчига ахборот беради.

Ўқотар қуролни ўқлаш ва ўқсизлантириш махсус белгиланган жойда нарядга тайинланган ходимларнинг бевосита командири ёки масъул раҳбарнинг кузатуви ва назорати остида йўриқномадан олдин амалга оширилади. Бунда патрон ўқдонга юборилмайди (жойлаштирилмайди).

Хизмат ўташга тушаётган ППХ ходимлари мавсумий формали кийим-бошда ва намунали ташқи кўринишда бўлишлари шарт.

Хизмат ўташга тушаётган ППХ ходимларининг ёнида:

❖ хизмат гувоҳномаси, ҳайдовчи ходимлар учун қўшимча – ҳайдовчилик гувоҳномаси;

❖ хизмат китобчаси, патруллик йўналиши (пост) паспорти;

❖ билдирги бланкалари (мазкур Уставнинг 6-иловаси);

❖ ўзига бириктирилган ўқотар қурол (ўқланган иккита ўқдон (магазин) билан);

❖ ўқотар қурол кобураси (хавфсизлик камари ва протирка билан);

❖ резина таёқ;

❖ қўл кишан;

❖ хуштак;

❖ олиб юриладиган радиостанция;

❖ мобильё видеокамера (видеорегистратор);

❖ чўнтак электр фонари;

❖ авторучка, оддий (қора) қалам;

❖ хизмат ҳужжатлари ва канцелярия буюмларини олиб юришга мўлжалланган планшет бўлиши зарур.

❖ Юклатиладиган вазифалардан ҳамда тезкор вазиятдан келиб чиққан ҳолда ППХ ходимларига қўшимча равишда:

❖ карабин;

❖ газли ёки шикастлантирувчи қурол;

❖ электрошок қурилмалари;

❖ кўздан ёш оқизувчи моддалар;

❖ портловчи моддаларни аниқлаш воситалари;

❖ қўл металлодетектори;

❖ бинокль;

❖ тунги кўриш воситалари;

❖ электромегафон;

❖ рақамланган маъмурий ҳуқуқбузарлик тўғрисида баённома бланкалари; нафас органларининг ҳимоя воситалари (противогаз);

❖ биринчи тиббий ёрдам кўрсатиш ҳалтачаси (аптечка);

❖ шахсий ҳимоя воситалари (бронежилет, шлем, қалқон);

❖ темир йўл вагонларининг калитлари;

❖ ички ишлар органлари таъминотида бўладиган бошқа қурол-аслаҳа, махсус ва техник воситалар берилиши мумкин.

ППХ нарядлари билан кунлик хизматолди йўриқномалари шахсан ППХ саф бўлинмаси командири (йўқлигида ўринбосари) томонидан ички ишлар органи бошлиғининг жамоат тартибини сақлаш хизматига раҳбарлик қилувчи ўринбосари ва жамоат тартибини сақлаш бўлими (бўлинмаси, гуруҳи) бошлиғи, шунингдек навбатчининг иштирокида ўтказилади.

Хизматолди йўриқномаларига жамоат тартибини сақлаш, ҳуқуқбузарликлар профилактикаси, тезкор-қидирув фаолиятини амалга оширувчи бўлинмаларнинг раҳбарлари ва тажрибали ходимлари алоҳида тасдиқланган жадвалларга мувофиқ жалб этилади.

Йўриқномаларнинг давомийлиги ўттиз дақиқадан ошиши мумкин эмас.

Йўриқнома ўтказувчи хизмат кўрсатиш ҳудудидаги тезкор вазиятни, ҳар бир патруллик йўналишининг (постнинг) вазифалари, хизмат ўташнинг ўзига хос

хусусиятлари ва тартибларини билиши, олдинги суткада ППХ нарядларининг фаолиятини баҳолаши ва иш натижаларини етказиши, шунингдек турли, шу жумладан экстремал вазиятларда ҳаракат қилиш бўйича ходимларнинг билимларини текшириш ва уларни ўргатиш учун шартли вазифалар ва саволлар бериши керак.

Ходимларга бериладиган шартли вазифалар ва саволлар вақти-вақти билан янгилиниши, мураккаблашиб бориши лозим.

Кўшимча патруллик йўналиши (пост) ташкил этиш зарурати туғилган ҳолларда, хизмат ўташ хусусиятлари хизматолди йўриқномасида тушунтирилади ва хизмат китобчасида қайд этилади.

Йўриқнома ўтказувчи раҳбар келганда, командир ёки масъул раҳбар: «Наряд, РОСТЛАН, текисланиш ЎНГГА (ЧАПГА, ЎРТАГА)» командасини бергач, нарядларнинг йўриқномага тайёрлиги ҳақида ахборот беради.

Масалан: «Ўртоқ подполковник. Хизмат ўташга тушаётган нарядлар йўриқномага сафланди. Ахборот берувчи капитан Тошматов».

Ахборотни қабул қилгач, йўриқнома ўтказувчи нарядларга: «Салом, ўртоқлар» – деб мурожаат этади. Бунга нарядлар: «Ассалом» – деб жавоб берадилар.

Шундан сўнг, йўриқнома ўтказувчи «Эркин» командасини беради ва нарядларга тезкор вазият, содир этилган жиноятлар, қидирилаётган шахслар, мол-мулк ҳамда транспорт воситаларининг алоҳида белгилари ва бошқа маълумотлар етказилиши тўғрисида навбатчига кўрсатма беради, навбатчи томонидан етказилаётган маълумотлар нарядлар томонидан хизмат китобчаларига қайд этилишини назорат қилади.

Йўриқнома ўтказувчи:

шахсий таркибнинг хизмат ўташга тайёрлигини текширади, аниқланган камчиликларни бартараф этиш чораларини кўради;

ППХ нарядларининг билимларини, шу жумладан:

ўз ҳуқуқ ва мажбуриятларини, ҳуқуқ-тартиботни таъминлашга оид норматив-ҳуқуқий ва бошқа ҳужжатларни;

жисмоний куч ишлатиш, махсус воситаларни ва ўқотар курулни қўллаш тартиб-қоидаларини;

патруллик йўналишларида (постларда) хизмат ўташ хусусиятларини, қидирилаётган шахслар ва мол-мулкнинг алоҳида белгиларини;

ҳуқуқ-тартиботнинг бузилиши ва тартибсизликларнинг олдини олиш ҳамда уларни бартараф этиш, ҳуқуқбузарларни ушлаш борасидаги хатти-ҳаракатларни ўзлаштирганликларини текширади;

олдинги суткадаги ППХ нарядларининг иш натижаларини эълон қилади, зарур ҳолларда йўл қўйилган нуқсон ва камчиликларнинг келиб чиқиш сабабларини тушунтиради, патруллик йўналишларида (постларда) нарядлар томонидан эришилган ижобий ишларни мисол келтиради, ходимларни рағбатлантириш тўғрисида қабул қилинган буйруқларни ўқиб эшиттиради;

шаклланаётган тезкор вазиятни етказди, ҳар бир нарядга хизмат ўташ юзасидан аниқ вазифаларни белгилаб беради, нарядларни алмаштириш, алоқа ва ҳамкорлик қилиш тартибларини тушунтиради;

шартли вазифаларни беради ва уларнинг бажарилишини текширади, хизмат ўташ чоғида юзага келиши мумкин бўлган алоҳида вазиятларда ҳаракат қилиш тактикаларини ўргатади (кузатувни амалга ошириш, жиноятчиларни уларнинг кўзга ташланмайдиган

белгилари бўйича аниқлаш, террорчилик ҳаракатлари, ҳуқуқ-тартибот бузилишининг олдини олиш ва баргараф этиш, қуролланган жиноятчиларни қўлга олиш ва бошқа);

нарядларга хизмат интизоми ва қонунийликка, одоб-ахлоқ ва муомала маданияти қоидаларига қатъий амал қилинишини уқтиради;

шахсий таркиб томонидан берилган саволларга жавоб беради.

Кунлик йўриқномаларнинг ўтказилиши ППХ нарядларининг хизмат ўташга киришишлари тўғрисидаги буйруқ билан тугатилади.

Масалан: «Наряд, РОСТЛАН. Буюраман: Жамоат тартибини сақлаш ва жамоат хавфсизлигини таъминлашга киришилсин. Хизмат ўташ чоғида қонунийликка ҳамда одоб-ахлоқ ва муомала маданияти қоидаларига қатъий амал қилинсин. Ўнг-ГА (Чап-ГА) пост ва патруллик йўналишларига қадам БОС».

ППХ саф бўлинмалари ички ишлар органларининг таркибий бўлинмалари ҳамда ҳуқуқни муҳофаза қилувчи органлар билан биргаликда ўтказиладиган қўшма йўриқномаларда иштирок этишлари мумкин.

Алоқани таъминлаш

Патруль-пост хизматини ўташда, шу жумладан жамоат тартибини сақлаш ва жамоат хавфсизлигини таъминлаш, жиноятлар ва бошқа ҳуқуқбузарликларни аниқлаш ҳамда фош этиш бўйича тадбирларни ўтказишда ўзаро ҳамкорликни таъминлаш мақсадида алоқа ташкил этилади.

Туман (шаҳар) ИИБ, Транспортда ЖХТБ бошлиқлари ва ППХ саф бўлинмаси командири томонидан бўйсунувдаги бўлинмалар ва нарядлар билан узлуксиз алоқа қуйидагилар орқали ташкил этилади ва таъминланади:

➤ тезкор вазиятдан келиб чиққан ҳолда алоқа воситаларидан фойдаланиш ва иш режимини белгилаш;

➤ ўтказиладиган тезкор тадбирлар ва ППХ нарядларининг маневрини сир сақлаш мақсадида белгиланган радиоалоқа чақирув номларидан, суҳбатлашиш жадвал ва кодларидан фойдаланиш;

➤ алоқа воситалари орқали суҳбатлашиш тартиб-қоидаларига амал қилиниши устидан назоратни амалга ошириш;

➤ алоқа воситаларининг ўрнатилган тартибда сақланиши ва ҳисоби юритилиши, берилиши ва қабул қилинишини, шунингдек ўз вақтида таъмирланиши ва уларга техник хизмат кўрсатилишини ташкил этиш;

алоқа воситалари ва каналларнинг захирасини таъминлаш.

ППХ саф бўлинмаларининг куч ва воситаларини бошқаришда радио-, видео, симли ва сигналли алоқа воситаларидан, шунингдек хабар элтувчилардан фойдаланилади. Радиостанция ППХ нарядлари билан алоқа қилишнинг асосий воситаси ҳисобланади.

Симли алоқа воситалари (шаҳар ва махсус тельефонлар) радиоалоқаси бўлмаган нарядлар билан алоқа қилишда ишлатилади.

Алоқа воситалари бўлмаган ёки улардан фойдаланиш имкони чекланган ҳолларда, шунингдек алоҳида кўрсатмаларга аниқлик киритиш ёки уларни такрорлаш (дубль) учун транспорт воситаларида ёхуд пиёда хабар элтувчилардан фойдаланилади.

ППХ нарядлари ўртасида кўрсатмаларни етказиш ва уларнинг биргаликда ҳаракат қилишларини таъминлаш учун товуш, нур ва бошқа кўзга кўринувчи ишоралар қўлланилиши мумкин.

Видео воситалардан хизмат кўрсатиладиган ҳудудларнинг (объектларнинг) муҳим аҳамиятга эга бўлган участкаларини кузатиш ва ППХ нарядлари фаолиятини назорат қилиш учун фойдаланилади.

2-ўқув савол. ППХ нарядларининг биргаликдаги ҳаракатини ташкил этиш ва маневрини амалга ошириш.

ППХ нарядларининг ўзаро ва ички ишлар органларининг бошқа бўлинмалари билан биргаликдаги ҳаракати ҳамда маневри (тезкор вазиятдан келиб чиққан ҳолда куч ва воситалар жойлашувини ўзгартириш) туман (шаҳар) ИИБ бошлиқлари томонидан мазкур Уставга ва Вазирликнинг тегишли ички идоравий ҳужжатларига мувофиқ ташкиллаштиради.

ППХ саф бўлинмалари ички ишлар органларининг бошқа бўлинмалари, шунингдек давлат бошқаруви, шу жумладан ҳуқуқни муҳофаза қилувчи органлари билан биргаликда бажарадиган вазифалар қўшма қарорлар, режалар, кўрсатмалар ва йўриқномаларга мувофиқ амалга оширилади.

Жамоат тартибини сақлаш ва жамоат хавфсизлигини таъминлаш соҳасидаги вазифаларни бажаришга давлат органлари ва ташкилотлари, фуқаролик жамияти институтлари, «Маҳалла посбони» жамоатчилик тузилмаси вакиллари ҳамда фуқаролар ихтиёрий равишда жалб этилиши мумкин.

Биргаликдаги ҳаракат қуйидагиларни ўз ичига олади:

тезкор вазият бўйича ўзаро ахборот алмашиш, содир этилган жиноятлар ва ўзга ҳуқуқбузарликлар тўғрисида бошқа нарядларни хабардор қилиш;

ППХ саф бўлинмалари шахсий таркиби билан ўтказилаётган йўриқнома ва машғулотларда уларга жиноят ва маъмурий ҳуқуқбузарликларнинг олдини олиш, уларни аниқлаш ва бартараф этиш, ғайриқонуний ҳаракатларни содир этган шахсларни ушлаш, жиноят, маъмурий ҳуқуқбузарлик содир этилган ва ҳодиса жойини қўриқлаш, ички ишлар органларига юклатилган бошқа вазифаларни бажариш бўйича тактик ҳаракатларни, усул ва услубларни ўргатишда ички ишлар органлари бўлинмаларининг тажрибали ходимларини иштирок этиши;

хизмат вазифаларни бажаришда ўзаро ёрдам кўрсатиш, тезкор-профильь-тактик тадбирларни ҳамкорликда ўтказиш ва тажриба алмашиш;

ваколат доирасида ҳуқуқбузарликларга қарши курашиш бўйича бошқа тадбирларни, шу жумладан ички ишлар органларининг фавқулодда ҳолатларда ҳаракатланиш бўйича махсус режаларда назарда тутилган вазифаларни амалга оширишда иштирок этиш;

террорчилик ҳаракатларига чек қўйиш, гаровга олинганларни озод қилиш, ҳуқуқ-тартиботнинг гуруҳлар томонидан бузилиши ва оммавий тартибсизликларни бартараф этиш, ўта муҳим ва тоифаланган ҳамда давлат органларининг қўриқланадиган бошқа объектларига, ўта муҳим юкларга, транспорт воситаларига гуруҳ бўлиб қилинган ҳужумни ёки қуролли ҳужумни даф этиш бўйича ички ишлар органларининг бўлинмалари билан биргаликда тактик-махсус, қўмондонлик-штаб ва бошқа машғулотлар ҳамда машқларни ўтказиш.

ППХ саф бўлинмалари командирлари ушбу бўлинмалар томонидан хизмат кўрсатиладиган туман (шаҳар) ИИБлари раҳбарияти билан биргаликдаги ҳаракати ахборот алмашиш, тезкор вазиятни биргаликда таҳлил қилиш, томонларнинг тезкор йиғилишларида иштирок этиш, куч ва воситаларнинг жойлашувига тузатиш ҳамда ўзгартиришлар киритиш, шунингдек хизмат ўташ чоғида барча нарядларнинг ҳаракат қилиш ва ўзаро ёрдам кўрсатиш тартибларини келишиш йўли билан амалга оширилади.

Тезкор вазият оғирлашган жойларга ички ишлар органларининг куч ва воситаларини уюшган ва кечиктирмаган ҳолда сафарбар этиш учун ППХ нарядларининг маневри амалга оширилади.

Юзага келган вазиятдан келиб чиққан ҳолда маневр ППХ нарядларининг хизмат ўташ сменаларига, суткаларга ёки узоқроқ муддатларга татбиқ этилиши мумкин.

Маневр туфайли ППХ нарядларининг жойлашуви ўзгарганлиги тўғрисида ППХ нарядларини пост ва патруллик йўналишларига тақсимлаш китобида қайд этилади.

ППХ саф бўлинмаларининг куч ва воситаларини тезкор вазият мураккаблашган бошқа туманга (шаҳарга) маълум муддатга сафарбар этиш зурурати туғилганда, сафарбар

этиш Ўзбекистон Республикаси ички ишлар вазирининг, Қорақалпоғистон Республикаси ички ишлар вазирининг, Тошкент шаҳар ИИББ ҳамда вилоятлар ИИБлари бошлиқларининг фармойишларига мувофиқ амалга оширилади.

ППХ нарядлари томонидан хизмат ташкиллаштирилиши ва ўталиши устидан назоратни амалга ошириш

ППХ нарядлари томонидан хизмат ташкиллаштирилиши ва ўталиши устидан назоратни амалга ошириш, ижрочилик интизомини мустаҳкамлаш, шахсий таркиб зиммасига юклатилган вазифаларнинг ўз вақтида ва сифатли бажарилишини таъминлаш, шунингдек бевосита патруллик йўналишларида (постларда) ходимларга хизмат ўташ тактика ва услубларини ўргатишнинг муҳим элементи ҳисобланади.

ППХ нарядлари томонидан хизмат ташкиллаштирилиши ва ўталиши устидан назорат мунтазам (икки соатда камида бир маротаба) текширувларни ўтказиш йўли билан амалга оширилади. Текширувлар давомида қуйидагиларга эътибор қаратилиши зарур:

➤ нарядларнинг бириктирилган патруллик йўналишларида (постларда) хизмат ўтаётганлигига;

➤ куч ва воситаларнинг жойлашуви, улардан фойдаланилиши ички ишлар органи бошлиғи ва ППХ саф бўлинмаси командири томонидан қабул қилинган қарорга мувофиқлигига;

➤ нарядларнинг тезкор ва пухта бошқарилишига, тезкор вазиятдаги ўзгаришлар ҳақидаги хабарларнинг ўз вақтида етказилишига;

➤ нарядларнинг патруллик йўналишидаги (постдаги) вазиятни, юклатилган вазифаларни, энг яқиндаги нарядларнинг жойлашуви ва улар билан алоқа қилиш усулларини, шунингдек ўз ҳуқуқ ва мажбуриятларини билишларига;

➤ хизмат ўталишининг сифатига, шу жумладан жиноят ва маъмурий ҳуқуқбузарликларнинг олдини олиш, содир этилганларини фош этишда нарядларнинг фаоллиги ва ролига;

➤ нарядларнинг ўзаро, шунингдек ички ишлар органлари бошқа бўлинмалари, ҳуқуқни муҳофаза қилувчи органлар, ўзини ўзи бошқариш органлари, «Маҳалла посбони» жамоатчилик тузилмалари ва жамоатчилик вакиллари билан биргаликдаги ҳаракатига;

➤ нарядлар томонидан хизмат интизومي ва қонунийликка амал қилинишига;

➤ патрулик йўналишида (постда) содир этилган жиноят ва маъмурий ҳуқуқбузарликлар сонига ҳамда улар бўйича кўрилган чораларга;

➤ хизмат ҳужжатларининг тўғри юритилиши ва расмийлаштирилишига.

ППХ нарядлари томонидан хизмат ташкиллаштирилиши ва ўталиши:

Вазирлик Патруль-пост хизмати ва жамоат тартибини сақлаш бош бошқармаси ходимлари томонидан инспекторлик (комплекс) ва назорат текширувларида, шунингдек алоҳида жадвалларга мувофиқ;

Қорақалпоғистон Республикаси ИИБ, Тошкент шаҳар ИИББ ва вилоятлар ИИБлари Патруль-пост хизмати ва жамоат тартибини сақлаш бошқармалари ходимлари томонидан ҳар ойда камида бир маротаба;

туман (шаҳар) ИИБ, Транспортда ЖХТБ бошлиқлари, уларнинг жамоат тартибини сақлаш хизматига раҳбарлик қилувчи ўринбосарлари, ППХ бригадаси ва батальони командирлари томонидан ҳар ойда камида икки маротаба;

ППХ бригадаси ва батальони командирларининг ўринбосарлари, шунингдек туман (шаҳар) ИИБ ва Транспортда ЖХТБ жамоат тартибини сақлаш бўлими (бўлинмаси, гуруҳи) ходимлари ҳар ҳафтада камида бир маротаба;

ППХ отряди командирлари ва уларнинг ўринбосарлари томонидан ҳар куни камида икки маротаба;

ППХ гуруҳ командирлари томонидан хизмат ўташ сменасида ҳар бир нарядни камида тўрт маротаба;

ички ишлар органининг таянч пункти профилъьактика (катта) инспекторлари томонидан ўз маъмурий ҳудудларида ҳар куни текширилиши шарт.

ППХ нарядларининг хизмат ўташини текшириш ошкора ва хуфиёна равишда алоҳида график асосида амалга оширилади. График ППХ саф бўлинмаси командири (туман (шаҳар) ИИБ, Транспортда ЖХТБ бошлиғи) томонидан тасдиқланади. Тасдиқланган графикларга гриф қўйилмайди, лекин графикнинг амал қилиш муддатида у билан танишувчилар доираси чекланади.

ППХ наряди келган текширувчиларни танимаган ҳолларда улардан хизмат гувоҳномаларини, текширув ҳуқуқини берувчи ҳужжатни кўрсатишни талаб қилади.

Патрулик йўналишида (постда) хизмат ўтаётган ППХ ходими текширувчининг олдида бориб, ўзини таништиради.

Масалан: «Ўртоқ маёр. Сафдор Тўлаганов».

Икки нафар текширувчилар келганда, хизмат ўтаётган ходим юқори лавозимдаги, лавозимлари тенг бўлганда эса юқори унвондаги текширувчига ўзини таништиради.

Текширувчининг талабига кўра, наряд каттаси патрулик йўналишидаги (постдаги) вазият бўйича ахборот беради ва берилган саволларга жавоб қайтаради.

ППХ наряди белгиланган патрулик йўналишида (постда) бўлмаган ҳолларда, текширувчи дарҳол навбатчи билан боғланиши ва наряд қаердалигига аниқлик киритиши шарт.

Текширувчи, туман, шаҳар ва кичик тумандаги, шунингдек патрулик йўналишидаги (постдаги) тезкор вазиятни билиши, талабчанликни сусайтирмаган ҳолда хизмат ўталишини ҳолис баҳолаши ва вазмин бўлиши лозим.

Хизмат ўталишини текширишда наряддаги ходимнинг унга бириктирилган ўқотар курулни, ўқ-дориларни, махсус ва транспорт воситаларини эгаллаб олишга уринишга ҳамда бахтсиз ҳодисалар ва бошқа оғир оқибатларга олиб келиши мумкин бўлган хатти-ҳаракатларга йўл қўйилмайди.

Текширувчи патруль-пост хизматини ташкиллаштириш ва ўташ бўйича аниқланган камчиликларни бартараф этиш чораларини кўриши керак.

Мазкур талабларини қўпол равишда бузганлиги учун ППХ наряди бўйсунув тартибида юқори турувчи бошлиқлар (командирлар) томонидан патруллик йўналишидан (постдан) ечилиши мумкин. Бунда наряднинг ечилганлиги ҳақида туман (шаҳар) ИИБ бошлиғи ва ППХ саф бўлинмаси командири ҳамда навбатчига хабар берилади.

Текширувчи ППХ нарядини текширганлиги ҳақида ходимнинг хизмат китобчасида, юритилган Автопатрул борт журналида, кейинчалик эса ППХ нарядларини пост ва патруллик йўналишларига тақсимлаш китобида қайд этади.

Хуфиёна текширув ППХ нарядининг ҳаракатларини пинҳона кузатиш йўли билан камида бир соат амалга оширилади. Хуфиёна текширувда ходимларнинг ҳаракатларини қайд этиш учун техник воситалардан, шу жумладан фото ва видео қайд этиш воситаларидан фойдаланилиши мумкин.

ППХ наряди томонидан хизмат ўташ тартибининг қўпол равишда бузилган ёки унга ёрдам бериш зарур бўлган ҳолларда хуфиёна текширув тўхтатилиб, тартиб бузилишига барҳам бериш, тегишли ёрдам кўрсатиш чоралари кўрилади.

Хуфиёна текширув натижалари бўйича текширувчи ППХ саф бўлинмаси командирига (туман (шаҳар) ИИБ, Транспортда ЖХТБ бошлиғига) билдирги билан ахборот беради.

ППХ нарядларининг хуфиёна текширувлари алоҳида отрядларда ҳар ойда камида тўрт маротаба, алоҳида гуруҳларда ҳар ойда камида уч маротаба, бригада ва батальонларда эса уларнинг таркибидаги отрядлар сонидан келиб чиққан ҳолда (ҳар бир отрядда бир ойда камида тўрт маротаба) амалга оширилади.

ППХ нарядларининг хизмат ўташлари устидан назоратни амалга ошириш самарадорлиги ППХ саф бўлинмаси командири (туман (шаҳар) ИИБ, Транспортда ЖХТБ бошлиғи) ҳузурида ўтказиладиган тезкор йиғилишда ҳар ойида камида бир маротаба муҳокама этилади.

Мустақил тайёргарлик машғулотиغا топшириқ:

ППХ нарядлари томонидан хизмат ташкиллаштирилиши ва ўталиши устидан назоратни амалга ошириш шунингдек ошқора ва хуфиёна текшириш сабаб ҳамда мақсадини ўқиб конспектлаштириш.

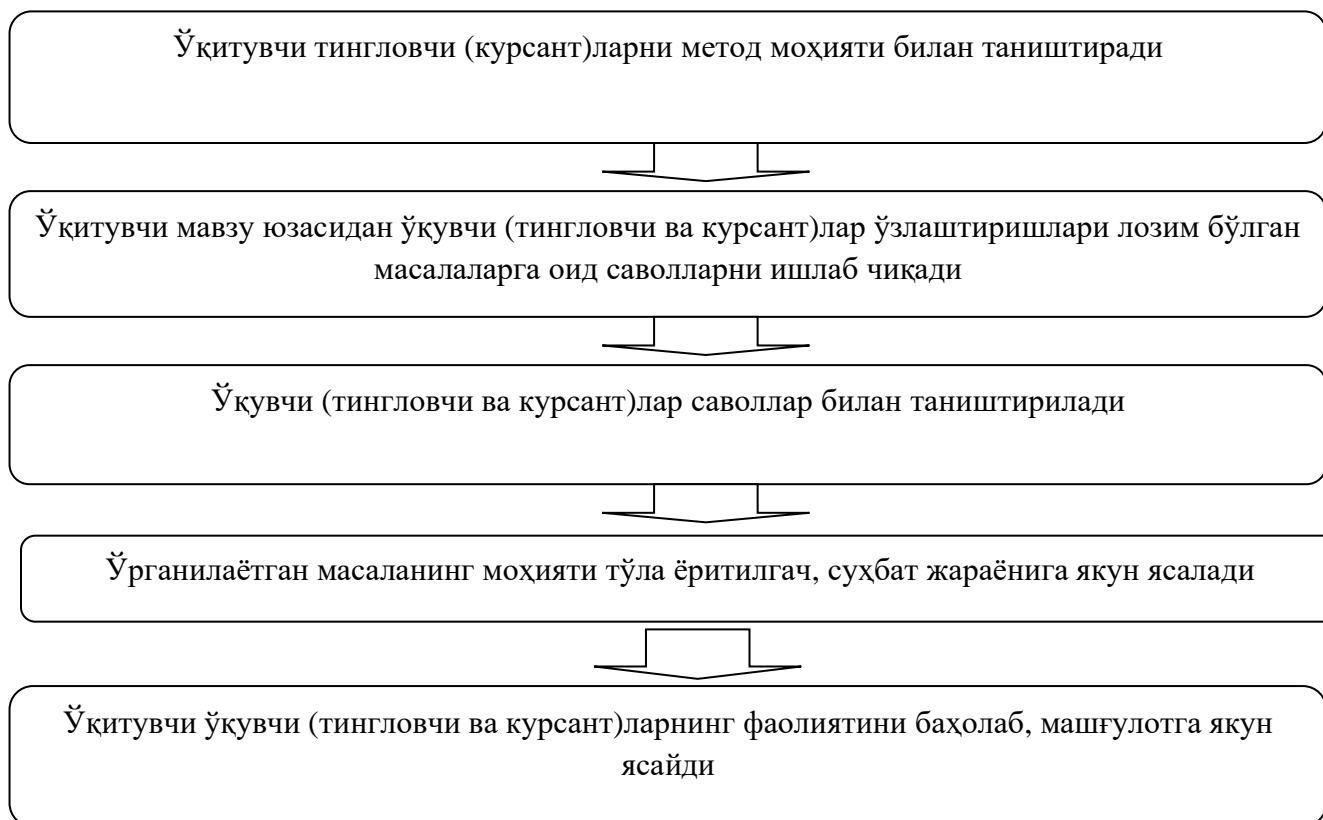
7-Мавзу ППХ нарядларини хизмат ўташга тайёрлаш.

Семинар машғулоти

Ушбу ўқув машғулоти **“Суҳбат”** интерфаол методидан фойдаланиш орқали ўтказилади.

Машғулотда ўқитувчи тингловчи ва (курсант)лар ўртасида диалогик характерга эга савол-жавобга асосланувчи ушбу метод негизини жонли мулоқот ташкил этади. Методнинг афзаллиги суҳбат жараёнида ойдинлашмаган масалалар юзасидан қўшимча саволлар бериш, тингловчи ва (курсант)нинг фикрлашга ундаш имкониятининг мавжудлиги билан белгиланади. Таълимий муносабатнинг жонли мулоқотга асосланиши эса ўқитувчи ва ўқувчи (тингловчи ва курсант)лар ўртасида руҳий яқинликни қарор топтириб, фаол фикр алмашиш имконини беради.

Методни қўллашда қуйидаги тартибда иш кўрилади:

Ўқув машғулотини саволлари:

1-савол. Патруль-пост хизматини ўташ учун нарядга тайинланган ходимлар йўриқнома бошланишидан олдин тайёргарлик вақти?

2-савол. Хизмат ўташга тушаётган ППХ ходимлари кийим-бош ва ташқи кўриниши қандай бўлиши керак?

3-савол. Хизмат ўташга тушаётган ППХ ходимларининг ёнида бўлиш шарт бўлган нарсалар?

4-савол. Юклатиладиган вазифалардан ҳамда тезкор вазиятдан келиб чиққан ҳолда ППХ ходимларига қўшимча равишда яна қандай воситалар берилди?

8-Мавзу: Ички ишлар органларининг патруль-пост хизмати саф бўлинмалари фаолиятини янада такомиллаштириш чора-тадбирлари.

(маъруза 2 соат)

Машғулот режаси:

1-ўқув савол. Патруль-пост хизмати саф бўлинмалари таркибида отлик отрядларни босқичма-босқич ташкил этиш ҳамда ППХ нарядларининг хизмат отларида хизмат ўташ хусусиятлари.

2-ўқув савол. ППХ нарядларининг автомобилларда хизмат ўташ хусусиятлари.

1-савол: Патруль-пост хизмати саф бўлинмалари таркибида отлик отрядларни босқичма-босқич ташкил этиш ҳамда ППХ нарядларининг хизмат отларида хизмат ўташ хусусиятлари.

Ўзбекистон Республикаси Президентининг «Ўзбекистон Республикаси жамоат хавфсизлиги концепциясини тасдиқлаш ва уни амалга ошириш чора-тадбирлари тўғрисида» 2021 йил 29 ноябрдаги ПФ-27-сон Фармонида мувофиқ, шунингдек, ички

ишлар органларининг патруль-пост хизмати саф бўлинмалари фаолиятини ташкил қилишда хизматни ўташнинг замонавий услубларини жорий қилиш ҳамда уларнинг юқори ҳаракатчанлигини ошириш мақсадида Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2022 йил 15 июндаги, «Ички ишлар органларининг патруль-пост хизмати саф бўлинмалари фаолиятини янада такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида»ги 333-сон қарори қабул қилинди:

Ушбу Қарорда Ўзбекистон Республикаси Ички ишлар вазирлиги, Қорақалпоғистон Республикаси Вазирлар Кенгаши ва вилоятлар ҳокимликларининг:

-ички ишлар органларининг патруль-пост хизмати саф бўлинмаларининг нарядлари томонидан патруль хизматини фақат авто ва мототранспорт воситаларида олиб боришга ўтказиш учун зарур бўлган транспорт воситалари билан босқичма-босқич таъминлаш;

ички ишлар органларининг патруль-пост хизмати саф бўлинмалари таркибида отлик отрядларни босқичма-босқич ташкил этиш ҳамда мазкур отрядларни хизмат отлари, тегишли транспорт воситалари ва анжомлар билан таъминлаш

Жиззах, Самарқанд, Сирдарё, Навоий вилоятлари ички ишлар бошқармаларининг патруль-пост хизмати саф бўлинмалари таркибида ташкил этиладиган отлик отрядларни ушбу ички ишлар бошқармаларига тегишли бўлган ер майдонларида барпо этиладиган бино ва иншоотларда, Тошкент вилояти ички ишлар бошқармасининг патруль-пост хизмати саф бўлинмаси таркибида ташкил этиладиган отлик отрядни эса Ўзбекистон Республикаси Ички ишлар вазирлигининг Жазони ижро этиш департаментига тегишли бўлган ер майдонида барпо этиладиган бино ва иншоотларда жойлаштириш;

Қорақалпоғистон Республикаси Ички ишлар вазирлиги, Бухоро, Фарғона, Қашқадарё, Сурхондарё вилоятлари ички ишлар бошқармаларининг патруль-пост хизмати саф бўлинмалари таркибида ташкил этиладиган отлик отрядларни жойлаштириш учун Нукус ва Бухоро шаҳарлари, Фарғона, Қарши, Термиз туманлари ҳудудида қишлоқ хўжалигига мўлжалланмаган

1 гектардан захира ер майдонларини Қорақалпоғистон Республикаси Ички ишлар вазирлиги ҳамда тегишли вилоятлар ички ишлар бошқармаларига доимий фойдаланиш ҳуқуқи билан қонунчилик ҳужжатларида белгиланган тартибда ажратиб берилди.

2023—2026 йилларда ички ишлар органларининг патруль-пост хизмати саф бўлинмаларини авто ва мототранспорт воситалари, хизмат отлари ва анжомлар билан таъминлаш;

2023—2026 йилларда Ўзбекистон Республикаси Ички ишлар вазирлигининг бюджетдан ташқари маблағлари ҳисобидан патруль-пост хизмати саф бўлинмаларининг отлик отрядлари учун янги бино ва иншоотларни қуриш ҳамда мукамал таъмирлаш дастури белгиланди.

2023—2026 йилларда ички ишлар органларининг патруль-пост хизмати саф бўлинмаларини авто ва мототранспорт воситалари, хизмат отлари ва анжомлар билан таъминлаш дастури доирасида отлик отрядларга қорабайир зотли отлар мазкур соҳага ихтисослашган маҳаллий ташкилотлар томонидан етказиб берилади.

Қарор билан Ўзбекистон Республикаси Ички ишлар вазирлигига икки ой муддатда:

❖ отлик отрядларнинг тузилмасини, ушбу отрядлар тўғрисидаги низомни, уларнинг ходимлари учун хизмат кийимининг намунасини, уларни экипировка, анжом ва бошқа зарур воситалар билан таъминлаш бўйича таъминлаш меъёрларини;

❖ хизмат отларининг қирим-чиқим қилиниши, сақланиши, парвариш қилиниши, ўргатилишини ҳамда ем-хашак, зоотехника ва ветеринарияга оид ҳамда бошқа анжомлар билан таъминланишини ташкил этиш тартиби тўғрисидаги қўлланмани ишлаб чиқиш;

❖ уч ой муддатда отлик отрядлар учун янги бино ва иншоотларни қуриш бўйича лойиҳа-смета ҳужжатларини тайёрлаш белгиланган;

❖ қарорда кўрсатиб ўтилганидек тўрт ой муддатда отлик отрядларнинг йўналишларда ўз вақтида жиноят ва бошқа ҳуқуқбузарликларнинг олдини олиш, уларни барвақт аниқлаш ва уларга чек қўйиш бўйича аниқ вазифаларини, ҳудудий ички ишлар органлари ва ҳуқуқни муҳофаза қилувчи бошқа органларнинг куч ҳамда воситалари билан ҳамкорликни ташкил этиш ва мувофиқлаштириш услубларини, шунингдек, хизмат отларининг имкониятларидан самарали фойдаланиш кўникмаларини шакллантиришни белгиланган ҳолда, отлик отрядлар билан махсус тактик машқлар, хизмат ва жанговар тайёргарлик машғулотларини ўтказишга доир мавзули режа-жадваллар ва ўқув дастурлар ишлаб чиқилди.

ППХ нарядларининг хизмат отларида хизмат ўташ хусусиятлари

Ўзбекистон Республикаси Ички ишлар вазирининг 2017 йил 21 июндаги 112-сон буйруғида Тошкент шаҳар ички ишлар бош бошқармаси Патруль-пост хизмати ва жамоат тартибини сақлаш бошқармасининг Патруль-пост хизмати бригадаси Отлик отрядининг асосий вазифалари, функциялари, ҳуқуқлари, мажбуриятлари ва фаолиятининг ташкилий асосларини белгилайди.

Отлик отрядининг асосий вазифалари қуйидагилардан иборат:

➤ хизматни ўташда фуқороларнинг ҳуқуқ ва эркинликларига сўзсиз риоя этилишини, уларнинг шаъни ва қадр-қимматининг ҳурмат қилинишини, муомала маданияти ва одоб-ахлоқ қоидаларига қатъий амал қилинишини таъминлаш;

➤ очик жойларда ўтказиладиган оммавий тадбирлар чоғида жамоат тартибини сақлаш ва жамоат хавфсизлигини таъминлашда юқори ҳаракатчанлик ҳамда мобил бўлиш тусиқлар ва халқаларнинг ташкил этилишини таъминлаш;

➤ Тошкент шаҳрининг марказий кучалари, дам олиш зоналари ва аҳоли гавжум бўладиган бошқа жойларда жамоат тартибини сақлаш ва фуқаролар хавфсизлигини таъминлаш, ҳуқуқбузарларни ушлаш бўйича кечиктириб бўлмайдиган чораларни кўриш;

➤ ходимларга йилқичилик асосларини ва от миниб юриш кўникмаларини ўргатишни ташкил этиш, ушбу соҳадаги ижобий хорижий тажрибани ўрганиш ва амалиётга жорий этиш, экстремал вазиятларда хизмат отларини тайёрлаш усуллари ва улардан фойдаланиш тактикасини такомиллаштириш.

Бунда хизмат отлари белгиланган йўналишларда патрулликни амалга ошириш, ҳуқуқ-тартиботни таъминлаш, ҳуқуқбузарликларнинг олдини олиш, уларни аниқлаш ва баргараф этиш, очик жойларда ўтказиладиган оммавий тадбирлар чоғида жамоат тартибини сақлаш ва фуқаролар хавфсизлигини таъминлашда юқори ҳаракатчанлик ҳамда

мобиль тўсиқлар ва ҳалқалар ташкил этиш бўйича чораларни амалга ошириш учун мўлжалланган.

Отлиқ патруллар Қорақалпоғистон Республикаси ички ишлар вазири, Тошкент шаҳар ИИББ ва вилоятлар ИИБлари бошлиқлари томонидан тасдиқланган патруллик йўналишлари (постлар) жойлашувига мувофиқ марказий кўчаларда, дам олиш зоналари ва аҳоли гавжум бўладиган бошқа жойларда, оммавий тадбирларни ўтказиш объектларида бириктирилган участкаларда ва йўналишларда хизмат олиб боради.

Хизмат ўташга тушаётган отлиқ ходимларнинг ёнида компас, патруллик йўналишининг топографик ҳаритаси, шунингдек тАбельь меъёрига мувофиқ бошқа техник воситалар бўлиши керак.

Отлиқ патрулга жалб этилган ходимлар ўзларига бириктирилган хизмат отларида хизмат ўтайдилар.

Оммавий тадбирларни ўтказиш чоғида жамоат тартибини сақлаш ва жамоат хавфсизлигини таъминлаш, ҳуқуқ-тартиботнинг гуруҳлар томонидан бузилиши ва оммавий тартибсизликларнинг олдини олиш ҳамда уларни бартараф этиш бўйича тадбирларга отлиқ нарядларни жалб этиш оммавий тадбирни ўтказиш жойининг тури, хусусиятлари ва тадбир иштирокчиларининг тахминий сонидан, гуруҳий ҳуқуқбузарликларнинг характери ва сонидан, уларнинг иштирокчилари қуролланганлигидан, шунингдек тегишли ҳудудда шаклланаётган тезкор вазиятдан келиб чиққан ҳолда амалга оширилади.

Отлиқ патрулда хизмат ўташга махсус тайёргарликдан ўтган, хизмат отлари билан муомала қилишнинг амалий кўникмаларига эга бўлган, жисмоний куч ишлатилиши, махсус воситалар, шу жумладан хизмат отлари ҳамда ўқотар қурол қўлланилиши билан боғлиқ шароитлардаги ҳаракатларга касбий яроқлилиги тўғрисида тегишли сертификатни олган отлиқ ходимлар жалб этилади.

Отлиқ ходимлар хизмат отлари қўлланилиши билан боғлиқ шароитлардаги ҳаракатларга касбий яроқлилигини текшириш учун даврий текширувдан ўтказилади.

Отлиқ патрул куннинг ёруғ вақтларида хизмат ўташга жалб этилади. Отлиқ нарядларни қоронғи вақтда хизмат ўташга жалб этиш ҳуқуқ-тартиботнинг гуруҳлар томонидан бузилиши ва оммавий тартибсизликларни бартараф этиш чораларини амалга ошириш доирасида Қорақалпоғистон Республикаси ички ишлар вазинининг, Тошкент шаҳар ИИББ ва вилоятлар ИИБлари бошлиқларининг кўрсатмалари асосида амалга оширилиши мумкин.

Отлиқ патрулларни хизмат ўташга жалб этиш йил фасли, сутка даври, об-ҳавонинг шароитларидан (қор, ёмғир, туман) ва ҳавонинг ҳароратидан келиб чиққан ҳолда амалга оширилади. Ҳаво ҳарорати -15 оС дан паст ва +25 оС юқори бўлганида хизмат отлари махсус анжомлар билан таъминланган ҳолда қўлланилади (ёпинчиқ, тишли мослама, пластик ёки резинали сувлук [“трэнзель”]).

Отлиқ ходимларнинг иш тартиби шахсий таркиб ва отларни хизматга тайёрлаш, отлиқ бўлинманинг доимий жойлашув жойидан хизмат ўташ жойига бориш (етказиш) ва қайтиш учун сарфланадиган вақтларни ҳамда куннинг ёруғ даври давомийлигини ҳисобга олган ҳолда белгиланади.

Отлиқ ходимни отлиқ патрул таркибида узлуксиз хизматни ўташ (эгарда бўлиш) вақти уч соатдан, бир кунда олти соатдан, ҳафтада ўттиз соатдан ва ойда бир юз ўн соатдан ошиши мумкин эмас.

Ўзбекистон Республикасининг “Ички ишлар органлари туғрисида”ги қонунига мувофиқ:

Отлиқ отряд ходимлари куйидаги ҳолларда хизмат отларини қўллаш ҳуқуқига эга:

- ❖ фуқарога ёки ички ишлар органи ходимига қилинган хужумни қайтариш учун;
- ❖ жиноятга ёки маъмурий ҳуқуқбузарликка чек қўйишда;
- ❖ ички ишлар органи ходимига қаршилик қўрсатилишига чек қўйишда;
- ❖ жиноятни содир этиш чоғида ёки уни содир этганидан кейин дарҳол кўриб қолинган, яширинишга уринаётган шахсни ушлашда;
- ❖ қуролли қаршилик қўрсатиши мумкин бўлган шахсни ушлашда;
- ❖ ушлаб турилган шахсларни ва камокқа олинган, маъмурий камокка олинган шахсларни олиб бориш, қўриқлаб бориш ва қўриқлашда, шунингдек қочишга уринишини, атрофдагиларга ёки ўзига зарар етказишини бартараф этиш мақсадида;
- ❖ фуқароларнинг ҳаёти ва соғлиғига, жамоат хавфсизлигига таҳдид солувчи оммавий тартибсизликларга ҳамда бошқа ғайриқонуний ҳатти-ҳаракатларга чек қўйишда;
- ❖ жиноятлар ёки маъмурий ҳуқуқбузарликлар содир этаётган ёхуд содир этган шахсларни аниқлашда;
- ❖ муҳофаза қилинадиган объектларни химоя қилишда, ғайриқонуний ҳатти-ҳаракатларни содир этаётган фуқаролар гуруҳларининг ҳаракатланишини тўсиб қўйишда.

Отлиқ отряд томонидан хизмат отларининг қўлланилиши учинчи шахсларнинг ҳаёти, соғлиғига хавф туғдирмаслиги ва мол-мулкига зарар етказмаслиги керак.

Отлиқ патрулга хизмат ўташ чоғида қуйидагилар тақиқланади:

- бегона шахсларнинг хизмат отини минишига йўл қўйиш, юкларни ташиш;
- хизмат отларини қаровсиз қолдириш;
- йўл ҳаракати қатнашчиларининг (ҳайдовчи, пиёда) ҳаракатланишига халақит бериш;
- шаҳарлар ва бошқа аҳоли пунктларининг ҳудудларини ободонлаштириш қоидаларини бузиш, шунингдек тозалик ва санитария тартибини таъминлаш қоидаларига риоя қилмаслик.

2-ўқув савол. ППХ нарядларининг автомобилларда хизмат ўташ хусусиятлари.

Патрул автомобиллари белгиланган йўналишлар бўйича патрулликни амалга ошириш, жиноятчиларни таъқиб қилиш, жиноят ва маъмурий ҳуқуқбузарлик содир этган шахсларни ички ишлар органларига олиб келиш

учун мўлжалланган.

Патрул автомобилларидан махсус транспорт воситалари бўлмаганда, шошилиш тиббий ёрдамга муҳтож фуқароларни, шунингдек жамоат жойларида алкоғолли ичимликдан, гиёҳвандлик ёки токсик модда таъсирида мастлик ҳолатида бўлган ва мустақил равишда ҳаракатланиш ёки адашмай йўл топиш қобилиятини йўқотган ёхуд атрофдагиларга ёки ўзига зарар етказиши мумкин бўлган шахсларни тиббий муассасаларга олиб бориш учун фойдаланиш мумкин.

Патрул автомобиллари радиостанция ва бошқа техник воситалар билан жиҳозланган бўлиши керак. Патрул автомобилларига ўрнатиладиган махсус ёруғлик ва товуш сигналларидан фойдаланиш тартиблари, патрул автомобилларининг ППХ саф

бўлинмаларига тегишлилигини билдирувчи бўёқ схемалари Ўзбекистон Республикаси ички ишлар вазири томонидан белгиланади.

Автопатрулнинг патруллик йўналишида ҳаракатланиш тартиби юклатилган вазифалар, юзага келган вазият, йил фасли ва сутка даври ва ваколатли раҳбарларнинг кўрсатмаларидан келиб чиққан ҳолда белгиланади.

Тезкор вазияти барқарор бўлмаган, жиноят ва маъмурий ҳуқуқбузарликлар содир этилиши эҳтимоли юқори бўлган жойларда тўхташ пунктлари тайинланади ҳамда ҳар бир пунктда пиёда хизмат ўташнинг алоҳида вазифалари, вақти ва давомийлиги, шунингдек бир пунктдан бошқасига ўтиш кетма-кетлиги, навбатчилик қисми билан алоқа қилиш вақтлари белгиланади. Ушбу маълумотлар патруллик йўналишининг (постнинг) паспортда ҳамда Автопатрул борт журналида қайд этилади.

Автопатрул наряди катгаси белгиланган хизмат ўташ тартибининг, юклатилган вазифаларнинг, автотранспорт ва бошқа техник воситалардан фойдаланиш тартиб-қоидаларининг сўзсиз бажарилиши, хизмат ўташ чоғида ҳамда ушланган шахсларни транспорт воситасида ташиш давомида хавфсизлик чораларига амал қилиниши учун жавобгар ҳисобланади.

Автопатрул ҳаракатланиш давомида кузатувни амалга оширади, жамоат тартибига тажавуз қилувчи хатти-ҳаракатлар, шу жумладан жиноят ва маъмурий ҳуқуқбузарликлар аниқланган ҳолларда, уларнинг олдини олиш ҳамда уларга чек қўйиш чораларини кўриш учун тўхташи шарт.

Агар наряд таркибидаги ходимлар сони уч-тўрт нафарни ташкил этса, наряд катгаси автопатрулнинг тўхтаб туриши даврида ҳуқуқбузарликлар содир этилиши эҳтимоли бўлган жойларда пиёда патрулликни ташкиллаштиради.

Бунда ҳайдовчи ходим автомобилда қолади ва автомобилнинг қўриқланишини, навбатчи ва наряд катгаси билан радиоалоқани таъминлайди. Пиёда патрулликни амалга оширишда ходимлар автомобилдан 300 м гача бўлган масофага узоқлашишлари мумкин.

Автопатрул тўхташ пунктларида ўттиз дақиқадан кам ва бир соатдан кўп бўлмаган вақт давомида хизмат ўтайди.

Автопатрул белгиланган йўналишда автомобилда кузатувни амалга ошириш учун қулай бўлган, лекин 40 км/ҳ дан юқори бўлмаган тезликда, тунги вақтларда патрул автомобилнинг кўк ва қизил рангли ялт-ялт этувчи чироқ-маёқчаси ёқилган ҳолда ҳаракатланиши зарур.

Автопатрул пиёда патруллар (постлар) билан ҳамкорлик қилади, тезкор вазият бўйича ўзаро ахборот алмашади ва зарур ҳолларда уларга ёрдам кўрсатади.

Ушланган шахсларни автомобилга ўтказишда, ППХ наряди:

➤ ушбу шахслар томонидан атрофдагиларга ёки ўзларига жароҳат етказилиши, ички ишлар органи ходимларига ҳужум қилиниши ва мол-мулкка зарар етказилишининг олдини олишга қаратилган эҳтиёт чораларини кўриши;

➤ эшикларнинг, уларнинг кулфлари ва бошқа очиш-ёпиш мосламаларининг ҳолати ва мустаҳкамлигини текшириши шарт.

Наряд томонидан олиб келинган шахс автомобилдан туширилгандан сўнг, қолдирилган предметлар ва ҳужжатларни аниқлаш мақсадида кузов (кабина) кўздан кечирилади.

Автопатрулга хизмат ўташ чоғида қўйидагилар тақиқланади:

- ❖ бегона шахслар ва юкларни ташиш;
 - ❖ автомобилни унинг олиб қочилишининг олдини олишга қаратилган эҳтиёт чораларини кўрмасдан қаровсиз қолдириш;
- Йўл ҳаракати қоидаларини бузиш;
- ❖ ўзбошимчалик билан белгиланган патруллик йўналишини ташлаб кетиш ва хизмат ўташ тартибини ўзгартириш;
 - ❖ автомобиль бошқарувини ўзга шахсга бериш;
- ушланган шахсларни автомобилда қаровсиз қолдириш.

Келгуси машғулот учун топшириқ

Мустақил таълим вақтида Отлиқ отрядини бошқаришни ташкиллаштиришни ўқиб конспекллаштириш.

8-мавзу. Ички ишлар органларининг патруль-пост хизмати саф бўлинмалари фаолиятини янада такомиллаштириш чора-тадбирлари.

Семинар машғулоти режаси:

Ушбу ўқув машғулоти “Ақлий хужум” методидан фойдаланиш орқали ўтказилади.

Мавзу юзасидан тингловчиларга савол ташланади. “Ақлий хужум” методи орқали уларнинг мавзу бўйича билимлари аниқланади.

“Ақлий хужум” методининг босқичлари қўйидагилардан иборат: ходимларга савол ташланади ва уларга шу савол бўйича ўз жавобларини (фикр, ғоя ва мулоҳаза) билдиришларини сўралади; ходимларлар савол бўйича ўз фикр-мулоҳазаларини билдиришади; тингловчиларнинг фикр-ғоялари (диктофонга, видеотасмага, рангли қоғозларга ёки доскага) тўпланади; фикр-ғоялар маълум белгилар бўйича гуруҳланади; юқорида қўйилган саволга аниқ ва тўғри жавоб танлаб олинади.

Ўқув машғулотнинг саволлари:

1. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2022 йил 15 июндаги, «Ички ишлар органларининг патруль-пост хизмати саф бўлинмалари фаолиятини янада такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида»ги 333-сон қароридаги асосий вазифа?

2. Ўзбекистон Республикасининг қайси вилоятларида Патруль-пост хизмати Отлиқ отрядлари ташкил этилди?

3. Патруль-пост хизмати Отлиқ отрядининг хизматини ташкил этиш қайси меъёрий ҳужжатда белгиланган?

4. Отлиқ отряд ходимлари қайси ҳолларда хизмат отларини қўллаш ҳуқуқига эга?

9-мавзу: ППХ саф бўлинмалари нарядларининг алоҳида вазиятлардаги тактик ҳаракатлари.

(маъруза 2 соат)

Машгулот режаси:

1-ўқув савол. Жиноят содир этилганда, жиноят содир этилган ва ҳодиса жойида ППХ нарядларининг ҳаракатлари ва гумондор шахсларни ушлаш ва ИИОга (таянч пунктига) олиб келиш тартиби.

2-ўқув савол. Маъмурий ҳуқуқбузарликлар аниқланганда ППХ нарядларининг ҳаракатлари.

1-ўқув саволи. Жиноят содир этилганда, жиноят содир этилган ва ҳодиса жойида ППХ

нарядларининг ҳаракатлари ва гумондор шахсларни ушлаш ва ИИОга (таянч пунктига) олиб келиш тартиби.

Жиноят содир этилганлиги ҳақида хабар олинганда, ППХ наряди ушбу хабарни берган шахсдан қуйидагиларни аниқлайди:

жиноят содир этилган жойни, вақтни, усул ва бошқа ҳолатларни;

➤ жиноят содир этишда гумон қилинаётган шахс тўғрисидаги маълумотларни (унинг белгиларини), жиноят гувоҳлари ва улар тўғрисида қандай маълумотлар мавжудлигини;

➤ жабрланувчининг аҳволи ва унга ёрдам кўрсатилганлигини;

➤ жиноят ҳақида хабар берган шахснинг фамилияси, исми, отасининг исми ва яшаш манзилни.

Ушбу маълумотлар хизмат китобчасига ёзилади, навбатчига ахборот берилади ва унинг кўрсатмасига мувофиқ ҳаракат қилинади.

Кечитириб бўлмайдиган чораларни кўриш зарур бўлган ҳолларда ППХ наряди зудлик билан жиноят содир этилган ёки ҳодиса жойига етиб боради ва бу ҳақида навбатчига ахборот беради.

Қуйидагилар жиноят содир этилган жойда ППХ нарядларининг мажбуриятлари ҳисобланади:

❖ жиноятни бартараф этиш бўйича қатъий чоралар кўриш;

❖ жиноятчиларни таъқиб қилиш ва ушлашни ташкиллаштириш;

❖ жабрланувчига ёрдам кўрсатиш, зарурат бўлганда тез тиббий ёрдам хизматини чақиритиш;

❖ имкониятдан келиб чиққан ҳолда гувоҳларни аниқлаш;

❖ жиноят содир этилган жойни кўриқланишини таъминлаш;

❖ жиноят ҳолатлари ҳақида навбатчига ахборот бериш ва унинг кўрсатмасига мувофиқ ҳаракат қилиш.

Ҳаракатларнинг изчиллиги содир этилган жиноятнинг характери, ППХ нарядларининг таркиби ва бошқа ҳолатлардан келиб чиққан ҳолда аниқланади.

Жиноят содир этилганда, уни содир этишда гумон қилинаётган шахснинг (шахсларнинг) ғайриқонуний ҳаракатларни давом эттиришини чеклаш ППХ нарядларининг устивор вазифаси ҳисобланади.

Жиноят содир этишда гумон қилинаётган шахсларни таъқиб қилиш улар ушлангунига ва зарарсизлантирилгунига қадар тўхтатилмайди. Таъқиб қилиш давомида

ППХ нарядлари шахсий хавфсизликларини таъминлаган ҳолда ҳаракат қилишлари, заруратга қараб мансабдор шахслар, фуқаролар ва ички ишлар органларининг бошқа нарядларидан ёрдам сўрашлари лозим. Жиноят содир этишда гумон қилинаётган шахсни таъқиб қилиш давомида жиноят содир этилган жойнинг қўриқланиши яқиндаги нарядлар томонидан ёки фуқароларни жалб этган ҳолда амалга оширилади.

Жиноят содир этишда гумон қилинаётган шахсларни таъқиб қилиш ва қидиришни ташкиллаштириш имкони бўлмаганда, ППХ ходими тергов-тезкор гуруҳи етиб келгунига ёки навбатчининг кўрсатмасини олгунига қадар жиноят содир этилган жойни тарк этмаслиги шарт.

Жиноятга алоқадор ашёвий далиллар ва изларнинг даҳлсиз сақланишини таъминлаш мақсадида жиноят содир этилган жойдан барча фуқаролар, зарур бўлган ҳолларда эса жабрланувчилар ҳам зудлик билан маълум масофага узоқлаштирилади.

Тергов-тезкор гуруҳи етиб келгунигача бирон бир шахснинг, шу жумладан наряднинг жиноят содир этилган жойдаги ашёвий далиллар ва изларга тегиши, уларнинг жойи ва ҳолатини ўзгартиришига йўл қўйилмайди.

Ашёвий далилларни жойи ва ҳолатини ўзгартириш фақатгина уларга зарар етиши мумкин бўлган ҳолларда (об-ҳаво ва бошқа шароитларда) рухсат этилади. Бунда ашёвий далилларнинг дастлабки ҳолати қайд этилиши (фото- ва видео қайд этиш, қоғозга ёзиш ва чизиш, ҳолисларни жалб этиш ва бошқа имкониятлардан фойдаланиш) шарт.

Зарур бўлган ҳолларда, ППХ нарядлари томонидан жиноят содир этилган жой ўраб олинади (тўсиб қўйилади), мазкур вазифани амалга ошириш учун жамоатчилик вакиллари жалб этилиши, жиноят содир этилган жойни тўсиб қўйиш учун турли тўсиқлардан (арқон, ёғоч, сим ва бошқа воситалар) фойдаланилиши мумкин. Наряд таркибидаги ходимлар томонидан қолдирилган излар яққол кўринувчи белгилар билан бегилаб қўйилади.

Жиноят содир этилган ёки ҳодиса жойида ППХ нарядларига чекиш, бирон бир предмет ташлаш, ишга алоқадор бўлмаган суҳбатларни олиб бориш ва бегона шахсларнинг саволларига жавоб бериш рухсат этилмайди.

ППХ ходими жиноят содир этилган жойда биринчи навбатда вақт ўтган сайин йўк бўлиши ёки ўзгариши мумкин бўлган жиҳатларни (ҳидлар, об-ҳаво шароити, ҳарорат, шамол йўналиши, ёруғлик характери) эслаб қолиши ва имкониятдан келиб чиққан ҳолда ёзиб олиши керак.

Асосий эътибор жиноят содир этилган жойдаги вазиятни, шу жумладан жиноят қуролларининг, қўл бармоқлари, оёқ кийимлари ва транспорт воситалари изларининг, қон доғларининг, соч ва тук толаларининг, кийим предметларининг, мато қисмларининг, шиша парчаларининг, ёғоч бўлақларининг, чекиб ташланган сигареталар ва содир этилган жиноятга алоқадор бўлган бошқа предметларнинг сақланишини таъминлашга қаратилиши зарур.

ППХ ходимлари жиноят содир этилган ёки ҳодиса жойида қатъиятлик билан ҳаракат қилиши, шунингдек фуқаролар билан низога ҳамда аҳоли орасида шов-шувга сабаб бўлиши мумкин бўлган хатти-ҳаракатларга йўл қўймаслиги шарт.

Жиноят содир этилган жойда бўлган фуқаролардан ўзбошимчалик билан бирон бир ҳаракат қилмасликлари сўралади, уларнинг ҳужжатлари асосида шахси аниқланади, фамилияси, исми, отасининг исми, яшаш манзили, иш жойи ва тельефон рақамлари ёзиб олинади, шунингдек жиноят иштирокчиларининг сони, ташқи кўриниши ва белгилари, улар қайси томонга кетганликлари (яширинганликлари) ва қандай транспорт воситасидан фойдаланганликлари, унинг давлат рақам ва бошқа белгилари, жиноят содир этилган

жойдаги вазиятнинг ўзгарганлиги ва улар ким томонидан қандай мақсадларда амалга оширилганлиги аниқланади.

ППХ ходими жабрланувчига биринчи тиббий ёрдам кўрсатиш ёки уни тиббий муассасага жўнатиш вақтида жиноятга алоқадор предметлар, излар ва бошқа белгиларни аниқлаш мақсадида жабрланувчининг кийими ва танасининг очиқ жойларини кўздан кечиради ҳамда унинг шахсини аниқлаш чораларини кўради.

Жароҳатланган шахс аниқланган жой, унинг гавдаси, қўллари ва оёқларининг ҳолати мавжуд воситалар (бўр, кўмир, кесак ва бошқа) ёрдамида белгиланади.

Агар жабрланувчида ҳаёт аломатлари мавжуд бўлмаса, унинг тириклиги (ўлганлиги) текширилади, бунда имкони борича жабрланувчи танасининг ҳолати ва атрофдаги вазият ўзгартирилмайди.

Тергов-тезкор гуруҳи етиб келгунига қадар жиноят содир этилган ёки ҳодиса жойидаги жасадларнинг ҳолати ўзгартирилишига йўл қўйилмайди.

Жиноят содир этишда гумон қилинаётган шахсларни ушлаш ва ички ишлар органларига (таянч пунктига) олиб келиш тартиблари

Жиноятчилар ва жиноят содир этишда гумон қилинаётган шахсларни ушлашда ППХ ходимларидан қонунийликка амал қилиш, ҳушёр ва қатъиятли бўлиш ҳамда вазиятдан келиб чиққан ҳолда тўғри қарор қабул қилиш талаб этилади.

Бунда қуйидагилар ҳисобга олинади:

- ❖ ушланаётган шахснинг шахси ва у ушланмаган тақдирда, юзага келиши мумкин бўлган хавфли оқибатлар;
- ❖ ушлаш чоғида ушланаётган шахс, унинг шериклари ва бошқа шахслар томонидан қаршилиқ кўрсатилган ҳолларда, юзага келиши мумкин бўлган қийинчиликлар;
- ❖ қуролли қаршилиқ кўрсатилиши ёки ҳужум қилиниши эҳтимоли;
- ❖ жисмоний куч ишлатиш, махсус воситаларни ва ўқотар қуролни қўллаш учун асослар мавжудлиги ҳамда уларни қўллаш шароитлари.

Жиноят содир этган ёки содир этишда гумон қилинаётган шахсларни ушлашдан олдин, алоҳида эътибор уларнинг ёнида ўқотар ёки совуқ қуроллар мавжудлигини аниқлаш ва эҳтиёт чораларини кўришга қаратилиши зарур.

Ўқотар қуролни қўллаш зарурати бўлган ҳолларда, ППХ ходими ўзига бириктирилган ўқотар қуролни қўллаш учун тайёрлаши ҳамда уни жанговар ҳолатга келтириши шарт (қобурани қурол чиқариш учун қулай ҳолатга келтириш, тўппонча сақлагичини ечиш, патронни ўқдонга юбориш).

Жиноят содир этганликда гумон қилинаётган шахслар гуруҳларини ушлаш зарур бўлган ҳолларда, ППХ ходими навбатчи ва энг яқиндаги нарядлар билан боғланиб, улардан ёрдам сўраши, шунингдек имкониятдан келиб чиққан ҳолда фуқароларнинг уларни хавф остида қолдирмаган ҳолда кўмагидан фойдаланиши керак.

Жиноятчини ушлаш жойи юзага келган вазиятни, фуқароларнинг ҳамда ППХ ходимларининг ҳаёти ва соғлиғига таҳдидларни, шунингдек ҳуқуқбузарнинг яшириниш имкониятини чеклайдиган бошқа омилларни ҳисобга олган ҳолда белгиланади. ППХ наряди ушланаётган шахснинг олдига эҳтиёткорлик билан унга сьездирмасдан яқинлашади, «ТЎХТА. Қўлингни КЎТАР» командасини беради ва ушланганлигини маълум қилади.

Алоҳида ҳолларда ушланаётган шахс томонидан қаршилик кўрсатилишининг олдини олиш мақсадида унга ушлашнинг сабаби, мақсади маълум қилинмайди ва чалғитадиган вазлар (жамоат тартибини бузиш, белгиланмаган жойдан йўлни кесиб ўтиш, паспорт режими қоидаларига риоя этилишини текшириш, карантин ва бошқа) билан муружаат этилади. Бунда «ТЎХТА. Қўлингни КЎТАР» командаси берилмайди.

Ушланган шахснинг кийими ва нарсаларини кўздан кечириш вазиятдан келиб чиққан ҳолда дарҳол ёки ички ишлар органларининг бошқа ходимлари ёхуд фуқаролар томонидан ёрдам кўрсатилиши мумкин бўлган қулай фурсатда амалга оширилади.

Кўздан кечириш жараёнида аниқланган қуроли ҳамда нарядга қаршилик кўрсатиш ва ҳужум қилиш ёки қочиш учун фойдаланилиши мумкин бўлган предметлар дарҳол олиб қўйилади.

ППХ ходими гумонланувчининг ҳужжатларини текшириш, уни сўроқ қилиш вақтида ундан бир қадам узоқликда ва ярим бурилган ҳолда ҳужумни қайтариш учун шай ҳолда туриши керак.

Ушланган шахсларни ички ишлар органига (таянч пунктига) олиб келиш патрули ва ички ишлар органларининг махсус автомобилларида, бунинг имконияти бўлмаган ҳолларда эса қонун ҳужжатларига мувофиқ ташкилотлар ва фуқароларнинг транспорт воситаларида амалга оширилади.

Жамоат транспортдан, махсус мўлжалланган транспорт воситаларидан, шу жумладан ёнғин ўчириш, инкассация хизмати ва тез тиббий ёрдам (тиббий ёрдам кўрсатиш зарур бўлган ҳоллар бундан мустасно) автомобилларидан, шунингдек чет давлатларнинг дипломатик, консуллик ва бошқа ваколатхоналарига, халқаро ташкилотларга тегишли бўлган транспорт воситаларидан фойдаланган ҳолда ушланган шахсларни ички ишлар органига (таянч пунктига) олиб келишга йўл қўйилмайди.

ППХ наряди ушланган шахсни олиб келишда ушбу шахснинг шериклари томонидан унинг қочиши ёки зўрлик ишлатиш йўли билан озод қилиниши учун шароитлар яратилиши мумкинлигини инобатга олган ҳолда эҳтиёт чораларини кўриши, шунингдек, ашёвий далиллар ташлаб юборилиши ёки бирор бир шахсга берилиши ва шериклардан қуроли ёки бошқа ҳужум қилиш учун ишлатилиши мумкин бўлган предметлар олинишига йўл қўймаслик мақсадида ушланган шахсни мунтазам кузатиб бориши зарур.

2-ўқув савол. Маъмурий ҳуқуқбузарликлар аниқланганда ППХ нарядларининг ҳаракатлари.

Маъмурий ҳуқуқбузарликлар аниқланганда, ППХ ходимлари қонун ҳужжатлари ва Вазирликнинг ички идоравий ҳужжатлари талабларига риоя этишлари ҳамда уларни бажаришлари шарт. Бунда

улар қуйидагиларга мажбур:

- а) ғайриқонуний хатти-ҳаракатларни тугатишни талаб қилишга;
- б) ҳуқуқбузарнинг шахсини тасдиқлайдиган ҳужжатларини текширишга, улардаги маълумотларни қайд этишга;
- в) гувоҳларни (агар улар мавжуд бўлса) аниқлаш ва улар ҳақидаги маълумотларни ёзиб олишга, гувоҳларга қонун ҳужжатларида назарда тутилган уларнинг ҳуқуқлари ва мажбуриятларини тушунтиришга;
- г) ишни ҳал қилиш учун зарур бўлган ҳолатларни аниқлашга, хусусан:
 - ❖ маъмурий ҳуқуқбузарлик ҳодисасини ёки аломатини;

- ❖ ғайриқонуний ҳаракатларни содир этган шахсни;
- ❖ шахсининг маъмурий ҳуқуқбузарлик содир этишда айбдорлигини;
- ❖ маъмурий ҳуқуқбузарлик тўғрисидаги ишларни юритишни истисно этувчи ҳолатларни;

- ❖ маъмурий ҳуқуқбузарлик содир этиш сабабларини ва содир этилишига имкон берган шарт-шароитларни;

- ❖ ишни ҳал қилиш учун зарур бўлган бошқа ҳолатларни;

д) Ўзбекистон Республикасининг маъмурий жавобгарлик тўғрисидаги кодексининг 281-моддаси талабларига мувофиқ маъмурий ҳуқуқбузарлик тўғрисидаги баённомани тузишга ёки маъмурий ҳуқуқбузарлик тўғрисида баённома тузиш мақсадида ушбу Кодекснинг 284-моддасига мувофиқ ҳуқуқбузарни ички ишлар органига ёхуд таянч пунктига ушлаб келтиришга.

ППХ ходимлари ҳаракатларининг изчиллиги содир этилган ҳуқуқбузарликнинг характери, наряднинг таркиби ва бошқа ҳолатлардан келиб чиққан ҳолда аниқланади.

Қуйидагилар маъмурий ҳуқуқбузарликлар аниқланганда, ППХ ходимларининг биринчи навбатдаги вазифалари ҳисобланади:

маъмурий ҳуқуқбузарлик содир этилишини тугатиш ва ҳуқуқбузарни ушлаш чорасини кўриш;

маъмурий ҳуқуқбузарлик бўйича материалларнинг сифатини ва тўлиқлигини таъминлаш;

ғайриқонуний қилмиш ҳолатларини ҳужжатлаштириш.

Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг Қонунчилик палатаси депутатлари ва Сенати аъзолари, прокурорлар ва прокуратура терговчилари, шунингдек Хорижий

давлатларнинг Ўзбекистон Республикасидаги дипломатик ваколатхоналари, консуллик муассасалари ва халқаро ташкилотларнинг ваколатхоналари ходимлари томонидан маъмурий ҳуқуқбузарлик содир этилганда ППХ ходимлари мазкур Уставнинг 222-банди «а» ва «б» кичик бандларида назарда тутилган ҳаракатларни амалга оширадилар ва бу ҳақда навбатчига хабар берадилар.

Жиноят ёки бошқа ҳуқуқбузарлик содир этишда гумон қилинаётган шахслар яшириниши мумкин бўлган жойларни кўздан кечириш

ППХ нарядлари патруллик йўналишларида (постларда) хизмат ўташ чоғида жиноят содир этган шахслар ёки бошқа ҳуқуқбузарлар яшириниши мумкин бўлган (ертўлалар, чордоқлар, аҳоли яшамайдиган бинолар, қурилаётган бино ва иншоотлар, боғлар, хиёбонлар ва шу каби) жойларни кўздан кечиришлари лозим.

Жиноятчилар яшириниши мумкин бўлган жойларни кўздан кечириш камида икки нафар ППХ ходими томонидан, зарур бўлган ҳолларда эса хизмат итлари ва бошқа махсус ҳамда техник воситалар ёрдамида амалга оширилади. Кўздан кечиришга коммунал хизматлар ишчи ва хизматчилари, комендантлар ва бошқа шахслар, шунингдек фуқаролар жалб этилиши мумкин.

Кўздан кечирилиши лозим бўлган жойларда қуролланган шахслар яширинганлиги тўғрисида маълумотлар мавжуд бўлганда, наряд бу ҳақида навбатчига ахборот беради ва унинг кўрсатмасига мувофиқ ҳаракат қилади.

Жиноятчилар яшириниши мумкин бўлган жойларни кўздан кечиришда ППХ наряди каттаси аввало объектнинг жойлашувини, тузилишини, кириш ва чиқиш жойлари

мавжудлигини аниқлаши, наряд ва жалб этилган бошқа шахсларнинг вазифаларини белгилаши, уларга кўздан кечириш жараёнида шахсий хавфсизлик ва эҳтиёт чоралари кўрилиши зарурлигини уқтириши шарт.

Кўздан кечиришнинг барча иштирокчилари фақатгина ППХ наряди каттасининг командасига кўра ҳаракатланадилар. Ҳар қандай ўзбошимча ҳаракатлар тақиқланади.

Кўздан кечириладиган объектларга бориш (яқинлашиш) шовқинсиз амалга оширилади, гаплашиш ва чекишга йўл қўйилмайди. Командалар паст овозда ёки махсус белгиланган ишоралар ёрдамида берилади. Объектни кўздан кечиришдан олдин ППХ наряди ўқотар қуролни қўллаш учун тайёрлигини текшириши зарур.

Объект ичига кирилганда, ҳужум қилинишининг олдини олишга қаратилган эҳтиёт чоралари кўрилиши керак. Агар объект (хона) ичига съездирмасдан киришнинг имкони бўлмаса, киришдан олдин «Ким бор, ЧИҚ» командаси берилади. Бир вақтнинг ўзида ППХ наряди таркибидаги барча ходимларнинг бир кириш жойидан объектга (хонага) киришлари тақиқланади.

Жиноятчилар ёки жиноят содир этишда гумон қилинаётган шахслар аниқланганда, ППХ наряди мазкур Уставга мувофиқ ҳаракат қилади.

Мустақил таълим учун топшириқ: Жиноят ёки бошқа ҳуқуқбузарлик содир этишда гумон қилинаётган шахслар яшириниши мумкин бўлган жойларни кўздан кечириш тўлқ ўқиб конспектлаштириш.

9-мавзу: ППХ саф бўлинмалари нарядларининг алоҳида вазиятлардаги тактик ҳаракатлари

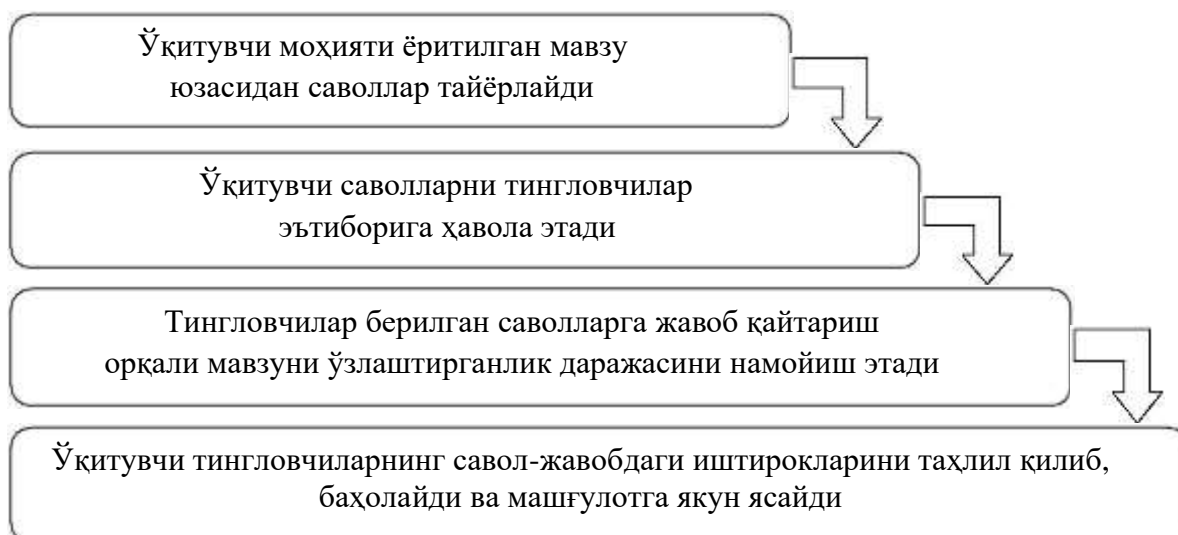
(2 соат семинар)

Семинар машғулоти

Ушбу ўқув машғулоти **«Савол-жавоб»** интерфаол методидан фойдаланиш орқали ўтказилади..

«Савол-жавоб» методи мавзунинг тингловчилар томонидан ўзлаштирилиш даражасини аниқлашга ёрдам беради. Уни қўллашнинг самарадорлиги савол-жавобларнинг аниқ, қисқа ва тушунарли тарзда ифода этилиши, айнан мавзуга доир бўлишига боғлиқ.

Таълим жараёнида методни қўллаш қуйидаги тартибда амалга оширилади:

Машғулотнинг саволлари:

1-савол. Жиноят содир этилганлиги ҳақида хабар олинганда, ППХ наряди ушбу хабарни берган шахсдан нималарни аниқлайди?

2-савол. Жиноят содир этилган жойда ППХ нарядларининг мажбуриятлари?

3-савол. Жиноят содир этилган ёки ҳодиса жойида ППХ нарядларига нималар таъқиқланади?

4-савол. Жиноятчилар ва жиноят содир этишда гумон қилинаётган шахсларни ушлашда ППХ ходимларидан талаб қилинади?

Амалий машғулот:

Кўча ва жамоат жойларида хизмат олиб бораётган Патруль-пост нарядлари томонидан Жиноят содир этишда гумон қилинаётган шахсни ушлаш ва ички ишлар органларига (таянч пунктига) олиб келиш тартиблари

10-Мавзу: ППХ нарядларининг оммавий тадбирларга тайёргарлик кўриш, казиш ҳамда фавқулудда вазиятларда хавфсизликни ва жамоат тартибини қлаш бўйича фаолияти.

(маъруза 2 соат)

Машғулот режаси:

1-ўқув савол. Оммавий тадбирлар тўғрисида тушунча, оммавий тадбирларни ўтказишга тайёргарлик кўриш ва рухсатнома олиш тартиби.

2-ўқув савол. Оммавий тадбирларни ўтказиш вақтида террорчилик актларининг олдини олиш мақсадида амалга ошириладиган чора-тадбирлар.

3-ўқув савол. Оммавий тадбирлар ўтказиладиган жойлардаги нарядларнинг турлари.

1-ўқув савол. Оммавий тадбирлар тўғрисида тушунча, оммавий тадбирларни ўтказишга тайёргарлик кўриш ва рухсатнома олиш тартиби.

Оммавий тадбир - 100 ва ундан кўп кишиларнинг иштирокида ижтимоий-сиёсий (анжуманлар, конференциялар ва бошқалар), маданий-оммавий ва кўнгилочар-томоша дастурлари (муסיкий, адабий ва бошқа фестиваллар, концерт, театр, спорт, реклама тадбирлари, халқ сайиллари, цирк, миллий намоёишлар ва ўйинлар, кўрик танловлар ва бошқалар), шунингдек умумхалқ, диний, касб байрамларини ўтказиш мақсадида оммавий тадбирни ўтказиш объектида ташкил қилинадиган фуқароларнинг биргаликда қатнашишлари;

❖ **биринчи тоифадаги оммавий тадбир** - 200 ва ундан кўп кишилар иштирокида Тошкент, Нукус шаҳарлари ва вилоят марказлари ҳудудида ўтказиладиган оммавий тадбир;

❖ **иккинчи тоифадаги оммавий тадбир** - биринчи тоифага кирмайдиган оммавий тадбир;

❖ **оммавий тадбирни ўтказиш объекти** - оммавий тадбирларни ўтказиш учун махсус мўлжалланган ёки мослаштирилган, ёнғинга қарши хавфсизлик, тез тиббий ёрдам кўрсатиш, эвакуация қилиш, коммуникация, муҳандис-техник ҳимоя воситалари ва оммавий тадбир иштирокчиларининг хавфсизлигини таъминлашнинг бошқа воситалари ва тизимлари билан жиҳозланган, биринчи ва иккинчи тоифадаги оммавий тадбирларни ўтказиш объектлари рўйхатларига киритилган очиқ жой участкалари, бинолар, иншоотлар ва бошқа жойлар (маданият маърифат муассасалари, спорт мажмуалари ва бошқалар);

❖ **оммавий тадбир ташкилотчиси** - оммавий тадбирни ташкил қилиш ва ўтказиш мажбуриятини ўз зиммасига олган давлат органи, юридик шахс ва 18 ёшга етган жисмоний шахс;

❖ **оммавий тадбир дастури** - оммавий тадбирни ўтказиш мақсадлари, объекти, санаси ва аниқ вақтини, ҳар бир босқичини ўтказиш учун жавобгар бўлган шахсларни кўрсатган ҳолда унинг асосий босқичларининг вақт бўйича жадвалини (босқичмабосқич режасини), фойдаланиладиган техник ва муҳандис-техник воситалар (сахна майдончаси, овоз кучайтириш, электр таъминоти манбаи, чироқ ва пиротехника билан безатилиши, тиббий хизмат кўрсатиш, оммавий тадбир ўтказилгандан кейин ҳудуднинг йиғиштирилиши)ни белгилаб берувчи, оммавий тадбирни ўтказиш объектининг маъмурияти билан келишув бўйича оммавий тадбир ташкилотчиси томонидан тасдиқланган ҳужжат;

❖ **оммавий тадбирни ўтказиш учун рухсатнома** - оммавий тадбирни ўтказиш ҳуқуқини берадиган, ваколатли орган томонидан қабул қилинадиган ва оммавий тадбир ташкилотчисига бериладиган қарор;

❖ **оммавий тадбирни ўтказиш объектига туташ ҳудудлар** - чегаралари маҳаллий ҳокимият органларининг қарорлари билан белгиладиган жой участкалари;

❖ **ваколатли орган** - Қорақалпоғистон Республикаси Вазирлар Кенгаши, вилоятлар ва Тошкент шаҳар, туман (шаҳар) ҳокимликлари;

❖ **оммавий тадбир иштирокчилари** - оммавий тадбир дастурида кўзда тутилган оммавий тадбирларни амалга оширувчи ташкилотчилар, артистлар, спортчилар ва бошқа шахслар, шунингдек томошабинлар.

Оммавий тадбирлар биринчи ва иккинчи тоифадаги оммавий тадбирларни ўтказиш объектлари рўйхатига киритилган объектларда ўтказилиши мумкин.

Биринчи тоифадаги оммавий тадбирларни ўтказиш объектларининг рўйхати Қорақалпоғистон Республикаси Вазирлар Кенгаши, вилоятлар ва Тошкент шаҳар ҳокимликларининг таклифлари бўйича Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси томонидан тасдиқланади.

Иккинчи тоифадаги оммавий тадбирларни ўтказиш объектларининг рўйхатлари туманлар (шаҳарлар) ҳокимликларининг таклифлари бўйича Қорақалпоғистон Республикаси Вазирлар Кенгаши, вилоятлар ва Тошкент шаҳар ҳокимликлари томонидан тасдиқланади.

Айрим оммавий тадбирлар Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси, Қорақалпоғистон Республикаси Вазирлар Кенгаши, вилоятлар ва Тошкент шаҳар ҳокимликларининг қарорлари асосида, биринчи ва иккинчи тоифадаги оммавий тадбирларни ўтказиш объектларининг рўйхатларига киритилмаган жойларда ўтказилиши мумкин.

Оммавий тадбир уни ўтказишда хавфсизликни таъминлаш тўғрисида ички ишлар органлари билан шартнома тузилгандан кейин оммавий тадбирни ўтказиш учун рухсатнома (кейинги ўринларда рухсатнома деб аталади) асосида, оммавий тадбир дастурига мувофиқ оммавий тадбирнинг ташкилотчиси томонидан ўтказилади.

Рухсатнома олгунга қадар оммавий тадбирнинг ташкилотчиси ва бошқа шахслар оммавий ахборот воситаларида, Интернет тармоғида оммавий тадбирнинг ўтказилиши тўғрисида эълон бериш, реклама материалларини тарқатиш, оммавий тадбирни ўтказиш жойи, санаси ва вақти тўғрисидаги маълумотларни бошқа тарзда тарқатиш, чипталар сотилишини амалга ошириш ҳуқуқига эга эмас.

Ўзбекистон Республикаси Президенти ёки Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг қарорларида белгиланган оммавий тадбирларни ўтказиш объектларида оммавий тадбирларни ўтказиш учун рухсатномалар олиш талаб қилинмайди.

Халқаро ва умумдавлат аҳамиятига эга бўлган оммавий тадбирларни ўтказиш учун рухсатномалар Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси билан келишув бўйича Қорақалпоғистон Республикаси Вазирлар Кенгаши, вилоятлар ва Тошкент шаҳар ҳокимликлари томонидан берилади.

➤ **Оммавий тадбирлар қуйидаги турларга бўлинади:**

➤ ижтимоий-сиёсий (анжуманлар, конференциялар ва бошқалар)

➤ маданий-оммавий ва кўнгилочар-томоша дастурлари (мусиқий, адабий ва бошқа фестиваллар, концерт, театр, спорт, реклама тадбирлари, халқ сайиллари, цирк, миллий намоёишлар ва ўйинлар танловлар ва

бошқалар)

➤ умумхалқ, диний ҳамда касб байрамлари (**Қурбон хайит, Устоз ва мураббийлар куни ва бошқалар**)

Оммавий тадбир ташкилотчиси рухсатнома олгандан кейин оммавий тадбир бошланишидан ўн иш куни олдин ички ишлар органлари билан оммавий тадбирни ўтказиш вақтида хавфсизликни таъминлаш тўғрисида шартнома тузиши шарт. Оммавий тадбирни ўтказиш вақтида фуқароларнинг хавфсизлигини ва жамоат тартибini таъминлаш бўйича ички ишлар органлари хизматларининг қиймати ушбу Қоидаларнинг 4-иловасига мувофиқ хизматлар қийматини ҳисоб-китоб қилиш асосида белгиланади.

Оммавий тадбирни ўтказишда фавқулодда вазиятлар юзага келиши ёки фуқароларнинг хавфсизлиги ва жамоат тартибini таъминлашга таҳдид солувчи ҳолатлар юзага келганда комиссия томонидан янги юзага келган ҳолатларни ҳисобга олган ҳолда, объектнинг рухсат берилган оммавий тадбирни ўтказишга тайёрлигини ва оммавий тадбирни ўтказиш учун оммавий тадбир ташкилотчиси ва оммавий тадбирни ўтказиш объектининг маъмурияти томонидан амалга ошириладиган тайёргарлик чора-тадбирлари ҳолатини ўрганувчи ишчи гуруҳ ташкил қилинади.

Ишчи гуруҳ таркибига оммавий тадбирни ўтказиш объектининг хусусиятларини, унинг характерини ва иштирокчиларнинг сонини ҳисобга олган ҳолда ваколатли орган, ҳудудий ички ишлар органлари, Миллий хавфсизлик хизмати, Ўзбекистон Республикаси Фавқулодда вазиятлар вазирлиги, Соғлиқни сақлаш вазирлиги, оммавий тадбир ташкилотчиси ва оммавий тадбирни ўтказиш объектининг маъмурияти, бошқа манфаатдор ташкилотларнинг вакиллари киритилади. Ишчи гуруҳ таркибига, шунингдек оммавий тадбирни ўтказиш вақтида рухсатнома билан зиммасига фуқароларнинг хавфсизлигини ва жамоат тартибini таъминлаш чора-тадбирларини амалга ошириш юқланган ички ишлар органининг вакиллари киритилади.

Тадбирнинг характери, об-ҳаво шароитлари ва оммавий тадбирни ўтказишда фуқаролар хавфсизлигини ва жамоат тартибini таъминлашга таъсир кўрсатувчи бошқа омилларга боғлиқ ҳолда, ишчи гуруҳ унинг ўтказилишидан икки сутка олдин оммавий тадбирни ўтказиш объектини текширади ва аниқланган камчиликларни бартараф этиш

чораларини кўради. Ишчи гуруҳ томонидан ўтказилган текширув якунлари бўйича оммавий тадбирнинг ўтказилиш имконияти юзасидан текширув далолатномаси тузилади.

Оммавий тадбирнинг аҳамияти, характери ва иштирокчиларининг сонини ҳисобга олган ҳолда, ваколатли орган томонидан оммавий тадбирларни тайёрлаш ва ўтказишга доир муайян режаларни ишлаб чиқувчи жалб қилинган ташкилотларнинг фаолиятини мувофиқлаштириш учун ташкилий кўмиталар ташкил этилиши мумкин, ушбу режалар жамиятга қарши ҳодисалар профилъбактикасини, ёнғин ва санитария-эпидемияга қарши хавфсизликни, тиббий таъминотни таъминлайди, оммавий тадбирларни ўтказиш жойларини тўлдириш ва иштирокчиларни эвакуация қилиш тартибини, фавқулодда ҳолатлар юзага келганда турли хизматларнинг вазифаларини кўзда тутди.

Оммавий тадбир ташкилотчиси комиссияни, оммавий тадбирни ўтказишда рухсатнома билан зиммасига фуқароларнинг хавфсизлигини ва жамоат тартибини таъминлаш чора-тадбирлари юкланган ички ишлар органини ёзма равишда хабардор қилиб, оммавий тадбир иштирокчиларига хабар бериш ва уларга чипталар қийматини қайтариш чораларини кўриб, оммавий тадбирни ўтказмаслик ҳуқуқига эга.

2-ўқув савол. Оммавий тадбирларни ўтказиш вақтида террорчилик актларининг олдини олиш мақсадида амалга ошириладиган чора-тадбирлар.

Оммавий тадбирларни ўтказиш босқичида террорчилик актларининг олдини олиш мақсадида ИИОлари томонидан амалга ошириладиган тадбирлар:

1. Ташкилий тадбирлар:

а) оммавий тадбирлар бошланишидан камида 4 соат олдин хизматга жалб этилган куч ва воситалар тақсимот асосида зоналар, участкалар, назорат ўтиш жойлар ва бошқа постларга бўлинган ҳолда хизматга жалб этилади.

б) бошқарув пункти ИИОларининг маҳсус алоқа воситалари билан жихозланган транспорт воситаларида, бевосита тадбир ўтказиладиган, кўзга ташланмайдиган жойда алоҳида хонада жойлаштирилади.

2. Тезкор-қидирув тадбирлари:

а) террорчилик –қўпурувчилик, фуқароларни гаровга олиш билан боғлиқ жиноий ҳаркатлар ва фавқулодда вазиятларнинг олдини олиш мақсадида объектнинг атроф ҳудудларида иншоатга кириш-чиқиш жойларида қаттиқ назорат ўрнатилиб, фуқаролар кузатилади, шубхали шахслар аниқланганда уларнинг шахсини аниқлаш чоралари кўрилади.

б) объект маъмурияти томонидан кирш эшиклар, назорат ўтиш жойларига маъмурият ишчиларидан кўшимча равишда назоратчилар қўйилиши ташкиллаштирилади.

в) тадбир давомида нарядларнинг қонуний талабларини бажармаган шахсларни объектдан чиқариб юбориш, жамот тартибини, оммавий тадбирларни ўтказиш тартиб қоидаларини бузган шахсларни маъмурий жавобгарликка тортиш чоралари кўрилади.

Оммавий тадбирларни ўтказишда ички ишлар органларининг мажбуриятлари:

оммавий тадбирнинг ҳажми, характери ва иштирокчиларининг сонини ҳисобга олган ҳолда оммавий тадбирни ўтказишда фуқароларнинг хавфсизлигини ва жамоат тартибини таъминлаш учун куч ва техник воситаларни жалб қилиш, жиноятлар ва бошқа ҳуқуқбузарликларни ўз вақтида аниқлаш ва уларнинг олдини олиш;

оммавий тадбирни тайёрлаш ва ўтказиш даврида фуқароларнинг хавфсизлигини ва жамоат тартибини, йўл ва ёнғинга қарши хавфсизликни таъминлаш масалалари бўйича

Давлат хавфсизлик хизмати, Ўзбекистон Республикаси Фавқулодда вазиятлар вазирлиги, Соғлиқни сақлаш вазирлигининг бўлинмалари, бошқа манфаатдор ташкилотлар, оммавий тадбир ташкилотчиси ва оммавий тадбирни ўтказиш объектининг маъмурияти билан ўзаро ҳамкорликни амалга ошириш;

чипталарни сотиш вақтида кассалар олдида ва оммавий тадбирни ўтказиш объектига туташ ҳудудларда жамоат тартиби сақланишини таъминлаш;

оммавий тадбирнинг ташкилотчисидан ва оммавий тадбирни ўтказиш объектининг маъмуриятидан оммавий тадбирни ўтказиш объектининг сиғимидан келиб чиқиб чипталарни сотиш (таклифномаларни тарқатиш) лимитига риоя этилишини талаб қилиш;

оммавий тадбирни ўтказиш объектининг маъмуриятига алкоғолли ичимликдан маст бўлган ҳолатда ёки инсоннинг интеллектуал ирода фаолиятига таъсир кўрсатувчи наркотик воситалар, психотроп ёки бошқа моддаларни истеъмол қилиш ҳолатида бўлган шахсларнинг оммавий тадбирни ўтказиш объектига ўтишига, шунингдек оммавий тадбирни ўтказиш объектида ва оммавий тадбирни ўтказиш объектига туташ ҳудудларда спиртли ичимликларни ичиш (истеъмол қилиш)га йўл қўймасликда ёрдам бериш;

оммавий тадбир ташкилотчисидан, оммавий тадбирни ўтказиш объекти маъмуриятидан ва бошқа шахслардан оммавий тадбирни ўтказиш объектида ва оммавий тадбирни ўтказиш объектига туташ ҳудудларда алкоғолли маҳсулот сотишнинг тўхтатилишини талаб қилиш;

оммавий тадбирнинг ташкилотчиси ва оммавий тадбирни ўтказиш объектининг маъмурияти билан биргаликда томошабинлар ва бошқа иштирокчиларнинг оммавий тадбирни ўтказиш объектига ўтиш хавфсизлигини таъминлаш;

оммавий тадбирни ўтказиш объектининг сиғимидан келиб чиқиб, оммавий тадбир иштирокчиларининг оммавий тадбирни ўтказиш объектига киритилишини тўхтатиш;

оммавий тадбирни ўтказиш объектининг маъмуриятига томошабин-ларнинг ташкилий равишда ўтишини ва трибуналарда, ўтириш учун ажратилган бошқа жойларда уларнинг жойлаштирилишига қўмаклашиш;

трибуналар (секторлар, жойлар)да ва унга туташ бўлган ҳудудда жамоат тартиби сақланишини таъминлаш, томошабинлар томонидан белгиланган хулқ-одоб қоидаларига риоя этилишини назорат қилиш;

бошқа манфаатдор органлар билан биргаликда оммавий тадбирни ўтказиш объектида муҳандис-техник, ёнғинга қарши, коммуникация тизимлари ва иншоотлари, эвакуация қилиш йўллари тайёрлиги юзасидан назоратни амалга ошириш;

жамоат тартибини, ушбу Қоидалар талабларини, умумий қабул қилинган хулқ-одоб нормалари ва ёнғин хавфсизлиги қоидаларини бузаётган оммавий тадбир иштирокчиларидан оммавий тадбирни ўтказиш объектидан чиқиб кетишларини талаб қилиш, шунингдек уларни қонунда белгиланган жавобгарликка тортиш;

оммавий тадбир дастурида кўзда тутилган чиқишлар (ҳаракатлар)ни бевосита амалга оширувчи артистлар, спортчилар ва бошқа шахслар билан оммавий тадбирни ўтказиш вақтида фавқулодда вазиятлар юзага келган ҳолларда ўзини тутиш қоидалари бўйича, шунингдек томошабинларнинг агрессив ҳис-туйғуларини келтириб чиқарувчи ҳаракатларга йўл қўйиб бўлмаслиги тўғрисида йўл-йўриқ кўрсатиш;

оммавий тадбир тугаши билан, зарурат бўлганда - уни ўтказиш вақтида ёнғинлар, табиий офатлар, бошқа фавқулодда вазиятлар юзага келганда ёки юзага келиши хавфи бўлганда Ўзбекистон Республикаси Фавқулодда вазиятлар вазирлиги, Давлат хавфсизлик хизматининг бўлинмалари, оммавий тадбирнинг ташкилотчиси ва оммавий тадбирни

ўтказиш объекти маъмурияти билан биргаликда оммавий тадбир иштирокчиларини трибуналар (секторлар, жойлар)дан ва оммавий тадбирни ўтказиш объектига туташ худудлардан иштирокчиларни эвакуация қилиш жараёнини ташкил қилиш ва бошқариш.

Ички ишлар органлари конун ҳужжатларига мувофиқ бошқа мажбуриятларни ҳам бажаришлари мумкин.

Оммавий тадбирни ўтказишда ички ишлар органларининг ҳуқуқлари:

оммавий тадбирни ўтказиш объектига бориш жойларида физик тўсиқни ва рухсатнома билан ўтказиш режимини амалга ошириш, муҳандис-техник воситалардан фойдаланган ҳолда оммавий тадбирни ўтказиш объектини ва оммавий тадбирни ўтказиш объектига туташ худудларни ўраб олиш чегараларини яратиш, оммавий тадбир иштирокчиларининг фотосуратга олинишини, аудио ва видеоёзувини амалга ошириш;

оммавий тадбирнинг ташкилотчиси ва оммавий тадбирни ўтказиш объектининг маъмурияти томонидан рухсатномалар бўйича ўтказиш режимини амалга ошириш, томошабинлар ва бошқа иштирокчиларни трибуналар (секторлар, жойларда) чипталар (таклифномалар) бўйича жойлаштириш қоидаларига риоя этишни назорат қилиш;

оммавий тадбирни ўтказиш объектига туташ бўлган худудларда транспорт воситаларининг текширувини, оммавий тадбир иштирокчи-ларининг шахсий текширувини ва улардаги буюмларнинг текширувини, шу жумладан техник ва махсус воситалар ёрдамида амалга ошириш. Оммавий тадбир иштирокчиси транспорт воситасининг текширувидан, шахсий текширувдан ёки ундаги буюмлар текширилишидан бош тортган тақдирда оммавий тадбир иштирокчиси (транспорт воситаси) оммавий тадбирни ўтказиш объектига қўйилмайди;

оммавий тадбирнинг ташкилотчисидан ва оммавий тадбирни ўтказиш объекти маъмуриятидан оммавий тадбир иштирокчиларини эвакуация қилиш йўлларининг бўшатилишини талаб қилиш;

оммавий тадбирни ўтказиш объекти маъмуриятидан томошабинлар ва оммавий тадбирнинг бошқа иштирокчилари билан кўргазмалар тарғибот ўтказиш, маҳаллий ретрансляция тармоғи ва бошқа воситаларидан фойдаланиб оммавий тадбирни ўтказиш объектида ўзини тутиш қоидаларига риоя этиш масалалари бўйича тушунтириш ишларининг ўтказилишини талаб қилиш;

оммавий тадбирни ўтказиш объекти маъмуриятининг ёнғинга қарши хавфсизлик талабларига риоя этилишини назорат қилиш.

Ички ишлар органлари конун ҳужжатларига мувофиқ бошқа ҳуқуқлардан ҳам фойдаланишлари мумкин.

Оммавий тадбирлар ўтказиладиган жойлар (бино, майдон, ўйингоҳ ва бошқалар)да террорчилик ҳаракатларини амалга ошириш учун фойдаланадиган моддалар, воситалар ва мосламаларни аниқлаш мақсадида ушбу жойлар тўлиқ кўздан кечирилади. Оммавий тадбирлар ўтказиладиган жойларга яқин 50-100 метр худудларда қаровсиз қолдирилган автомашиналар ва транспорт воситалари олдирилади. Оммавий тадбирлар ўтказиладиган жойларга киритиш учун амалга ошириладиган махсус назорат текшириш пунктлари меъёрий-ҳуқуқий ҳужжатларда кўрсатилган воситалар (стационар ва қўлда олиб юрилувчи металл қидириш мосламалари) билан жихозланишини таъминлайди.

Оммавий тадбирлар ўтказиладиган жойларга киритилаётган шахслар ва уларнинг буюмларини фақатгина махсус белгиланган назорат-текшириш пунктлари орқали киритилади, уларнинг қўлидаги сумкалар очиб текширилади, бундан ташқари ҳар бирида таклифнома ва билетлари бўлиши шарт. Наряд каттаси шахсий таркибни хизмат олиб

боришини назорат қилади. Хар бир вазият бўйича рахбарга ва масъул ходимга ахборот бериб турилади.

Оммавий тадбирлар ўтказиладиган жойларда наряд томонидан кўнгил очар кафе, бар ва ресторанлар ёпилишини таъминлайдилар. Тадбирга маст бўлган шахсларни киритмайдилар. Наряд томонидан савдо-сотик шахобча-ларини белгиланган жойларда ишлашларини назорат қиладилар.

Текширилаётган гумондор шахслар ва шубхали буюмлар аниқланганда, наряд каттаси радио алоқа воситаси орқали қўшимча кучларни чақиради ва нарядлар етиб келгунга қадар воқеа жойидан гумондор шахсни ёки транспорт воситасини кетиб қолишига йўл қўймайди ва ушбу жойни қўриқлаб туришни ташкил этади. Оммавий тадбирлар ўтказиладиган жойларда террорчилик ҳаракатларини олдини олиб, бу билан биз инсонларни, қолаверса ички ишлар ходимлари ҳаётини сақлаб қоламиз. Қолаверса иншоотларни ва биноларни вайрон бўлишини олдини олдини оламиз.

Муайян оммавий тадбирни ўтказиш чоғида жамоат тартиби ва хавфсизликни сақлаш режасини ишлаб чиқиш, зарур куч ва воситаларни тайёрлаш ва жой-жойига қўйиш, жамоат тартибини сақлашда ва бевосита оммавий тадбир ўтказилишида иштирок этувчи барча давлат органлари ва жамоат ташкилотлари билан ҳамкорликни ташкил қилиш ва мувофиқ-лаштириш, вазиятни назорат қилиш, маъмурий назоратни амалга ошириш, иштирокчилар ҳамда томошабинларнинг жиноятлар ва ҳуқуқбузарликлар содир этишларининг олдини олиш ва уларга чек қўйиш, шунингдек айбдорларни жавобгарликка тортиш борасидаги вазифалар айнан ИИОлари зиммасига юклатилган.

Оммавий тадбирлар ўтказиш чоғида жамоат тартибини сақлаш оддий шароитлардагисидан фаркли ўлароқ, муайян чекловлар жорий этишни талаб қилади, чунки одатдаги усуллар билан лозим даражадаги тартибни таъминлашнинг имкони йўқ. Баъзи ҳолларда тадбир ўтказиладиган ҳудуд ўраб олиншига, у ердан ўтказиладиган тадбирга алоқаси бўлмаган шахсларни (масалан, футбол ўйини ўтказилаётганида стадиондан, спорт эстафетаси ўтказилаётганида шаҳар кўчаларидан) чиқариб юборишга тўғри келади. Ўраб олинган ҳудудга катта юки бўлган шахслар киритилмайдилар. Транспорт ҳаракати тўсилади ёки унинг йўналиши ўзгартирилади. Баъзи ҳолларда йўл ишлари ва бошқа баъзи бир ишлар тўхтатилади.

3-ўқув савол. Оммавий тадбирлар ўтказиладиган жойлардаги нарядларнинг турлари.

Оммавий тадбирлар ўтказилиши мобайнида хавфсизликни ва жамоат тартибини сақлаш учун ИИО нарядларининг қуйдаги турларидан фойдаланилади:

Пост–оммавий тадбирлар ўтказилишида ИИО ходимлари зиммаларига юклатилган вазифаларини адо этадиган аниқ белгилаб берилган жой ёки ҳудуд ҳисобланади. Бундай постларга икки ёки ундан ортиқ ИИО ходимлари хизматга жалб этилиб, улар алоқа воситаси ва чақирув номлари билан таъминланади.

ЙПХ пости – оммавий тадбирлар ўтказилишида тадбир ўтказилаётган ҳудудда транспорт воситалари ва йўловчиларнинг ҳаракатларини чеклаш ва тақиқлаш, ҳаракат хавфсизлигини таъминлаш учун ЙПХ ходимлари таркибидан қўйиладиган наряд.

Зарур ҳолларда ЙПХ постларини кучайтириш мақсадида уларга бошқа саҳавий хизматларнинг тажрибали ходимлари ажратилиши мумкин.

Бу турдаги ИИО нарядларининг хизмати асосан тадбир ўтказиладиган жойлар атрофидаги чорраҳаларда, серкатнов кўчаларда, автобус ва метро бекатларида пиёда ёки махсус автомашиналарда маъсул ходимлар бошчилигидаги ташкил этилади.

ЙПХ постларига маъсул раҳбар ходимлар бириктирилиб, алоқа воситалари ва чақирув номлари билан таъминланади.

Кузатув автоэкипажлари – Олий Мажлис, вилоят, шаҳар ва туман депутатларининг, чет эл расмий делегациялари аъзоларининг, оммавий тадбирларини ўтказишда иштирок этиш учун келаётган ҳукумат ва ҳокимликлар раҳбарларининг, таклиф этилган чет эл фуқароларининг, тадбир иштирокчилари ва

қатнашчиларнинг, байрам дастурларини тайёрлашда қатнашувчи бадий жамоалар аъзолари ва гуруҳларнинг, спорт жамоалари ва ҳакамларнинг хавфсизлигини таъминлаш мақсадида уларга ажратилган транспорт воситаларини кузатувчи, ички ишлар органларининг махсус жихозланган автомашиналар билан таъминланган йўл патрул хизмати (зарурати билан бошқа хизматлари) ходимлардан ташкил этилган ИИО наряди.

Кузатувчи автомобиллари сони кузатилиши лозим бўлган депутатлар, меҳмонхоналарга хизмат кўрсатиш учун ажратилган транспорт воситалари сонига, тезкор вазиятга қараб белгиланади.

Кузатув автоэкипажларига маъсул раҳбар ходимлар бириктирилиб, мобилъь алоқа воситалари (зарурати билан қўлда олиб юрилувчи) ва чақирув номлари билан таъминланади.

Парул гуруҳлари – оммавий тадбирлар ўтказилаётганда ҳудуднинг белгиланган жойларида жамоат тартибини сақлаш ва хавфсизлигини таъминлаш учун ягона раҳбарлик остида хизматни ўташ мақсадида бирлаштирилган икки ва ундан ортиқ ИИО ходимларидан иборат бўлган ИИО наряд. Уларнинг вазифаси – белгиланган ҳудудда патруллик қилиш йўли билан жамоат тартиби ва хавфсизликни таъминлаш, жиноят ва ҳуқуқбузарликларнинг олдини олиш.

Патрул гуруҳларига маъсул раҳбар ходимлар бириктирилиб, алоқа воситаси ва чақирув номи билан таъминланади.

Кузатув пости – фото – видео аппаратлари билан таъминланган тезкор хизматлар ходимларидан (ЭКБ, ЖК ва ТҚКБ, ТБ) ташкил этилган ИИО наряди. Бу турдаги нарядлар оммавий тадбирлар ўтказилишида (айниқса спорт тадбирларида) бевосита секторлар, минбарлар ва асосий тадбирлар ўтказилаётган бошқа жойларда оператив вазият оғирлашган ҳолларда фуқароларнинг хатти-ҳаракатларини ҳужжатлаштириш мақсадида қўйилади.

Кузатув постларига маъсул раҳбар ходимлар бириктирилиб, алоқа воситаси ва чақирув номи билан таъминланади.

 Назорат – *текширув пункти*- оммавий тадбирларни ўтказишда аниқ бир ҳудудда (9 та жойда) режим тартибини таъминлаш ёки транспорт ва пиёдалар қатновини чеклаш учун қўйиладиган ИИО наряди.

НТПлар асосан ўраб олинган ҳудуддаги ҳалқаларда, тадбир ўтказилаётган бино ёки ўйингоҳларнинг кириш эшикларида ташкил этилади. Уларнинг вазифаси – тадбир тадбир ўтказилаётган ҳудудга кириш ҳуқуқини берувчи таклифномаси, чиптаси ёки махсус рухсатномаси бўлган фуқароларни текшириб ўтказиш.

 Назорат–текширув пунктларига маъсул раҳбар ходимлар бирик-тирилиб, алоқа воситаси ва чақирув номи билан таъминланади.

 Ҳалқа– оммавий тадбирлар ўтказилишида тадбир ўтказиладиган ҳудудда транспорт воситалари ва фуқароларнинг ҳаракатларини чеклаш ёки тақиқлаш мақсадида ўраб олинган ҳудуд. Ҳалқага жалб этилган ИИО ва ички қўшинлар нарядлар ўраб олинган ҳудудга транспорт воситалари ва йўловчиларнинг фақат назорат – текширув пунктлари орқали ўтишларини таъминлайди.

Ҳалқанинг узунлиги, унга ажратиладиган шахсий таркиб сони ўраб олинган ҳудудни ҳажми, алоҳида хусусиятлари ва тезкор вазиятга қараб белгиланади.

Ҳалқаларга маъсул раҳбар ходимлар бириктирилиб, алоқа воситаси ва чақирув номи билан таъминланади.

 Занжир – оммавий тадбирлар ўтказилишида ҳалқага жалб этиладиган ИИО нарядларининг бошқарилишини таъминлаш учун ҳалқанинг кичик бўлимларига бўлиниши.

Занжирларга ажратилган шахсий таркиб сони ажратилган ҳудуднинг узунлиги, унинг темир панжалари, деворлар билан ўралганлиги, ҳудуддаги уйлар сони ва улар оралиғидаги очиқ жойлар ва йўлларнинг кенглигига қараб белгиланади.

Масалан, занжирга ажратилган ҳудуд 100 метр масофани ташкил қилиб, баландлиги 2 метр ёки ундан ортиқ бўлган темир панжара билан ўралган бўлса, унинг оралиқларидан ёки устидан фуқароларни ошиб ўтишларига йўл қўймаслик мақсадида темир панжара бўйлаб ҳар бир оралиқдаги 20 метр масофага биттадан, жами 5 та ИИО ходими, уларга бир нафар маъсул, бир нафар ёрдамчи ходим, ҳаммаси бўлиб 7 нафар ИИО ходими бириктирилиши мумкин.

Агар, ушбу масофа баландлиги 1 метр бўлган темир панжара билан ўралган бўлса, ёки очиқ жой бўлиб, тадбир давомида фойдаланиладиган махсус темир панжаралар ва арқонлар ёрдамида тўсилса, унда вазиятдан келиб чиққан ҳолда ҳар уч метр масофага, ёки ҳар бир темир панжара рўпарасига биттадан, жами 33 нафар ИИО ходими, бир нафар маъсул, бир нафар ёрдамчи ходим, ҳаммаси бўлиб 35 нафар ИИО ходими бириктирилиши ёки оператив вазиятдан келиб чиққан ҳолда ходимлар зичлиги янада оширилиши мумкин.

Парадлар ва кўча намойишлари ўтказилиши мобайнида жамоат тартибини сақлаш ва ҳавфсизликни таъминлаш мақсадида марказий минбар олдида ИИВ ўқув муассасалари тингловчиларидан қўйиладиган йўнал-тирувчи чизиклардаги занжирларга шахсий таркиб ажратишда ходимлар оралиғидаги масофани 3 метр қилиб белгиланиши, айрим ҳолларда эса, тезкор вазиятдан келиб чиққан ҳолда, ходимларнинг елкама–елка туришлари ҳисобга олинади.

Тадбир ўтказиладиган жойга ҳуқуқат ва маҳаллий ҳокимликлар раҳбарларнинг ташрифи пайтида улар юрадиган йўналишларида коридор ҳосил қилиш учун ёриб ўтиш

гуруҳлари ташкил этилганда, уларга ажратиладиган шахсий таркиб сони ҳам худди шу йўсинда амалга оширилади.

Занжирларга алоҳида маъсул раҳбар ходимлар бириктирилиб, алоқа воситаси ва чақирув номи билан таъминланади.

Зона – оммавий тадбирлар ўтказилишида тадбир ўтказилаётган жойда хизматга жалб этилган ИИО ва ички қўшинлар нарядларнинг бошқарилишини таъминлаш мақсадида объектнинг ҳудудларга бўлиниши.

Участка – оммавий тадбирлар ўтказилишида зоналарга хизматга жалб этилган ИИО ва ички қўшинлар нарядларининг бошқарилишини таъминлаш мақсадида тадбир ўтказилаётган жойдаги оператив вазиятдан келиб чиққан ҳолда уларнинг ҳудудларга бўлиниши.

Участкаларнинг кенглиги ва уларга ажратиладиган шахсий таркибнинг сони тадбир ўтказилаётган зонанинг ҳажми, уларда жойлашган саҳналар, спорт майдончалари, ташкил этилган ярмаркалар ва кўргазмаларнинг сони, улардаги тезкор вазиятдан келиб чиққан ҳолда белгиланади.

Участкаларга ички ишлар органларидан маъсул раҳбар ходимлар бириктирилиб, алоқа воситаси ва чақирув номи билан таъминланади.

Сектор – оммавий тадбирлар ўтказилаётган маданият саройлари ва уйларида, ўйингоҳларида ва бошқа иншоотларда томашабинлар, таклиф, этилган меҳмонлар ва бошқа тадбир иштирокчилари ўтирадиган, ўриндиқлар ўрнатилган ва рақамланган жой.

Секторларга ажратиладиган шахсий таркибнинг сони унинг ҳажми, томашабинларнинг сони, тадбир давомида юзага келиши мумкин бўлган салбий ҳолатларни ҳисобга олган ҳолда белгиланади. Ходимларни секторларнинг икки ён ва ўрта қисимларига, ҳар уч, тўрт қатор оралиқ-лардаги ўриндиқларга жойлаштириш мақсадга мувофиқ.

Секторларга маъсул раҳбар ходимлар бириктирилиб, алоқа воситаси ва чақирув номи билан таъминланади.

Тўсиқ – оммавий тадбирлар ўтказилишида аниқ бир жойни, ҳудудни ўраб олиш ёки айрим йўналишларни тўсиш ишларини бажарадиган ИИО наряд. Тўсиқ сифатида юк автомашиналари, автобуслар, трамвайлар, темир панжаралар, темир битон плиталар, арқонлардан фойдаланиш мумкин. Бундай тўсиқлар орқали транспорт воситалари ва фуқароларнинг ўтишларига йўл қўймаслик мақсадида, уларга ИИО нарядлари ажратилади.

Тўсиқ сифатида юк транспортларидан фойдаланилганда, улар имконият даражасида тадбир ўтказилаётган жойга олиб келувчи йўлларнинг кўзга кўринмайдиган қисимларига қўйилади.

Тўсиқларга маъсул раҳбар ходимлар бириктирилиб, алоқа воситаси ва чақирув номи билан таъминланади.

Назорат – тарқатиш гуруҳи – оммавий тадбир ўтказилаётган пайтда ўраб олинган ҳудуддаги ҳалқаларда ташкил этилган назорат текширув пунктлари олдида тўпланиб қолган ва чипталари, таклифномалари ёки махсус рухсатномалари бўлмаган фуқаролар ўртасида профилъьактик тушинтириш ишларини олиб бориш йўли билан уларни тарқатиш учун қўйиладиган ИИО наряди.

Назорат – тарқатиш гуруҳларига алоҳида маъсул раҳбар ходимлар бириктирилиб, алоқа воситаси ва чақирув номи билан таъминланади.

Захира – оммавий тадбирлар ўтказилишида фавкулотда вазиятлар юзага келганда уларни бартараф этиш учун ИИО нарядларига ёрдам берилишини таъминлаш мақсадида хизматга жалб этилган асосий кучларнинг 15 фоизи ҳисобидан ташкил этилган қўшимча кучлардир.

Оммавий тадбирлар ўтказилиши мобайнида захира кучлари тезкор штаб раҳбарининг кўрсатмасига биноан ички ишлар органларининг навбатчилик қисмида, бевосита тадбир ўтказилаётган объект атрофида жойлашган биноларда ёки махсус ажратилган автомашиналар ва автобусларда жойлаштирилиши мумкин.

Оммавий тадбирлар ўтказиладиган жойларда назорат ўтиш жойидаги ППХ ходимлари қуйидаги ишларни амалга оширишлари лозим:

Назорат ўтиш жойларидан ўтаётган шахсларнинг ҳаракатларини синчиклаб кузатиши, уларнинг қўлидаги буюмлар ва сумкаларга эътиборни кучайтириш ва шунингдек террорчилик ҳаракатларини амалга ошириш учун керакли моддалар, воситалар, қурилмалар, қурол ва бошқа тақиқланган предметлар аниқланганда ашёнинг хусусиятини ҳисобга олган ҳолда мутахассислар чақирилади ва улар келгунга қадар наряд каттаси гумондор шахсга иложи борича чекароққа ўтказиб ортиқча ҳаракат қилмаслик буюрилади. Текширув чоғида гумондор шахсдан ходимларга нисбатан чапга ёки ўнга 45 градус бурчак остида туриш талаб қилинади

Агар гумондор шахсда қурол борлиги аниқланса ходимларга нисбатан содир этилиши мумкин бўлган тажовузларни олдини олиш мақсадида унга чап томонидан яқинлашиб, ерга юзтубан ётиши ҳолатида чап тиззаси билан гумондор шахснинг белини босиб ўз ҳавфсизлик чорасини кўрган ҳолда қўлига кишан солиниб, қурол олиб қўйилади. Ерда ётган гумондор шахснинг билаклари, баданлари, ёнлари, оёқлари, шунингдек, чўнтаклари ва кийимининг бошқа қисмлари тўлиқ тинтувдан ўтказилади. Гумондор шахсга қурол осилган томон билан яқинлашиш таъқиқланади.

Агарда Оммавий тадбирлар ўтказиладиган жойларда ташлаб кетилган кути ёки шунга ўхшаш нарсалар аниқланганда ходимлар томонидан ушбу жой ўраб олиниб, фуқароларни яқинлаштирмайдилар. Бу ҳақда ўз бошлиғи ва навбатчилик қисмига хабар берилади. Махсус хизматдаги ходимлар келгунга қадар ушбу жойга ҳеч кимни киргизмайди ва ўзи ҳам ушбу жисмга тегинмайди.

Оммавий тадбирлар ўтказиладиган жойларда гумондор шахс аниқланган ҳолатда саросимага тушмасдан, иложи борича фуқароларни ушбу жойдан узоклаштириш керак. Шунингдек ходим ўз ҳавфсизлигини таъминлаган ҳолда вазиятни тўғри баҳолаши лозим. Ўз-ўзидан аёнки, юқорида келтирилган шароитларда ички ишлар органлари ходимлари ўзини ва ўз атрофидагиларни террорчилик ҳаракатларидан сақлашлари, зийракликни йўқотмасликлари, огоҳликни оширган ҳолда кўчалар ва жамоат жойларида, барча бино иншоотларининг ичи ва уларнинг атрофида қолдириб кетилган шубхали сумкалар, қутилар, чемодонлар, пакетлар ва бошқа буюмларга эътибор беришлари лозим.

Бинобарин, Тошкент воқеалари замонавий террорист-“камикадзе”лар ўзларини ташқи кўринишлари билан омма ичида деярли фарқланмаслигини, замонавий кийим-кечаклардан ҳоли эмаслигини барча ички ишлар органлари ходимларини жинойтчини биринчи навбатда психологик аломатлари бўйича аниқлай ола билишларини кўрсатмоқда. Терроризм билан кураш самараси замонавий техник аппаратлар, махсус тайёрланган хизмат итларидан кенг равишда фойдаланиш билан бир қаторда ходимларнинг

зийраклигига, ҳар қандай вазиятда муносиб ҳаракатлана олишларига чамбарчас боғлиқдир.

Семинар машғулоти

Ушбу ўқув машғулоти **“Ақлий ҳужум”** методидан фойдаланиш орқали ўтказилади.

Мавзу юзасидан тингловчиларга саволлар ташланади. “Ақлий ҳужум” методи орқали уларнинг мавзу бўйича билимлари аниқланади.

“Ақлий ҳужум” методининг босқичлари қуйидагилардан иборат: ходимларга савол ташланади ва уларга шу савол бўйича ўз жавобларини (фикр, ғоя ва мулоҳаза) билдиришларини сўралади; ходимларлар савол бўйича ўз фикр-мулоҳазаларини билдиришади; ходимларнинг фикр-ғоялари (диктофонга, видеотасмага, рангли қоғозларга ёки доскага) тўпланади; фикр-ғоялар маълум белгилар бўйича гуруҳланади; юқорида қўйилган саволга аниқ ва тўғри жавоб танлаб олинади.

11-Мавзу: Ички ишлар органларининг назорат-лицензиялаш соҳасидаги фаолияти ва асосий вазифалари.

(маъруза 2 соат)

Машғулот режаси:

1-ўқув савол. Ички ишлар органларининг назорат-лицензиялаш тизими фаолиятини амалга оширишнинг моҳияти ва асосий вазифалари.

2-ўқув савол. Портловчи моддалар ортилган автомобилларни қўриқлаш ва кузатиб бориш тартиби

1-савол. Ички ишлар органларининг назорат-лицензиялаш тизими фаолиятини амалга оширишнинг моҳияти ва асосий вазифалари.

Ички ишлар органлари фаолиятининг асосий йўналишларидан бири – жамоат хавфсизлигини таъминлаш ҳисобланади. Айниқса, фаолиятнинг лицензияланадиган турларини амалга ошириш ёки фаолиятни (ҳаракатларни) рухсат этиш хусусиятига эга ҳужжатлар асосида ёхуд хабардор қилиш тартибида амалга ошириш чоғида жисмоний ва юридик шахслар томонидан қонунчиликда белгиланган талаблар ҳамда шартларга риоя қилиниши устидан давлат назоратини таъминлаш муҳим аҳамиятга эга. Ички ишлар органлари томонидан ушбу фаолиятни амалга ошириш орқали шахс ҳаёти ва соғлиги, жамият хавфсизлиги ва давлат осойишталигига зарар етказилиши мумкин бўлган хавфлар бартараф этилади. Дарҳақиқат, мамлакатимизда инсон ҳуқуқлари ва эркинликларининг, жисмоний ва юридик шахслар қонуний манфаатларининг, фуқаролар ҳаёти ва соғлигини сақлашнинг, жамоат хавфсизлиги ва атроф-муҳитни муҳофаза қилишни ички ишлар органларининг фаолиятисиз тасаввур қилиб бўлмайди.

Назорат-лицензия тизими деганда, кенг маънода ҳуқуқий нормаларда

мустақамланган, ваколатли давлат органларининг муайян ҳаракатларни содир этишга лицензия (рухсат) олиши ёки корхона, муассаса ва ташкилотлар, бирлашмалар ёхуд алоҳида шахсларнинг муайян ваколатлар олиши шартлигини назарда тутувчи тартиб тушунилади. Назорат-лицензия тизими ижтимоий

муносабатларнинг турли соҳаларида амал қилади.

Масалан, давлат сири соҳасида корхона, муассаса ва ташкилотларнинг давлат сири бўлган маълумотлардан фойдаланиш, ахборотни ҳимоя қилиш воситаларини яратиш, шунингдек, давлат сирини сақлашга қаратилган тадбирларни амалга ошириш ва

хизматлар кўрсатиш билан боғлиқ ишларни бажариш борасидаги фаолиятга лицензия берилади, махсус техник воситалар муомаласи соҳасида жисмоний ва юридик шахсларнинг маълумотларни рақамловчи техникани ишлаб чиқариш, таъмирлаш, сотиш (реализация қилиш) ва ишлатиш билан боғлиқ фаолияти тартибга солинади.

Ички ишлар органларининг лицензиялаш, рухсат бериш ва хабардор қилиш тартиб-таомиллари соҳасидаги ҳуқуқий асосларини, Ўзбекистон Республикасининг «Лицензиялаш, рухсат бериш ва хабардор қилиш тартиб-таомиллари тўғрисида»ги ЎРҚ-701-сон (2021 йил 14 июль) қонуни ҳамда у асосида қабул қилинган қонуности норматив-ҳуқуқий ҳужжатлар ташкил этади. Агар Ўзбекистон Республикасининг халқаро шартномасида Ўзбекистон Республикасининг лицензиялаш, рухсат бериш ва хабардор қилиш тартиб-таомиллари тўғрисидаги қонунчилигида назарда тутилганидан бошқача қоидалар белгиланган бўлса, халқаро шартнома қоидалари қўлланилади.

Шуни алоҳида таъкидлаш лозимки, Ўзбекистон Республикасининг «Лицензиялаш, рухсат бериш ва хабардор қилиш тартиб-таомиллари тўғрисида»ги қонунининг мақсади-лицензиялаш, рухсат бериш ва хабардор қилиш соҳасидаги муносабатларни тартибга солишдан иборат.

Мазкур қонун қуйидагиларга,

-*биринчидан*, интеллектуал мулк объектларидан фойдаланиш, шунингдек комплекс тадбиркорлик лицензияси шартномаси (франшизинг тўғрисидаги шартнома) асосида амалга ошириладиган тадбиркорлик фаолияти;

-*иккинчидан*, тадбиркорлик субъектларини, битимларни, ҳуқуқларни ва мол-мулкни давлат рўйхатидан ўтказиш ҳамда ҳисобга қўйиш;

-*учинчидан*, аккредитация қилиш, сертификатлаштириш, стандартлаштириш, метрология ва техник жиҳатдан тартибга солиш;

-*тўртинчидан*, давлат экологик экспертизаси; *бешинчидан*, атом энергиясидан фойдаланиш соҳасидаги фаолият;

-*олтинчидан*, Қонуннинг 2-илоvasида кўрсатилмаган рухсат этиш хусусиятига эга ҳужжатларни жисмоний шахсларга бериш билан боғлиқ муносабатларга нисбатан татбиқ этилмайди.

Маълумки, ҳар қандай фаолиятнинг асосида тушунчалар тизими ётади. Ички ишлар органларининг лицензиялаш, рухсат бериш ва хабардор қилиш тартиб-таомиллари соҳасидаги фаолиятининг объекти ва предмети аниқ белгилаш, аввало «лицензиат», «лицензия», «лицензиялаш», «фаолиятнинг лицензияланадиган тури», «лицензия, рухсат бериш ва хабардор қилиш талаблари ҳамда шартлари», «лицензиялаш, рухсат бериш ва хабардор қилиш тартиб-таомиллари соҳасидаги ваколатли органлар», «лицензиялар, рухсат этиш хусусиятига эга ҳужжатлар ва хабарномалар реестрлари», «лицензияланадиган фаолият турининг кичик тури», «давлат хизматлари паспорти», «рухсат бериш тартиб-таомили», «рухсат этиш хусусиятига эга ҳужжат», «талабгор», «хабарнома», «хабардор қилувчи», «хабардор қилиш тартиб-таомили» ва ««ягона дарча» принципи» каби тушунчалар мазмун-моҳиятининг аниқлаб олиш талаб қилинади.

Ички ишлар органлари лицензиялаш, рухсат бериш ва хабардор қилиш тартиб-таомиллари соҳасидаги фаолиятини қуйидаги асосий принципларга риоя этган ҳолда амалга оширади:

- ❖ қонунийлик;
- ❖ лицензиялаш, рухсат бериш ва хабардор қилиш тартиб-таомиллари соҳасидаги фаолиятни амалга ошириш чоғида ички ишлар органлари фаолиятининг очиклиги;
- ❖ инсон ҳуқуқлари ва эркинликларининг, жисмоний ва юридик шахслар қонуний манфаатларининг, фуқаролар ҳаёти ва соғлиғини сақлашнинг, жамоат хавфсизлиги ва атроф-муҳитни муҳофаза қилишнинг устуворлиги;
- ❖ лицензиялаш, рухсат бериш ва хабардор қилиш тартиб-таомилларининг шаффофлиги;
- ❖ лицензиялашнинг ва рухсат бериш тартиб-таомилларининг «ягона дарча» принципи бўйича амалга оширилиши.

Норматив-ҳуқуқий ҳужжатларда белгиланган ички ишлар органлари томонидан назорат қилинадиган назорат-лицензия объектларини қуйидаги уч гуруҳга бўлиш мумкин:

а) буюм ва нарсалар: ўқотар қуроллар (ҳарбий, ўқув, спорт кичик ва катта калибрли, силлиқ стволли ўқотар қуроллар ва уларга ўқ-дорилар); совуқ қуроллар (овчилик пичоғи, қилич, ханжар ва бошқалар); босмаҳона жиҳозлари (шрифт ва матрицалар, босмаҳона бўёқлари); муҳр ва штамплар;

б) моддалар: портловчи моддалар ва портлатувчи воситалар; заҳарловчи моддалар, тез таъсир этувчи заҳарловчилар; наркотик воситалар, психотроп моддалар, прекурсорлар; ионлаштирувчи нурланиш тарқатувчи радиоактив воситалар; метанол ва бошқ.;

в) объектлар: омборхоналар, буюм ва воситалар базаси, қурол таъмирлаш, пиротехник, штампелли-гравюралик устахоналар, тез таъсир этувчи воситаларни таҳлил қилиш ва сотиш ташкилотлари, лабораториялари, ўқотар қуроллар ва ўқ-дорилар билан савдо қиладиган дўконлар ва радиоактив моддаларни сақлаш омборлари ҳамда уларни кўмиш жойлари.

Шунингдек, ички ишлар органлари томонидан рухсат бериладиган корхоналарга қуйидагилар киради: қурол ишлаб чиқарадиган ва сотадиган корхоналар, қурол таъмирловчи устахоналар; фуқаро ва хизмат қуроллари ҳамда уларнинг патронлари сақланадиган базалар, омборлар, тирлар ва ҳ.к.

Ички ишлар органлари томонидан назорат-лицензия фаолиятини амалга оширишдан кўзланган асосий мақсад – фойдаланилиши учун лицензия талаб этиладиган буюм, модда ва жиҳозларни (нарсаларни) сотиб олиш, сотиш, сақлаш, ҳисобга олиш, ташиш ва фойдаланиш ҳамда ишлаб чиқаришда ўрнатилган тартиб-қоидаларнинг бузилишини олдини олиш ҳамда уларнинг йўқолиши, ўғирланиши, жиноий ва бошқа мақсадларда фойдаланишга йўл қўймасликдан иборат.

Шу сабабли, ички ишлар органларининг назорат-лицензиялаш фаолияти билан шуғулланувчи хизматлари зиммасига қуйидаги асосий вазифалар юклатилган:

- ❖ назорат-лицензия объектларининг ҳолатини ўрганиш ва баҳолаш;
- ❖ фойдаланилиши учун лицензия талаб этиладиган буюм, модда ва жиҳозларни сақлаш, ташиш, сотиб олиш, фойдаланиш ва ишлаб чиқариш учун сўраб билдирилган аризаларни кўриб чиқиш;
- ❖ назорат-лицензия объектларининг фаолият кўрсатишига рухсат бериш;
- ❖ объектларни текширишни режалаштириш, текшириб бориш ва бу борада амалга оширилган ишлар ҳисобини юритиш;
- ❖ маъмурият, профильёактика инспекторлари ва бошқа алоқадор хизматлар билан биргаликда объектларни кўздан кечириш ҳамда натижаларини расмийлаштириш;

❖ ов қуроли мавжуд шахсларнинг ҳисобини олиб бориш, ҳисобга олинмаган қуролларни аниқлаш ҳамда ҳисобга қўйиш чораларини кўриш;

❖ назорат-лицензия объектлари устидан назорат олиб бориш, бу борада аниқланган ҳуқуқбузарлик ҳолатлари бўйича тегишли қонуний чораларни кўриш.

Ички ишлар вазирлиги, Мудофаа вазирлиги, Фавқулодда вазиятлар вазирлиги, Давлат божхона қўмитаси, Миллий гвардия, Давлат хавфсизлик хизмати, Ўзбекистон Республикасининг чегара қўмитаси тасарруфидаги қурол ва жиҳозлар ички ишлар органларининг назорат-лицензия тизими фаолиятига кирмайди.

Назорат-лицензиялаш тизими объектлари турлари.

Ўзбекистон Республикасининг «Лицензиялаш, рухсат бериш ва хабардор қилиш тартиб-таомиллари тўғрисида»ги қонунда жами амалга оширилиши учун лицензияларни олиш талаб қилинадиган 50 та фаолият турлари кўрсатилган. Шундан 2та фаолият турлари бўйича лицензиялаш ички ишлар органлари томонидан амалга оширилади.

1. Пиротехника буюмларини (ҳарбий мақсаддаги маҳсулотлардан ташқари) яратиш, ишлаб чиқариш, ташиш, сақлаш, реализация қилиш, улардан фойдаланиш, уларни йўқ қилиш ва утилизация қилиш фаолияти учун лицензия;

2. Фуқаровий ва хизмат қуролини ҳамда унинг ўқ-дориларини ишлаб чиқариш, таъмирлаш ва реализация қилиш фаолияти учун лицензия.

Мазкур қонунда жами амалга оширилиши учун рухсат этиш хусусиятига эга ҳужжатларни олиш талаб этиладиган 121 та фаолият (ҳаракатлар) турлари кўрсатилган.

Шундан 7 та фаолият тури бўйича рухсат этиш хусусиятига эга ҳужжатлар бериш ички ишлар органлари томонидан амалга оширилади.

1. хавфли юкларни автомобильъ транспортда ташиш фаолият тури бўйича – *автотранспорт воситасини хавфли юкларни ташишга қўйиш тўғрисидаги гувоҳнома*;

2. бошқа модельъ ва модификацияларнинг агрегат ва узеллари, эҳтиёт қисмлари ва бутловчи деталларидан фойдаланган ҳолда автотототранспорт воситаси конструкцияси ва таркибий қисмларининг элементларига ўзгартиришлар киритиш фаолият тури бўйича – *автотототранспорт воситаларини қайта жиҳозлаш учун рухсатнома*;

3. автомобильъ йўлларини, йўл иншоотларини, темир йўл кесишмаларини, автомобильъ йўллари ва кўчалари бўйида жойлашган АЁҚС, АГТКС ҳамда АГҚС (автомобилларга бензин қуйиш, газ тўлдириш ва газ қуйиш) станцияларини қуриш, реконструкция қилиш ва таъмирлаш лойиҳасини тасдиқлаш фаолият тури бўйича – *Ўзбекистон Республикасидаги автомобильъ йўлларини, йўл иншоотларини, темир йўл кесишмаларини, автомобильъ йўллари ва кўчалари бўйида жойлашган АЁҚС, АГТКС ҳамда АГҚС (автомобилларга бензин қуйиш, газ тўлдириш ва газ қуйиш) станцияларини қуриш, реконструкция қилиш ва таъмирлаш лойиҳаларини келишиш*;

4. фуқаровий ва хизмат қуролини ҳамда унинг ўқ-дориларини олиш, реализация қилиш, сақлаш, олиб юриш, ташиш, коллекциялаш, кўргазмага қўйиш, Ўзбекистон Республикаси ҳудудига олиб кириш ҳамда Ўзбекистон Республикаси ҳудудидан олиб чиқиш, Ўзбекистон Республикаси ҳудуди орқали транзит қилиш фаолият тури бўйича – *фуқаровий ва хизмат қуролини ҳамда унинг ўқ-дориларини олиш, реализация қилиш, сақлаш, олиб юриш, ташиш, коллекциялаш, кўргазмага қўйиш, Ўзбекистон Республикаси ҳудудига олиб кириш ҳамда Ўзбекистон Республикаси ҳудудидан олиб чиқиш, Ўзбекистон Республикаси ҳудуди орқали транзит қилиш учун рухсатнома*;

5. портловчи материаллар айланмаси соҳасида фаолият кўрсатувчи юридик шахслар томонидан портловчи материалларни олиб кириш, олиш, сақлаш, шунингдек

автомобиль ва темир йўл транспортида ташиш фаолият тури бўйича – *портловчи материалларни олиб кириш, сотиб олиш, сақлаш, шунингдек автомобиль ва темир йўл транспортида ташиш учун рухсатнома*;

6. объектлар (хоналар)да гиёҳвандлик воситаларини, психотроп моддаларни, уларнинг аналогларини ва прекурсорларни сақлаш фаолият тури бўйича – *объектлар (хоналар)нинг гиёҳвандлик воситаларини, психотроп моддаларни, уларнинг аналогларини ва прекурсорларни сақлашга доир техник талабларга мувофиқлиги тўғрисида хулоса*;

7. оммавий тадбирларни, шу жумладан концерт-томоша тадбирларини ҳамда халқаро ва умумдавлат аҳамиятига эга бўлган оммавий тадбирларни ўтказиш фаолият тури бўйича – *оммавий тадбирларни ўтказиш учун рухсатнома*.

Назорат–лицензиялаш тизими объектларининг фаолиятини дастлаб рўйхатга олгунга қадар ва жорий текшириш (ошқора назорат), фуқароларга бундай объектларга ишлашга қўйиш (допуск), тегишли рухсатномаларни расмийлаштириш, ноошқора назорат ўрнатиш ҳамда предмет ва моддаларни ўғирланиши, йўқолиши ёки белгиланмаган мақсадларда фойдаланишини олдини олишга қаратилган профилььяктив тадбирларни амалга ошириш йўллари билан амалга оширилади.

2-ўқув савол. Портловчи моддалар ортилган автомобилларни қўриқлаш ва кузатиб бориш тартиби.

Муомалада бўлиши қонун ҳужжатлари билан чекланган, яъни назорат-лицензиялаш тизими тасарруфига қўйидаги предмет ва моддалар киради:

портловчи моддалар –(ПМ) муайян ташки таъсирлар остида тезлик билан содир буладиган кимиёвий ўзгаришлардан ҳосил бўлган кучли қизиган ва юқори босимли газларнинг кенгайишидан механик фаолиятни юзага келтирийдиган кимиёвий бирикма ёки аралашма;

портлатиш воситалари- портловчи моддаларни механик, электр ёки аланга йўли билан ҳаракатга келтирувчи мосламалар. Натижада жуда катта тезликда иссиқлик ва газ ажралиб чиқиши билан боғлиқ реакция амалга ошади.

пиротехника маҳсулотлари - салютларни амалга ошириш учун мўлжалланган, рангли, овозли, тутунли ва бошқа намоёишларни ҳосил қилувчи моддалардир. Уларнинг таркибини портлаш ва ёнғинга ҳавфли моддалар ташкил қилиб, ушбу маҳсулотлар ишқаланишга, урилишга, аланга нурига таъсирчан. Ёнишда маҳсулотларнинг ҳарорати 3000 градусгача етиши мумкин, гиёҳвандлик воситалари – табиий ёки синтетик йўл билан олинадиган, Ўзбекистон Республикасида назорат остидаги ҳамда гиёҳванд моддалар рўйхатига киритилган, таркибда гиёҳванд моддаси бўлган ўсимликлар ва препаратлар;

психотроп моддалар – табиий ёки синтетик йўл билан олинадиган, Ўзбекистон Республикасида назорат остидаги, ҳамда психотроп моддалар рўйхатига киритилган ўсимликлар ва препаратлар;

прекурсорлар – гиёҳванд ва психотроп моддаларни тайёрлашда ишлатиладиган, Ўзбекистон Республикасида назорат остидаги ҳамда прекурсорлар рўйхатига киритилган модда.

гербли муҳр – ваколатли шахснинг ҳаракатлари ёки бошқа маълумотларнинг ҳақиқийлигини қўшимча расмий равишда тасдиқловчи, тайёрлаш, сақлаш ва фойдаланишнинг алоҳида тартиби ўрнатилган восита.

ПМ ортилган автомобиллар юк ташиш вақтида истеъмолчи-корхона ёки юк ташувчи-корхонанинг юк ташиш учун масъул шахси томонидан кузатиб борилиши, ички

ишлар органларининг қуролланган кўриқчилиги билан таъминланиши ва йўл патрул хизмати (ЙПХ)нинг патрул автомашиналари томонидан кузатиб борилиши лозим. Кузатиб бориш учун ҳақ белгиланган тартибда амалга оширилади.

■ идоравий қарашлилиги ва ҳудудий бўлинишидан қатъий назар тайёрловчи- заводдан корхона омборига;

➤ идоравий қарашлилиги ва ҳудудий бўлинишидан қатъий назар омбордан омборга;

➤ транспорт пунктлари (юк ортиш ва тушириш майдончалари)дан ПМ омборига юк ташиш ишлари бажарилган ҳолларда, ПМ ортилган автомобиллар юк ташувчи (юк қабул қилиб олувчи, юк жўнатувчи) корхона билан шартнома бўйича ички ишлар органлари томонидан ажратиладиган ички ишлар органларининг қуролланган кўриқчилик ходимлари ва ЙПХнинг патрул автомобиллари кузатуви (ички ишлар органларининг кўриқлаш ва кузатиб бориш гуруҳи) остида етказиб берилиши лозим. ПМни икки ва ундан ортиқ автомобиллар орқали етказиб беришда, ҳудудий бўлинишдан қатъий назар, колонна ЙПХнинг камида икки патрул автомобили томонидан колоннанинг олд ва орқасида жойлашган ҳолда кузатиб борилади.

Кўриқлаш гуруҳи таркибига ПМ ортилган ҳар бир автомобилга кўриқлаш учун ички ишлар органларининг бир нафардан ходими, шунингдек, гуруҳ бошлиғи (офицер) бириктирилади. ПМ бир автомобиль орқали етказиб бериладиган ҳолларда юкни кўриқлаш учун бир нафар ходим ва гуруҳ бошлиғи (офицер) бириктирилади. Йўлда 8 соат ва ундан зиёд вақт юриладиган ҳолларда ҳар бир автомобилга ички ишлар органларининг икки нафардан ходими ажратилади. Бундай ҳолларда, захиравий ҳайдовчи ва ички ишлар органлари ходими нинг махсус кузатиб бориш автомашинаси (автомашиналари)га жойлашади.

ПМни турли вилоятлар ҳудудида жойлашган омбордан портлатиш ишлари амалга ошириладиган жойларга ва аксинча йўналиш бўйича етказиб бериш Қоидаларнинг 92-банди талабларига мувофиқ амалга оширилади.

Кузатиб бориш ва кўриқлаш гуруҳи, шартнома шартлари ва корхона буюртмасига мувофиқ, ҳар бир қатнов учун Қорақалпоғистон Республикаси ички ишлар вазири, Тошкент шаҳар ИИББ ва вилоятлар ИИБ бошлиқлари буйруқлари билан тайинланади. Ички ишлар органларининг кузатиб бориш ва кўриқлаш гуруҳи таркибига тайинланган барча ходимлари қатновга чиқиш олдидан мазкур Қоидаларни билиши ва ташилаётган ПМ хоссалари, улар билан муомала қилиш қоидалари, уларни ташиш ва фавқулодда ҳолатлардаги ҳаракатлар тўғрисида махсус инструктаждан ўтишлари лозим. Кузатиб бориш ва кўриқлаш гуруҳи таркибига тайинладиган ички ишлар органларининг қуролланган ходимлари турлари ташилаётган юк миқдори ва хусусиятига боғлиқ ҳолда ички ишлар органи бошлиғи томонидан белгиланади.

ПМни бир вилоят ҳудудида жойлашган омбордан портлатиш ишлари амалга ошириладиган жойларга ва аксинча йўналиш бўйича етказиб бериладиган ҳолларда ПМ ортилган автомобиллар портлатувчи, омбор мудирини (таксимловчи), инструктаж қилинган портлатиш бригадаси ишчилари, шунингдек, ички ишлар органларининг қуролланган кўриқчилари томонидан кузатиб борилади. Бундай ҳолларда, ПМ ортилган автомобиллар патрул автомашинаси ёки корхона томонидан кузатиб борилиши лозим.

Ўқ отиш ва портлатиш аппаратларини ўқ отиш-портлатиш ишларини ўтказиш учун кидирув ва фойдаланиш қудуқларига бир махсус лаборатория-автомобилида етказиб беришда унинг вилоят ҳудуди доирасида патрул автомашинаси ёки корхона томонидан кузатиб борилиши шарт эмас.

Икки ва ундан ортиқ автомобиллардан иборат колонна бўлиб ҳаракатланишда масъул шахс олд томондаги автомобильъ кабиносида бўлади.

Ўқ отиш ва портлатиш аппаратларини ўқ отиш-портлатиш ишларини ўтказиш учун қидирув ва фойдаланиш қудуқларига тезкор етказиб бериш, эшиклар ва дарчалар очилганда ишга тушиб кетадиган ва автомобильъ кабиносидаги пультага олиб чиқилган товушли қўриқлаш сигнализацияли қулф билан ёпиладиган ва тамғаланадиган эшикларга эга “фургон” туридаги ўграча билан жиҳозланган фақат махсус лаборатория-автомобиллари перфоратор станцияси лабораторияси – (ПСЛ)да рухсат этилади.

Портловчи материалларни олиб кириш, сотиб олиш, сақлаш, шунингдек, автомобильъ ва темир йўл транспортида ташишга рухсатнома Ички ишлар вазирлиги, Саноат хавфсизлиги давлат қўмитаси рухсатнома беради.

Ички ишлар органлари ходимларининг вазифалари:

-доимо транспорт воситаси ёнида бўлиш; ташилаётган ПМни, уларнинг ўғирланиши ва йўқотилишига йўл қўймаган ҳолда, хушёрлик билан қўриқлаш;

-катнов йўналишида мажбурий тўхталишлар жойларида (қўриқланмайдиган жойларда) юк ортиш ва тушириш вақтида, юк ташиш учун масъул муайян шахс томонидан ПМ ортилган транспорт воситаларига бегона шахсларнинг тақиқланган зона доирасида яқин келтирмаслик;

ПМ ортилган автомобилларга ҳужумни қайтаришдан иборат.

Мустақил тайёргарлик учун топшириқ:

Мустақил таълимнинг мазмунини тингловчилар маъруза ва бошқа ўқув машғулотларда олган билимларини мустақил таълим жараёнида янада чуқурроқ ўзлаштиришлари ва навбатдаги машғулотга мўлжалланган мавзу бўйича тайёргарлик қўришлари ташкил этади.

Ички ишлар органларининг назорат-лицензиялаш соҳасидаги фаолияти ва асосий вазифалари мавзусини ўқиб ўрганиш ва Ўзбекистон Республикасининг 2021 йил 14 июлдаги «Лицензиялаш, рухсат бериш ва хабардор қилиш тартиб-таомиллари тўғрисида»ги ЎРҚ-701-сон қонунини конспектлаштириш.

11-мавзу: Ички ишлар органларинг назорат-лицензиялаш соҳасидаги фаолияти ва асосий вазифалари

Семинар машғулоту

Ушбу ўқув машғулоту “Кичик гуруҳларда ишлаш” интерфаол ва “Тест” технологияси методидан фойдаланиш орқали ўтказилади.

“Кичик гуруҳларда ишлаш” методининг босқичлари

Гуруҳларга топшириқлар:

1-гуруҳга топшириқ. Ички ишлар органларининг назорат-лицензиялаш тизими фаолиятини амалга оширишдаги асосий вазифалари?.

2-гуруҳга топшириқ. Назорат-лицензиялаш тизими объектлари турлари..

3-гуруҳга топшириқ. Назорат-лицензиялаш тизими объектларининг техник мустаҳкамлиги.

4-гуруҳга топшириқ. Портловчи модда ортилган автомобилларни қўриқлаш ва кузатиб бориш тартиби.

12-Мавзу: ИИОларида конвой хизмати фаолияти.

(маъруза 2 соат)

Машғулот режаси:

1-ўқув савол. Конвой бўлинмалари фаолиятини ташкил этиш.

2-ўқув савол. Ички ишлар органлари томонидан конвой ҳаракатларини амалга оширишда электрон браслетлардан фойдаланиш тартиби тўғрисида Низом.

1-ўқув саволи: Конвой бўлинмалари фаолиятини ташкил этиш. Конвой қилиш деганда-ушланган ва қамоққа олинганларни белгиланган манзилга қўриқлаб етказиш (кузатиб бориш) тушунилади. Ушланган ва қамоққа олинганларни Вақтинча сақлаш хибсхонсида қўриқлаш ички ишлар органларининг нарядлари, уларни конвой қилиш конвой хизмати ходимлари томонидан амалга оширилади. Конвой хизмати мавжуд бўлмаган жойларда конвой тадбирлари ҳудудий Ички ишлар органлари бошлиқларининг буйруқлари асосида ички ишлар вазирлиги томонидан белгиланган тартиб ва буйруқ асосида малакали ходимлардан иборат ташкил этилган махсус конвой гуруҳлари томонидан амалга оширилади. Уларнинг хизмат вазифасига қуйидагилар киради:

Ушланган ва қамоққа олинганларни ушлаб туриш камераларида ва Вақтинча сақлаш хибсхоналарида қўриқлаш;

Вақтинча сақлаш хибсхоналаридан тергов жараёнларини амалга ошириш учун тергов хибсхоналарига, умумий ювиниш жойларига (хаммомларга), ички ишлар органларига қарашли Вақтинча сақлаш хибсхоналаридан шахар ва туманлараро ВСХларига ва ушбу жойлардан қайта йўналишда конвой қилиш, тергов жараёнларида, соғлиқни сақлаш муассасаларига келтирилган вақтда ҳамда камераларга санитария ишловларини бериш жараёнида қўриқлаш ишларини амалга ошириш; Вақтинча сақлаш хибсхоналаридан шахар-туман ва вилоят судларига конвой тадбирларини амалга ошириш, суд жараёнларида ушланган ва қамоққа олинганларни қўриқлаш тадбирларини амалга ошириш; Ушланган ва қамоққа олинганларни Вақтинча сақлаш хибсхоналардан тергов хибсхоналарига у ердан, режали йўналишларга, алмаштириш жойларига конвой қилиш. Ушланган ва қамоққа олинган шахсларни Ўзбекистон Республикаси ЖПК кўрсатилганидек терговчининг қарори ёки суднинг ажримига асосан қуйидаги тергов ҳаракатлари учун олиб чиқилади:

воқеа жойига, гумонланувчи томонидан берилган кўрсатувларни ходиса содир бўлган жойда текшириш учун;

психоневрологик ва наркологик диспанцерларга ҳамда бошқа экспертизалар ўтказишга;

суднинг санкциясига;

терговчи, суриштирувчи ва прокурорнинг чақирув талабномасига асосан юзлаштириш, эксперимент ўтказиш, сўроқ қилиш, таниб олиш учун кўрсатиш, гувоҳлантириш ва бошқа ҳолатлар бўйича.

Ушланган ва қамоққа олинганларни тергов ҳаракатларига конвой қилиш ҳақида буйруқни олган конвой сардори уларнинг шахсий жилдлари билан танишади, тергов ҳаракати ўтказиладиган жой ёки бинони кўздан кечириб чиқади, тергов ҳаракатини олиб борувчи ходим билан конвой қилинаётганларни қўриқлаш билан боғлиқ бўлган масалаларни келишиб олади. Ушланган ва қамоққа олинганлар билан тергов ҳаракатларини олиб бориш жараёнида, конвой ходими доимий равишда шахснинг ёнида бўлиши, қонун билан белгилаб қўйилган ҳолларда унга қўл кишанларини тақиши, ҳар бир конвой қилинаётган шахснинг тергов ҳаракатлари билан боғлиқ бўлган ҳар қандай

ҳаракатини кузатиб бориши ва шахсни махсус автотранспортга ўтказишдан олдин тинтиб кўриши лозим. Тергов ҳаракати олиб борилаётган бино хонасида конвой ходимлари деразалар олдида, конвой сардори эшик олдида туради. Тергов ҳаракатларининг тугаганлиги ёки уни бошқа кунда давом эттирилиши ҳақида тергов ходими (прокурор, суриштирувчи) ушланган ва қамокқа олинганни конвой қилиш тўғрисидаги талабномада тегишли тартибда ёзув қолдиради ва имзолайди. Ушланган ва қамокқа олинганларни камераларидан тергов ҳаракатларини ўтказиш учун олиб чиқишга прокурор, терговчи, суриштирув ишини олиб боровчи томонидан ёзма равишда берилган талабномаларига асосланган ҳолда амалга оширилади. Химоячилар ушланган шахслар билан терговчи, прокурор ва суднинг розилиги ва ордер мавжуд бўлганида учрашиши мумкин.

Ушланган ва қамокқа олинганларни Вақтинча сақлаш хибсхонадаги учрашув хоналарига олиб чиқишга жиноят ишини юритаётган ходимнинг ёзма равишдаги рухсатномаси асос бўлади. Тегишли тасдиқланган ҳужжат (ордер) асосида химоячининг жиноят ишида иштирок этиш вақтидан бошлаб, ушланган ва қамокқа олинганлар билан Вақтинча сақлаш хибсхонасининг ўрнатилган ички тартибларига амал қилган ҳолда, учрашув сони ва вақти чекланмаган миқдорда, яккама-якка учрашиши мумкин.

Ушланган ва қамокқа олинганларни камерадан тергов ва учрашув хоналарига чиқарилганлиги тўғрисида Вақтинча сақлаш хибсхонаси навбатчиси «Камералардан олиб чиқиш китоби»га қайд қилиб бориши лозим. Конвой бўлинмалари таркибига Тошкент шаҳар ИИББнинг Алоҳида конвой батальони, Қорақалпоғистон Республикаси ИИБ, вилоятлар ИИБлари ҳамда туман (шаҳар) ИИБлари тасарруфидаги конвой бўлинма (гуруҳ)лари киради.

Конвой бўлинмаларига сардор (батальон, бўлинма, гуруҳ командири ёки ВСХ бошлиғи) раҳбарлик қилади ва у тегишинча ИИБ-ИИББ-ИИБ ППХваЖТСБ бошлиқларига, туман (шаҳар) ИИБлари кесимида туман (шаҳар) ИИБ ЖТСБ бошлиқлари (катта инспекторлари)га бўйсунди. Конвой бўлинмалари ўз фаолиятини суд ва тергов органларининг талабномалари асосида амалга оширади.

Суд ва тергов органларининг сақланувчи шахсларни суд мажлислари ва тергов ҳаракатлари ўтказиш учун конвой қилиш тўғрисидаги талабномалари конвой бўлинмаси сардори ёки конвой бўлинмалари фаолият олиб борадиган ички ишлар органи бошлиқлари номига тергов ҳаракатлари ва суд жараёни бошланишидан камида 24 соат олдин юборилиши лозим.

Суд ва тергов органлари томонидан имзоланган ва гербли муҳри билан тасдиқланган талабномаларда қуйидагилар кўрсатилади:

Конвой қилинувчиларнинг фамилияси, исми, шарифи, туғилган йили ва ЖКнинг қайси моддаси билан айбланаётганлиги;

ВСХ, тергов хибсхонаси ёки жазони ижро этиш муассасасининг номи;

тергов ҳаракатларини ўтказиш ва суд мажлисининг кўриб чиқиш жойи;

конвой қилинувчиларни тергов ҳаракатлари ҳамда суд мажлисларига олиб келиш (санаси, соати), шунингдек тергов ҳаракатлари ҳамда суд мажлисларининг давом этиш муддати (тахминий);

конвой қилинувчиларни кўриқлаб боришда сақлаш тартиби (бир-биридан зарурий ажратиб туриш тартиблари баён этилади).

Агар суд мажлисига бир вақтнинг ўзида олдиндан чиқарилган суд қарори асосида қамоққа олинганлар ёки бошқа жиноий иш бўйича судланаётган шахслар гувоҳ сифатида чақиртирилатган бўлса, уларнинг ҳозирги ҳолати талабномада кўрсатиб ўтилади.

Суд ва тергов органлари хизмат кўрсатувчи конвой бўлинмаси билан битта аҳоли яшаш пунктида жойлашмаган тақдирда, шунингдек улар орасида конвой бўлинмасининг режали йўналиши бўлмаган ҳолларда, суд ва тергов органларининг талабномалари ҳудудий ички ишлар органи бошлиғи номига юборилади. Бундай ҳолларда ушлаб турилган ва қамоққа олинганларни суд ва тергов жараёнларига олиб боришга кетадиган вақт ҳисобга олинади. Ички ишлар органининг бошлиғи номига ёзилган талабнома ушлаб турилган ва қамоққа олинганларни конвой қилиш учун ходимлар ажратилишига асос бўлади.

Ушлаб турилганлар ва қамоққа олинганларни конвой қилиш учун талабномалардан ташқари қуйидагилар ҳам асос бўлади:

тегишли суднинг кўчириш (этап қилиш) тўғрисидаги ажрими;

алоҳида тергов ҳаракатларини (стационар суд-психиатрия кўригидан ўтказиш) амалга ошириш учун суриштирув ишларини олиб борувчи томонидан қабул қилинган қарор;

суд томонидан чиқарилган ажримга асосан ВШда сақлаш ёки қамоққа олиш йўли билан эҳтиёт чораси ўзгартирилганлиги тўғрисидаги ажрим муддатининг тугаганлиги, шунингдек, қамоқ жазоси белгиланганлиги тўғрисида суд ажрими қабул қилиниши (тергов ҳибсхоналарига қўриқлаб борилади);

ВСХ бошлиғининг кўрсатмаси билан тиббиёт муассасаларга ёки бошқа жойларга юборишда конвой қилиш.

Ушлаб турилганлар ва қамоққа олинганларни суд ва тергов органларининг талабномалари асосида конвой қилиш юзасидан қарорлар белгиланган вазифанинг ҳажми ва масъулияти, шунингдек тезкор вазиятдан келиб чиқиб қуйидагиларни инобатга олган ҳолда қабул қилинади:

конвой қилинувчиларнинг сони ва уларнинг шахси, улар орасида бир неча маротаба ўта оғир жиноятларни содир қилган ёки қилганликда гумон қилинган (жумладан, нарядлардан қочган ёки қочишга уринганлар), вояга етмаган ва ҳоказо шахсларнинг борлиги;

махсус автотранспортларнинг техник кўрсаткичлари (сиғими, камера-лар сони, қочиш ҳолатларининг олдини олишга мослаштирилганлиги, махсус алоқа ва ташвишгоҳ воситалари ҳамда бошқа ускуналар билан жиҳозланганлиги), махсус муассасаларда сақланиш муддатлари, қўриқлаш учун яратилган шарт-шароитлар, йўналишнинг масофаси ва хусусиятлари;

шахсий таркиб сони ва уларнинг жанговар шайлик даражаси;

белгиланган ҳудудда жамоат тартибини сақланиши ва жиноятлар содир этилиш ҳолати, йил фасллари, кун ва об-ҳаво шароитлари.

Вазиятни ўрганиш, баҳолашда ушлаб турилганлар ва қамоққа олинганларни қўриқлаб бориш ҳолатининг аҳоли, суд ва тергов органлари, шунингдек ички ишлар органларининг тезкор хизматлари маълумотларидан, давлат корхоналари, жамоатчилик ташкилотларидан олинган хабарлардан, фуқаролардан олинган аризалардан фойдаланилади. Мавжуд маълумотлар асосида конвой бўлинмаси сардори томонидан конвой таркибини белгилаш бўйича қарор қабул қилинади.

Конвой таркиби оддий ёки кучайтирилган бўлиши мумкин.

Оддий тартибдаги конвой таркиби қуйидагича тайинланади:

1-2 нафар конвой қилинувчига 3 нафар ходим;

3-4 нафар конвой қилинувчига 5 нафар ходим;

5-6 нафар конвой қилинувчига 7 нафар ходим;

7-8 нафар конвой қилинувчига 9 нафар ходим;

9-10 нафар конвой қилинувчига 11 нафар ходим ажратилиб, навбатдаги

ҳар 5 нафар конвой қилинувчига 1 нафардан қўшимча конвой ходимлари ажратилади. Шунингдек, конвой бўлинмаси таркибида беш ва ундан ортиқ нафар конвой ходимлари бўлганда, конвой бўлинмаси сардорининг ёрдамчиси тайинланади.

Кучайтирилган тартибдаги конвой таркиби қуйидагича тайинланади:

1 нафар конвой қилинувчига 2 нафар ходим;

2-4 нафар конвой қилинувчига 4-6 нафар ходим;

5-6 нафар конвой қилинувчига 7-8 нафар ходим;

7-8 нафар конвой қилинувчига 9-10 нафар ходим;

9-10 нафар конвой қилинувчига 11-12 нафар конвой ходимлари бириктирилади ва навбатдаги ҳар бир нафар конвой қилинувчига 2 нафардан қўшимча конвой ходими ажратилади.

Кучайтирилган тартибда конвой тадбирлари конвой қилинувчилар орасида қочиш нияти борлигини очик-ойдин намоиш этаётган, манбалардан тегишли тартибда олинган ахборотларга асосланган ҳолда ўз жонига ва атрофдагилар жонига қасд қилиш, конвой ходимига ҳужум қилиш эҳтимоли бўлган, қасддан ўта оғир турдаги жиноятларни содир этганликда айбланган, табиий, географик ва об-ҳаво шароити ўта оғир бўлган ҳудуд орқали узок масофали конвой тадбири амалга оширилиши кутилаётганда белгиланади. Кучайтирилган тартибдаги конвой тадбирлари амалга оширилаётган вақтда конвой сардори этиб офицерлар таркибидан ходим тайинланади.

Конвой бўлинмаси сардори қабул қилинган қарорни хизматга жалб этилган ходимларга эълон қилади. Куч ва техник воситалар тақсимооти йўналишлар жойлашувига қараб амалга оширилади.

2-ўқув савол. Ички ишлар органлари томонидан конвой ҳаракатларини амалга оширишда электрон браслетлардан фойдаланиш тартиби тўғрисида Низом.

Ушбу Низом жиноят содир этганликда гумон қилиниб ушлаб турилган, ўзига нисбатан қамокқа олиш тарзидаги эҳтиёт чораси қўлланилган шахслар ҳамда маҳкумлар (кейинги ўринларда — конвой остидаги шахслар) билан конвой ҳаракатларини амалга оширишда ички ишлар органлари томонидан электрон браслетлардан фойдаланиш тартибини белгилайди.

Ички ишлар органлари ходимлари томонидан электрон браслетлардан фойдаланиш Ўзбекистон Республикаси **Конституцияси** ва қонунларига, Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси палаталари қарорларига, Ўзбекистон Республикаси Президентининг фармонлари, қарорлари ва фармойишларига, Вазирлар Маҳкамасининг қарорлари ва фармойишларига ҳамда ушбу Низом талабларига мувофиқ амалга оширилади.

Ушбу Низомда қуйидаги асосий тушунчалардан фойдаланилади:

конвой — жиноят содир этганликда гумон қилиниб ушлаб турилган, ўзига нисбатан қамокқа олиш тарзидаги эҳтиёт чораси қўлланилган шахслар ҳамда маҳкумларни белгиланган манзилга қўриқлаб бориш;

конвой остидаги шахслар — конвой қилинаётган, жиноят содир этганликда гумон қилиниб ушлаб турилган, ўзига нисбатан қамоққа олиш тарзидаги эҳтиёт чораси қўлланилган шахслар ҳамда маҳкумлар;

конвой бўлинмалари — конвой остидаги шахсларни белгиланган манзилга кўриқлаб бориш борасидаги вазифаларни амалга оширувчи ички ишлар органларининг бўлинмалари;

электрон браслет — конвой остидаги шахслар қочишга уринган (электрон браслетни ечиш, шикаст етказиш, конвойчи ходимдан узоқлашиш ва бошқа) ҳолатлар ҳақида онлайн режимида автоматик тарзда товушли ва визуал хабар берувчи, шунингдек, конвой остидаги шахсларнинг ҳаракатланишини онлайн назорат қилиш имкониятини яратувчи электрон қурилма.

Конвой ҳаракатларини амалга ошириш учун қуйидагилар асос бўлади:

суд, суриштирув ва дастлабки тергов органларининг талабномалари;

суд ажрими (ҳукми);

ички ишлар органларининг вақтинча сақлаш ҳибсхоналари ҳамда тергов ҳибсхоналарида сақланаётган шахсларни ва жазони ижро этиш колонияларида жазо муддатини ўтаётган маҳкумларни тиббиёт муассасасига жойлаштириш ёки тиббиёт муассасасида текширувдан ўтказиш лозимлиги тўғрисида тиббиёт ходимининг маълумотномаси.

Электрон браслетлар билан Ўзбекистон Республикаси Ички ишлар вазирлиги Қоровул қўшинлари, ички ишлар органларининг конвой бўлинмалари, вақтинча сақлаш ҳибсхоналари, тергов ҳибсхоналари ва жазони ижро этиш колониялари таъминланади.

Электрон браслетлардан фақат конвой остидаги шахслар билан барча конвой ҳаракатларини амалга ошириш жараёнида, шунингдек, ички ишлар органларининг вақтинча сақлаш ҳибсхоналари ҳамда тергов ҳибсхоналарида сақланаётган шахсларнинг ва жазони ижро этиш колонияларида жазо муддатини ўтаётган маҳкумларнинг соғлиқни сақлаш тизимидаги тиббиёт муассасаларида стационар даволаниши ёки тиббиёт муассасасида тиббий текширувдан ўтказиш даврида улар устидан тўлиқ назорат ўрнатиш мақсадида фойдаланилади.

Электрон браслетларни сақлаш

Конвой бўлинмалари ва вақтинча сақлаш ҳибсхоналари учун ажратилган электрон браслетлар, улар жойлашган ички ишлар органларининг навбатчилик қисмларидаги махсус воситаларни сақлаш хоналарида, Қоровул қўшинлари қўмондонлиги учун ажратилган электрон браслетлар ҳарбий қисм бўлинмалари махсус воситаларни сақлаш хоналарида, тергов ҳибсхоналари ва жазони ижро этиш колониялари учун ажратилган электрон браслетлар эса ушбу муассасаларнинг махсус хоналарида сақланади.

Электрон браслетлар алоҳида жавонлар, сейфлар ёки махсус ажратилган жойларда сақланади.

Электрон браслетларнинг ҳаракати ушбу Низомга **иловага** мувофиқ шаклда Қоровул қўшинлари қўмондонлиги ҳарбий қисмлари, ички ишлар органлари, тергов ҳибсхоналари ва жазони ижро этиш колониялари навбатчилик қисмлари томонидан алоҳида юритиладиган Электрон браслетларни тарқатиш ҳамда қабул қилиш журналида (кейинги ўринларда — журнал) қайд этилади.

Журналда қуйидаги маълумотлар кўрсатилади:

электрон браслет берилган ходим (ҳарбий хизматчи) фамилияси, исми ва отасининг исми ҳамда имзоси;

берилган электрон браслетнинг индивидуал рақамлари;

электрон браслет берилган ҳамда қабул қилиб олинган сана ва вақт;

электрон браслетнинг топшириш вақтидаги ҳолати (соз ёки носозлиги);

электрон браслетни қабул қилиб олган масъул шахснинг фамилияси, исми ва отасининг исми ҳамда имзоси.

Журнал белгиланган тартибда Қоровул қўшинлари қўмондонлиги, ички ишлар органлари, тергов ҳибсхоналари ва жазони ижро этиш колониялари девонхоналарида рўйхатдан ўтказилади.

Журнални сақлаш ва йўқ қилиш ички ишлар органларида махсус воситаларни бериш ва қабул қилиш журналини юритишга (сақлаш ва уларни йўқ қилиш) белгиланган талаблар асосида амалга оширилади.

Электрон браслетларнинг техник созлиги, электр қувватининг тўлиқлиги Қоровул қўшинлари қўмондонлиги ҳарбий қисм бўлинмаларининг навбатчилари, ҳудудий ички ишлар органлари ва тергов ҳибсхоналари ҳамда жазони ижро этиш колониялари навбатчилик қисмлари масъул ходимлари томонидан доимий равишда назорат қилиб борилади. Хизматга жалб этилаётган ходим (ҳарбий хизматчи)ларга носоз ёки электр қуввати тўлиқ бўлмаган электрон браслетлар берилишига йўл қўйилмайди.

Электрон браслетни қабул қилиб олган ходим (ҳарбий хизматчи) махсус тасма бутлигини, махсус мослама созлигини ва электр қуввати тўлаллигини, электрон браслетнинг «ГПС» сигнали ишлаётганлигини текширади.

Электрон браслетда носозликлар аниқланганида носоз электрон браслет топширилиб, соз электрон браслетга алмаштирилади.

Электрон браслетдан фойдаланишдан олдин ходим (ҳарбий хизматчи) томонидан унинг махсус тасмасига дезинфекция воситалари (антисептик, спирт) ёрдамида ишлов берилади.

Конвой ҳаракатлари якунлангандан сўнг ходим (ҳарбий хизматчи) томонидан махсус тасмага дезинфекция воситалари (антисептик, спирт) ёрдамида ишлов берилган ҳолда электрон браслетлар тегишлича Қоровул қўшинлари ҳарбий қисмлари бўлинмаларининг навбатчиларига ва ҳудудий ички ишлар органларининг навбатчилик қисмларига, шунингдек, тергов ҳибсхоналари ва жазони ижро этиш колонияларининг махсус хоналарига топширилади.

Топширилаётган электрон браслетлар Қоровул қўшинлари қўмондонлиги ҳарбий қисм бўлинмалари навбатчиларининг, ҳудудий ички ишлар органлари, тергов ҳибсхоналари ва жазони ижро этиш колонияларининг навбатчилик қисмлари масъул ходимлари томонидан ташқи кўрикдан ўтказилгандан сўнг журналга имзо қўйиш йўли билан қабул қилиб олинади.

Топширик: Электрон браслетлардан хизматда фойдаланишни ўқиб конспектлаштириш.

Семинар машғулотни режаси:

Ушбу ўқув машғулотни “**Ақлий хужум**” методидан фойдаланиш орқали ўтказилади. Мавзу юзасидан тингловчиларга савол ташланади. “Ақлий хужум” методи орқали уларнинг мавзу бўйича билимлари аниқланади.

“Ақлий хужум” методининг босқичлари қуйидагилардан иборат: ходимларга савол ташланади ва уларга шу савол бўйича ўз жавобларини (фикр, ғоя ва мулоҳаза) билдиришларини сўралади; ходимларлар савол бўйича ўз фикр-мулоҳазаларини билдиришади; тингловчиларнинг фикр-ғоялари (диктофонга, видеотасмага, рангли қоғозларга ёки доскага) тўпланади; фикр-ғоялар маълум белгилар бўйича гуруҳланади; юқорида қўйилган саволга аниқ ва тўғри жавоб танлаб олинади.

Ўқув машғулотнинг саволлари:

1. Конвой бўлинмалари фаолиятини ташкил этиш.
2. Ушланган ва қамоққа олинганларни ушлаб туриш камераларида ва Вақтинча сақлаш хибсхоналарида қўриқлаш.
3. Вақтинча сақлаш хибсхоналардан тергов хибсхоналарига у ердан, режали йўналишларга, алмаштириш жойларига конвой қилиш.
4. Ушланган ва қамоққа олинганларни тергов ҳаракатларига конвой қилиш олдидан конвой сардорининг вазифаси.

13-Мавзу: Маъмурий қамоққа олинган шахсларни сақлаш махсус қабулхоналари фаолиятини ташкил этиш.

(маъруза 2 соат)

Машғулот режаси:

- 1-ўқув савол. Қамоққа олинган шахсларни қабул қилиш ва ҳисобга қўйиш асослари.
- 2-ўқув савол. Қамоққа олинган шахсларнинг сақланиши.
- 3-савол. Қамоққа олинган шахсларнинг ҳуқуқлари ва мажбуриятлари.

1-ўқув савол. Қамоққа олинган шахсларни қабул қилиш ва ҳисобга қўйиш асослари.

Маъмурий ҳуқуқбузарликлар аниқланганда, ППХ ходимлари қонун ҳужжатлари ва Вазирликнинг ички идоравий ҳужжатлари талабларига риоя этишлари ҳамда уларни бажаришлари шарт. Бунда улар қуйидагиларга мажбур:

- а) ғайриқонуний хатти-ҳаракатларни тугатишни талаб қилишга;
- б) ҳуқуқбузарнинг шахсини тасдиқлайдиган ҳужжатларини текширишга, улардаги маълумотларни қайд этишга;
- в) гувоҳларни (агар улар мавжуд бўлса) аниқлаш ва улар ҳақидаги маълумотларни ёзиб олишга, гувоҳларга қонун ҳужжатларида назарда тутилган уларнинг ҳуқуқлари ва мажбуриятларини тушунтиришга;
- г) ишни ҳал қилиш учун зарур бўлган ҳолатларни аниқлашга, хусусан:
 - маъмурий ҳуқуқбузарлик ҳодисасини ёки аломатини;
 - ғайриқонуний ҳаракатларни содир этган шахсни;
 - шахснинг маъмурий ҳуқуқбузарлик содир этишда айбдорлигини;
 - маъмурий ҳуқуқбузарлик тўғрисидаги ишларни юритишни истисно этувчи ҳолатларни;
 - маъмурий ҳуқуқбузарлик содир этиш сабабларини ва содир этилишига имкон берган шарт-шароитларни;

-ишни ҳал қилиш учун зарур бўлган бошқа ҳолатларни;

д) Ўзбекистон Республикасининг маъмурий жавобгарлик тўғрисидаги кодексининг 281-моддаси талабларига мувофиқ маъмурий ҳуқуқбузарлик тўғрисидаги баённомани тузишга ёки маъмурий ҳуқуқбузарлик тўғрисида баённома тузиш мақсадида ушбу Кодекснинг 284-моддасига мувофиқ ҳуқуқбузарни ички ишлар органига ёхуд таянч пунктига ушлаб келтиришга.

ППХ ходимлари ҳаракатларининг изчиллиги содир этилган ҳуқуқбузарликнинг характери, наряднинг таркиби ва бошқа ҳолатлардан келиб чиққан ҳолда аниқланади.

Қуйидагилар маъмурий ҳуқуқбузарликлар аниқланганда, ППХ ходимларининг биринчи навбатдаги вазифалари ҳисобланади:

маъмурий ҳуқуқбузарлик содир этилишини тугатиш ва ҳуқуқбузарни ушлаш чорасини кўриш;

-маъмурий ҳуқуқбузарлик бўйича материалларнинг сифатини ва тўлиқлигини таъминлаш;

-ғайриқонуний қилмиш ҳолатларини ҳужжатлаштириш.

Қамоққа олинган шахсларни махсус қабулхоналарга қабул қилиш ва сақлаш учун жиноят ишлари бўйича туман (*шаҳар*) судининг судьяси томонидан, фавқулодда ҳолат тартиби шароитида эса ҳарбий комендант ёки ички ишлар органи бошлиғи (*кейинги ўринларда ваколатли мансабдор шахс деб юритилади*) томонидан қабул қилинган қарор асос бўлиб ҳисобланади.

Маъмурий қамоққа олиш тўғрисидаги қарор Ўзбекистон Республикасининг Маъмурий жавобгарлик тўғрисидаги кодексига белгиланган муддатларда ижро этилади. Маъмурий йўл билан ушлаб туриш муддати маъмурий қамоқ муддатига қўшиб ҳисобланади.

Жиноят содир қилганликда гумон қилинаётган шахслар махсус қабулхонага қабул қилинмайди.

Махсус қабулхона қамоққа олинган шахсларни кечаю кундуз давомида қабул қилади.

Қамоққа олинган шахсларни махсус қабулхоналарга қабул қилиш учун қуйидаги ҳужжатлар асос бўлади:

-шахсга маъмурий қамоқ жазоси белгилаш тўғрисидаги ваколатли мансабдор шахс томонидан имзоланиб, Ўзбекистон Республикасининг Давлат герби тасвири туширилган муҳри билан тасдиқланган қарор;

қамоққа олинган шахснинг шахсини тасдиқловчи ҳужжати (*паспорти, ҳарбий гувоҳнома ёки бошқа ҳужжат ёхуд унинг шахси ички ишлар органи томонидан тасдиқланганлиги тўғрисидаги маълумотнома*).

Махсус қабулхона навбатчиси қамоққа олинган шахсни қабул қилаётганида қамоққа олиш тўғрисидаги қарорда баён қилинган маълумотларни келтирилган шахс ҳақидаги маълумотлар билан солиштиради ҳамда Низомнинг 1-иловасига мувофиқ шахсий кўриқдан ўтказиш баённомасини расмийлаштиради.

Қамоққа олинган шахслар камерага киритилиши олдидан шахсий кўриқдан ўтказилади. Шахсий кўриқдан ўтказиш махсус қабулхонанинг қамоққа олинган шахс билан бир жинсда бўлган ходими томонидан икки холис иштирокида амалга оширилади. Қамоққа олинган шахсларни шахсий кўриқдан ўтказиш ва уларнинг буюмларини текшириш учун техник воситалар (*металлодетекторлар*) қўлланилиши мумкин.

Қамоққа олинган шахсдан кийими, пояфзали, дастрўмоли, кўзойнаги, шахсий гигиена воситалари ҳамда ювиниш-пардоз буюмлари (*улар ёрдамида ҳаёт ёки соғлиққа зарар етказиш мумкин бўлган буюмлар бундан мустасно*), шунингдек олиб қўйилган буюмлар ва қимматликларнинг маълумотномасидан ташқари бошқа буюмлари олиб қўйилади. Олиб қўйилган буюмлар уларнинг характерли аломатлари, рақамлари кўрсатилиб, батафсил равишда шахсий кўрикдан ўтказиш баённомасида қайд этилади ҳамда калитлари махсус қабулхона бўйича навбатчида сақланадиган темир шкафларда сақланади.

Дорилар ва тиббий буюмлар хатлов бўйича тиббиёт пунктига топширилади, у ерда алоҳида сақланади ва махсус қабулхона тиббий ходими кўрсатмаси бўйича қамоққа олинган шахсга имзо қўйдириб берилади.

Махсус қабулхонага келтирилган шахслар Низомнинг 3-иловасига мувофиқ шаклдаги Махсус қабулхонага келтирилган шахсларни қайд этиш китобида қайд этилади.

Қамоққа олинган шахснинг махсус қабулхонага жойлаштирилганлиги ҳақида яқин қариндошларини хабардор қилиш, маъмурий ҳуқуқбузарликни расмийлаштирган ва кўриб чиққан органларнинг барчасига юкланади.

2-ўқув савол. Қамоққа олинган шахсларнинг сақланиши.

Қамоққа олинган шахслар кулфланган камераларда соқчиларнинг доимий кузатувида сақланиши лозим.

Қуйидагилар алоҳида сақланади:

эркаклар аёллардан;

чекувчилар чекмайдиганлардан;

чет эллик фуқаролар ёки фуқаролиги бўлмаган шахслар;

инфекцион юқумли касалликлар билан касалланганлар ёки махсус тиббий парваришга муҳтожлар;

сақланиш тартибини бузганлиги учун ёки ҳаётига ва соғлиғига таҳдид бўлган ҳолларда шахсий аризага асосан махсус қабулхона бошлиғининг қарорига биноан умумий камерадан кўчирилганлар.

Махсус қабулхона камералари эшикларига кузатув туйнуклари, деразаларига темир панжаралар ўрнатилади.

Қамоққа олинган шахслар камераларга жойлаштирилади ва ухлаш жойи билан таъминланади.

Қамоққа олинган ҳар бир шахсга тўғри келадиган яшаш майдони нормаси икки ярим квадрат метрдан кам бўлмаслиги керак.

Агар махсус қабулхона камералари санитария тармоқлари билан жиҳозланмаган бўлса, қамоққа олинган шахслар, нарядларнинг кучлари ёрдамида ҳожатга ҳавфсизлик чораларини кўрган ҳолда олиб чиқарилади.

Қамоққа олинган шахслар Низомнинг 4-иловасига мувофиқ шаклдаги Махсус қабулхонада сақланаётган шахсларга озиқ-овқат маҳсулотларини бериш китобига асосан ҳамда Низомнинг 5-иловасига мувофиқ Маъмурий қамоққа олинган шахсларга бериладиган озиқ-овқат маҳсулотларининг тавсия этилган суткалик ўртача жамланма меъёрлари бўйича овқат билан таъминланади.

Қамоққа олинган шахсларни иссиқ овқат билан таъминлаш учун ички ишлар органи раҳбарияти умумий овқатланиш ташкилотлари билан иссиқ овқатни тайёрлаб бериш ҳақида шартнома тузади. Овқатланишнинг белгиланган нормасини ҳисобга олган ҳолда,

шартномада овқатлар ассортименти, кундузги рацион баҳоси ва овқатланиш учун ҳисоб-китоб қилиш тартиби кўзда тутилади.

Қамоққа олинган шахснинг овқат ейишдан бош тортиши ҳолларида (*очлик эълон қилганида*), махсус қабулхона бошлиғи, унинг ўринбосари (*уларнинг йўқлигида – навбатчи*) сабабларни аниқлайди ва дарҳол махсус қабулхона қайси ички ишлар органига тегишли бўлса, ўша органнинг бошлиғига махсус ёзма хабарнома жўнатади. Очлик эълон қилишга туртки бўлган сабабларни бартараф қилиш бўйича чоралар кўрилади, қўйилаётган талаблар асосланган тақдирда, улар қондирилади. Талабларни дарҳол бажариш имконияти йўқлигида қамоққа олинган шахсга бу ҳақда тушунтирилади. Очлик эълон қилган қамоққа олинган шахслар алоҳида камераларга жойлаштирилади ҳамда уларга доимий тиббий кузатув белгиланади.

Тиббий ходимнинг ёзма хулосаси асосида қамоққа олинган шахснинг соғлигини назорат қилиб туриш ёки тиклаш чоралари кўрилади. Очлик эълон қилган шахснинг ҳаётига ёки соғлиғига ҳавф туғилган пайтда тиббий ходим, унинг йўқлигида эса - махсус қабулхона бўйича навбатчи шошилишчи тиббий ёрдам хизматини чақиради.

Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Инсон ҳуқуқлари бўйича вакилининг (омбудсманнинг) махсус қабулхонага бориши.

Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг Инсон ҳуқуқлари бўйича вакили (*омбудсман*) махсус қабулхонага монеликсиз кириш, шунингдек қамоққа олинган билан учрашув ва суҳбатлар ўтказиш ҳуқуқига эга.

Махсус қабулхона маъмурияти Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг Инсон ҳуқуқлари бўйича вакилига (*омбудсманга*) қамоққа олинганлар билан монеликсиз ва холи учрашуви ҳамда суҳбати учун зарур шарт-шароитларни таъминлаши шарт.

Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг Инсон ҳуқуқлари бўйича вакилининг (*омбудсманнинг*) қамоққа олинган билан учрашувлари ва суҳбатлари махсус қабулхона ходимлари уларни кўриб турадиган, лекин эшитмайдиган шароитларда холи ўтказилади.

3-ўқув савол. Қамоққа олинган шахсларнинг ҳуқуқлари ва мажбуриятлари.

Қамоққа олинган шахслар ушбу Низом қоидаларига ҳамда махсус қабулхона бошлиғи томонидан тасдиқланган кун тартибига риоя қилишга мажбурдир.

Сақлаш қоидалари ва кун тартиби кўринадиган жойга осилади, қамоққа олинган шахслар камерага жойлаштирилишидан олдин улар билан танишиши лозим.

Махсус қабулхонада сақланаётган қамоққа олинган шахслар, қонунчиликда кўзда тутилган чекловларни инобатга олиб, Ўзбекистон Республикаси фуқаролари учун белгиланган мажбуриятларни бажаради, ҳуқуқ ва эркинликлардан фойдаланади.

Махсус қабулхоналарда сақланаётган қамоққа олинган шахслар куйидаги ҳуқуқларга эга:

-ўзларининг ҳуқуқ ва мажбуриятлари, сақлаш тартиби, таклифлар, аризалар ва шикоятлар бериш тартиби ҳақида махсус қабулхона ходимларидан маълумотлар олиш;

-махсус қабулхонада сақланаётган пайтида шахсий ҳавфсизликка эга бўлиш;

овқат, моддий-маиший ҳамда тиббий-санитар таъминот олиш;

-қамоққа олинган шахсга нисбатан махсус қабулхонада сақланаётган бошқа шахслар томонидан ҳаётига, соғлиғига таҳдид ёки унга нисбатан жиноят содир этилиши ҳавфи пайдо бўлганда, бошқа хонага кўчирилиши ҳақидаги ариза билан исталган мансабдор шахсга мурожаат этиш (бундай ҳолларда мансабдор шахс қамоққа олинган шахсни дарҳол бошқа ҳавфсиз хонага кўчириш чораларини кўриши лозим);

-махсус қабулхона раҳбариятига шахсан қабул қилиниши илтимоси билан мурожаат қилиш;

-тунги вақтда саккиз соатлик (*соат 22.00 дан соат 06.00 гача*) уйқу вақтига эга бўлиш;

-уйқу вақтида ухлаш жойига эга бўлиш;

Махсус қабулхона ходимлари ва ишчиларининг хушмуомила муносабатларига;

Низомнинг б-иловасига мувофиқ мавсумга қараб ўз кийими, пояфзали ва бошқа буюмлардан фойдаланиш;

Ҳар куни давомийлиги бир соатдан кам бўлмаган сайрдан фойдаланиш;

ўқув бадий ва бошқа хил ахборот материалларидан фойдаланиш;

адвокатлардан малакали юридик ёрдам олиш ва улар билан холи учрашувлар ўтказиш;

яқин қариндошлари билан қисқа муддатли учрашувлар ўтказиш ва улар билан тельефон орқали сўзлашиш;

уларнинг виждон эркинлиги кафолатланишини талаб қилиш.

Қамоққа олинган шахслар қуйидагиларга мажбурдир:

Низом билан белгиланган махсус қабулхонада сақланиш тартибига риоя этиш;

➤ махсус қабулхона ходимларининг қонуний талабларини бажариш, уларнинг ўз хизмат вазифаларини бажаришларига тўсқинлик қилмаслик;

➤ гигиена ва санитария талабларигариояэтиш;

➤ махсусқабулхонамулканиэҳтиётқилиш;

➤ навбатчилик жадвалига мувофиқ махсус қабулхона камералари ва бошқа хизмат хоналарини тозалаш;

Махсус қабулхона ходимлари ва бошқа қамоққа олинган шахсларнинг кадр-қимматини ерга урадиган ҳаракатларни қилмаслик;

Шахсий ҳаёти ва соғлигига, шунингдек бошқа шахсларнинг ҳаёти ва соғлигига қасддан таҳдид соладиган ҳаракатларни амалга оширмаслик;

белгиланган кун тартибигариояэтиш;

ташқи кўринишини озода қилиб юриш.

Қамоққа олинган шахс камераси бўйича навбатчилик қилади ва у қуйидагиларга мажбурдир:

махсус қабулхона ходимлари камераларга кирганларида команда бўйича ўрндан туриш, кўрсатилган жойда саф тартиб туриш ва камерада бўлган шахсларнинг сони ҳақида айтиш;

камерадаги жиҳозлар ва бошқа мулкнинг сақланишини назорат қилиш;

қамоққа олинган шахслар учун идиш-товоқ олиш ва топшириш;

камерада тозалани сақлаш, поли супуриш ва артиш.

Қуйидагилар қамоққа олинган шахсларга тақиқланади:

спиртли ичимлик ва наркотик моддаларни сақлаш ҳамда истеъмол қилиш;

камералардан бирор нарсаларни олиш, дераза тоқчаларига чиқиш, форточкалардан бош чиқариш, камера эшигидаги кузатув туйнугини беркитиш;

камера жиҳозларига зарар етказиш, камера деворлари ва махсус қабулхона мулкига бирор ёзувлар ёзиш, шунингдек деворлар ва инвентарга расмлар, фотосуратлар, газета ва китоблардан қирқиб олинган парчаларни ёпиштириш;

камерадаги санитария тармоқларини ифлослантириш;

ўзида пул вақимматликларни сақлаш;

сақланиши ва фойдаланилиши тақиқланган нарсалар ва озиқ-овқат маҳсулотларини сақлаш;

буюмларни алмашиш ёки сотиш;

махсус қабулхона ходимларининг қонуний талабларини бажаришни рад этиш ёки бош тортиш.

Қамоққа олинган шахсларнинг таклифлари, аризалари ва шикоятларини жўнатиш

Махсус қабулхона ходимлари қамоққа олинган шахсларнинг оғзаки ва ёзма таклифларини, аризаларини ҳамда шикоятларини қабул қилишлари лозим. Оғзаки ва ёзма шаклда баён этилган таклифлар, аризалар ёки шикоятлар китобга қайд этилади ва махсус қабулхона раҳбарлари уларни ҳал этиш чораларини кўради.

Қамоққа олинган шахсларнинг давлат ҳокимияти органларига, маҳаллий ўзини-ўзи бошқариш органларига ёки махсус қабулхонани назорат қилиш ҳуқуқига эга бўлган органларга юбориладиган таклифлари, аризалари ва шикоятлари қабул қилинади ҳамда берилган куннинг эртасидан кечиктирилмай манзилга жўнатилади.

Суд, прокурор, ҳимоячи, Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг Инсон ҳуқуқлари бўйича вакили (*омбудсман*) ёки махсус қабулхонани текшириш ҳуқуқига эга бўлган бошқа давлат органлари номига йўлланган аризалар, таклифлар ва шикоятлар цензурадан ўтказилмайди.

Таклиф, ариза ёки шикоятларга жавоблар қамоққа олинган шахсларга тилхат остида эълон қилинади ва уларнинг йиғма жилдларига тикиб қўйилади.

Қамоққа олинган шахсларнинг ҳуқуқлари бузилганлиги муносабати билан йўллаган таклифлари, аризалари ва шикоятлари учун ҳеч қандай таъқиб қилинишларига йўл қўйилмайди.

Таклифлар, аризалар ва шикоятларни жўнатиш билан боғлиқ бўлган харажатлар ариза (*таклиф, шикоят*) йўлловчи ҳисобидан қопланади. Қамоққа олинган шахсда пул бўлмаган тақдирда, юборилаётган бу харажатлар махсус қабулхона бевосита бўйсунувчи ички ишлар органи ҳисобидан қопланади.

Қамоққа олинган шахснинг пули йўқлигини тасдиқлаш учун ўрнатилган тартибда далолатнома тузилади, юборилаётган ҳужжатлардан нусхалар олиниб, йиғма жилдига тикилади.

Қамоққа олинган шахсларнинг илтимосларига биноан таклифлар, аризалар ва шикоятлар ёзиш учун уларга ёзув жиҳозлари (*қоғоз, шарикли ручка*) берилади.

Лозим бўлган кийим-кечак ва буюмларни қабул қилиш ва бериш.

Қамоққа олинган шахслар ўзларида сақлашлари, олишлари мумкин бўлган биринчи навбатда зарур бўладиган буюмлар, пояфзал ва кийимлар мазкур Низомнинг 6-иловасига асосан белгиланади.

Қамоққа олинган шахслар махсус қабулхонада бўлишлари даврида уларни зарур дорилар ёки тиббий буюмлар билан таъминлашнинг иложи бўлмаган тақдирда ушбу дорилар ва тиббий буюмларни яқин қариндошларидан махсус қабулхонанинг навбатчиси орқали қабул қилиб олишлари мумкин.

Лозим бўлган кийим-кечак ва буюмлар махсус қабулхона навбатчиси томонидан қабул қилинади ва қамоққа олинганга берилади.

Қамоққа олинган шахсларнинг яқин қариндошларидан олинган дорилар, кийим-кечаклар ва бошқа буюмлар тўғрисида далолатнома тузилиб, расмийлаштирилади ва қамоққа олинган шахснинг йиғма жилдига тикилади.

Сайрларни ўтказиш

Қамоққа олинган шахслар сайрга олиб чиқилади. Беморлар, агар шифокор ёки тиббий ходим томонидан сайрга чиқиш тавсия этилмаган бўлса, олиб чиқилмайди.

Қамоққа олинган шахсларни сайрга олиб чиқиш кун тартибига асосан кундузги вақтда амалга оширилади.

Қамоққа олинган шахсларнинг сайри махсус қабулхонанинг қўриқланадиган ҳудудида соат 09.00 дан 18.00 гача бўлган вақт давомида камераларнинг навбати билан камида бир соат давомида кечади.

Ноқулай об-ҳаво шароитларида, фавқулодда ҳолат (қочиш, суиқасд ва ҳ.к) оқибатларини бартараф этишда ёки табиий офатлар, ёнғин ва турли хил кўнгилсизликлар содир бўлган ҳолларда сайир ўтказиш махсус қабулхона бошлиғининг кўрсатмасига биноан қолдирилиши ёки давомийлиги камайтирилиши мумкин.

Сайрда тартибни бузган қамоққа олинган шахслар, махсус қабулхона бошлиғининг (у йўқлигида махсус қабулхона бўйича навбатчисининг) кўрсатмасига биноан, камерага қайтарилади.

Махсус қабулхонада қамоқда сақланаётган шахсларнинг моддий жавобгарлиги

Қамоққа олинган шахслар ўзлари қамоқда сақланиши даврида махсус қабулхона мулкига етказилган зарар учун фуқаролик қонунчилигида назарда тутилган тартибда жавобгарликка тортиладилар.

Махсус қабулхонага етказилган моддий зарар миқдори махсус қабулхона бевосита бўйсунувчи ички ишлар органи бошлиғининг қарори билан фуқаролик қонунчилигида назарда тутилган тартибда белгиланади.

Моддий зарар етказган айбдорларни аниқлаш учун, махсус қабулхона раҳбарияти (*ички ишлар органи бошлиғи*) томонидан тайинланадиган ҳамда зарарнинг етказилиши факти аниқланганидан сўнг уч кундан кечикмаган муддатда ўтказилиши лозим бўлган хизмат текшируви олиб борилади.

Ички ишлар органи бошлиғининг қарори қамоққа олинган шахсга тилхат остида эълон қилинади ва ушбу қарор устидан юқори турувчи мансабдор шахсга, прокурорга ёки судга шикоят келтирилиши мумкинлиги тушунтирилади.

Қамоққа олинган шахснинг илтимосига биноан етказилган моддий зарар миқдорини унинг яқин қариндошлари ёки розилиги билан бошқа шахслар томонидан қонун ҳужжатларида белгиланган тартибда банк муассасасига тўлаш орқали қопланиши мумкин.

Қамоққа олинган шахс моддий зарарни ихтиёрий равишда қоплашдан бош тортганда, моддий зарар қонунчиликка мувофиқ суд тартибида ундирилади.

Қамоққа олинган шахслар меҳнатидан фойдаланиш

Қамоққа олинган шахсларни, уларнинг ёзма розилиги билан жисмоний меҳнат қилишга жалб этиш мумкин. Қамоққа олинган шахс ёзма равишда розилик бермаса, уни жисмоний меҳнатга жалб этиш тақиқланади.

Қамоққа олинган шахслар меҳнатидан фойдаланишни ташкил этиш туман (шаҳар) ҳокимликларига юклатилади. Бунда, кунлик иш вақти саккиз соатдан ошмаслиги лозим.

Махсус қабулхона ташкилотлар билан қамоққа олинган шахсларнинг меҳнатидан фойдаланиш тўғрисида шартнома тузади. Меҳнат ҳақи қонунчиликда белгиланганидан кам бўлмаслиги лозим.

Қамоққа олинган шахсларнинг меҳнат фаолияти натижасида олинган пул маблағлари қамоққа олинган шахсларни махсус қабулхонада сақланишлари ва овқатланишлари билан боғлиқ бўлган харажатларни қоплашга сарфланади.

Қамоққа олинган шахсларнинг меҳнат фаолияти натижасида олинган пул маблағларидан ортиб қолган қисми, банкда уларнинг номига очилган махсус ҳисоб рақамига ўтказилади.

Қамоққа олинган шахслар меҳнатидан ижтимоий фойдали ёки жамоат ишларида, махсус қабулхонанинг ўзининг ишлаб чиқариш қувватларида фойдаланиш мумкин, шунингдек улар ички ишлар органлари ва махсус қабулхоналарнинг ободонлаштириш ишларига ҳам жалб қилинишлари мумкин.

Қамоққа олинган шахсларни ишга олиб чиқиш махсус қабулхона ходими ҳамроҳлигида амалга оширилади, бунда битта ходимга кўпи билан 4-6 нафар қамоққа олинган шахслар тўғри келиши лозим. Ишга олиб чиқиладиганлар қамоққа олинган шахслар меҳнатидан фойдаланишни ҳисобга олиш китобида қайд қилинади. Ушбу китобнинг қатъий ҳисоби юритилиб, ҳар бир варағи рақамланади, тикилади ва тасдиқланади ҳамда ушбу китобга қамоққа олинган шахсларнинг танишганлиги ҳақида имзо қўйдирилади.

Қамоққа олинган шахсларни ишга олиб чиқиш ва уларнинг ўз вақтида қайтарилишини назорат қилиш махсус қабулхона раҳбарияти ва навбатчиси томонидан амалга оширилади.

Ишларда меҳнат муҳофазасини ва хавфсизлик чораларини таъминлаш иш берувчи ташкилот томонидан, ички ишлар органи ёки махсус қабулхона объектларидаги ишларда эса - махсус қабулхона бошлиғи томонидан таъминланади.

Қамоққа олинган шахсларни махсус қабулхонадан озод этиш.

Қамоққа олинган шахслар махсус қабулхонадан белгиланган қамоқ муддати ўталганидан сўнг ёки охиригидан сутканинг соат 20.00 га қадар бўлган вақти давомида озод этиладилар.

Озод этилаётган шахсларга тилхат остида мазкур Низомнинг 2-иловасига мувофиқ шу ерга жойлаштирилишида олиб қўйилган (ғайриқонуний сақланаётган деб олиб қўйилганларидан ташқари) шахсий ҳужжатлари, пуллари, қимматликлари, нарсалари ва бошқа буюмлари қайтариб берилади.

Озод этилаётган шахсларга мазкур Низомнинг 9-иловасига мувофиқ шаклда қамоқда сақланиши муддати ва озод этилиши асоси кўрсатиладиган маълумотнома берилади.

Қамоққа олинган шахсларнинг тиббий-санитария таъминоти.

Махсус қабулхонада сақланаётган шахсларга тиббий ёрдам кўрсатишда тиббий ходимлар қуйидагиларни амалга оширадилар:

зарурий эпидемия ва юқумли касалликларга қарши тадбирларни ўтказиш, бундай ҳолатлар аниқланганда ўта хавфли карантин ва бошқа юқумли эпидемиология назорат марказларига 24 соат ичида тезкор хабарномаларни бериш;

амбулатор, шу жумладан кечиктириб бўлмайдиган тиббий ёрдам кўрсатиш;

шошилиш тиббий ёрдам кўрсатиш;

ўрнатилган тартибда беморлар, махсус тиббий ёрдамга муҳтожлар консултацияларини ташкил қилиш;

ўрнатилган тартибда стационар даволанишга муҳтож бўлган шахсларни даволаш муассасаларига жойлаштириш ишларини ташкил қилиш ва амалга ошириш;

мутахассис шифокорлар ва маслаҳатчиларнинг тавсиялари ва кўрсатмаларини бажариш;

дорилар, дезинфекция воситалари ва тиббий жиҳозларга эҳтиёжни ҳисобга олиш, уларни тўлдириш (*сотиб олиш*) ҳақида махсус қабулхона раҳбариятига ўрнатилган

тартибда тегишли талабномаларни бериш, уларни сақлаш, бериш ва ҳисобга қўйишнинг белгиланган қоидаларига риоя этиш;

жойлаштиришда, овқатланишни ташкил қилишда, сув билан таъминлашда, махсус қабулхонада сақланаётган шахсларни санитария жиҳатидан ишлов берилишида санитария-эпидемиологик қоидаларгариоя этилишини тиббий жиҳатдан назорат қилиш.

Шошилич тиббий ёрдамга муҳтож бўлган қамокқа олинган шахсларга, олиб қўйилган буюмлар ва қимматликлар қайтариб берилиб, махсус қабулхонадан чиқариб юбориладилар ҳамда тегишли даволаш муассасаларига жўнатиладилар. Бир сутка давомида ушбу ҳолат ҳақида қамокқа олиш тўғрисида қарор чиқарган ваколатли мансабдор шахс, шунингдек ўша шахснинг яқин қариндошлари хабардор қилинади.

Махсус қабулхонага янги келган шахсларни қабул қилиш пайтида тана шикастларининг яққол аломатлари бор бўлган қамокқа олинган шахслар, улар тиббий ходим ёки ҳудудий даволаш-профильёактика муассасаси томонидан тиббий кўриқдан ўтказилиб, қамокда сақлаб туриш мумкинлиги ҳақидаги ёзма ҳулосадан сўнг махсус қабулхонага қабул қилинади.

Атрофдагилар учун эпидемик ҳавф туғдираётган беморлар (*ОИВ касаллиги/ОИТСга учраган беморлар, силнинг фаол шакллари, бошқа хавфли юқумли касалликлар, захм ва сўзакнинг юқумли шакллари билан касалланганлар*) мутахассис-врач томонидан кўриқдан ўтказилгандан ва ёзма ҳулосаси олинганидан сўнггина махсус қабулхонага жойлаштирилиши мумкин. Бундай ҳолларда улар бошқа қамокқа олинган шахслардан алоҳида сақлаб турилади.

Қамокқа олинган шахсларнинг соғлиғи ҳақидаги шикаоятлар ва кўрсатилган тиббий ёрдам натижалари ҳақида махсус қабулхонада сақланаётган шахсларни тиббий кўриқдан ўтказиш китобида қайд қилинади, бу китоб махсус қабулхона тиббий пунктида, тиббий ходим йўқлигида- махсус қабулхона бўйича навбатчида сақланади.

Махсус қабулхонанинг тиббий ходими ёки шошилич тиббий ёрдам хизматининг ҳулосасига биноан қамокқа олинган шахс кечиктириб бўлмайдиган стационар даволанишга муҳтож бўлса, у махсус қабулхона ходими назорати остида даволаш муассасасида даволанади.

Касалхонага ётқизишга кўрсатма йўқлигида шошилич тиббий ёрдам хизматининг катта тиббий ходими томонидан кўриқдан ўтказиш, ташхислаш, тиббий муолажаларни бажариш, шунингдек махсус қабулхона тиббий ходимларига беморни парваришлашга тавсиялар ҳақида тегишли маълумотнома ёзилади. Ушбу маълумотнома махсус қабулхонада сақланаётган қамокқа олинган шахснинг шахсий ишига тикиб қўйилади. Маълумотномада баён қилинган кўрсатмалар тиббий ходим томонидан махсус қабулхонада сақланаётган шахсларни тиббий кўриқдан ўтказиш китобига киритиб қўйилади.

Махсус қабулхонада тиббий ходимларнинг йўқлигида, у ердаги сақланаётган шахсларга дастлабки тиббий ёрдам махсус қабулхона ходимлари томонидан кўрсатилади.

Ҳар бир махсус қабулхонада биринчи тиббий ёрдам кўрсатиш учун дорилар қутиси бўлиши лозим.

Суд-тиббий (суд-психиатрик) тасдиқланишига муҳтож бўлган шахслар ўрнатилган тартибда тегишли соғлиқни сақлаш муассасаларига жўнатилади.

Махсус қабулхонада қамокда сақлаб турилган шахснинг оғир касалланиши ёки ўлими билан боғлиқ ҳолатлари ҳақида махсус қабулхона маъмурияти дарҳол яқинларига ва юқори турувчи ички ишлар органига хабар беради.

Қамоққа олинган шахслардан қамоқда сақлаш харажатларини ундириш

“Маъмурий қамоққа олинган шахсларни сақлаш харажатларини ундириш тўғрисида”ги Ўзбекистон Республикаси Қонунининг 1-моддасига мувофиқ маъмурий қамоққа олинган шахслардан ваколатли мансабдор шахснинг қарорига биноан қамалганларни сақлаш билан боғлиқ бўлган харажатлар суткасига энг кам иш ҳақининг 15 фоизи миқдорида ундириб олинади. Қамалган шахс маъмурий қамоқда бўлган вақтида ишлаган ва бу билан ўзининг сақлаш харажатларини қоплаган ҳолларда ундан харажатлар ундириб олинмайди. Қамалган шахслар меҳнатга қобилиятсиз бўлсалар, улар ҳам бу харажатларни ундиришдан озод этилади.

Маъмурий қамоққа олиш тўғрисида жазо тайинлаш ҳақидаги масалани ҳал қилишда ваколатли мансабдор шахс ўз қароридида ҳуқуқбузардан махсус қабулхонада сақлаш билан боғлиқ бўлган харажатларни ундириш масаласини алоҳида кўрсатиб ўтади.

Маъмурий қамоққа олинган шахсларни сақлаш харажатлари учун ундирилган пул маблағлари ушбу шахсларни қамоқда сақлаш учун қилинган харажатларни қоплаш учун йўналтирилади.

Мустақил тайёргарлик учун топшириқ:

Мустақил таълимнинг мазмунини тингловчилар маъруза ва бошқа ўқув машғулотларда олган билимларини мустақил таълим жараёнида янада чуқурроқ ўзлаштиришлари ва навбатдаги машғулотга мўлжалланган мавзу бўйича тайёргарлик кўришлари ташкил этади.

Ўзбекистон Республикасининг 2017 йил 9 январдаги “Маъмурий қамоқни ўташ тартиби тўғрисида”ги қонунини ўқиб,конспектлаштириш.

13-мавзу:Мавзу: Маъмурий қамоққа олинган шахсларни сақлаш махсус қабулхоналари фаолиятини ташкил этиш

Семинар машғулоти

Ушбу ўқув машғулоти *“Ақлий ҳужум”* методидан фойдаланиш орқали ўтказилади. Мавзу юзасидан тингловчиларга савол ташланади. “Ақлий ҳужум” методи орқали уларнинг мавзу бўйича билимлари аниқланади.

“Ақлий ҳужум” методининг босқичлари қуйидагилардан иборат: ходимларга савол ташланади ва уларга шу савол бўйича ўз жавобларини (фикр, ғоя ва мулоҳаза) билдиришларини сўралади; ходимларлар савол бўйича ўз фикр-мулоҳазаларини билдиришади; ходимларнинг фикр-ғоялари (диктофонга, видеотасмага, рангли қоғозларга ёки доскага) тўпланади; фикр-ғоялар маълум белгилар бўйича гуруҳланади; юқорида кўйилган саволга аниқ ва тўғри жавоб танлаб олинади.

Ўқув машғулотнинг саволлари:

1. Қамоққа олинган шахсларни қабул қилиш ва ҳисобга кўйиш асосларини айтиб беринг.
2. Қамоққа олинган шахсларни махсус қабулхоналарга қабул қилиш учун қандай ҳужжатлар асос бўлади?
3. Қамоққа олинган шахслар қандай сақланади.
4. Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Инсон ҳуқуқлари бўйича вакилининг (омбудсманнинг) махсус қабулхонага бориши ва кириш тартиби.
5. Қамоққа олинган шахсларнинг ҳуқуқлари нималардан иборат.
6. Қамоққа олинган шахслар нималарга мажбур.
7. Қамоққа олинган шахсларга нималар тақиқланади?
8. Қамоққа олинган шахсларнинг таклифлари, аризалари ва шикоятларини жўнатиш тартиби қандай?

Амалий машғулот:

Мавзу юзасидан амалий машғулот синфхонада тингловчиларга асосан жойларида хизмат олиб бораётган ППХ нарядлари томонидан Маъмурий камокқа олинган шахсларни сақлаш жойларида яъни махсус қабулхонага маъмурий ҳуқуқбузарлик учун суднинг ажримига асосан келтирилган фуқароларни қабул қилиш тартиби, хужжатлаштириш ва уларни жойлаштиришни амалий тартибда мисоллар ва хужжатлар асосида амалга оширилади.

14-мавзу: Вақтинча сақлаш ҳибсхоналари фаолиятини ташкил этиш тартиби.

(маъруза 2 соат)

Машғулот режаси:

1-ўқув савол. Вақтинча сақлаш ҳибсхоналар ҳудудига кириш ва ундан чиқиш ва олиб келинган шахсларни қабул қилиш ҳамда камераларга жойлаштириш тартиби.

2-ўқув савол. Вақтинча сақлаш ҳибсхоналарда шахсларни шахсий тинтувдан ўтказиш ва сақланаётган шахсларнинг моддий-маиший таъминоти.

3-ўқув савол. Вақтинча сақлаш ҳибсхоналарда сақланаётган шахсларнинг тиббий-санитария таъминоти ва сақланаётган шахслар томонидан озик-овқат маҳсулотлари ва энг зарур нарсаларни сотиб олиш.

1-савол. ВСХ ҳудудига кириш ва ундан чиқиш ва олиб келинган шахсларни қабул қилиш ҳамда камераларга жойлаштириш тартиби.

Шахсларнинг Вақтинча сақлаш ҳибсхоналар ҳудудига кириши ва ундан чиқиши уларнинг шахсини тасдиқловчи хужжати ҳамда ВСХ бошлиғи рухсатига асосан бериладиган бир марталик рухсатнома асосида амалга оширилади. Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги тадбиркорлик субъектларининг ҳуқуқлари ва қонуний манфаатларини ҳимоя қилиш бўйича вакили ҳамда Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг Инсон ҳуқуқлари бўйича вакили (омбудсман) ВСХга монеликсиз кириш ҳуқуқига эга.

Қуйидаги шахслар ВСХга хизмат гувоҳномасини кўрсатган ҳолда кириш ҳуқуқига эга:

Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Қонунчилик палатасининг депутатлари ва Сенатининг аъзолари;

Ўзбекистон Республикаси судьялари;

Ўзбекистон Республикаси Бош прокурори, унинг ўринбосарлари, Қорақалпоғистон Республикаси, Тошкент шаҳар, вилоятлар прокурорлари ҳамда уларга тенглаштирилган прокурорлар ва уларнинг ўринбосарлари;

Ўзбекистон Республикасининг ички ишлар вазири ва унинг ўринбосарлари;

Ўзбекистон Республикасининг Ички ишлар вазирлиги марказий аппаратининг бош бошқарма ва бошқарма бошлиқлари ҳамда тегишли бўлим (бўлинма) ходимлари;

тегишли Ички ишлар бошқармалари бошлиқлари ва уларнинг ўринбосарлари;

ВСХ ходимлари ҳамда ВСХда меҳнат шартномаси асосида ишловчи ишчи ва хизматчилар.

Назорат қилувчи прокурор муассасага монеликсиз ва исталган вақтда киришга, ҳамма камералар билан танишишга ҳамда ВСХда сақланаётган шахслар билан суҳбатлашишга ҳақли.

ВСХ маъмурияти суриштирувчи, терговчи, прокурор ҳамда суднинг, шунингдек адвокат ва тергов ҳаракатларида иштирок этувчи бошқа шахсларнинг ВСХ худудига иш вақти давомида монеликсиз иш юритувидаги жиноят ишлари юзасидан киришларини таъминлайди.

ВСХ худудига киришда ва ундан чиқишда шахсларнинг ашёлари, кийим-бошлари ва поябзаллари кўздан кечирилади, шунингдек кираётган ҳамда чиқиб кетаётган транспорт воситалари кўздан кечирилади, тақиқланган ашёлар ва озиқ-овқат маҳсулотлари олиб қўйилади.

ВСХда сақланаётган шахсларга нисбатан жиноят ишларини юритаётган шахсларнинг, адвокатларнинг, шунингдек ВСХни назорат қилувчи ва текширувчи мансабдор шахсларнинг ашёлари, кийим-бошлари ва поябзаллари кўздан кечирилмайди. Мазкур шахслар келганда, ўқотар қурол ҳамда бошқа тақиқланган воситалар ва нарсаларни ВСХ жойлашган ички ишлар органларининг навбатчилик қисмига топшириши шарт.

ВСХга қабул қилиш ва сақлаш учун куйидаги ҳужжатлардан бирининг мавжудлиги асос бўлади:

ЖПКнинг 225-моддасида назарда тутилган тартибда тузилган ушлаб туриш баённомаси;

суриштирувчи, терговчи ёки прокурорнинг ушлаб туриш тўғрисидаги қарори;

суднинг ЖПКда назарда тутилган тартибда чиқарган қамокқа олиш тарзидаги эҳтиёт чорасини қўллаш тўғрисидаги ажрими;

озодликда юрган шахсга нисбатан уни озодликдан маҳрум этиш тўғрисидаги суднинг ҳукми.

ВСХга олиб келинган аёлларнинг ёнида икки ёшга тўлмаган боласи мавжуд бўлган ҳолларда қўшимча равишда боланинг туғилганлик ҳақидаги гувоҳномаси ёки боланинг айнан шу аёлга тегишлилигини тасдиқловчи бошқа ҳужжат, бундай ҳужжатлар бўлмаган тақдирда, жиноят ишини юритаётган суриштирувчи, терговчи, прокурор ёки суднинг (бундан буён матнда жиноят ишини юритаётган мансабдор шахс ёки орган деб юритилади) боланинг айнан шу аёлга тегишлилиги тўғрисидаги маълумотномасига асосан қабул қилинади.

Мазкур ҳужжатлар тегишли мансабдор шахслар томонидан имзоланган ва гербли муҳр билан тасдиқланган бўлиши шарт.

ВСХга олиб келинган шахслар ВСХ навбатчиси томонидан сутка давомида қабул қилинади.

Суриштирувчи, терговчи ёки прокурорнинг ушлаб туриш тўғрисидаги қарори асосида ЖПКнинг 227-моддасига биноан баённома расмийлаштирилади. ЖПКнинг 227-моддасига биноан расмийлаштирилган баённомада ушлаш асослари, куни, оyi, вақти ва жойи кўрсатилади, баённома уни тўлдирган ходим, ушланган шахс ва холислар томонидан имзоланган бўлиши шарт.

Суднинг қамокқа олиш тарзидаги эҳтиёт чорасини қўллаш тўғрисидаги ажрими судьянинг имзоси билан тасдиқланиб, гербли муҳр қўйилган бўлиши шарт. ВСХ навбатчиси томонидан ВСХга олиб келинган шахсларни қабул қилиш учун асос бўладиган ҳужжатлар текшириб кўрилади, турли ноаниқликларнинг олдини олиш мақсадида ВСХга олиб келинган шахсларга саволлар берилиб, уларнинг берган жавоблари ВСХга қабул қилиш учун асос бўладиган ҳужжатларда кўрсатилган маълумотлар ҳамда шахсини тасдиқловчи ҳужжатлари (шахсий ҳужжатлар йиғма жилдида мавжуд бўлса)

билан солиштирилади ва ушбу маълумотлар ВСХда сақланаётган шахсларни рўйхатдан ўтказиш журналига қайд этилади.

ЖПК талаблари бузилган ҳолда расмийлаштирилган ҳужжатлар асосида олиб келинган шахслар ВСХга қабул қилинмайди.

Озодликдан маҳрум этишга ҳукм қилинган шахслар (ҳукм кучга киргунга қадар ВСХда сақланаётган бўлса) ҳукмга асосан жазони ижро этиш муассасаларига юбориш учун тергов ҳибсхоналарига ўтказилади.

Тергов ҳаракатларини бажариш ёки жиноят ишларини тергов ҳибсхоналари жойлашган аҳоли пунктлари ҳудудидан ташқарида судда кўриб чиқиш зарур бўлган ҳолларда қамоққа олинганларни мазкур ҳаракатларни амалга ошириш ва суд мажлисларини ўтказиш учун ҳар куни олиб бориш имконияти бўлмаганда тегишли тартибда тергов ҳибсхонасида қолдирилган маҳкум қамоққа олинган шахсни бошқа ерга кўчириш тўғрисидаги терговчининг, прокурорнинг қарори ёки суднинг ажримига асосан бир ой мобайнида кўпи билан ўн суткагача тергов ҳибсхоналаридан ВСХга ўтказилиши мумкин.

ВСХга вақтинча сақлаш учун олиб келинганлар (транзит орқали олиб ўтилувчилар) шахсий ҳужжатлар йиғма жилдларининг очиқ варақалари асосида ва белгиланган шаклдаги йўловчи рўйхат асосида тузилган маълумотномалар бўйича қабул қилинади. ВСХ навбатчиси томонидан саволлар бериш жараёнида уларнинг берган жавоблари очиқ варақалардаги маълумотларга тўғри келмаган тақдирда, уларнинг шахсий ҳужжатлар йиғма жилдлари очилиб, бу ҳақда далолатнома тузилади.

ВСХга сақлаш учун қабул қилинаётган шахслар ўз ҳуқуқлари, эркинликлари ва мажбуриятлари ҳамда ВСХдаги режим тўғрисида хабардор қилинади. Бундай маълумотлар ҳар бир камера деворларига осиб қўйилади.

Бошқа шахслардан ажратиб қўйишни талаб қиладиган ёки кечиктириб бўлмайдиган тиббий ёрдам кўрсатилиши зарур бўлган беморларни аниқлаш мақсадида ВСХга олиб келинган шахслар ВСХ навбатчиси ва ВСХ тиббиёт ходими томонидан дастлабки тиббий кўрик ва санитария ишловидан ўтказилади.

ВСХга олиб келинган шахсларнинг баданида ғайриқонуний хатти-ҳаракатлар натижасида шикаст етказилганлиги аниқланган тақдирда бу ҳақда далолатнома тузилиб, ВСХ навбатчиси ва тинтув ўтказётган ходим томонидан имзоланади ҳамда зудлик билан назорат қилувчи прокурорга хабар берилади.

Тиббиёт ходимлари томонидан чиқарилган хулосага кўра стационар шароитда даволанишга муҳтож бўлган шахслар ВШга қабул қилинмайди.

ВСХга олиб келинганларни камераларга жойлаштириш бўйича ВСХ навбатчиси томонидан режа тузилади ва ушбу режа асосида камераларга жойлаштирилади.

Камераларга жойлаштириш бўйича режа ихтиёрий формада тузилади. Унга ҳар бир сақланаётганнинг фамилияси, содир этилган жиноятнинг оғирлиги бўйича камераларга жойлашиш тарҳи киритилади. Тарҳда вояга етмаганлар ва ўта хавфли рецидивистларнинг фамилияси алоҳида белги билан ажратилади.

ВСХда сақланаётган шахсларни камераларда алоҳида-алоҳида жойлаштириш уларнинг шахсини ва психологик жиҳатдан мослигини ҳисобга олган ҳолда амалга оширилади. Чекувчилар имкони борича чекмайдиганлардан алоҳида жойлаштирилади.

ВСХда сақланаётган шахслар қуйидаги талабларга риоя этилган ҳолда бир-биридан алоҳида сақланади ва камераларга жойлаштирилади:

эркаклар аёллардан алоҳида;

вояга етмаганлар катта ёшдаги шахслардан алоҳида сақланади. Алоҳида ҳолларда прокурорнинг розилиги билан вояга етмаганлар сақланаётган камераларда ижтимоий хавфи катта бўлмаган жиноятларни ёки унча оғир бўлмаган жиноятларни содир этганлик учун жинойий жавобгарликка биринчи марта тортилаётган, ижобий тавсифга эга катта ёшлиларни сақлашга йўл қўйилади;

жинойий жавобгарликка биринчи марта тортилаётган шахслар илгари озодликдан маҳрум этиш жойларида сақланган шахслардан алоҳида сақланади.

Жиноят ишини юритаётган мансабдор шахснинг ёки органнинг ёзма кўрсатмаси бўлганда, битта жиноят иши бўйича ёхуд бир нечта ўзаро боғлиқ жиноят ишлари бўйича ВСХда сақланаётган шахслар ҳам алоҳида-алоҳида сақланади.

Овқат ейишдан бош тортаётган ВСХда сақланаётган шахс имкони борича ВСХда сақланаётган бошқа шахслардан алоҳида сақланади.

Қуйидагилар ВСХда сақланаётган бошқа шахслардан алоҳида сақланади:

чет эл фуқаролари ва фуқаролиги бўлмаган шахслар;

судья, ҳуқуқни муҳофаза қилувчи органлар ходими, адвокат бўлиб ишлаган ёки ишлаётган шахслар;

ўта оғир жиноятларни содир этганликда гумон қилинаётганлар ёки айбланаётганлар;

ўта хавфли рецидивистлар;

маҳкумлар;

ҳаёти ва соғлиғига ВСХда сақланаётган бошқа шахслар томонидан хавф туғилганлар ВСХ бошлиғининг ёки унинг ўрнини босувчи шахснинг қарорига кўра ёхуд жиноят ишини юритаётган мансабдор шахснинг ёки органнинг ёзма кўрсатмасига кўра;

юқумли касалликларга чалинган ёки алоҳида тиббий парвариш ва кузатувга муҳтож бўлган беморлар.

Вояга етмаганлар ёши, жисмоний ривожланишига қараб камераларга жойлаштирилади.

Ҳомиладор аёллар ва болали аёллар бошқа шахслардан ажратилган, махсус жиҳозланган камераларга жойлаштирилади.

Ўта хавфли, юқумли ёки паразитар касалликлар билан касалланган шахслар карантин учун ажратилган камераларга жойлаштирилади. Карантин муддати тиббий кўрсаткичларга мувофиқ белгиланади.

Рухий бузилишлари мавжуд бўлган шахслар, жумладан ВСХ ходимларига ва ВСХда сақланаётган бошқа шахсларга тажовуз қилишга мойил бўлган шахслар камераларга тиббиёт ходимининг тавсиясига кўра жойлаштирилади.

ВСХда сақланаётган шахслар умумий камераларда сақланади. Қамоққа олинганлар Ўзбекистон Республикаси Жиноят кодекси 15-моддасининг тўртинчи ва бешинчи қисмларида назарда тутилган оғир ва ўта оғир жиноятларни содир этишда айбланаётган бўлса, прокурорнинг қарорига ёки суднинг ажримига кўра тергов ҳибсхонасининг бир кишилик камерасида қамоқда сақлаб турилиши мумкин. Бу чора вояга етмаганларга, олтмиш ёшдан ошган шахсларга, шифокорнинг ёзма хулосаси билан тасдиқланган оғир касалларга ва рухий касалликка чалинган шахсларга нисбатан қўлланилмайди.

ВСХда сақланаётган шахсларни бир кишилик камераларга жойлаштиришга:

мазкур Қоидаларда назарда тутилган алоҳида-алоҳида жойлаштириш талабларига риоя этилишини таъминлашнинг бошқа имконияти мавжуд бўлмаганда;

ВСХда сақланаётган шахсларнинг шахсий хавфсизлигини таъминлашни кўзлаб;

ВСХда сақланаётган шахсларнинг якка сақлаш тўғрисидаги ёзма аризасига биноан;
ВСХда сақланаётган шахсларни, агар кундузи умумий камерада сақланаётган бўлса,
тунги вақтда бир кишилик камерага жойлаштириш зарур бўлганда;

ВСХда сақланаётган шахсларнинг ажратиб қўйилишини таъминлаш талаб қилинган
бошқа ҳолларда ҳам йўл қўйилади. ВШда сақланаётганларнинг ВСХнинг бошқа
камераларда ёки ўзга хоналарда сақланаётганлар билан сўзлашишига, уларга бирон-бир
нарса беришига ҳамда улар билан ёзишмалар олиб боришига йўл қўйилмайди. Ажратиб
қўйишни таъминлашга доир талабларга ВСХ ҳудуди ва йўлагиди, сайр қилиш вақтида,
санитар ишлов вақтида ва бошқа ҳолларда ҳам риоя этилиши керак.

2-ўқув савол. ВСХда шахсларни шахсий тинтувдан ўтказиш ва сақланаётган шахсларнинг моддий-маиший таъминот.

ВСХда сақланаётган шахслар шахсий тинтув қилинади, уларнинг бармоқ излари
ҳамда фотосурати олинади. Улар жойлаштирилган хоналар тинтув қилинади, уларнинг
ёнидаги ашёлари ҳамда номига келган посилкалар, йўқловлар ва бандероллар эса кўздан
кечирилади.

ВСХга бир гуруҳ шахслар келтирилган вақтда, улар икки соатдан ошмаган муддат
ичида шахсий тинтувдан ўтказилиши шарт.

Шахсий тинтув тўлиқ ёки тўлиқсиз шаклда ўтказилиши мумкин.

Тўлиқ шахсий тинтув ВСХда сақланаётган шахс ВСХга олиб келинганда, олиб
кетилаётганда ёки қамоққа олинган шахслар қарцерга киритилаётганда ўтказилади.

Тўлиқ шахсий тинтув ўтказишда шахс тўлиқ ечинтирилиб, унинг бадани, кийим-
боши, поябзали, агар мавжуд бўлса, ВСХ тиббиёт ходими назорати остида протезлари,
пластир ёпиштирилган, гипсли ва бошқа боғланган жойлари бирма-бир синчиклаб
текширилади. Кийим-боши орасида тақиқланган ашёлар ва озиқ-овқат маҳсулотларининг
мавжудлиги аниқланган тақдирда, кийим-бошининг чоки сўкилади, поябзалида мавжуд
супинатор ва темир нағал эса, ажратиб олинади.

Тўлиқсиз шахсий тинтув қуйидаги ҳолларда ўтказилади: ВСХда сақланаётган
шахслар ВСХ тиббиёт хонасига, сайрга, бармоқ изларини олиш ёки фотосуратга олишга
олиб чиқиладиганда, шунингдек қайтариб олиб кириладиганда;

жиноят ишини юритаётган мансабдор шахс, ҳимоячи, қонуний вакил, қариндошлари
ва бошқа шахслар билан учрашувга олиб чиқиладиганда, шунингдек қайтариб олиб
кириладиганда;

бошқа камерага ўтказиладиганда.

Тўлиқсиз шахсий тинтув ўтказишда шахс ечинтирилмасдан кўздан кечирилади,
унинг кийим-боши, поябзали пайпаслаб текширилади. Шахсда тақиқланган ашёлар ва
озиқ-овқат маҳсулотлари мавжудлиги аниқланган тақдирда, тўлиқ шахсий тинтувдан
ўтказилади.

Шахсий тинтув ВСХнинг тинтув қилинаётган шахс билан бир жинсда бўлган
ходимлари томонидан амалга оширилади.

Қуйидаги ҳолларда ВСХда сақланаётган шахсларнинг ашёлари
ва озиқ-овқат маҳсулотлари улар иштирокида кўздан кечирилади:

ВСХга олиб келинганда ёки олиб чиқиладиганда;

бошқа камерага ўтказиладиганда;

қамоққа олинган шахслар қарцерга киритиладиганда.

Зарур ҳолларда, ВСХ бошлиғининг кўрсатмасига кўра, ВСХда сақланаётган шахсларнинг ашёлари ва озиқ-овқат маҳсулотлари уларнинг йўқлигида ҳам ВСХ ходимлари томонидан камера бўйича навбатчи иштирокида кўздан кечирилади.

ВСХга олиб келинган ва сақланаётган шахсларда тақиқланган ашёлар ва озиқ-овқат маҳсулотларининг борлиги аниқланганда, бу ҳақда далолатнома тузилади.

Мазкур баённома шахсий тинтув қилган ҳамда кўздан кечиришни ўтказган ВСХ ходим(лар)и ва шахсий тинтув қилинган ҳамда кўздан кечирилган шахс томонидан имзоланади. Шахс баённомада ўз эътирозларини кўрсатишга ҳақли.

Шахс баённомани имзолашдан бош тортган тақдирда, бу ҳақда баённомага ёзиб қўйилади.

Шахсий тинтув қилиш ҳамда ашёлар ва озиқ-овқат маҳсулотларини кўздан кечиришда Ўзбекистон Республикасининг “Ички ишлар органлари тўғрисида”ги Қонуни талаблари асосида жисмоний куч ишлатиш ва махсус воситалар қўлланилиши мумкин.

ВСХда сақланаётган шахсларнинг камера карточкасига шахсий тинтув қилиш ҳамда кўздан кечириш ўтказилган сана, уларни ўтказган шахсларнинг унвони, фамилияси, исми ва отасининг исми, лавозими, фойдаланилган техник воситаларнинг тури (агар фойдаланилган бўлса) ёзилади ҳамда тузилган баённома ва далолатномалар уларнинг шахсий ҳужжатлар йиғма жилдига қўшиб қўйилади.

Тақиқланган ашёлар ва озиқ-овқат маҳсулотларини олиб қўйиш

Тақиқланган ашёлар ва озиқ-овқат маҳсулотлари ВСХ бошлиғининг ва Ўзбекистон Республикаси ИИВнинг 2017 йил 14 августдаги “*Ўзбекистон Республикаси ички ишлар органлари вақтинча сақлаш хибсхоналарининг ички тартиб қоидаларини тасдиқлаш тўғрисида*”ги 171-сон буйруғи билан белгиланган шаклдаги қарорига асосан олиб қўйилади.

Олиб қўйилган пуллар, қимматли қоғозлар ва бошқа қимматликлар ВСХ навбатчилик қисмига сақлаш учун топширилади ва бу ҳақида уларнинг тавсифлари ва идентификация рақамлари санаб ўтилган ҳолда икки нусхада далолатнома тузилади. Далолатноманинг бир нусхаси ВСХда сақланаётган шахсга берилади, иккинчи нусхаси унинг шахсий ҳужжатлар йиғма жилдига қўшиб қўйилади. Олиб қўйилган пуллар, қимматли қоғозлар ва бошқа қимматликлар ВСХнинг навбатчилик қисмидаги сейфда сақланади.

Тақиқланган озиқ-овқат маҳсулотлари, нарсалар ва моддалар сақлаш учун топширилади ёки тегишли муассасаларга берилади ёхуд ВСХ бошлиғининг асослантирилган қарорига кўра йўқ қилиб ташланиб, бу ҳақда далолатнома тузилади.

Жиноят иши учун аҳамиятли бўлмаган ва муомаладан чиқарилмаган нарсалар ВСХда сақланаётган шахснинг аризаси ва жиноят ишини юритаётган мансабдор шахс ёки органнинг розилигига кўра унинг қариндошлари ёки бошқа шахсларга бериб юборилиши мумкин.

ВСХда сақланаётган шахс ВСХга келганида яширган, шунингдек у ВСХда бўлган даврида ундан топиб олинган пуллар, қимматли қоғозлар ва бошқа қимматликлар ВСХ бошлиғининг прокурор билан келишилган асослантирилган қарорига кўра давлат даромадига ўтказилади.

Санитария ишловидан ўтказиш чоғида ВСХда сақланаётган шахсларни назорат қилиш ҳамда шахсий тинтув ўтказиш ВСХда сақланаётган шахслар билан бир жинсда бўлган ВСХ ходимлари томонидан амалга оширилади.

Жиноят ишини юритаётган мансабдор шахс ёки органга олиб қўйилган пул маблағлари, қимматли қоғозлар ва бошқа қимматликлар тўғрисида икки кун ичида хабар қилинади.

Сақланаётган шахслар тергов хибсхоналарига кўчирилган вақтда улардан олиб қўйилган нарсалар ва ашёлар тергов хибсхоналарига юборилади. ВСХда сақланаётган шахслар ВСХдан озод этилган тақдирда улардан олиб қўйилган нарсалар ва ашёлар ўзларига қайтариб берилади ва бу ҳақда тилхат олинади.

ВСХда сақланаётган шахсларнинг моддий-маиший таъминоти

ВСХда сақланаётган шахсларга қонун ҳужжатларида белгиланган санитария, гигиена ҳамда ёнғин хавфсизлиги талабларига жавоб берадиган маиший шароитлар яратилади. ВСХда сақланаётган шахслар шахсий кийим-боши ва поябзалидан фойдаланади. ВСХда сақланаётган шахсларда зарур маблағлар бўлмаган тақдирда уларнинг илтимосига кўра, Ўзбекистон Республикаси Давлат бюджети маблағлари ҳисобидан уларга жинси ҳамда иқлим шароитлари инобатга олинган ҳолда кийиб юришга рухсат этилган мавсумий кийим-бош ва поябзал берилади. ВСХда сақланаётган шахсларга алоҳида ётоқ жойи, кўрпа-тўшак (кўрпа, ёстиқ, иккита чойшаб ва ёстиқ жилди), идишлар ҳамда овқатланиш асбоблари (коса (миска), кружка ва қошиқ) берилади.

ВСХда сақланаётган шахсларнинг илтимосига кўра, уларга якка тартибдаги гигиена воситалари (совун, тиш чўткаси, тиш пастаси ёки порошоги), соқол оладиган асбоб ҳамда шахсий гигиена воситалари (аёллар учун) берилади. ВСХда сақланаётган шахслар сақланадиган камералар вентиляция жиҳозларига ҳамда иситиш тизимига, шунингдек кўзга зиён етказмайдиган ҳолда ўқиш ёки ёзиш учун етарли табиий ва сунъий ёруғликка эга бўлиши керак. Камераларнинг деразалари сунъий вентиляция тизими мавжудлигидан қатъи назар, тоза ҳаво киришини таъминлаши лозим. ВСХда сақланаётган шахслар сақланадиган камералар радиоэшиттириш воситалари билан жиҳозланади.

Камераларга, уларда сақланиши мўлжалланган шахслар сонини ҳисобга олган ҳолда қуйидаги жиҳозлар ўрнатилади:

бир қаватли ёки икки қаватли каравотлар (ҳомиладор аёллар ва болали аёллар сақланадиган камераларда – фақат бир қаватли каравотлар);

стол ва стул (ўриндиқ);

озиқ-овқат маҳсулотларини сақлашга мўлжалланган жиҳозлар;

кийим-бош учун илгич;

радиоэшиттириш воситаси;

ахлат қутиси;

сунъий шамоллатиш тизими (вентиляция);

санитария тармоғи (полга ўрнатилган унитаз ва бет-қўл ювгич);

иситиш тизими.

Болали аёллар сақланадиган камераларга қўшимча равишда қуйидаги жиҳозлар ўрнатилади:

болалар учун пластмассали ваннача;

дискли электр плита;

зарурат бўлганда, қўшимча иситиш ускуналари.

Қамоққа олинганларнинг чўмилиб-ювиниши, чойшаб ва ёстиқ жилдларини алмаштириш етти кунда камида бир марта амалга оширилади. ВСХда сақланаётган шахсларга йигирма дақиқа давомида чўмилиб-ювиниш имконияти берилади. Ҳаммомнинг

махсус жиҳозланган хонасида уларга бир марталик ёки электр устара ёрдамида соч-соқол олишига рухсат берилади.

ВСХда бир кишига тўғри келадиган яшаш майдонининг нормаси икки ярим квадрат метрдан, аёллар ва вояга етмаганлар учун эса уч квадрат метрдан кам бўлмаган ўлчамда белгиланади. ВСХда сақланаётган беморлар, шунингдек ҳомиладор аёллар ва болали аёллар сақланадиган камераларда бир кишига тўғри келадиган яшаш майдони тўрт квадрат метрдан кам бўлмаслиги лозим.

ВСХда яшаш майдони нормаси белгиланган тартибда тасдиқланган санитария-гигиена ва қурилиш нормалари ҳамда қоидаларига мос бўлиши керак.

ВСХда ҳомиладор аёллар ва болали аёллар учун яхшиланган моддий-маиший шароитлар яратилади ҳамда овқатнинг оширилган нормалари белгиланади.

ВСХда сақланаётган ҳомиладор аёллар туғиш учун давлат соғлиқни сақлаш тизимининг тиббий муассасаларига олиб чиқилади.

Зарур бўлган тақдирда, ВСХ бошлиғи жинойт ишини юритаётган мансабдор шахсга ёки органга онанинг розилиги билан болани қариндошларига ёхуд бошқа шахсларга ёки болалар муассасасига вақтинча топшириш тўғрисида илтимоснома киритиши мумкин. Жинойт ишини юритаётган мансабдор шахс ёки орган илтимосномани олгач, ЖПКнинг [218-моддасига](#) мувофиқ ҳомийлик қилиш чораларини кўради.

ВСХда сақланаётган шахслар улар организмнинг нормал яшаши учун етарли бўлган бепул овқат билан таъминланади.

ВСХдаги овқат нормалари ВСХда сақланаётган шахсларнинг соғлиғи ҳолатига ҳамда ёшига, шунингдек қамоққа олинганлар жалб этилиши мумкин бўлган ишнинг хусусияти ва оғирлигига қараб Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси томонидан белгиланади.

ВСХда сақланаётган ҳомиладор аёлларга ва болали аёлларга, вояга етмаганларга, шунингдек беморларга, биринчи ёки иккинчи гуруҳ ногиронларига бериладиган овқат оширилган нормаларда белгиланади.

ВСХда сақланаётган шахслар ҳар куни эҳтиёжга қараб қайнатилган ичимлик суви билан таъминланади.

ВСХда сақланаётган шахслар тасарруфида қоғоз ва канцелярия ашёлари бўлиши ҳуқуқига эга. ВСХда сақланаётган шахсларга уларнинг илтимосига кўра, аризалар, таклифлар ва шикоятларини ёзиши учун қоғоз ва шарикли ручка берилади.

3-ўқув савол. ВШда сақланаётган шахсларнинг тиббий-санитария таъминоти ва сақланаётган шахслар томонидан озиқ-овқат маҳсулотлари ва энг зарур нарсаларни сотиб олиш

ВСХда даволаш-профильёактика ва санитария, эпидемияга қарши ишлар қонун ҳужжатларига мувофиқ ташкил этилади ва ўтказилади. ВСХ маъмурияти ВСХда сақланаётган шахсларнинг соғлиғини сақлашни таъминлайдиган санитария-гигиена талабларини бажариши шарт.

ВСХга олиб келинган шахслар улар олиб келинган кундан бошлаб икки кун ичида давлат соғлиқни сақлаш тизимининг тиббий муассасаларида мажбурий рентгенофлюорографик (рентгенофлюорографик текширувга оид маълумотлар бўлмаганда) текширувидан ўтказилади. Олинган тиббий кўрик натижалари уларнинг тиббий картасига ёзиб қўйилади.

ВСХда сақланаётган шахсларга ихтисослаштирилган тиббий ёки психиатрия ёрдами кўрсатилиши зарур бўлган ҳолларда улар давлат соғлиқни сақлаш тизимининг тиббий

муассасаларига жойлаштирилади. Бунда уларни кўриқлаш ва хулқ-атворини назорат қилиш таъминланади. ВСХда сақланаётган шахсларни ВСХ ҳудудидан ташқарига олиб чиқишда жиноят ишини юритаётган мансабдор шахс ёки орган билан келишилади.

ВСХда сақланаётган шахс оғир касалликка чалинган тақдирда, ВСХ маъмурияти бу ҳақда унинг яқин қариндошларига, қонуний вакилига, жиноят ишини юритаётган мансабдор шахсга ёки органга ва прокурорга дарҳол хабар қилади.

ВСХда сақланаётган шахсга шошилиш тиббий ёрдам кўрсатиш зарур бўлганда, уларни давлат соғлиқни сақлаш тизимининг тиббий муассасаларига олиб чиқиш ВСХ бошлиғининг ёзма рухсати билан амалга оширилиб, ўн икки соат ичида жиноят ишини юритаётган мансабдор шахс ёки орган ёзма равишда хабардор қилинади.

ВСХда сақланаётган қамоққа олинган шахсларнинг даволаниши учун узоқ (10 кундан ортик) вақт талаб этилганда, ҳудудий соғлиқни сақлаш органлари томонидан берилган хулоса асосида улар ҳудудий тергов ҳибсхоналарининг тиббиёт бўлимларига даволаниш учун жойлаштирилади.

ВСХда сақланаётган шахс ВСХда тан жароҳатлари олганда ВСХнинг тиббий ходимлари томонидан кечиктирмасдан тиббий гувоҳлантириш ўтказилади. Тиббий гувоҳлантириш натижалари белгиланган тартибда қайд этилади ва жабрланувчига маълум қилинади.

Тиббий гувоҳлантириш ВСХ бошлиғининг ёхуд жиноят ишини юритаётган мансабдор шахснинг ёки органнинг шахсий ташаббусига ёхуд ВСХда сақланаётган шахс ёхуд унинг ҳимоячисининг илтимосига кўра чиқарилган қарори асосида давлат соғлиқни сақлаш тизимининг тиббий муассасалари ходимлари томонидан амалга оширилади. Тиббий гувоҳлантиришни ўтказишнинг рад этилиши устидан прокурорга шикоят қилиниши мумкин.

ВСХда сақланаётган шахсларга тиббий хизмат кўрсатиш Ўзбекистон Республикаси Давлат бюджети маблағлари ҳисобидан амалга оширилади.

ВШда сақланаётган шахслар ҳар куни камераларни кўздан кечириш вақтида ВСХ тиббиёт ходимларига, кечиктириб бўлмайдиган ҳолларда эса, ВСХнинг исталган ходимига тиббий хизмат кўрсатилишини сўраб мурожаат қилишлари мумкин. Мурожаат қилганларга зарур тиббий хизмат кўрсатилиши шарт.

ВСХда сақланаётган шахсларга амбулатор тиббий хизмат камераларда ёки ВСХнинг махсус жиҳозланган тиббиёт хоналарида кўрсатилади. ВСХ тиббиёт ходими ҳар куни камераларни эрталабки кўздан кечириш вақтида, биринчи навбатда, амбулатор тиббий хизмат кўрсатилаётган шахсларни тиббий кўриқдан ўтказди.

Дори воситалари беморларнинг ўзларига фақат бир кунлик истеъмол учун ВСХ тиббиёт ходими рухсатига кўра бериб қўйилади.

Дори воситалари ВСХ тиббиёт ходимининг кўрсатмаси бўйича беморнинг тиббий картасига ёзилган кўрсаткичларга мувофиқ берилади. Беморнинг хоҳишига кўра, шу жумладан бошқа тиббиёт муассасаларининг тиббиёт ходимлари томонидан тайинланган дори воситалари унинг қариндошлари ёки бошқа шахслар томонидан олиб келинган тақдирда ВСХ тиббиёт ходимининг розилиги билан олиниши мумкин.

Шифокорнинг ёзма хулосасига кўра ВСХда сақланаётган шахсларга тавсия этиладиган дори воситаларининг миқдори чекланмайди.

Дори воситаларининг истеъмол қилиниши ВСХ тиббиёт ходими назоратида амалга оширилади. Даволаниши узлуксиз давом этадиган (юррак мускулларининг сиқилиши (стенокардия), беморнинг тинчланишига боғлиқ бўлган қон-томир, артериал қон

босимининг кўтарилиши билан кечадиган гипертоник касалликлар, қандли диабет, тутқаноқ ва бошқа шу каби касалликларга чалинган) беморларга ВСХ тиббиёт ходими томонидан тайинланган дори воситалари бериб қўйилиши мумкин, бундан таркибда гиёҳвандлик воситалари ёки психотроп моддалар бўлган, шунингдек кучли таъсир этувчи ва бошқа шу каби дори воситалари мустасно.

ВСХда сақланаётган шахсларда ўта хавфли, юқумли ёки паразитар касалликлар мавжудлиги аниқланган тақдирда зудлик билан эпидемияга қарши чора-тадбирлар ва даволаш-профильёактика ишлари амалга оширилади.

Эпидемияга қарши курашиш мақсадида ўн кунда камида бир маротаба ВСХ камералари, овқат тарқатиш хоналари ҳамда омборхона ва бошқа хоналари белгиланган тартибда кимёвий препаратлар ёрдамида зараркунандаларни йўқотиш учун профильёактик дезинфекция, дезинсекция ва дератизация қилинади.

ВСХни тайёр овқат билан таъминловчи ошхоналар умумий овқатланиш корхоналарига қўйиладиган санитария қоидалари ва меъёрлари талабларига жавоб бериши керак.

Озиқ-овқат маҳсулотлари ва тайёр овқат сифатини ВСХ навбатчиси ва тиббиёт ходими текширади ҳамда бу ҳақда махсус журналга қайд қилади. Тегишли ҳужжатлари бўлмаган, яроқлилик муддати тугаган, бузилиш аломатлари бўлган озиқ-овқат маҳсулотларининг қабул қилинишига йўл қўйилмайди.

ВСХда сақланаётган шахслар шахсий хавфсизлик ҳуқуқига эга. ВСХда сақланаётган шахснинг ҳаёти ва соғлиғига таҳдид ёхуд унга нисбатан шахсга қарши жиноятлар содир этилиши таҳдиди юзага келганда ВСХ ходимлари дарҳол унинг шахсий хавфсизлигини таъминлаш чораларини кўриши шарт.

ВСХ бошлиғи ВСХда сақланаётган шахсларнинг шахсий хавфсизлигини таъминлаш бўйича зарур чоралар кўради.

ВСХда сақланаётган шахснинг овқат ейишдан бош тортишгани факти аниқланганда, ВСХ навбатчиси дарҳол жиноят ишини юритаётган мансабдор шахс ёки органи, шунингдек прокурорни бу ҳақда хабардор қилиши шарт.

Овқат ейишдан бош тортаётган шахс ВСХ тиббиёт ходимнинг кузатуви остида бўлади.

Овқат ейишдан бош тортаётган шахснинг соғлиғини сақлаб туришга қаратилган мажбурий тусдаги чоралар (сунъий ва мажбурий овқатлантириш) агар унинг ҳаёти ёхуд соғлиғига хавф туғилса, шифокорнинг ёзма хулосаси асосида ҳамда тиббиёт ходими иштирокида амалга оширилади.

ВСХда сақланаётган шахснинг овқат ейишдан бош тортиши унинг бошқа қамоқда сақлаш жойларига ўтказилишига ёхуд тергов ҳаракатлари ва суд мажлисларида иштирок этиш учун кўриқлаб борилишига тўсқинлик қилмайди. Зарурат бўлганда, ВСХда сақланаётган шахсларни бошқа ерга кўчириш ёки кўриқлаб бориш тиббий ходим кузатувида амалга оширилади.

ВСХда сақланаётган шахслар томонидан озиқ-овқат маҳсулотлари ва энг зарур нарсаларни сотиб олиш

ВСХда сақланаётган шахслар сақланиш даврида бир маротаба ўзи билан сақлаш тақиқланмаган озиқ-овқат маҳсулотлари ва энг зарур нарсаларни нақд пульсиз ҳисоб-китоб қилиш йўли билан сотиб олиш ҳуқуқига эга. ВСХда сақланаётган шахсларга озиқ-овқат маҳсулотлари ва энг зарур нарсаларни сотиб олиш учун белгиланган энг кам ойлик иш ҳақининг ўттиз фоизигача бўлган миқдорда пул сарфлашга рухсат этилади.

Озиқ-овқат маҳсулотлари ва энг зарур нарсаларни сотиб олишни хоҳловчилар ВСХ бошлиғи номига мазкур Қоидаларнинг 7-иловасига мувофиқ шаклдаги ариза билан мурожаат қилади.

ВСХ бошлиғи ВСХга қабул қилишда шахслардан олиб қўйилган ва навбатчилик қисмида сақланаётган пул маблағлари ҳисобидан ВСХда сақланаётган шахсларнинг қариндошлари ёки бошқа шахслар орқали озиқ-овқат маҳсулотлари ва энг зарур нарсаларни сотиб олишлари учун шароит яратиб беради.

Карцерда сақланаётган шахсларга озиқ-овқат маҳсулотлари ва энг зарур нарсаларни сотиб олиши тақиқланади.

Посилкалар, йўқловлар, бандеролларни қабул қилиш ва уларни ВСХда сақланаётган шахсларга бериш ва ВСХда сақланаётган шахсларнинг хат-хабарларни олиши ва жўнатиши тартиблари

Посилкалар, йўқловлар, бандеролларни қабул қилиш ва уларни ВСХда сақланаётган шахсларга бериш ва ВСХда сақланаётган шахсларнинг хат-хабарларни олиши ва жўнатиши тартиблари

Посилкалар, йўқловлар, бандеролларни қабул қилиш ва уларни ВШда сақланаётган шахсларга бериш ва ВШда сақланаётган шахсларнинг хат-хабарларни олиши ва жўнатиши тартиблари

ВСХда сақланаётган шахслар посилкалар, йўқловлар ва бандероллар олиш ҳуқуқига эга.

ВСХда сақланаётган шахслар ушлаб турилган даврида оғирлиги почта алоқаси хизматлари кўрсатиш қоидаларида белгиланган нормалардан ошмайдиган битта посилка ёки бандероль, шунингдек умумий оғирлиги ўн икки килограммгача бўлган озиқ-овқат маҳсулотларидан иборат иккита йўқлов олишига рухсат этилади.

ВСХда сақланаётган ҳомиладор аёллар ва болали аёллар, вояга етмаганлар, шунингдек шифокорнинг ёзма ҳулосасига кўра даволанишга ҳамда кучайтирилган овқатга муҳтож деб топилган беморлар, биринчи ёки иккинчи гуруҳ ногиронлари учун йўқловларнинг сони ва оғирлиги чекланмайди.

Одамлар ҳаёти ва соғлиғи учун хавф туғдирадиган ёки жиноят қуроли сифатида ёхуд ушлаб туриш мақсадларига тўсқинлик қилиш учун фойдаланилиши мумкин бўлган озиқ-овқат маҳсулотлари, нарсалар ва моддаларни ВСХда сақланаётган шахсларга бериш тақиқланади.

Посилкалар, йўқловлар ва бандероллар қабул қилиш ВСХнинг махсус жиҳозланган хонасида амалга оширилади.

Посилкалар, йўқловлар ва бандероллар қабул қилиш вақти, тартиби ва уларнинг сони ҳамда миқдорини белгиловчи норматив-ҳуқуқий ҳужжатлардан кўчирмалар ВСХга келган шахсларга кўринадиган жойга осиб қўйилади.

Йўқлов олиб келган шахс икки нусхада ариза тўлдиради. Аризалар ва йўқлов уни олиб келган шахснинг шахсини тасдиқловчи ҳужжати билан бирга ВСХ навбатчисига тақдим этилади.

Йўқловдаги нон ва колбаса маҳсулотлари, шунингдек пишлоқ ва тузланган балиқ бўлақларга ажратилиб текширилади, суyoқ маҳсулотлар ВСХнинг идишига қуйилади, консервалар очилиб, бошқа идишга солинади, махорка, шакар ва шу кабилар махсус элакдан ўтказилади, конфетлар ўрамсиз қабул қилинади, тамаки маҳсулотлари қутисидан чиқарилган ҳолда кўздан кечирилади. Ёзишмаларни ҳамда тақиқланган ашёлар ва озиқ-овқат маҳсулотларини яшириш мумкин бўлган бошқа барча маҳсулотлар ҳам шу тартибда текширилади. Зарур ҳолларда, текширув жараёнида техник воситалардан фойдаланилади.

Текширув йўқловни олиб келган шахс иштирокида амалга оширилади.

ВСХ ходими йўқлов олиб келган шахсга унинг шахсини тасдиқловчи ҳужжати ва аризасининг бир нусхасини йўқловни қабул қилганлиги тўғрисида имзо қўйиб қайтариб беради ҳамда йўқловнинг оғирлигини махсус журналга қайд этади. Аризанинг иккинчи нусхасига ВСХда сақланаётган шахс йўқловни олганлиги тўғрисида имзо қўйганидан сўнг, йўқлов унга берилади ва аризанинг ушбу нусхаси унинг шахсий ҳужжатлар йиғма жилдига қўшиб қўйилади. ВСХда сақланаётган шахс аризага йўқловни олганлиги тўғрисида имзо қўйишдан бош тортса, бу ҳақда аризанинг ушбу нусхасига ёзиб қўйилади ва далолатнома тузилади.

Йўқловда жиний мақсадда фойдаланиш мумкин бўлган, ВСХ худудига киритиш тақиқланган яширилган ашёлар аниқланган тақдирда, ВСХ жойлашган ички ишлар органи бошлиғига билдирги орқали маълум қилинади. Ички ишлар органи бошлиғининг текширув ўтказиш бўйича топшириғига асосан тезкор ходимлар томонидан тегишли ҳужжатлар расмийлаштирилади.

ВСХда сақланаётган шахсларнинг хат-хабарларни олиши ва жўнатиши тартиби.

ВСХда сақланаётган шахслар қариндошлари ҳамда бошқа шахслар билан ёзишмалар олиб бориш ҳуқуқига эга. ВСХда сақланаётган шахсларнинг хат-хабарларини жўнатиш уларнинг ўз маблағлари ҳисобидан амалга оширилади.

ВСХда сақланаётган шахслар ёзишмалар учун зарур ашёларни (конвертлар, маркалар, телеграмма бланкалари, қоғоз ва бошқаларни) ВСХ ходимлари орқали сотиб олади.

ВСХда сақланаётган шахсларнинг ёзишмалари ВСХ маъмурияти орқали амалга оширилади ҳамда цензурадан ўтказилади. Цензура ВСХ маъмурияти томонидан, зарур бўлган тақдирда эса жиноят ишини юритаётган мансабдор шахс ёки орган томонидан амалга оширилади.

ВСХда сақланаётган шахсларнинг жиноят иши бўйича ҳақиқатни аниқлашга тўсқинлик қилиши ёхуд жиноят содир этилишига кўмаклашиши мумкин бўлган маълумотлар кўрсатилган, махфий ёзув, белгилар билан ёзилган, давлат сирини ёки қонун билан кўриқланадиган бошқа сирни ўз ичига олган хат-хабари адресатга жўнатилмайди, ВСХда сақланаётган шахсларга берилмайди ҳамда жиноят ишини юритаётган мансабдор шахсга ёки органга топширилади. Бу ҳақда прокурор ёзма равишда хабардор қилинади.

Мустақил тайёргарлик учун топшириқ:

Мустақил таълимнинг мазмунини тингловчилар маъруза ва бошқа ўқув машғулотларда олган билимларини мустақил таълим жараёнида янада чуқурроқ ўзлаштиришлари ва навбатдаги машғулотга мўлжалланган мавзу бўйича тайёргарлик кўришлари ташкил этади.

Ўзбекистон Республикаси ИИВнинг 2017 йил 14 августдаги “Ўзбекистон Республикаси ички ишлар органлари вақтинча сақлаш хибсхоналарининг ички тартиб қоидаларини тасдиқлаш тўғрисида”ги 171-сон буйруғини ўқиб ўрганиш ва тегишли бандларини конспектлаштириш.

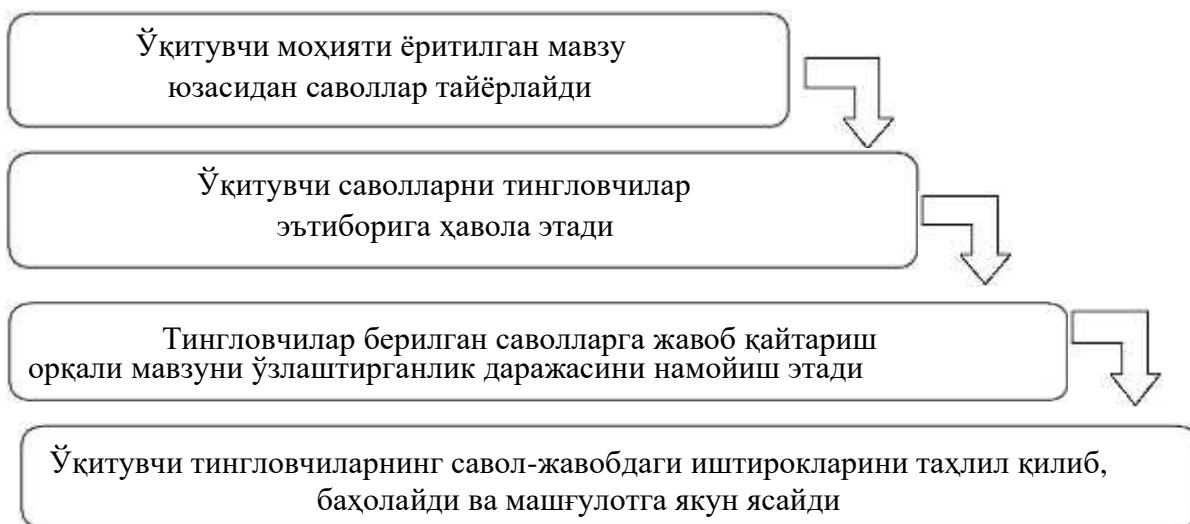
Вақтинча сақлаш ҳибсхоналари фаолияти ташкил этиш тартиби.

Семинар машғулоти

Ушбу ўқув машғулоти «Савол-жавоб» интерфаол методидан фойдаланиш орқали ўтказилади..

«Савол-жавоб» методи мавзунинг тингловчилар томонидан ўзлаштирилиш даражасини аниқлашга ёрдам беради. Уни қўллашнинг самарадорлиги савол-жавобларнинг аниқ, қисқа ва тушунарли тарзда ифода этилиши, айнан мавзуга доир бўлишига боғлиқ.

Таълим жараёнида методни қўллаш қуйидаги тартибда амалга оширилади:

Машғулотнинг саволлари:

1-савол. Кимлар ВСХга хизмат гувоҳномасини кўрсатган ҳолда кириш ҳуқуқига эга?

2-савол. ВСХга қабул қилиш ва сақлаш учун қандай ҳужжатлардан бирининг мавжудлиги асос бўлади?

3-савол. Суриштирувчи, терговчи ёки прокурорнинг ушлаб туриш тўғрисидаги қарори асосида ЖПКнинг қайси моддасига биноан баённома расмийлаштирилади?

4-савол. Тергов ҳаракатларини бажариш ёки жиноят ишларини тергов ҳибсхоналари жойлашган аҳоли пунктлари ҳудудидан ташқарида судда кўриб чиқиш зарур бўлган ҳолларда қамоққа олинганларни мазкур ҳаракатларни амалга ошириш ва суд мажлисларини ўтказиш учун ҳар кун олиб бориш имконияти бўлмаганда тегишли тартибда тергов ҳибсхонасида қолдирилган маҳкум қамоққа олинган шахсни бошқа ерга кўчириш тўғрисидаги терговчининг, прокурорнинг қарори ёки суднинг ажримига асосан неча ой мобайнида кўпи билан неча суткагача тергов ҳибсхоналаридан ВСХга ўтказилиши мумкин?

5-савол. ВСХда сақланаётган шахслар қуйидаги талабларга риоя этилган ҳолда бир-бирдан алоҳида сақланади ва камераларга жойлаштирилади?

6-савол. Кимлар ВСХда сақланаётган бошқа шахслардан алоҳида сақланади?

7-савол. Шахсий тинтув қандай шаклда ўтказилиши мумкин?

8-савол. Камераларга, уларда сақланиши мўлжалланган шахслар сонини ҳисобга олган ҳолда қандай жиҳозлар ўрнатилади?

15-Мавзу: Муайян яшаш жойига эга бўлмаган шахсларни реабилитация қилиш марказларининг фаолияти ташкил этиш.

(маъруза 2 соат)

Машгулот режаси:

1-ўқув савол. Реабилитация марказларининг асосий вазифалари ва функциялари.

2-ўқув савол. Реабилитация марказларида муайян яшаш жойига эга бўлмаган шахсларни сақлаш.

3-ўқув савол. Реабилитация марказларида сақланаётган шахсларни доимий яшаш жойларига жўнатиш.

1-ўқув савол. Реабилитация марказларининг асосий вазифалари ва функциялари.

Илмий адабиётларда муайян яшаш жойига эга бўлмаган шахслар “Муайян яшаш жойига эга бўлмаган шахслар”, “Доимий иш ва яшаш жойига эга бўлмаган шахслар”, “Иш ва яшаш жойи ноаниқ бўлган шахслар” деб номланиб келинган ва шу кунгача бирор бир норматив-ҳуқуқий ҳужжатда уларга таъриф бериб ўтилмаган эди. Шу билан бир қаторда бу тоифадаги шахсларни қабул қилиш бўйича махсус Реабилитация марказларини қандай номлаш борасида ҳам камчиликлар мавжуд бўлган ва шуни алоҳида таъкидлаш жоизки ушбу марказлар фаолиятини тартибга солувчи бирор бир норматив-ҳужжат ҳам қабул қилинмаган эди.

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг “**Ички ишлар органларининг муайян яшаш жойига эга бўлмаган шахсларни реабилитация қилиш марказлари тўғрисидаги низомни тасдиқлаш ҳақида**”ги 2018 йил 26 апрель 309-сонли қарори қабул қилинди ва мавжуд камчиликлар бартараф этилиб Реабилитация марказларининг мақоми, уларнинг асосий фаолият йўналишлари, вазифалари, муайян яшаш жойига эга бўлмаган шахсларни қабул қилиш, уларни сақлаш, реабилитация қилиш тартиб қоидалари белгилаб берилди, шунингдек ушбу тоифадаги шахслар билан ишлаш фаолиятининг асосий тушунчалари кўрсатилди.

реабилитация маркази — муайян яшаш жойига эга бўлмаган шахсларни уларнинг шахси аниқлангунгача маъмурий суднинг ажрими асосида ўттиз суткадан кўп бўлмаган муддатга сақлаб туриш ва реабилитация қилиш учун мўлжалланган ички ишлар органлари тизимидаги давлат муассасаси;

муайян яшаш жойига эга бўлмаган шахс — шахсини тасдиқловчи ҳужжати, шунингдек, бирон-бир манзилда доимий яшаш жойи ёки вақтинча турган жойи бўйича рўйхатга олинмаган, ғайриижтимоий хулқ-атворли, ҳуқуқбузарлик содир этишга мойил бўлган 18 ёшдан ошган шахс;

профилактика суҳбати — реабилитация марказларига қабул қилинган шахсни жамиятда қабул қилинган хулқ-атвор нормалари ва қоидаларига риоя этишга ишонтириш, ғайриижтимоий хулқ-атворнинг ижтимоий ва ҳуқуқий оқибатларини ҳамда ҳуқуқбузарлик содир этганлик учун қонунда белгиланган жавобгарликни тушунтириш;

реабилитация қилиш — муайян яшаш жойига эга бўлмаган шахсларга ҳуқуқий, ижтимоий, психологик, тиббий ва бошқа турдаги ёрдам кўрсатиш, шунингдек, уларга жамиятда қабул қилинган хулқ-атвор нормалари ва қоидаларини сингдиришга қаратилган чора-тадбирлар мажмуи.

Реабилитация марказлари юридик шахс бўлиб, Ўзбекистон Республикасининг Давлат герби тасвири туширилган ва ўз номи ёзилган муҳрга эга бўлади.

Реабилитация марказлари ўз фаолиятида Ўзбекистон Республикаси [Конституцияси](#) ва қонунларига, Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси палаталарининг қарорларига, Ўзбекистон Республикаси Президентининг фармонлари, қарорлари ва фармойишларига, Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг қарорлари ва фармойишларига, ушбу Низомга ҳамда бошқа қонун ҳужжатларга амал қилади.

Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг Инсон ҳуқуқлари бўйича вакили (омбудсман) ва Инсон ҳуқуқлари бўйича Ўзбекистон Республикаси Миллий маркази вакили реабилитация марказига монеликсиз кириш ҳуқуқига эга.

Реабилитация марказларида муайян яшаш жойига эга бўлмаган шахсларни сақлаш бўйича реабилитация марказларининг ички режимига мувофиқ қуйидаги махсус шарт-шароитлар таъминланади:

реабилитация марказларида сақланаётган шахсларнинг хавфсизлигини таъминлаш ва уларни ташқи салбий таъсирлардан ҳимоя қилиш;

реабилитация марказлари худудига бегона шахсларнинг эркин киришини ҳамда бу ерда сақланаётган шахсларнинг марказ худудидан эркин чиқишини чеклаш;

реабилитация марказларида сақланаётган шахсларни доимий ва узлуксиз назорат қилиш, шахсий кўриқдан ўтказиш, уларнинг буюмлари, олаётган ва юбораётган почта жўнатмалари ҳамда йўқловларини кўздан кечириш.

Муайян яшаш жойига эга бўлмаган шахсларни аниқлаш, сақлаш ва уларни реабилитация қилиш ушбу Низомга иловадаги [схемага](#) мувофиқ амалга оширилади.

Муайян яшаш жойига эга бўлмаган шахсни реабилитация марказига жойлаштириш тўғрисидаги ишлар Ўзбекистон Республикасининг Маъмурий ишларни юритиш тўғрисидаги [Маъмурий суд ишларини юритиш тўғрисидаги кодекси](#) талабларига асосан туман (шахар) жинойт ишлари бўйича судлар томонидан юритилади.

Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг Инсон ҳуқуқлари бўйича вакили (омбудсман) ва Инсон ҳуқуқлари бўйича Ўзбекистон Республикаси Миллий маркази вакили реабилитация марказига монеликсиз кириш ҳуқуқига эга.

Реабилитация марказларида муайян яшаш жойига эга бўлмаган шахсларни сақлаш бўйича реабилитация марказларининг ички режимига мувофиқ қуйидаги махсус шарт-шароитлар таъминланади:

реабилитация марказларида сақланаётган шахсларнинг хавфсизлигини таъминлаш ва уларни ташқи салбий таъсирлардан ҳимоя қилиш;

реабилитация марказлари худудига бегона шахсларнинг эркин киришини ҳамда бу ерда сақланаётган шахсларнинг марказ худудидан эркин чиқишини чеклаш;

реабилитация марказларида сақланаётган шахсларни доимий ва узлуксиз назорат қилиш, шахсий кўриқдан ўтказиш, уларнинг буюмлари, олаётган ва юбораётган почта жўнатмалари ҳамда йўқловларини кўздан кечириш.

Муайян яшаш жойига эга бўлмаган шахсларни аниқлаш, сақлаш ва уларни реабилитация қилиш ушбу Низомга иловадаги [схемага](#) мувофиқ амалга оширилади.

Муайян яшаш жойига эга бўлмаган шахсни реабилитация марказига жойлаштириш тўғрисидаги ишлар Ўзбекистон Республикасининг Маъмурий ишларни юритиш тўғрисидаги Маъмурий суд ишларини юритиш тўғрисидаги кодекси талабларига асосан маъмурий судлар томонидан юритилади.

Реабилитация марказларининг асосий вазифалари ва функциялари.

Қуйидагилар реабилитация марказларининг асосий вазифалари ҳисобланади:

муайян яшаш жойига эга бўлмаган шахсларни сақлаш ва уларнинг шахсини аниқлаш;

муайян яшаш жойига эга бўлмаган шахслар билан профилъьактика тадбирларини амалга ошириш;

муайян яшаш жойига эга бўлмаган шахсларни реабилитация қилиш.

Реабилитация марказлари ўз зиммасига юкланган асосий вазифаларга мувофиқ қуйидаги функцияларни амалга оширади:

а) муайян яшаш жойига эга бўлмаган шахсларни сақлаш ва уларнинг шахсини аниқлаш бўйича:

муайян яшаш жойига эга бўлмаган шахсларни кеча-кундуз қабул қилиш ва рўйхатга олиш;

муайян яшаш жойига эга бўлмаган шахсларни уларнинг шахсини ва психологик жиҳатдан мослигини ҳисобга олган ҳолда жойлаштириш;

муайян яшаш жойига эга бўлмаган шахсларнинг ҳуқуқлари, эркинликлари ва қонуний манфаатларини ҳимоя қилиш, шунингдек, уларга юкланган мажбуриятларни бажаришини ташкил этиш;

муайян яшаш жойига эга бўлмаган ҳар бир шахснинг давлат органлари, фуқароларнинг ўзини ўзи бошқариш органлари ҳамда ички ишлар органларининг тегишли соҳавий хизматлари орқали шахсини аниқлаш мақсадида уларни белгиланган тартибда текширувдан ўтказиш;

б) муайян яшаш жойига эга бўлмаган шахслар билан профилъьактика тадбирларини амалга ошириш бўйича:

ғайриижтимоий хулқ-атворли, ҳуқуқбузарлик содир этишга мойил бўлган муайян яшаш жойига эга бўлмаган шахсларга жамиятда қабул қилинган хулқ-атвор нормалари ва қоидаларини сингдириш;

муайян яшаш жойига эга бўлмаган шахсларнинг ҳуқуқбузарликлар ёки бошқа ғайриижтимоий хатти-ҳаракатлар содир этишига имкон берадиган сабаблар ва шарт-шароитларни аниқлаш ҳамда бу ҳақида тегишли давлат органлари ва бошқа ташкилотларни хабардор қилиш;

доимий яшаш жойларига юборилиши лозим бўлган ғайриижтимоий хулқ-атворли, ҳуқуқбузарлик содир этишга мойил бўлган чет эл фуқаролари ҳақида тегишли давлат органлари ва ташкилотларни белгиланган тартибда хабардор қилиш;

в) муайян яшаш жойига эга бўлмаган шахсларни реабилитация қилиш бўйича:

муайян яшаш жойига эга бўлмаган шахслар учун санитария қоидалари, нормалари ва гигиена нормативлари талабларига ҳамда ёнғин хавфсизлиги қоидаларига жавоб берадиган моддий-маиший шароитлар яратиш;

муайян яшаш жойига эга бўлмаган шахсларни белгиланган нормалар бўйича озиқ-овқат маҳсулотлари билан таъминлаш;

муайян яшаш жойига эга бўлмаган шахсларга психологик ёрдам кўрсатиш, яъни уларнинг психофизиологик мойилликлари, қобилиятлари, қизиқишлари ва бошқа ҳолатларини ҳисобга олган ҳолда ижтимоий мослашув чора-тадбирларини амалга ошириш;

маҳаллий ижро этувчи ҳокимият органлари, фуқароларнинг ўзини ўзи бошқариш органлари, бандлик ва меҳнат муносабатлари органлари билан ҳамкорликда ижтимоий фойдали меҳнат билан шуғулланмаётган ва реабилитация марказларига жойлаштирилган

меҳнатга лаёқатли муайян яшаш жойига эга бўлмаган шахсларни ишга жойлаштириш чора-тадбирларини амалга ошириш;

муайян яшаш жойига эга бўлмаган шахсларни тиббий кўриқдан ўтказиш, стационар шароитларда ёрдам кўрсатишга мухтож деб топилган шахсларни белгиланган тартибда соғлиқни сақлаш органлари тизимидаги даволаш-профильёактика муассасаларига юбориш;

қаровсиз қолган кексалар ва ногиронлиги бўлган шахсларни қонун ҳужжатларида белгиланган тартибда «Саховат» кексалар ва ногиронлиги бўлган шахслар учун интернат уйларига, руҳий касалликка чалинган ногиронлиги бўлган шахсларни «Мурувват» ногиронлиги бўлган шахслар учун интернат уйларига, касалларни даволаш муассасаларига жойлаштириш чора-тадбирларини кўриш;

муайян яшаш жойига эга бўлмаган шахсларнинг шахси аниқлангандан сўнг уларни доимий ёки вақтинча яшаш жойларига юбориш чораларини кўриш.

Реабилитация марказлари ўз зиммасига юкланган вазифалар ва функциялар самарали бажарилиши учун жавоб беради.

Реабилитация марказларини ташкил этиш, қайта ташкил этиш ва тугатиш.

Реабилитация марказлари Ўзбекистон Республикаси Ички ишлар вазири томонидан ташкил этилади, қайта ташкил этилади ва тугатилади.

Реабилитация марказлари Қорақалпоғистон Республикаси ва вилоятлар марказларида ҳамда Тошкент шаҳрида, шунингдек, зарурат бўлганда аҳоли зич жойлашган бошқа худудларда ташкил этилади.

Реабилитация марказлари тегишлича Қорақалпоғистон Республикаси Ички ишлар вазирлиги, Тошкент шаҳар ички ишлар бош бошқармаси ва вилоятлар ички ишлар бошқармаларининг Патруль-пост хизмати ва жамоат тартибини сақлаш бошқармаларига бўйсунди.

Реабилитация марказларига келтирилган муайян яшаш жойига эга бўлмаган шахсларни қабул қилиш ва рўйхатга олиш.

Муайян яшаш жойига эга бўлмаган шахсни реабилитация марказига қабул қилиш учун маъмурий суднинг ажрими асос ҳисобланади.

Муайян яшаш жойига эга бўлмаган шахслар реабилитация марказларига кеча-кундуз қабул қилинади.

Муайян яшаш жойига эга бўлмаган шахсни реабилитация марказига жойлаштириш тўғрисида судга илтимоснома киритиш ҳақидаги қарор маъмурий суд томонидан қаноатлантирилган тақдирда, муайян яшаш жойига эга бўлмаган шахс реабилитация марказига тегишли туман (шаҳар) ички ишлар органларининг ходимлари томонидан келтирилади.

Муайян яшаш жойига эга бўлмаган шахслар реабилитация марказларига қабул қилинаётганда уларнинг фотосуратлари ва бармоқ излари олиниб рўйхатга қўйилади, тиббий ва шахсий кўриқдан ўтказилади, буюмлари ва ашёлари кўздан кечирилади ҳамда кийимлари ва буюмлари дезинфекция қилинади.

Муайян яшаш жойига эга бўлмаган шахс реабилитация марказининг у билан бир жинсдаги ходимлари томонидан шахсий кўриқдан ўтказилади ва баённома билан расмийлаштирилади. Баённома шахсий кўриқни ўтказган ходимлар ва шахсий кўриқдан ўтказилган шахс томонидан имзоланади.

Муайян яшаш жойига эга бўлмаган шахслардан сақланиши, тарқатилиши, истеъмол қилиниши, фойдаланилиши тақиқланган ашёлар ва озиқ-овқат маҳсулотлари олиб қўйилади.

Реабилитация марказларига олиб кирилиши тақиқланган ашёлар ва озиқ-овқат маҳсулотлари қуйидагилардан иборат:

қонун ҳужжатлари билан муомалада бўлиши тақиқланган ёки чекланган ашёлар; пуллар, қимматли қоғозлар, қимматбаҳо тошлар ва улардан ясалган буюмлар, турли марқадаги соатлар ва бошқа қимматликлар;

оптик асбоблар, кўзойнак бундан мустасно;

алкогол маҳсулотлари, шунингдек, таркибида спирт бўлган атир ва бошқа маҳсулотлар;

барча турдаги радиоаппаратура, компьютер техникаси, ёзув машинкаси, нусха кўчириш воситалари;

алоқа воситалари, жумладан, уяли алоқа воситаси, радиотелефонлар, рациялар ва уларнинг барча турдаги қисмлари;

пичоқлар, қайчилар, устаралар, электр устара бундан мустасно, шунингдек, бошқа барча турдаги санчувчи ва кесувчи ҳамда инсон ҳаёти ва соғлиғи учун хавфли, жиноят қуроли сифатида фойдаланилиши мумкин бўлган ашёлар;

ойналар, камера деворига ўрнатилган ойна бундан мустасно;

ўйин карталари;

хамиртуруш ва ачитқилар;

уйда пиширилган, шунингдек, истеъмол қилиниши иситиш ва пиширишни талаб қиладиган озиқ-овқат маҳсулотлари.

Шахсий кўрик пайтида олиб қўйилган тақиқланган ашёлар ва озиқ-овқат маҳсулотлари тавсифлари ва идентификациялаш рақамлари санаб ўтилган ҳолда баённомада кўрсатилади.

Тақиқланган ашёлар ва озиқ-овқат маҳсулотлари муайян яшаш жойига эга бўлмаган шахснинг реабилитация марказида сақланиш даврида реабилитация марказининг алоҳида хонасида ўрнатилган, ҳар бир хона учун алоҳида 4 тадан ячейкаси бўлган, рақамланган ва қулфланадиган маҳсус жиҳозланган шкафларда сақланади. Моддий-товар бойликларининг сақланиши учун реабилитация маркази навбатчиси жавобгар ҳисобланади.

Муомалада бўлиши тақиқланган ёки чекланган нарсалар аниқланганда олиб қўйилади, уларни сақлаш, топшириш ёки йўқ қилиш масалаларини ҳал этиш, шунингдек, ушбу ашёларни сақлаган муайян яшаш жойига эга бўлмаган шахсларга нисбатан белгиланган тартибда жавобгарлик масаласини ҳал этиш учун улар зудлик билан тегишли туман (шаҳар) ички ишлар бошқармаси (бўлими)га хабар берилади.

Дори воситалари тиббий пунктга рўйхат бўйича топширилади, алоҳида сақланади ва реабилитация маркази тиббиёт ходимининг кўрсатмаси асосида муайян яшаш жойига эга бўлмаган шахснинг имзоси билан қайтарилади.

Реабилитация марказларига жойлаштирилган муайян яшаш жойига эга бўлмаган шахслар реабилитация марказига олиб келинган муайян яшаш жойига эга бўлмаган шахсларни рўйхатга олиш дафтарида қайд этилади ва улар учун ҳисобга олиш йиғма жилдлари юритилади.

Реабилитация марказларида ҳисобга олиш, рўйхатдан ўтказиш, ҳужжатларини юритиш тартиби ва тегишли ҳужжатларнинг намуналари Ўзбекистон Республикаси Ички ишлар вазирлиги томонидан белгиланади.

2-ўқув савол. Реабилитация марказларида муайян яшаш жойига эга бўлмаган шахсларни сақлаш.

Реабилитация марказларига қабул қилинган шахслар реабилитация марказларида уларнинг шахси аниқлангунига қадар маъмурий суднинг ажрими асосида ўттиз суткадан кўп бўлмаган муддатга сақлаб турилади.

Муайян яшаш жойига эга бўлмаган шахслар реабилитация марказларини ўзбошимчалик билан тарк этишига ва ҳуқуқбузарлик содир этилишига йўл қўйилмайдиган, хавфсиз шароитларда сақланади ва кеча-кундуз реабилитация марказлари ходимларининг назорати остида бўладилар.

Реабилитация марказларида сақланаётган муайян яшаш жойига эга бўлмаган шахсларни назорат қилиш реабилитация маркази ходимларидан иборат таркибда ташкил этиладиган навбатчилик гуруҳлари томонидан амалга оширилади.

Муайян яшаш жойига эга бўлмаган шахсларни реабилитация марказларининг хоналарида алоҳида-алоҳида жойлаштириш уларнинг шахсини ва психологик жиҳатдан мослигини ҳисобга олган ҳолда амалга оширилади. Чекувчилар, қоидага кўра, чекмайдиганлардан алоҳида жойлаштирилади.

Қуйидаги шахслар алоҳида жойлаштирилиши шарт:

эркаклар ва аёллар;

чет эл фуқаролари ва фуқаролиги бўлмаган шахслар;

юқумли касалликларга чалинган ёки тиббий кузатувга муҳтож бўлган беморлар;

реабилитация маркази бошлигининг қарорига кўра, ҳаёти ва соғлиги хавфсизлигини таъминлаш манфаатларидан келиб чиқиб айрим шахслар.

Муайян яшаш жойига эга бўлмаган шахсларнинг ҳуқуқлари ва мажбуриятлари.

Реабилитация марказларида сақланаётган шахслар қуйидаги ҳуқуқларга эга:

реабилитация марказлари ходимларидан сақлаш тартиби ва шароитлари, ўз ҳуқуқлари ва мажбуриятлари тўғрисида ахборот олиш;

реабилитация маркази маъмуриятига аризалар, таклифлар ва шикоятлар билан муурожаат қилиш;

адвокатнинг юридик ёрдами ҳамда таржимон хизматидан фойдаланиш;

уларнинг шахсий хавфсизлиги ва соғлигини таъминловчи шароитларда сақланиши, тегишли тиббий ёрдам олиш;

почта жўнатмалари ва йўқловларни олиш ва жўнатиш;

қариндошлари ёки бошқа шахслар билан учрашиш;

телефон орқали чекловларсиз сўзлашиш;

тунги вақтда узлуксиз саккиз соат ухлаш;

кундузги вақтда реабилитация маркази худудидagi махсус ажратилган жойларда сайр этиш;

агар, бошқа шахсларнинг ҳуқуқлари ва қонуний манфаатларини бузмаса, диний расм-русумларни адо этиш;

белгиланган нормалар бўйича озиқ-овқат маҳсулотлари билан таъминланиш, моддий-маиший шароитлар, ўқув-бадий, ахборот материалларидан фойдаланиш,

реабилитация марказларининг имкониятларидан келиб чиққан ҳолда радио, телевидение ва бошқа оммавий ахборот воситаларидан ахборот олиш;

реабилитация марказларидан доимий ёки вақтинча яшаш жойларига юборилаётганда далолатнома асосида топширилган кийим-бошлари, тақиқланмаган буюмлари ва бошқа нарсаларини қайтариб олиш.

Муайян яшаш жойига эга бўлмаган чет эл фуқаролари ушбу бандда назарда тутилган ҳуқуқлардан ташқари, ўз давлатларининг дипломатик ваколатхоналари ва консуллик муассасалари билан, Ўзбекистон Республикасида дипломатик ва консуллик муассасаларига эга бўлмаган мамлакатларнинг фуқаролари эса уларнинг манфаатларини ҳимоя қилишни ўз зиммасига олган давлатнинг дипломатик ваколатхоналари ва консуллик муассасалари билан алоқа қилиш ҳуқуқига эга.

Реабилитация марказларига қабул қилинган шахсларга қуйидаги мажбуриятлар юкланади:

реабилитация марказининг кун тартибига қатъий риоя қилиш;

реабилитация маркази ходимларининг қонуний талабларини бажариш, уларнинг хизмат мажбуриятларини бажаришига тўсқинлик қилмаслик;

санитария қоидалари, нормалари ва гигиена нормативлари талабларига риоя этиш; ёнғин хавфсизлиги қоидаларига риоя этиш;

реабилитация маркази мол-мулкига эҳтиёткорлик билан муносабатда бўлиш;

бошқа шахсларнинг шаъни ва кадр-қимматини камситувчи, шунингдек, ўзининг ҳамда бошқа шахсларнинг ҳаёти ва соғлиғига таҳдид солувчи хатти-ҳаракатларни содир этмаслик.

Реабилитация марказларига қабул қилинган шахсларни текшириш ва реабилитация қилиш.

Реабилитация марказларида муайян яшаш жойига эга бўлмаган шахслар текширувдан ўтказилади.

Текширувнинг асосий мақсади муайян яшаш жойига эга бўлмаган шахснинг шахсини аниқлаш, шу жумладан жиноят ва ҳуқуқбузарликларга алоқадорлиги ҳамда унга нисбатан жиноят содир этганлик учун ёки бедарак йўқолган шахс сифатида қидирув эълон қилинганлигини текшириш ва уларни реабилитация қилишдир.

Реабилитация марказларининг масъул ходимлари томонидан муайян яшаш жойига эга бўлмаган шахслар билан улар ушбу марказларга олиб келинган вақтдан бошлаб йигирма тўрт соатдан кечиктирмасдан суҳбат ўтказилади.

Суҳбат давомида муайян яшаш жойига эга бўлмаган шахсдан уни текшириш учун зарур маълумот ва тушунтиришлар олинади ҳамда суҳбат натижалари ҳақида баённома тузилиб, уни ўтказган масъул ходим ва суҳбатлашилган шахс томонидан имзоланади.

Реабилитация марказларига қабул қилинган шахслар ички ишлар органларининг ахборот марказлари, миграция ва фуқароликни расмийлаштириш бўлинмалари, шунингдек, эксперт-криминалистика хизматининг мавжуд электрон ахборот базалари орқали текширилади.

Электрон ахборот базаларида реабилитация марказларига қабул қилинган шахслар тўғрисида маълумотлар мавжуд бўлмаган ҳолларда, уларнинг ўзи ҳақида берган тушунтиришлардан келиб чиқиб, улар яшаган жойлардаги туман (шаҳар) ички ишлар органларига фотосуратлари илова қилинган ҳолда сўров хатлари юборилади.

Туман (шаҳар) ички ишлар органлари томонидан реабилитация марказларининг сўров хатларига асосан фуқаролик ҳолати далолатномасини ёзиш бўлими ва

фуқароларнинг ўзини ўзи бошқариш органига сўров хатлари юборилади ҳамда реабилитация марказларининг сўров хатлари келиб тушган кундан бошлаб уч кундан кечиктирмай, шахснинг туғилганлик ҳақидаги далолатномасидан ва фуқароларнинг ўзини ўзи бошқариш органининг аҳолини рўйхатга олиш китобидан кўчирмаларни илова қилган ҳолда жавоб хатлари юборилади.

Реабилитация марказларига қабул қилинган шахслар орасида чет эл фуқаролари ёки фуқаролиги бўлмаган шахслар аниқланса, бундай шахслар қабул қилинган кундан кейинги иш кунидан кечиктирмай, белгиланган тартибда уларнинг шахсларини аниқлаш анкеталари тўлдирилиб, тегишли туман (шаҳар) ички ишлар органларининг миграция ва фуқароликни расмийлаштириш бўлини масига юборилади.

Шахсини аниқлаш анкетасига чет эл фуқароси ёки фуқаролиги бўлмаган шахснинг 3,5 см х 4,5 см ўлчамдаги икки дона фотосурати, тушунтириш хати ҳамда таржимаи ҳоли илова қилинади.

Реабилитация марказларига қабул қилинган шахсларнинг жиноятларга алоқадорлигини, уларга нисбатан қидирув эълон қилинганлигини аниқлаш юзасидан текширувлар реабилитация марказларининг тезкор ходимлари томонидан амалга оширилади.

Реабилитация марказларида сақланаётган шахслар орасида қидирувда бўлган, жиноят ишида гумон қилинувчи ёки айбланувчи тариқасида иштирок этиш учун жалб қилинган, содир этилган жиноятларга алоқадор шахслар аниқланган тақдирда зудлик билан тегишли туман (шаҳар) ички ишлар бошқарма (бўлим)ларига хабар берилади.

Реабилитация марказларида сақланаётган шахсларнинг шахси аниқланиб, доимий яшаш жойларига жўнатилаётганда реабилитация марказлари навбатчилари томонидан уларга реабилитация марказларида сақланганлиги тўғрисида маълумотномалар берилади.

Фуқаролик паспортини йўқотган Ўзбекистон Республикаси фуқароларининг илтимосига кўра, уларга вақтинчалик шахсини тасдиқловчи маълумотнома берилади.

Вақтинчалик шахсини тасдиқловчи маълумотнома олиш учун реабилитация марказлари навбатчилари томонидан муайян яшаш жойига эга бўлмаган шахслар ўзлари ҳақида берган тушунтиришлардан келиб чиқиб, доимий рўйхатда турган туман (шаҳар) ички ишлар органларининг миграция ва фуқароликни расмийлаштириш бўлини масига сўров хати юборилади. Сўров хатига муайян яшаш жойига эга бўлмаган шахснинг аризаси ва шахсига доир маълумотлар илова қилинади.

Сўров хатига асосан туман (шаҳар) ички ишлар органларининг миграция ва фуқароликни расмийлаштириш бўлини маси томонидан уч кун муддатда муайян яшаш жойига эга бўлмаган шахс номига Ўзбекистон Республикаси Ички ишлар вазирлиги томонидан белгиланган тартибда вақтинчалик шахсини тасдиқловчи маълумотнома расмийлаштирилиб, реабилитация марказига юборилади.

Муайян яшаш жойига эга бўлмаган шахслар шахсини тасдиқловчи вақтинчалик маълумотнома билан туман (шаҳар) ички ишлар органларининг миграция ва фуқароликни расмийлаштириш бўлини маси томонидан мурожаат этганда қуйидагилар амалга оширилади:

муайян яшаш жойига эга бўлмаган шахснинг Ўзбекистон Республикаси фуқаролигига мансублиги унинг туғилган вақти ва жойи, қаерда яшаганлиги, туғилганлик ҳақидаги гувоҳнома ёки шахсини тасдиқловчи бошқа ҳужжатлар мавжудлиги ёки мавжуд эмаслиги, ота-онаси, турмуш ўртоғи, фарзандлари ва бошқа яқин қариндошлари, аввалги доимий яшаш жойи бўйича рўйхатга олинган манзили ҳақидаги маълумотларни аниқлаш орқали ўрганиб чиқилади;

Ўзбекистон Республикаси ёки бошқа давлат фуқаролигига мансублиги аниқланмаган тақдирда, туман (шаҳар) ички ишлар органларининг миграция ва фуқароликни расмийлаштириш бўлинмалари шахсини тасдиқловчи вақтинча маълумотномани белгиланган тартибда беради, шунингдек, маҳаллий хокимликлар билан биргаликда доимий яшаш жойи бўйича рўйхатга олиш, яшаш гувоҳномасини хужжатлаштириш чораларини кўради.

Ўзбекистон Республикасининг фуқаролик паспорти билан аввал хужжатлаштирилган, аммо уни йўқотиб қўйган ва доимий яшаш жойи бўйича рўйхатга олинмаган (суд қарори билан доимий яшаш жойи бўйича рўйхатдан чиқариб юборилган ва/ёки доимий яшаш жойи бўйича рўйхатга қўйишга асослари мавжуд бўлмаган), муайян яшаш жойига эга бўлмаган шахсларга, истисно тариқасида, вақтинча турган жойи бўйича рўйхатга олинганлиги асосида Ўзбекистон Республикасининг фуқаролик паспорти қайта расмийлаштирилади.

Ушбу Низомнинг 421 ва 422-бандларида назарда тутилган ҳолларда фуқаролик паспортларни расмийлаштиришда ички ишлар органлари томонидан муайян яшаш жойига эга бўлмаган шахсларни Ўзбекистон Республикаси Маъмурий жавобгарлик тўғрисидаги кодексининг 21 ва 308¹-моддаларида назарда тутилган тартибда маъмурий жавобгарликдан озод этиш чоралари кўрилади.

Муайян яшаш жойига эга бўлмаган шахсларнинг фуқаролик паспортларини расмийлаштириш учун давлат божлари туман (шаҳар) ички ишлар органлари миграция ва фуқароликни расмийлаштириш бўлинмаларининг талабномасига асосан Қорақалпоғистон Республикаси, вилоятлар ва Тошкент шаҳар маҳаллий бюджет маблағлари ҳамда қонун хужжатларида тақиқланмаган бошқа манбалар ҳисобидан қопланади.

Муайян яшаш жойига эга бўлмаган шахсларни маъмурий жавобгарликдан озод этиш ва паспортни расмийлаштиришда давлат божини қоплаш учун тегишли хужжатларни расмийлаштириш ҳамда судларга ва маҳаллий ижро этувчи ҳокимият органларига тақдим этиш тартиби Ўзбекистон Республикаси Ички ишлар вазирлиги томонидан белгиланади.

Муайян яшаш жойига эга бўлмаган шахсларнинг шахсини ўттиз сутка муддат давомида аниқлаш имконияти бўлмаган ҳолларда, уларни реабилитация марказларига қайта жойлаштириш масаласини кўриб чиқиш учун сақлаш муддати тугашидан йигирма тўрт соат олдин реабилитация маркази бошлиғининг асослантирилган илтимосномаси маъмурий судга тақдим этилади.

Реабилитация марказларига қабул қилинган шахслар қуйидаги тартибда реабилитация қилинади:

соғлом ва меҳнатга лаёқатли 18 ёшдан 60 ёшгача бўлган эркеклар ва 55 ёшгача бўлган аёллар маҳаллий ижро этувчи ҳокимият органлари, фуқароларнинг ўзини ўзи бошқариш органлари, бандлик ва меҳнат муносабатлари органлари билан ҳамкорликда бандлигини таъминлаш масаласини ҳал этиш учун тегишли туман (шаҳар) ички ишлар органларига юборилади;

боқувчиси ва қаровчиси ҳамда доимий яшаш жойи бўлмаган 60 ёшдан ошган эркеклар ва 55 ёшдан ошган аёллар, шунингдек, ижтимоий ҳимояга муҳтож бўлган қаровсиз қолган кексалар белгиланган тартибда тегишли ички ишлар органлари томонидан соғлиқни сақлаш органлари билан ҳамкорликда «Саховат» кексалар ва ногиронлиги бўлган шахслар учун интернат уйларига, руҳий касаллик сабабли ногиронлиги бўлган шахслар «Мурувват» ногиронлиги бўлган шахслар учун интернат уйларига жойлаштирилади;

тиббий даволанишга мухтож бўлган шахслар тегишли туман (шаҳар) ички ишлар органлари томонидан соғлиқни сақлаш органлари билан ҳамкорликда белгиланган тартибда даволаш-профильёактика муассасаларига юборилади.

Муайян яшаш жойига эга бўлмаган шахсларнинг моддий-маиший ва тиббий таъминоти.

Муайян яшаш жойига эга бўлмаган шахсларга қонун ҳужжатларида белгиланган санитария қоидалари, нормалари ва гигиена нормативлари талаблари ҳамда ёнғин хавфсизлиги талабларига жавоб берадиган маиший шароитлар яратилади.

Муайян яшаш жойига эга бўлмаган шахслар сақланадиган хоналар вентиляция жиҳозларига ва иситиш тизимига, шунингдек, табиий ва сунъий ёруғликка эга бўлиши керак. Хоналарнинг деразалари сунъий вентиляция тизими мавжудлигидан қатъи назар тоза ҳаво киришини таъминлаши лозим.

Реабилитация марказларида бир кишига тўғри келадиган яшаш майдонининг нормаси икки ярим квадрат метрдан, аёллар ва вояга етмаганлар учун эса уч квадрат метрдан кам бўлмаган ўлчамда белгиланади. Юқумли касалликларга чалинган беморлар, шунингдек, ҳомиладор аёллар ва болали аёллар сақланадиган хоналарда бир кишига тўғри келадиган яшаш майдони тўрт квадрат метрдан кам бўлмаслиги лозим.

Муайян яшаш жойига эга бўлмаган шахслар шахсий кийим-боши, поябзали ва якка тартибдаги шахсий гигиена воситаларидан фойдаланади. Муайян яшаш жойига эга бўлмаган шахсларда шахсий гигиена воситалари бўлмаган тақдирда, улар реабилитация марказлари ҳисобидан ушбу воситалар билан таъминланадилар.

Муайян яшаш жойига эга бўлмаган шахсларнинг чўмилиб-ювиниши етти кунда камида бир марта амалга оширилади.

Реабилитация марказлари биноларини қуриш ва уларни жиҳозлаш ишлари шаҳарсозлик нормалари ва қоидалари, санитария қоидалари, нормалари ва гигиена нормативлари талабларига жавоб берадиган лойиҳалар асосида амалга оширилади.

Реабилитация марказларида қуйидагилар бўлиши лозим:

навбатчилик қисми, канцелярия, архив, реабилитация марказлари бошлиқлари, уларнинг ўринбосарлари, тезкор хизмат ходимлари, инспекторлар, бухгалтер, тиббиёт хизмати ҳамда моддий жавобгар ходимлар учун хизмат хоналари;

реабилитация марказлари ходимлари учун алоҳида ювиниш, дам олиш ва маиший хизмат хоналари;

эркаклар ва аёлларни, шунингдек, ўзи билан вояга етмаган фарзанди бўлган аёлларни алоҳида жойлаштириш учун, бундан ташқари, янги келган ва тиббий кўриқдан ўтмаган шахслар учун алоҳида хоналар;

қабул қилиш блоки (тезкор хизмат ходимлари ва профильёактика тадбирларини олиб боровчи инспекторларнинг хоналари);

коммунал-маиший хизмат блоки (муайян яшаш жойига эга бўлмаган шахслар учун ювиниш, дезинфекция қилиш, кир ювиш, кийимларни қуриштириш ва маиший хизмат хоналари);

ахборот-текширув блоки (қабул қилинган шахсларнинг шахсини, муқаддам содир этилган жинойтларга алоқадорлигини текшириш учун зарур компьютер техникаси, ички ишлар органлари электрон ахборот базаларига уланиш учун алоқа тармоғи, фото-видеоаппаратлар, бармоқ изларини олиш мосламалари билан жиҳозланган хизмат хоналари);

тиббий хизмат кўрсатиш блоки (шахсларни қабул қилиш ва тиббий кўриқдан ўтказиш ҳамда дори-дармонларни сақлаш хоналари);

овқатланиш блоки (ошхона, идиш ювиш хоналари);

спорт майдончалари (волейбол ва баскетбол майдончалари, тренажёрлар ва бошқалар);

маданий ҳордиқ чиқариш блоки (маънавият ва маърифат хонаси, кутубхона).

Муайян яшаш жойига эга бўлмаган шахсларга реабилитация марказларида тиббий хизмат кўрсатиш реабилитация марказлари тиббиёт ходимлари томонидан амалга оширилади. Тиббиёт ходими йўқлигида, қабул қилинган шахсларга биринчи тиббий ёрдам реабилитация марказлари ходимлари томонидан кўрсатилади.

Реабилитация марказларида биринчи тиббий ёрдам кўрсатиш учун дори қутилари бўлиши лозим.

Реабилитация марказларида сақланаётган шахсларга тиббий ёрдам кўрсатишда тиббиёт ходимлари қуйидагиларни амалга оширадilar:

Олдинги тахрирга қаранг.

эпидемия ва юқумли касалликларга қарши зарур тадбирларни ўтказиш, бундай ҳолатлар аниқланганда, санитария-эпидемиология хизматининг ҳудудий бўлимларига йигирма тўрт соат ичида тезкор хабар бериш;

амбулатор ва шошилиш тиббий ёрдам кўрсатиш;

белгиланган тартибда беморлар, махсус тиббий ёрдамга муҳтожлар консултацияларини ташкил қилиш;

белгиланган тартибда стационар даволанишга муҳтож бўлган шахсларни даволаш муассасаларига жойлаштириш ишларини ташкил қилиш ва амалга ошириш;

мутахассис шифокорлар ва маслаҳатчиларнинг тавсиялари ҳамда кўрсатмаларини бажариш;

дорилар, дезинфекция воситалари ва тиббий жиҳозларга эҳтиёжни ҳисобга олиш, уларни тўлдириш (сотиб олиш) ҳақида реабилитация марказлари бошлиғига белгиланган тартибда тегишли талабномаларни бериш, уларни сақлаш, бериш ва ҳисобга қўйишнинг белгиланган қоидаларига риоя этиш;

жойлаштиришда, овқатланишни ташкил қилишда, сув билан таъминлашда, реабилитация марказларига қабул қилинган шахсларга санитария жиҳатидан ишлов берилишида санитария-эпидемиологик қоидаларга риоя этилишини тиббий жиҳатдан назорат қилиш.

Реабилитация марказларига қабул қилиш вақти ҳамда сақланиш даврида муайян яшаш жойига эга бўлмаган шахсларда тан жароҳатлари аниқланган тақдирда, реабилитация марказларининг тиббиёт ходимлари томонидан далолатнома тузилади. Тиббий кўриқ натижалари тўғрисида дарҳол тегишли туман (шаҳар) прокурорига хабар қилинади.

Атрофдагилар учун эпидемик хавф туғдираётган беморлар (ОИВ касаллиги/ОИТСга учраган беморлар, силнинг фаол шакллари, бошқа хавfli юқумли касалликлар, захм ва сўзакнинг юқумли шакллари билан касалланганлар) мутахассис шифокорлар томонидан кўриқдан ўтказилиб, ёзма ҳулосаси олинганидан сўнггина реабилитация марказларига жойлаштирилиши мумкин. Бундай ҳолларда улар бошқа шахслардан алоҳида сақлаб турилади.

Муайян яшаш жойига эга бўлмаган шахсларнинг соғлиғи бўйича шикоятлар ва кўрсатилган тиббий ёрдам натижалари реабилитация марказида сақланаётган муайян

яшаш жойига эга бўлмаган шахсларни тиббий кўриқдан ўтказиш китобида қайд қилинади, бу китоб реабилитация маркази тиббиёт пунктида, тиббиёт ходими йўқлигида — реабилитация маркази навбатчисида сақланади.

Муайян яшаш жойига эга бўлмаган шахслар тиббий кўрсатмалар бўйича ўзларига зарур бўлган дори воситалари ва препаратлардан реабилитация марказлари тиббиёт ходимларининг рухсати билан фойдаланишга ҳақли.

Суд-тиббий (суд-психиатрик) тасдиқланишига ҳамда реабилитация марказлари тиббиёт ходимларининг хулосаларига кўра, стационар шароитларда ёрдам кўрсатилишига муҳтож деб топилган шахслар белгиланган тартибда соғлиқни сақлаш органлари тизимидаги даволаш-профильёактика муассасаларига юборилади.

Реабилитация марказларида муайян яшаш жойига эга бўлмаган шахсларнинг тиббий таъминоти Ўзбекистон Республикаси Давлат бюджети маблағлари ҳисобидан амалга оширилади.

Реабилитация марказлари ходимлари ва тиббиёт ходимлари мунтазам санитария-гигиена тадбирлари ва эпидемияга қарши тадбирлар ўтказилишини таъминлаши шарт.

Реабилитация марказларининг санитария ҳолати, шунингдек, профильёактика ва эпидемияга қарши чора-тадбирларнинг бажарилиши Қорақалпоғистон Республикаси Ички ишлар вазирлиги, Тошкент шаҳар ички ишлар бош бошқармаси ва вилоятлар ички ишлар бошқармаларининг тиббиёт бўлимлари томонидан назорат қилинади.

Муайян яшаш жойига эга бўлмаган шахсларнинг розилиги билан улар реабилитация марказлари хоналаридаги санитария-гигиена, маиший шароитларни яхшилаш, шунингдек, ички ишлар органлари ёки реабилитация марказлари ҳудудини ободонлаштириш билан боғлиқ, давомийлиги суткасига икки соатдан кўп бўлмаган хўжалик ишларига жалб қилинади.

Муайян яшаш жойига эга бўлмаган шахсларни хўжалик ишларга жалб қилиш уларнинг соғлиғи ҳолати ҳисобга олинган ҳолда ва навбати билан амалга оширилади. Меҳнатга лаёқатсиз шахслар хўжалик ишларига жалб қилинмайди.

Реабилитация марказларида сақланаётган шахсларни озиқ-овқат ва бошқа ашёвий таъминот буюмлари билан таъминлаш Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси томонидан белгиланган тартибда амалга оширилади.

Муайян яшаш жойига эга бўлмаган шахсларни иссиқ овқат билан таъминлаш учун Қорақалпоғистон Республикаси Ички ишлар вазирлиги, Тошкент шаҳар ички ишлар бош бошқармаси ва вилоятлар ички ишлар бошқармаларининг масъул ходимлари умумий овқатланиш ташкилотлари билан иссиқ овқат етказиб бериш ҳақида шартнома тузади. Овқатланишнинг белгиланган нормасини ҳисобга олган ҳолда, шартномада овқатлар тури, кундузги рацион баҳоси ва овқатланиш учун ҳисоб-китоб қилиш тартиби кўзда тутилади.

Муайян яшаш жойига эга бўлмаган шахс овқат ейишдан бош тортган ҳолларда (очлик эълон қилганида) реабилитация маркази бошлиғи, унинг ўринбосари (уларнинг йўқлигида навбатчи) сабабларни аниқлайди ва очлик эълон қилиш сабабларини бартараф қилиш чораларини кўради. Очлик эълон қилган шахслар алоҳида хоналарга жойлаштирилади ҳамда уларга доимий тиббий кузатув белгиланади.

Тиббиёт ходимининг ёзма хулосаси асосида муайян яшаш жойига эга бўлмаган шахснинг соғлиғини назорат қилиб туриш ёки тиклаш чоралари кўрилади. Очлик эълон қилган шахснинг ҳаётига ёки соғлиғига хавф туғилган пайтда тиббиёт ходими, унинг йўқлигида эса — реабилитация марказлари бўйича навбатчилар шошилиш тиббий ёрдам хизматларини чақиради.

Муайян яшаш жойига эга бўлмаган шахс вафот этган тақдирда унинг жасади эри (хотини), ота-онаси, фарзандлари ва бошқа қариндошлари ёки қонуний вакилларига ёхуд дафн этишни амалга ошириш мажбуриятини ўз зиммасига олган бошқа шахсларга топширилади.

Эри (хотини), ота-онаси, фарзандлари ва бошқа қариндошларидан ёки вафот этган шахснинг қонуний вакилларида ёки дафн этишни амалга ошириш мажбуриятини ўз зиммасига олган бошқа шахслардан жасадни бериш тўғрисида ариза тушмаган тақдирда, вафот этган шахс қонун ҳужжатларида белгиланган тартибда дафн этилади. Вафот этган шахс реабилитация марказларига қабул қилинган вақтда ундан олиб кўйилган тақиқланган ашёлар ва озиқ-овқат маҳсулотлари реабилитация марказлари бошлиқларининг прокурор билан келишилган ва асослантирилган қарорларига кўра давлат даромадига ўтказилади.

3-ўқув савол. Реабилитация марказларида сақланаётган шахсларни доимий яшаш жойларига жўнатиш.

Реабилитация марказларида сақланаётган шахсларнинг шахси ва яшаш жойи аниқланганидан сўнг улар доимий яшаш жойларига жўнатилади ҳамда бу ҳақида шахсни реабилитация марказига жойлаштириш тўғрисида ажрим чиқарган суд йигирма тўрт соатдан кечиктирмай хабардор қилинади.

Реабилитация марказларида шахси ва яшаш жойи аниқланган шахсларни доимий яшаш жойларига жўнатиш бўйича реабилитация маркази бошлиғи ёки унинг ўринбосари томонидан қарор қабул қилиниб, қарор қабул қилинган пайтдан бошлаб йигирма тўрт соат ичида сақланаётган шахсни доимий яшаш жойига жўнатиш чоралари кўрилади.

Реабилитация марказларида шахси ва яшаш жойи аниқланган шахсларни доимий яшаш жойларига жўнатиш реабилитация марказлари навбатчилари томонидан амалга оширилади. Зарур бўлганда, реабилитация марказининг буюртманомасига асосан Қорақалпоғистон Республикаси Вазирлар Кенгаши, вилоятлар ва Тошкент шаҳар ҳокимликлари томонидан уларга маҳаллий бюджет маблағлари ҳисобидан йўл харажатлари учун пул берилади.

Доимий яшаш жойларига жўнатилаётган шахсларга уларнинг вақтинча сақлаш учун реабилитация марказларига топширган буюмлари ва бошқа нарсалари қайтариб берилади, шунингдек, улар билан профилъьактика суҳбати ўтказилади.

Реабилитация марказларида сақланаётган чет эл фуқаролари тўғрисида Қорақалпоғистон Республикаси Ички ишлар вазирлиги, Тошкент шаҳар ички ишлар бош бошқармаси ва вилоятлар ички ишлар бошқармаларининг миграция ва фуқароликни расмийлаштириш хизматлари орқали белгиланган тартибда Ўзбекистон Республикаси Ташқи ишлар вазирлиги хабардор қилинади ва уларни ўзлари яшайдиган давлатларга қайтариш Ўзбекистон Республикасининг халқаро шартномаларида белгиланган тартибда амалга оширилади.

Реабилитация марказларини бошқариш.

Реабилитация марказига белгиланган тартибда Қорақалпоғистон Республикаси Ички ишлар вазирлиги, Тошкент шаҳар ички ишлар бош бошқармаси ва вилоятлар ички ишлар бошқармалари томонидан тайинланадиган бошлиқ раҳбарлик қилади.

Реабилитация маркази бошлиғи ўз ваколатлари доирасида:

реабилитация марказига раҳбарлик қилади, реабилитация маркази ваколоти доирасига кирувчи масалалар бўйича қарорлар қабул қилади ҳамда реабилитация маркази

зиммасига юклатилган вазифалар ва функцияларнинг тегишли тарзда бажарилиши учун шахсан жавоб беради;

реабилитация маркази ходимлари ўртасида функционал вазифаларни тақсимлайди, улар зиммасига юклатилган мажбуриятларнинг бажарилиши устидан назоратни амалга оширади, реабилитация марказида сақланаётган шахсларнинг кун тартибини тасдиқлайди;

реабилитация марказининг иш режаларини тасдиқлайди;

реабилитация маркази ходимлари учун мажбурий бўлган буйруқлар чиқаради ва кўрсатмалар беради;

кадрларни танлаш, жой-жойига қўйиш, бошқа лавозимга ўтказиш, шунингдек, уларни рағбатлантириш ва уларга интизомий жазоларни қўллаш ҳақидаги таклифларни тегишлича Ўзбекистон Республикаси Ички ишлар вазирлиги, Қорақалпоғистон Республикаси Ички ишлар вазирлиги, Тошкент шаҳар ички ишлар бош бошқармаси ва вилоятлар ички ишлар бошқармаларига белгиланган тартибда тақдим этади;

қонун ҳужжатларига мувофиқ бошқа ваколатларни амалга оширади.

Реабилитация маркази бошлиғи йўқлигида унинг ваколатлари реабилитация маркази бошлиғининг ўринбосари томонидан амалга оширилади.

Реабилитация маркази бошлиғининг ўринбосари белгиланган тартибда тегишлича Қорақалпоғистон Республикаси Ички ишлар вазирлиги, Тошкент шаҳар ички ишлар бош бошқармаси ва вилоятлар ички ишлар бошқармалари томонидан тайинланади.

Реабилитация маркази бошлиғининг ўринбосари ўз ваколатлари доирасида:

реабилитация маркази ходимлари фаолиятини бевосита назорат қилади ва уларнинг касбий тайёргарлигини ошириш ҳамда хизмат интизомига риоя этишларини ташкил этиш юзасидан реабилитация маркази бошлиғига таклифлар киритади;

махаллий ижро этувчи ҳокимият органлари, фуқароларнинг ўзини ўзи бошқариш органлари, бандлик ва меҳнат муносабатлари, соғлиқни сақлаш органлари билан ҳамкорликда реабилитация марказида сақланаётган шахсларнинг реабилитация қилиниши учун жавоб беради;

жисмоний ва юридик шахсларнинг мурожаатлари бўйича реабилитация маркази ходимларининг хатти-ҳаракатларининг қонунийлиги, шунингдек, ходимлар томонидан қонун бузилишининг ҳар бир аниқланган ҳолати юзасидан белгиланган тартибда текширувлар ўтказилишини таъминлайди;

реабилитация марказида махфийлик тартиботига риоя этилиши, шу жумладан ахборотларни техник ҳимоялаш тадбирларини ташкил этади;

реабилитация маркази фаолияти бўйича ахборот-таҳлилий ва ҳисобот маълумотларини тайёрлайди ва бевосита тегишлича Қорақалпоғистон Республикаси Ички ишлар вазирлиги, Тошкент шаҳар ички ишлар бош бошқармаси ва вилоятлар ички ишлар бошқармаларига белгиланган тартибда тақдим этади.

қонун ҳужжатларига мувофиқ бошқа ваколатларни амалга оширади.

Реабилитация марказлари ходимларининг ҳуқуқлари ва мажбуриятлари.

Реабилитация марказлари ходимлари ўз ваколатлари доирасида қуйидаги ҳуқуқларга эга:

муайян яшаш жойига эга бўлмаган шахслар билан учрашувга келганларнинг шахсини тасдиқловчи ҳужжатларини текшириш;

реабилитация марказларида кириш-чиқиш режимини ва объектнинг ички режимини таъминлаш чораларини кўриш, назорат ва текширувнинг техник воситаларини қўллаш,

реабилитация марказлари худудига кириб келаётган ва ундан чиқиб кетаётган транспорт воситаларини кўздан кечириш;

муайян яшаш жойига эга бўлмаган шахсларни шахсий кўриқдан ўтказиш, бармоқ изларини рўйхатга олиш ва ушбу шахсларни фотосуратга олиш, уларнинг ёнидаги хужжатлар, пул маблағлари, қимматбаҳо буюмлар, нарсалар ва бошқа ашёларни кўздан кечириш;

муайян яшаш жойига эга бўлмаган шахслар томонидан олинадиган ва жўнатиладиган почта жўнатмаларини ва йўқловларни кўздан кечириш;

муайян яшаш жойига эга бўлмаган шахслардан сақлаш, тарқатиш, истеъмол қилиш ва фойдаланиш тақиқланган хужжатларни, пул маблағларини, қимматбаҳо буюмларни, нарсаларни ҳамда бошқа ашёларни олиб қўйиш;

муайян яшаш жойига эга бўлмаган шахслардан ва реабилитация марказлари худудида турган бошқа шахслардан реабилитация марказлари ходимлари томонидан хизмат мажбуриятлари бажарилишига тўсқинлик қилувчи ҳаракатларни дарҳол тўхтатишни талаб қилиш, ушбу ҳаракатларга барҳам бериш, уларни бартараф этиш ва айбдорларни қонунга мувофиқ жавобгарликка тортиш юзасидан зарур чоралар кўриш.

Реабилитация маркази ходимлари қонун ҳужжатларига мувофиқ бошқа ҳуқуқларга ҳам эга бўлиши мумкин.

Реабилитация марказлари ходимлари қуйидаги мажбуриятларни бажаради:

муайян яшаш жойига эга бўлмаган шахслардан ва реабилитация марказлари худудида турган бошқа шахслардан ушбу Низом талабларига риоя этишни талаб қилиш;

муайян яшаш жойига эга бўлмаган шахсларни сақлаш тўғрисидаги ажримнинг бажарилишини ташкил этиш;

муайян яшаш жойига эга бўлмаган шахс жойлаштирилган пайтдан бошлаб унга тельефон орқали адвокатга, қариндошларига ёхуд бошқа шахсларга ўзини реабилитация марказига жойлаштирилганлиги тўғрисида кўнғироқ қилиш ёки хабар қилиш имкониятини бериши;

муайян яшаш жойига эга бўлмаган шахсларнинг адвокат, қариндошлари ва бошқа шахслар билан учрашувларини ташкил этиш;

реабилитация марказига Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиснинг Инсон ҳуқуқлари бўйича вакили (омбудсман) ва Инсон ҳуқуқлари бўйича Ўзбекистон Республикаси Миллий маркази вакилининг монеликсиз киришини ва уларнинг хавфсизлигини таъминлаш;

муайян яшаш жойига эга бўлмаган шахслардан олиб қўйилган, шахсий кўриқдан ўтказиш ва ашёларни кўздан кечириш баённомаларида кўрсатилган хужжатлар, пул маблағлари, қимматбаҳо буюмлар, нарсалар ва бошқа ашёларнинг сақланишини, муайян яшаш жойига эга бўлмаган шахслар реабилитация марказларидан чиқиш пайтида уларнинг қайтариб берилишини ёки қонун ҳужжатларида белгиланган тартибда йўқ қилиб ташланишини таъминлаш;

муайян яшаш жойига эга бўлмаган шахсларни реабилитация марказида сақлаш тартиби ва шартлари, уларнинг ҳуқуқлари ва мажбуриятлари тўғрисидаги ахборотни тақдим этиш;

муайян яшаш жойига эга бўлмаган шахслар моддий-маиший шароитларининг белгиланган нормалари ва қоидаларини, уларнинг шахсий хавфсизлиги ва соғлигини таъминлайдиган шароитларда сақланишини, муайян яшаш жойига эга бўлмаган шахсларнинг бошқа ҳуқуқларига риоя этилишини таъминлаш;

муайян яшаш жойига эга бўлмаган шахслар ушбу Низомда белгиланган мажбуриятларни бажариши учун шароитлар яратиш;

муайян яшаш жойига эга бўлмаган шахсларни реабилитация марказларида сақлаш тартибига риоя этишини назорат қилиш;

муайян яшаш жойига эга бўлмаган шахсларда тан жароҳатлари аниқланганлиги ҳақида прокурорга дарҳол хабар қилиш.

Реабилитация марказлари ходимлари зиммасида қонун ҳужжатларига мувофиқ бошқа мажбуриятлар ҳам бўлиши мумкин.

Реабилитация марказларининг хўжалик фаолияти

Қуйидагилар реабилитация марказлари фаолиятини молиялаштириш манбалари ҳисобланади:

Ўзбекистон Республикаси Давлат бюджети маблағлари;

жисмоний ва юридик шахсларнинг ҳомийлик хайриялари;

қонун ҳужжатларида тақиқланмаган бошқа манбалар.

Реабилитация марказлари Ўзбекистон Республикаси Ички ишлар вазирлиги томонидан белгиланган тартибда тезкор-техник, транспорт воситалари, мебельъъ, жиҳозлар ва бошқа мол-мулк билан таъминланади.

Реабилитация марказларининг штат бирликлари Ўзбекистон Республикаси Ички ишлар вазири томонидан белгиланган тартибда тасдиқланади.

Реабилитация марказлари ходимларининг иш ҳақи қонун ҳужжатларига мувофиқ белгиланади.

Реабилитация марказлари қонун ҳужжатларида белгиланган ҳисоботларни юритади.

Реабилитация марказлари фаолияти бевосита Қорақалпоғистон Республикаси Ички ишлар вазирлиги, Тошкент шаҳар ички ишлар бош бошқармаси ва вилоятлар ички ишлар бошқармалари, шунингдек, Патруль-пост хизмати ва жамоат тартибини сақлаш бошқармаларининг масъул ходимлари томонидан ҳар ойда камида икки маротаба текшириб турилиши лозим.

Реабилитация марказларида қонун ҳужжатларига риоя этилиши юзасидан назорат прокуратура органлари томонидан амалга оширилади. Назорат қилувчи прокурор реабилитация марказларига монеликсиз ва исталган вақтда киришга ҳақли.

Мустақил тайёргарлик учун топшириқ:

Мустақил таълимнинг мазмунини тингловчилар маъруза ва бошқа ўқув машғулотларда олган билимларини мустақил таълим жараёнида янада чуқурроқ ўзлаштиришлари ва навбатдаги машғулотга мўлжалланган мавзу бўйича тайёргарлик кўришлари ташкил этади.

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг “Ички ишлар органларининг муайян яшаш жойига эга бўлмаган шахсларни реабилитация қилиш марказлари тўғрисидаги низомни тасдиқлаш ҳақида”ги 2018 йил 26 апрельъ 309-сонли қарорини ўрганиш ва тегишли бандларини конспектлаштириш.

Муайян яшаш жойига эга бўлмаган шахсларни реабилитация қилиш марказларининг фаолияти ташкил этиш

Семинар машғулот

Ушбу ўқув машғулот *“Кичик гуруҳларда ишлаш”* интерфаол методидан фойдаланиш орқали ўтказилади.

“Кичик гуруҳларда ишлаш” методининг босқичлари

Гуруҳларга топшириқлар:

1-гуруҳга топшириқ. Шахснинг ўзлигини йўқотиши ёки ундаги ишқмаслик хусусиятларининг пайдо бўлиши, дайдилик ёки тиламчилик билан шуғулланиши жамиятда қандай турли кўнгилсиз ҳолатларга олиб келиши мумкин?

2-гуруҳга топшириқ. Дайдиларнинг психологик хусусиятлари.

3-гуруҳга топшириқ. Тиламчиларнинг психологик хусусиятлар.

4-гуруҳга топшириқ. Муайян яшаш жойига эга бўлмаган шахсларни «Муайян яшаш жойига эга бўлмаган шахсларни реабилитация қилиш Маркази»га жойлаштириш учун ҳужжатлар расмийлаштириш.

ИЗОХ: Ушбу метод қўлланилганда ҳар бир гуруҳга шартли ном берилиб, уларнинг жавоблари беш баллик тизим асосида баҳоланади. Бир гуруҳ бошқа гуруҳнинг саволига тўғри жавоб берса баллар тўғри жавоб берган гуруҳ ҳисобига ёзилади. Гуруҳларни ҳар бир гуруҳнинг жавоби тингланади умумлаштирилади, қўшимчалар билан тўлдирилади. Аниқ жавоблар тўхтамага келинади.

МАЗУЛАР БЎЙИЧА НАЗОРАТ САВОЛЛАР

1-мавзу бўйича назорат саволлар

1. ИИОнинг жамоат тартибини сақлаш ва жамоат хавфсизлигини таъминлаш соҳасидаги фаолиятини тубдан такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисидаги Қарорнинг мазмуни.

2. Тошкент шаҳар ички ишлар бош бошқармаси Патруль-пост хизмати ва жамоат тартибини сақлаш бошқармасининг Патруль-пост хизмати бригадаси таркибида ташкил этилиши белгиланган отряд.

3. Ички ишлар органларининг патруль-пост хизмати бўлинмалари томонидан фуқаролар гавжум бўладиган жойларда жамоат тартибини сақлаш ва жамоат хавфсизлигини таъминлаш борасидаги хизматларни шартномавий-ҳуқуқий асосда амалга ошириш тартиби тўғрисидаги низом татбиқ этилмайдиган тадбирлар.

4. Туман (шаҳар) ички ишлар бошқармасининг (бўлимининг) жамоат тартибини сақлаш бўлими (бўлимаси, гуруҳи) томонидан шартнома тузиш тўғрисидаги аризани кўриб чиқиш муддати.

5. Фуқаролар гавжум бўладиган жойни кўздан кечириш натижаси бўйича тузиладиган ҳужжат ва белгиланадиган тартиблар.

6. Кўздан кечириш далолатномаси ва шартнома лойиҳасини тегишли равишда кўриб чиқиш муддати.

7. Фуқаролар гавжум бўладиган жойларда жамоат тартибини сақлаш ва жамоат хавфсизлигини таъминлаш фаолиятини ташкил этиш.

8. Фуқаролар гавжум бўладиган жой бир нечта туманлар (шаҳарлар) ҳудудида жойлашган тақдирда хизматни ўташни белгилаб берувчи орган.

9. “ИИОнинг жамоат тартибини сақлаш ва жамоат хавфсизлигини таъминлаш соҳасидаги фаолиятини тубдан такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисидаги”ги ПҚ-2940-сон Қарорда белгиланган биринчи, иккинчи ва учинчи вазифалар.

10. “ИИОнинг жамоат тартибини сақлаш ва жамоат хавфсизлигини таъминлаш соҳасидаги фаолиятини тубдан такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисидаги”ги ПҚ-2940-сон Қарорда белгиланган тўртинчи, бешинчи ва олтинчи вазифалар.

2-мавзу бўйича назорат саволлар:

1. “Транспорт ва туризм объектларида жамоат хавфсизлигини таъминлашнинг самарали тизимини жорий этишга оид кўшимча чора-тадбирлар тўғрисида”ги ПҚ-4229-сон Қарорининг асосий вазифаси.

2. Хавфсиз туризмни таъминлаш бошқармаларининг вазифалари.

3. Ички ишлар вазирлиги тузилмасида Транспорт ва туризм объектларида хавфсизликни таъминлаш департаменти қайси норматив ҳуқуқий ҳужжат асосида ташкил этилган.

4. Хавфсиз туризмни таъминлаш концепциясининг мақсади?

5. Қарорга асосан 2019 йил 1 апрелдан бошлаб қандай тартиб жорий этилган.

6. Вилоятлар ва Тошкент шаҳар ҳокимликларига туризм объектлари ва инфратузилмаси ҳудудида жамоат хавфсизлигини таъминлаш фаолиятини моддий-техник мустаҳкамлаш мақсадида қандай вазифалар белгиланди.

7. Транспорт объектлари ва уларга туташ ҳудудларда содир этилган жиноятлар билан боғлиқ баҳсли материаллар ким томонидан кўриб чиқилади.

8. Транспорт объектларида, биринчи навбатда туризм йўналишдаги поездларда хавфсиз туризмни таъминлаш бўйича функциялар ким томонидан амалга оширилади.

9. Замонавий ахборот-коммуникация технологияларидан фойдаланган ҳолда бошқарувни амалга ошириш тартиби.

10. Туризм йўналишидаги темир йўл транспортида ҳаракатланиш давомида содир этилган, тегишлилиги бўйича ички ишлар органларига тааллуқли бўлган маъмурий ҳуқуқбузарликларни кўриб чиқиш ва қарор қабул қаерда амалга оширилади.

3-мавзу бўйича назорат саволлар:

1. Жамоат хавфсизлигини таъминлаш соҳасида давлат сиёсатининг асосий йўналишлари.
2. Жамоат хавфсизлигини таъминлаш фаолиятининг асосий тамойиллари.
3. Жамоат хавфсизлигини таъминловчи субъектлар.
4. Жамоат хавфсизлигини таъминлашда Ички ишлар вазирлигининг вазифалари.
5. Концепцияни амалга оширишдаги вазифалар.
6. Жамоат хавфсизлигини таъминлашда Миллий гвардиянинг вазифалари.
7. Ўзбекистон Республикаси Жамоат хавфсизлиги концепцияси қандай ҳужжат ҳисобланади.
8. Қорақалпоғистон Республикаси Жўқорғи Кенгеси, халқ депутатлари вилоятлар ва Тошкент шаҳар Кенгашлари мажлисларида ҳудудий ички ишлар органлари раҳбарларининг ўринбосарлари—жамоат хавфсизлиги хизмати бошлиқлари томонидан ҳисоботи ва муддати.
9. Жамоат хавфсизлигини таъминлашга жалб қилинувчи куч ва воситаларнинг ҳаракатлари
10. Маҳаллий давлат ҳокимияти органларининг жамоат хавфсизлигини таъминлашдаги вазифаси.

4-мавзу бўйича назорат саволлар:

1. Ички ишлар органлари патруль-пост хизмати саф бўлинмалари уставининг фаолияти?
2. Патруль-пост хизмати тушунчасига таъриф беринг?
3. Жамоат тартибини сақлашга таъриф беринг?
4. Патруль-пост хизмати саф бўлинмалари ўзларининг зиммасига юклатилган вазифаларни бажаришда ким билан ҳамкорлик қилади?
5. ППХ саф бўлинмалари ўз фаолиятида қайси норматив ҳужжатлар асосида фаолият олиб боради?
6. ППХ саф бўлинмалари қайси хизматларни ўз ичига олади?
7. Патруль-пост хизмати бригадаси қандай ташкил этилади?
8. ППХ саф бўлинмаларининг фаолияти қандай принциплар асосида ташкил қилинади?
9. ППХ саф бўлинмаларининг хизмат олиб бориш жойлари ким томонидан белгиланади?
10. ППХ саф бўлинмалари кимга бўйсунди?

5-мавзу бўйича назорат саволлари:

1. ППХ саф бўлинмаларининг мансабдор шахслари ким?
2. ППХ саф бўлинмаси командирининг вазифаси?
3. ППХ нарядлари билан йўриқномаларни ташкил этиш ва ўтказишни таъминлайди, уларни хизмат ўташни, ташқи кўринишини, формали кийим-бошни кийиш қоидаларига амал қилишлари ким томонидан назорат билиб борилади?
4. ППХ саф бўлинмаси командирининг биринчи ўринбосари – штаб бошлиғининг вазифалари?
5. Ўқотар қуроллар, уларнинг ўқ-дорилари, махсус ва техник воситаларни белгиланган тартибда ҳисобини юритиш, сақлаш, тарқатиш ва қабул қилиш тартиб-қоидалари ким томонидан назорат қилинади?
6. ППХ нарядларининг бевосита хизмат ўташ жойларида ҳуқуқ-тартиботнинг аҳволини ўрганиб ким томонидан баҳоланади?

7. ППХ нарядларининг экипировкаси ва хизмат автотранспорт воситаларининг техник ҳолатини хизмат ўталишидан олдин ким томонидан текширилади?
8. Шахсий таркиб билан маънавият ва маърифат дарслари, хизмат, жанговар ва жисмоний тайёргарлик бўйича машғулотлар ўтказилишини ким ташкил этади?
9. ППХ саф бўлинмалари ходимларининг умумий мажбуриятлари қандай?
10. Пост ва патруллик йўналишларида хизмат ўтайдиган ППХ саф бўлинмалари ходимларининг мажбуриятлари қандай?

6-мавзу бўйича назорат саволлар:

1. ППХ саф бўлинмаларининг куч ва воситаларини бошқариш фаолиятини тушунтиринг?
2. ППХ саф бўлинмаларини, улар ходимларини моддий-техника билан ҳамда молиявий таъминлаш, шу жумладан иш самарадорлигини оширишга қаратилган рағбатлантириш масалаларини ҳал этиш ким томонидан амалга оширилади?
3. ППХ саф бўлинмалари фаолиятини режалаштириш ким томонидан амалга оширилади?
4. Жамоат тартибини сақлаш ва жамоат хавфсизлигини таъминлаш бўйича қарорларни ким қабул қилади ва нимага асосан?
5. ППХ нарядларининг турлари ва таркиби?
6. Патрул нарядлари зиммасига юклатилган мажбуриятларни қандай тартибда амалга оширади?
7. Оммавий тадбирларни ўтказиш чоғида ўрнатилган назорат-ўтказиш пункти нарядларининг вазифаси?
8. ППХ саф бўлинмаси нарядлари ва автотранспорт воситаларини кунлик мажбурий хизматга чиқариш меъёрлари нимани ҳисобига белгиланади?
9. ППХ нарядларига ҳуқуқ-тартиботни таъминлаш юзасидан кўрсатмаларни бериш, уларни патруллик йўналишидан (постдан) ечиш ёки хизмат ўташ жойини ўзгартириш ҳуқуқи кимга берилган?
10. Хизмат ўташга тушаётган ППХ ходимлари нималарни билишлари керак?

7-мавзу бўйича назорат саволлар:

1. ППХ нарядлари билан кунлик хизматолди йўриқномалар ким томонидан ўтказилади?
2. Туман (шаҳар) ИИБ, Транспортда ЖХТБ бошлиқлари ва ППХ саф бўлинмаси командири томонидан бўйсунувдаги бўлинмалар ва нарядлар билан узлуксиз алоқа қандай таъминланади?
3. ППХ нарядларининг ўзаро ва ички ишлар органларининг бошқа бўлинмалари билан биргаликдаги ҳаракати ҳамда маневри?
4. Маневр туфайли ППХ нарядларининг жойлашуви ўзгарганлиги тўғрисида қаерда қайд қилинади?
5. ППХ саф бўлинмаларининг куч ва воситаларини бошқаришда қандай алоқа асосий восита ҳисобланади?
6. ППХ нарядлари билан кунлик хизматолди йўриқномаларига ППХ саф бўлинмаси командиридан ташқари яна кимлар қатнашади?
7. ППХ нарядларига йўриқнома ўтиш ва хизматга йўналтириш қайси норматив ҳужжатда белгиланган?
8. ППХ саф бўлинмалари ИИОнинг бошқа бўлинмалари, шунингдек бошқа ҳуқуқни муҳофаза қилувчи органлари билан ҳамкорлиги нимага асосланади?
9. ППХ нарядлари томонидан хизмат ташкиллаштирилиши ва ўталиши устидан назоратни амалга оширишнинг мақсади?
10. Ҳуфиёна текширув ППХ нарядининг ҳаракатларини пинҳона кузатиш қанча давом этади ва мақсади?

8-мавзу бўйича назорат саволлар:

1. Отлиқ отрядининг асосий вазифалари нималардан иборат?
2. Автопатрулнинг патрулик йўналишида ҳаракатланиш тартиби қандай белгиланади?
3. Автопатрул белгиланган йўналишда автомобилда кузатувни амалга ошириш вақтида унинг тезлиги қанча бўлиши керак?
4. Автопатрулга хизмат ўташ чоғида нималар тақиқланади?
5. Отлиқ патрулга хизмат ўташ чоғида нималар тақиқланади?
6. Патрул автомобилларидан махсус транспорт воситалари бўлмаганда қандай мақсадларда фойдаланилади?
7. Патрул автомобиллари қандай жихозланиши керак?
8. Автопатрул наряди каттаси нималарга жавобгар ҳисобланади?
9. Ушланган шахсларни автомобилга ўтказишда, ППХ нарядининг ҳаракати қандай?
10. Отлиқ нарядларни қоронғи вақтда хизмат ўташга жалб этиш кимнинг кўрсатмасига асосан амалга оширилади?

9-мавзу бўйича назорат саволлар:

1. Жиноят содир этганликда гумон қилинаётган шахслар гуруҳларини ушлаш зарур бўлган ҳолларда, ППХ ходимининг ҳаракати?
2. Маъмурий ҳуқуқбузарликлар аниқланганда, ППХ ходимларининг биринчи навбатдаги вазифалари?
3. ППХ ходими қандай ҳолатларда жиноят содир этилган жойни тарк этмаслиги шарт?
4. ППХ нарядлари томонидан жиноят содир этилган жой ўраб олинишининг сабаби?
5. ППХ ходимлари жиноят содир этилган ёки ҳодиса жойида қатъиятлик билан ҳаракат қилишининг сабаби?
6. Жиноят содир этишда гумон қилинаётган шахсларни ушлаш ва ички ишлар органларига (таянч пунктига) олиб келиш тартиблари?
7. Жиноят содир этишда гумон қилинаётган шахсларни ушлашда ППХ наряди нималарни ҳисобга олиши шарт?
8. Ўқотар қуролни қўллаш зарурати бўлган ҳолларда, ППХ ходимининг ҳаракатлари?
9. Алоҳида ҳолларда ушланаётган шахс томонидан қаршилик кўрсатилишининг олдини олиш мақсадида ППХ нарядлари томонидан қандай чалғитадиган вазиятларни ишлатади?
10. Ушланган шахсларни ички ишлар органига (таянч пунктига) олиб келиш қандай амалга оширилади?

10-мавзу бўйича назорат саволлар:

1. Биринчи тоифадаги оммавий тадбир?
2. Оммавий тадбирни ўтказиш объекти?
3. Оммавий тадбир ташкилотчиси?
4. Оммавий тадбирни ўтказиш учун рухсатнома олиш тартиби?
5. Рухсатномалар олиш талаб қилинмайдиган оммавий тадбирлар?
6. Оммавий тадбирларни ўтказишда ички ишлар органларининг мажбуриятлари?
7. Оммавий тадбирни ўтказишда ички ишлар органларининг ҳуқуқлари?
8. Оммавий тадбирлар ўтказиладиган жойларда назорат ўтиш жойидаги ППХ ходимларининг амалга оширадиган ишлари?
9. Оммавий тадбирлар ўтказиладиган жойларда назорат ўтиш жойидаги ППХ ходимлари қандай ишларни амалга оширишлари лозим?
10. Кузатув автоэкипажларининг вазифалари?

11-мавзу бўйича назорат саволлар:

1. Ваколатли давлат органларининг муайян ҳаракатларни содир этишга рухсат олиши ёки жисмоний ва юридик шахсларнинг муайян ваколатлар олиши шартлигини назарда тутувчи тартиб қандай аталади?

2. Ўзбекистон Республикасининг «Лицензиялаш, рухсат бериш ва хабардор қилиш тартиб-таомиллари тўғрисида»ги қонуни қачон қабул қилинган?

3. Лицензиялаш, рухсат бериш ва хабардор қилиш соҳасидаги муносабатларни тартибга солиш бу- Қонуннинг?

4. Ички ишлар органлари лицензиялаш, рухсат бериш ва хабардор қилиш тартиб-таомиллари соҳасидаги фаолиятини асосий принципларидан бирини топинг?

5. Норматив-ҳуқуқий ҳужжатларда белгиланган ички ишлар органлари томонидан назорат қилинадиган назорат-лицензия объектларини нечта гуруҳга бўлиш мумкин?

6. ИИО назорат-лицензиялаш фаолияти билан шуғулланувчи хизматлари зиммасига қандай асосий вазифалар юклатилган?

7. «Лицензиялаш, рухсат бериш ва хабардор қилиш тартиб-таомиллари тўғрисида»ги қонунда нечта фаолият турлари бўйича лицензиялаш ички ишлар органлари томонидан амалга оширилади?

8. Қонунга асосан нечта фаолият тури бўйича рухсат этиш хусусиятига эга ҳужжатлар бериш ички ишлар органлари томонидан амалга оширилади?

9. Жисмоний ёки юридик шахсга бериладиган, лицензия талаблари ва шартларига мажбурий равишда риоя этилган тақдирда фаолиятнинг лицензияланадиган турини ёки унинг кичик турини амалга ошириш ҳуқуқини берувчи ҳужжат?

10. Муайян ташқи таъсирлар остида тезлик билан содир буладиган кимиёвий ўзгаришлардан ҳосил бўлган кучли қизиган ва юқори босимли газларнинг кенгайишидан механик фаолиятни юзага келтирийдиган кимиёвий бирикма ёки аралашма?

12-мавзу бўйича назорат саволлар:

1. Тергов ҳаракати олиб бориладиган бино хонасида конвой ходимларининг жойлашуви қандай?

2. Конвой бўлинмалари таркиби қандай?.

3. Конвой остидаги шахслар қимлар?

4. Ички ишлар органлари томонидан конвой ҳаракатларини амалга оширишда электрон браслетлардан фойдаланиш тартибининг ҳуқуқий асослари?

5. Кучайтирилган тартибдаги конвой таркиби?

6. Оддий тартибдаги конвой таркиби?

7. Ушлаб турилганлар ва қамоққа олинганларни конвой қилиш учун талабномалардан ташқари яна нима асос бўлади?

8. Конвой бўлинмалари ўз фаолиятини нима асосида амалга оширади?

9. Конвой бўлинмаларига сардор қимга бўйсунди?

10. Ушланган ва қамоққа олинганларни камераларидан тергов ҳаракатларини ўтказиш учун олиб чиқиш тартиби?

13-мавзу бўйича назорат саволлар:

1. Маъмурий қамоққа олинган шахсларни қабул қилиш ва ҳисобга қўйиш асосларини кўрсатинг?

2. Маъмурий қамоққа олинган шахслар қандай сақланади?

3. Маъмурий қамоққа олинган шахсларнинг ҳуқуқларидан бирини кўрсатинг?

4. Маъмурий қамоққа олинган шахслар нималарга мажбурдир?

5. Маъмурий қамоққа олинган шахсларга нималар тақиқланади?

6. Махсус қабулхонада қамоқда сақланаётган шахсларнинг моддий жавобгарлиги қандай бўлади?

7. Маъмурий қамоққа олинган шахсларнинг жисмоний меҳнатидан қандай фойдаланилади?

8. Маъмурий қамоққа олинган шахсларнинг тиббий-санитария таъминотини кўрсатинг?

9. “Маъмурий қамоққа олинган шахсларни сақлаш харажатларини ундириш тўғрисида”ги Ўзбекистон Республикаси Қонунининг 1-моддасига мувофиқ маъмурий қамоққа олинган шахслардан ваколатли мансабдор шахснинг қарорига биноан камалганларни сақлаш билан боғлиқ бўлган харажатларсуткасига энг кам иш ҳақининг неча фоизи миқдорида ундириб олинади?

10. Ўзбекистон Республикасининг “Маъмурий қамоқни ўташ тартиби тўғрисида”ги қонуни қачон қабул қилинган?

14-мавзу бўйича назорат саволлар:

1. Ўзбекистон Республикаси ИИВнинг “Ўзбекистон Республикаси ички ишлар органлари вақтинча сақлаш хибсхоналарининг ички тартиб қоидаларини тасдиқлаш тўғрисида”ги 171-сон буйруғи қачон қабул қилинган?

2. Кимлар ВШга хизмат гувоҳномасини кўрсатган ҳолда кириш ҳуқуқига эга?

3. Кимлар ВШда сақланаётган бошқа шахслардан алоҳида сақланади?

4. Қамоққа олинганлар Ўзбекистон Республикаси Жиноят кодекси нечанчи моддасининг тўртинчи ва бешинчи қисмларида назарда тутилган оғир ва ўта оғир жиноятларни содир этишда айбланаётган бўлса, прокурорнинг қарорига ёки суднинг ажримига кўра тергов хибсхонасининг бир кишилик камерасида қамоқда сақлаб турилиши мумкин?

5. Шахсий тинтув қандай шаклда ўтказилиши мумкин?

6. Қайси ҳолларда ВШда сақланаётган шахсларнинг ашёлари ва озиқ-овқат маҳсулотлари улар иштирокида кўздан кечирилади?

7. Камераларга, уларда сақланиши мўлжалланган шахслар сонини ҳисобга олган ҳолда қандай жиҳозлар ўрнатилади?

8. ВШда бир кишига тўғри келадиган яшаш майдонининг нормаси қанча ўлчамда белгиланади?

9. ВШга олиб келинган шахслар улар олиб келинган кундан бошлаб неча кун ичида давлат соғлиқни сақлаш тизимининг тиббий муассасаларида мажбурий рентгенофлюорографик (рентгенофлюорографик текширувга оид маълумотлар бўлмаганда) текширувидан ўтказилади?

10. ВШда сақланаётган шахслар ёзишмалар учун зарур ашёларни (конвертлар, маркалар, телеграмма бланкалари, қоғоз ва бошқаларни) ВШ ходимлари орқали сотиб олади?

15-мавзу бўйича назорат саволлар:

1. Реабилитация марказларига олиб кирилиши тақиқланган ашёлар ва озиқ-овқат маҳсулотлари?

2. Реабилитация марказларига қабул қилинган шахслар қандай тартибда реабилитация қилинади?

3. Реабилитация қилиш марказларига жойлаштириш тартиби?

4. Реабилитация марказларининг асосий вазифалари?

5. Реабилитация марказлари қуйидаги функциялари?

6. Ички ишлар органларининг муайян яшаш жойига эга бўлмаган шахсларни реабилитация қилиш марказлари тўғрисидаги низом қайси меъёрий ҳужжат билан тасдиқланди?

7. Реабилитация маркази — муайян яшаш жойига эга бўлмаган шахсларни уларнинг шахси аниқлангунгача маъмурий суднинг ажрими асосида ўттиз суткадан кўп бўлмаган муддатга сақлаб туриш ва реабилитация қилиш учун мўлжалланган тизимидаги давлат муассаса?

8. Дайдилик ёки тиламчилик билан шуғулланиш жамиятда қандай кўнгилсиз ҳолатларга олиб келиши мумкин?

9. Профильёактика инспектори дайдилик ёки тиламчилик билан шуғулланадиган тоифадаги шахслар билан ишлаш фаолиятида қандай ишларни амалга оширади?

10. Муайян яшаш жойига эга бўлмаган шахсларни «Муайян яшаш жойига эга бўлмаган шахсларни реабилитация қилиш Маркази»га жойлаштириш учун талаб этиладиган ҳужжатларнинг айримларини кўрсатинг?

ГЛОССАРИЙ

патруль-пост хизмати - ички ишлар органлари ходимлари ва ҳарбий хизматчиларнинг кўчалар ва бошқа жамоат жойларда жамоат тартибини сақлаш, жамоат хавфсизлигини таъминлаш бўйича аниқ белгилаб берилган ҳудудлар ва жойларда хизмат ўташи;

патруль-пост наряди - патруль-пост хизматини ўташга жалб этилган ички ишлар органи ходими ва ҳарбий хизматчи ёки улардан иборат бўлинма;

жамоат жойлари - сутканинг ҳар қандай вақтида шахсларнинг бўлиши, эркин ҳаракатланиши ва тўпланиши мумкин бўлган жойлар, шунингдек қонун ҳужжатларига мувофиқ кириш (чиқиш) тартибга солинган объектлар . Шу жумладан, кўчалар, майдонлар, хиёбонлар, истироҳат боғлари, стадионлар, иш жойлари, барча турдаги жамоат транспортлари жамоат жойлари ҳисобланади;

транспорт объектлари - темир йўл ва ҳаво транспорти ҳамда метрополитен объектлари;

жамоат тартибини сақлаш - фуқароларнинг шахсий хавфсизлиги, жамоат хавфсизлиги, ташкилотларнинг нормал фаолият кўрсатиши, фуқароларнинг меҳнат қилиши ва дам олиши учун тўлиқ шароит яратишга, уларнинг шаъни, қадр-қимматини ҳамда умумхлоқий кадриятларни ҳурмат қилишга йўналтирилган ҳуқуқий ва ижтимоий нормалар асосида жамоат жойларида юзага келадиган ва ривожланадиган ижтимоий муносабатлар тизими;

жамоат хавфсизлиги - шахс, жамият ва давлатнинг жиноятчилик, бошқа ҳуқуққа хилоф ҳаракатлар, фавқулодда ҳолатлар оқибатлари, ижтимоий низолар, табиий офатлар, эпидемия, эпизоотия, йирик ҳалокатлар, авариялар ва ёнғинлардан ҳимояланганлик ҳолати;

жиноят – Ўзбекистон Республикасининг Жиноят кодекси билан тақиқланган, айбли ижтимоий хавфли қилмиш (ҳаракат ёки ҳаракатсизлик);

ҳуқуқбузарлик - содир этилганлиги учун маъмурий ёки жиноий жавобгарлик назарда тутилган айбли ғайриҳуқуқий қилмиш (ҳаракат ёки ҳаракатсизлик);

маъмурий ҳуқуқбузарлик - маъмурий жавобгарликка тортиш назарда тутилган, шахсга, фуқароларнинг ҳуқуқлари ва эркинликларига, мулкчиликка, давлат ва жамоат тартибига, табиий муҳитга тажовуз қилувчи ғайриҳуқуқий, айбли (қасддан ёки эҳтиётсизлик орқасида) содир этилган ҳаракат ёки ҳаракатсизлик;

жиноятчиликка қарши кураш - жиноятнинг содир этилишига имконият туғдирувчи ҳолатларни бартараф этиш (камайтириш), жиноятларнинг олдини олиш, уларни тўхтатиш, рўйхатга олиш, очиш, жиноятчиларни қидириш ва тергов қилиш, одил судловни амалга ошириш, жиноят содир этган шахсни тузатиш, жазони ўтаб чиққанидан сўнг уларнинг ахлоқини назорат қилиш, шунингдек жиноятнинг салбий оқибатларини

тугатишга қаратилган иқтисодий-сиёсий, ҳуқуқий, руҳий, ташкилий, техник хусусиятдаги чора-тадбирлар йиғиндиси.

патрул – икки ва ундан ортиқ ички ишлар органлари ходимлари, Вазирлик тизимидаги таълим муассасаларининг курсант ва тингловчилари, ҳарбий қисмлар ҳарбий хизматчиларидан иборат ҳаракатдаги наряд.

Патрул ўз зиммасига юклатилган мажбуриятларни патруллик йўналишларида пиёда, автомобиль ва хизмат отида амалга оширади.

Қоида тариқасида, патруллик йўналишининг масофаси пиёда патрул учун 1-1,5 км, автопатрул учун 6-8 км, отлик патрул учун 2-3 км ни ташкил этади. Зарур ҳолларда патруллик масофаси узайтирилиши ёки қисқартирилиши мумкин;

патрул гуруҳи – ягона раҳбарлик остида аҳоли гавжум бўлган кўчалар, майдонлар, ҳиёбонлар, истироҳат боғлари ва бошқа жамоат жойларида хизмат ўташ учун бирлаштирилган икки ва ундан ортиқ патруллардан иборат наряд.

Патрул гуруҳига туман (шаҳар) ҳудудидаги фуқаролар гавжум бўладиган участкалар бириктирилиб, унинг негизини автомобилдаги патрул ташкил этади. Ушбу автомобиль радиостанция, махсус нур ва товуш чиқарувчи мосламалар, овоз кучайтириш қурилмаси ва бошқа техник воситалар билан жиҳозланади.

пост – ички ишлар органлари ходимларининг кечаю-кундуз ёхуд сутканинг маълум вақтлари давомида узлуксиз хизмат ўташлари зарур бўлган аниқ жойда ёки ҳудуд участкасида ўз зиммасига юклатилган мажбуриятларни бажарадиган наряд.

Постнинг маркази ва чегаралари белгиланади. Кузатувни амалга ошириш, шунингдек жиноят ва маъмурий ҳуқуқбузарликлар ҳамда турли фавқулодда ходисаларнинг олдини олиш, уларни бартараф этиш учун қулай бўлган жой постнинг маркази этиб белгиланади. Бунда пост марказидан унинг чегарасигача бўлган масофа 300 м дан ошиши мумкин эмас.

назорат-ўтказиш пункти – оммавий тадбирларни ўтказиш чоғида, табиий ва техноген хусусиятга эга бўлган фалокатлар, шу жумладан зилзилалар, сув тошқинлари, ёнғинлар, авариялар, эпидемиялар, эпизоотиялар ва бошқа фавқулодда вазиятларда ўтказиш тартиботини таъминлаш ёки транспорт воситалари ва пиёдалар ҳаракатини чеклаш бўйича аниқ жойда ёки ҳудуд участкасида хизмат ўтайдиган наряд;

поездларни кузатиш наряди – поездларнинг ҳаракатланиши давомида жамоат тартибини сақлаш ва жамоат хавфсизлигини таъминлаш мақсадида поездларни кузатиб борадиган наряд;

тўсиқ – ҳудуднинг аниқ белгиланган участкасини назорат қилиш ёки айрим транспорт йўналишларини тўсиш бўйича вазифаларни бажарувчи ички ишлар органлари ходимларидан иборат бўлинма (гуруҳ);

заҳира – тезкор вазият мураккаблашганда юклатиладиган алоҳида вазифаларни бажариш, жамоат жойларида ҳуқуқ-тартиботни таъминлашни қўшимча куч ва воситалар ҳисобига кучайтириш, шунингдек зарурат туғилганда патруллик йўналишида (постда) хизмат ўтаётган нарядларни алмаштириш учун мўлжалланган наряд.

Заҳира нарядининг таркиби, жойлашиши ва уни сафарбар этиш тартиби ваколатли раҳбарлар томонидан белгиланади;

назорат-кузатув гуруҳлари – оммавий тадбирлар яқунланганидан сўнг тадбир иштирокчиларининг объект ҳудудидан чиқиши ва тарқалиши давомида жамоат тартибини сақлаш ва жамоат хавфсизлигини таъминлаш учун мўлжалланган наряд.

Ҳалқа– оммавий тадбирлар ўтказилишида тадбир ўтказиладиган ҳудудда транспорт воситалари ва фуқароларнинг ҳаракатларини чеклаш ёки тақиқлаш мақсадида ўраб олинган ҳудуд. Ҳалқага жалб этилган ИИО ва ички қўшинлар нарядлар ўраб олинган ҳудудга транспорт воситалари ва йўловчиларнинг фақат назорат – текширув пунктлари орқали ўтишларини таъминлайди.

Зона – оммавий тадбирлар ўтказилишида тадбир ўтказилаётган жойда хизматга жалб этилган ИИО ва ички кўшинлар нарядларнинг бошқарилишини таъминлаш мақсадида объектнинг худудларга бўлиниши.

Участка – оммавий тадбирлар ўтказилишида зоналарга хизматга жалб этилган ИИО ва ички кўшинлар нарядларининг бошқарилишини таъминлаш мақсадида тадбир ўтказилаётган жойдаги оператив вазиятдан келиб чиққан холда уларнинг худудларга бўлиниши

Назорат – тарқатиш гуруҳи – оммавий тадбир ўтказилаётган пайтда ўраб олинган худуддаги халқаларда ташкил этилган назорат текширув пунктлари олдида тўпланиб қолган ва чипталари, таклифномалари ёки махсус рухсатномалари бўлмаган фуқаролар ўртасида профилььяктив тушинтириш ишларини олиб бориш йўли билан уларни тарқатиш учун қўйиладиган ИИО наряди.

Электрошок қурилмалари – ушлаб турилган шахсларни ва қамокқа олинган, маъмурий қамокқа олинган шахсларни олиб бориш, қўриқлаб бориш ва қўриқлашда, шунингдек қочишга уринишини, атрофдагиларга ёки ўзига зарар етказишини бартараф этиш мақсадида, зўравонлик билан ушлаб турилган шахсларни, эгаллаб олинган биноларни, хоналарни, иншоотларни, транспорт воситаларини ва ер участкаларини озод қилишда ва фуқарога ёки ички ишлар органи ходимига қилинган хужумни қайтариш учун ҳамда жиноятни содир этиш чоғида ёки уни содир этганидан кейин дарҳол кўриб қолинган, яширинишга уринаётган шахсни ушлашда қўлланилади.

лицензиат – фаолиятнинг лицензияланадиган турини ёки унинг кичик турини амалга ошириш учун лицензияга эга бўлган юридик ёки жисмоний шахс;

лицензия – жисмоний ёки юридик шахсга бериладиган, лицензия талаблари ва шартларига мажбурий равишда риоя этилган тақдирда фаолиятнинг лицензияланадиган турини ёки унинг кичик турини амалга ошириш ҳуқуқини берувчи хужжат;

лицензиялаш – лицензия бериш тўғрисидаги аризани топшириш, қабул қилиш ва кўриб чиқиш, лицензияни бериш, унинг амал қилиш муддатини узайтириш, амал қилишини тўхтатиб туриш, қайта тиклаш ҳамда тугатиш, шунингдек лицензияни бекор қилиш, қайта расмийлаштириш ва чақириб олиш жараёни билан боғлиқ тадбирлар мажмуи;

фаолиятнинг лицензияланадиган тури – Ўзбекистон Республикаси ҳудудида амалга оширилиши учун лицензия олиш талаб қилинадиган, қонун билан белгиланадиган фаолият тури;

лицензия, рухсат бериш ва хабардор қилиш талаблари ҳамда шартлари – фаолиятнинг лицензияланадиган турларини амалга ошириш ёки фаолиятни (ҳаракатларни) рухсат этиш хусусиятига эга хужжатлар асосида ёхуд хабардор қилиш тартибида амалга ошириш чоғида жисмоний ва юридик шахслар томонидан бажарилиши шарт бўлган, қонунчиликда белгиланган талаблар ҳамда шартлар мажмуи;

лицензиялаш, рухсат бериш ва хабардор қилиш тартиб-таомиллари соҳасидаги ваколатли органлар – фаолиятнинг айрим турларини лицензиялашни, рухсат этиш хусусиятига эга хужжатларни беришни амалга оширадиган, шунингдек махсус электрон тизим воситасида хабарномаларни қабул қиладиган махсус ваколатли органлар ва ташкилотлар;

лицензиялар, рухсат этиш хусусиятига эга хужжатлар ва хабарномалар реестрлари – ваколатли органларнинг тегишинча берилган, узайтирилган, тўхтатиб турилган, қайта тикланган, тугатилган, бекор қилинган, қайта расмийлаштирилган ва чақириб олинган лицензиялар, рухсат этиш хусусиятига эга хужжатлар тўғрисидаги, шунингдек жисмоний ва юридик шахслар томонидан ваколатли органларга юборилган хабарномалар ҳақидаги маълумотларни ўз ичига олган маълумотлар базалари;

лицензияланадиган фаолият турининг кичик тури – фаолиятнинг лицензияланадиган тури таркибига киритиладиган фаолият турининг йўналиши;

давлат хизматлари паспорти – лицензиялаш, рухсат бериш ва хабардор қилиш тартиб-таомилларидан ўтиш жараёни билан боғлиқ бўлган ўзига хос талаблар ва шартларни, шунингдек маълумотларни ўз ичига олган лицензиялаш, рухсат бериш ва хабардор қилиш тартиб-таомиллари соҳасидаги ҳужжат;

рухсат бериш тартиб-таомили – рухсат этиш хусусиятига эга ҳужжатни бериш тўғрисидаги аризани топшириш, қабул қилиш ва кўриб чиқиш, рухсат этиш хусусиятига эга ҳужжатни бериш, унинг амал қилиш муддатини узайтириш, амал қилишини тўхтатиб туриш, қайта тиклаш ҳамда тугатиш, шунингдек уни бекор қилиш, қайта расмийлаштириш жараёни билан боғлиқ тадбирлар мажмуи;

рухсат этиш хусусиятига эга ҳужжат – ваколатли орган томонидан рухсатнома, келишув, хулоса шаклида, шунингдек қонунчиликда назарда тутилган бошқа шаклларда бериладиган, рухсат бериш талаблари ва шартларига мажбурий равишда риюя этилган тақдирда муайян фаолиятни (ҳаракатларни) амалга ошириш ҳуқуқини берадиган ҳужжат;

талабгор – лицензияни ёки рухсат этиш хусусиятига эга ҳужжатни олиш учун мурожаат қилган жисмоний ёки юридик шахс;

хабарнома – хабардор қилиш тартибида фаолиятни (ҳаракатларни) амалга оширишни бошлаш (тугатиш) учун хабардор қилувчи томонидан ваколатли органга юбориладиган маълумотлар;

хабардор қилувчи – ваколатли органга хабарнома юборган ва хабарномалар реестрига киритилган жисмоний ёки юридик шахс;

хабардор қилиш тартиб-таомили – хабарнома юбориш, хабарномани қабул қилиш (қабул қилмаслик), хабарнома қабул қилинганлигини тасдиқлаш, шунингдек хабардор қилувчининг фаолиятини (ҳаракатларини) тўхтатиб туриш, қайта тиклаш, тугатиш ва хабардор қилиш тартибида фаолиятни (ҳаракатларни) амалга оширишга тақиқ жорий этиш жараёни билан боғлиқ тадбирлар мажмуи;

«ягона дарча» принципи – хизматлар кўрсатиш тартиби бўлиб, бунда талабгорга тегишинча лицензияни ёки рухсат этиш хусусиятига эга ҳужжатни бериш учун ваколатли органга бошқа давлат органлари ёки ташкилотлар томонидан бериладиган турли бошқа ҳужжатларни олиш талаб қилинадиган ҳолларда мазкур ваколатли орган кўрсатилган ҳужжатларни талабгорнинг иштирокисиз мустақил равишда сўрайди ва олади.

«Е-патруль» тизими — текширилаётган шахсни планшет орқали бармоқ изларини планшетнинг махсус сканери ёрдамида, агар бармоқ излари билан идентификация қилиш имкони бўлмаса, юз тузилиши (юзнинг олд томони)ни расмга олиш орқали реал вақт режимида текшириш, тегишли маълумотларни шакллантириш, тўплаш, умумлаштириш, сақлаш, шунингдек, ваколатли давлат органлари ўртасида идоралараро ахборот алмашишнинг марказлаштирилган электрон тизими;

бодикамера — жамоат жойларида атрофдаги вазиятни, фуқароларнинг ҳаракатлари ва улар томонидан содир этилиши мумкин бўлган ҳуқуқбузарлик ҳолатларини ходимлар томонидан хизмат вазифаларини бажариш вақтидаги ҳаракатлари (ҳаракатсизлиги)ни аудио-, видео ёзув шаклида қайд этувчи ускуна;

планшет — маълумотлар базаси ахборот тизимига интеграция қилинган техник восита бўлиб, шахсни биометрик идентификацияси (бармоқ изи ёки юз тузилиши)ни электрон равишда олиб, унинг шахсига оид (судланганлиги, қидирувдалиги, профильбақтик, пробация ва маъмурий назорат ҳисобида туриши ва бошқа) тезкор маълумотларини мобильё ҳолатда жойида текшириш воситаси.

реабилитация маркази — муайян яшаш жойига эга бўлмаган шахсларни уларнинг шахси аниқлангунгача маъмурий суднинг ажрими асосида ўттиз суткадан кўп бўлмаган муддатга сақлаб туриш ва реабилитация қилиш учун мўлжалланган ички ишлар органлари тизимидаги давлат муассаса;

муайян яшаш жойига эга бўлмаган шахс — шахсини тасдиқловчи ҳужжати, шунингдек, бирон-бир манзилда вақтинча ёки доимий пропискаси бўлмаган ёхуд яшаш жойи бўйича ҳисобда турмаган, ғайриижтимоий хулқ-атворли, ҳуқуқбузарлик содир этишга мойил бўлган 18 ёшдан ошган шахс;

профилактика суҳбати — реабилитация марказларига қабул қилинган шахсни жамиятда қабул қилинган хулқ-атвор нормалари ва қоидаларига риоя этишга ишонтириш, ғайриижтимоий хулқ-атворнинг ижтимоий ва ҳуқуқий оқибатларини ҳамда ҳуқуқбузарлик содир этганлик учун қонунда белгиланган жавобгарликни тушунтириш;

реабилитация қилиш — муайян яшаш жойига эга бўлмаган шахсларга ҳуқуқий, ижтимоий, психологик, тиббий ва бошқа турдаги ёрдам кўрсатиш, шунингдек, уларга жамиятда қабул қилинган хулқ-атвор нормалари ва қоидаларини сингдиришга қаратилган чора-тадбирлар мажмуи.

Текинхўрлик- бу меҳнат қилиш қобилиятига эга фуқароларнинг ижтимоий жиҳатдан фойдали бўлган меҳнатдан бўйин тортишидир.

камера—махсус қабулхонада жойлашган, маъмурий қамоққа олинган шахсларни сақлаш учун мўлжалланган хона;

махсус қабулхона—ички ишлар органлари тизимига кирадиган, маъмурий қамоққа олинган шахсларни қабул қилиш ва сақлаш учун мўлжалланган махсус муассаса;

махсус қабулхона маъмурияти—махсус қабулхонани бошқаришни амалга оширувчи махсус қабулхона бошлиғи ва унинг ўринбосарлари;

махсус қабулхона ходимлари—маъмурий қамокни ўташ режимини таъминлаш мажбуриятларини бажараётган ички ишлар органларининг сафдорлар, сержантлар ва офицерлар таркибидаги шахслари;

маъмурий қамоққа олиш—маъмурийжазо тури бўлиб, у шахсни жамиятдан вақтинча ажратиб қўйиш шароитларида сақлашдан иборат ва уч суткадан ўн беш суткагача бўлган муддатга, фавқулодда ҳолат режими шароитларида эса жамоат тартибига тажовуз қилганлиги учун ўттиз суткагача бўлган муддатга қўлланилади;

конвой—жиноят содир этганликда гумон қилиниб ушлаб турилган, ўзига нисбатан қамоққа олиш тарзидаги эҳтиёт чораси қўлланилган шахслар ҳамда маҳқумларни белгиланган манзилга қўриқлаб бориш;

конвой остидаги шахслар—конвой қилинаётган, жиноят содир этганликда гумон қилиниб ушлаб турилган, ўзига нисбатан қамоққа олиш тарзидаги эҳтиёт чораси қўлланилган шахслар ҳамда маҳқумлар;

конвой бўлинмалари—конвой остидаги шахсларни белгиланган манзилга қўриқлаб бориш борасидаги вазифаларни амалга оширувчи ички ишлар органларининг бўлинмалари;

электрон браслет—конвой остидаги шахслар қочишга уринган (электрон браслетни ечиш, шикаст етказиш, конвойчи ходимдан узоқлашиш ва бошқа) ҳолатлар ҳақида онлайн режимида автоматик тарзда товушли ва визуал хабар берувчи, шунингдек, конвой остидаги шахсларнинг ҳаракатланишини онлайн назорат қилиш имкониятни яратувчи электрон қурилма.

АДАБИЁТЛАР:

I. Асосий адабиётлар:

1. *Х.Т. Одилқориев, И. Исмаилов, Н.Т. Исмоилов.* Маъмурий ҳуқуқ: Дарслик// – Т., 2010.
2. *И. Исмаилов, М.З. Зиёдуллаев.* Коррупциявий ҳуқуқбузарликлар профилактикаси: Ўқув қўлланма – Т., Ўзбекистон Республикаси ИИВ Академияси, 2016. – 78 бет.
3. *И. Исмаилов, Ж.С. Мухторов, С.Хўжақулов.* Ички ишлар органларининг ҳуқуқбузарликлар профилактикаси фаолияти: Ўқув қўлланма – Т., Ўзбекистон Республикаси ИИВ Академияси, 2017. – 82 бет.
4. *Й.С. Пулатов, И. Исмаилов, А.А. Қурбанов.* Ички ишлар органлари фаолияти. Дарслик. – Т., 2018. – 407 б.
5. *И. Исмаилов ва бошқ.* Ички ишлар органларининг жамоат тартибини сақлаш ва хавфсизлигини таъминлаш фаолияти: Дарслик. – Т.: Ўзбекистон Республикаси ИИВ Академияси, 2019. – 400 б.
6. *И. Исмоилов, Ж.С. Мухторов, Ф.Н. Шукуров ва бошқ.* Ички ишлар органларининг жамоат тартибини сақлаш ва хавфсизлигини таъминлаш фаолиятини бошқариш: Дарслик. – Т.: Ўзбекистон Республикаси ИИВ Академияси, 2019.– 439 б.
7. *С.С. Шарипов.* Ички ишлар органлари патрул-пост хизмати саф бўлинмалари фаолиятининг ташкилий - ҳуқуқий асослари: Ўқув қўлланма. – Т.: Ўзбекистон Республикаси ИИВ Академияси, 2019. – 84 б.
8. Ўзбекистон Республикасида суд-ҳуқуқ соҳасида амалга оширилаётган ислохотлар: бугунги ҳолати, муаммо ва ечимлари: Республика илмий-амалий конференция материаллари. Ўзбекистон Республикаси ИИВ Академияси. Тошкент, 2008. – 377 б.
9. Баркамол авлодни шакллантиришда ҳуқуқий тарбиянинг аҳамияти: Республика илмий-амалий конференцияси материаллари. Ўзбекистон Республикаси ИИВ Академияси. Тошкент, 2010. – 432 б.
10. Жамоат тартибини сақлаш ва фуқаролар хавфсизлигини таъминлашнинг долзарб масалалари: Республика илмий-амалий конференция материаллари. Ўзбекистон Республикаси ИИВ Академияси. Тошкент, 2015. 335 б
11. Экстремизм ва терроризм – тараққиёт душмани. Ички ишлар тизими ходимлари (профилактика инспекторлари) учун ўқув-амалий қўлланма. Ўқув-амалий қўлланма. Ўзбекистон Республикаси ИИВ Академияси, 2015. – 164 б.
12. Ички ишлар органларининг жамоат тартибини сақлаш ва хавфсизлигини таъминлаш фаолияти. Дарслик. Ўзбекистон Республикаси ИИВ Академияси, 2018. 547 б.
13. Ички ишлар органлари тизимидаги туб ислохотлар – халқ манфаатларига хизмат қилишни таъминлаш кафолати. Ўқув қўлланма. Ўзбекистон Республикаси ИИВ Академияси, 2020., 331 б.
14. Ички ишлар органлари фаолияти. Дарслик. Ўзбекистон Республикаси ИИВ Академияси, 2020. 382 б.
15. Ўзбекистон ички ишлар органлари тизимида амалга оширилаётган маъмурий-ҳуқуқий ислохотлар: Республика илмий-амалий конференцияси материаллари. Ўзбекистон Республикаси ИИВ Академияси, 2020. – 489 б.
16. Ички ишлар органлари хизматига кириш махсус курси. Ўқув қўлланма. Ўзбекистон Республикаси ИИВ Малака ошириш Институти , 2021. 79 б.
17. Саф тайёргарлик методикаси: Ўқув қўлланма. – Т., 2012.
18. *А.Ш.Усманов, А.М.Саримсақов, У.Р.Ражабов.* “ИИО ходимларининг жисмоний тайёргарлигини такомиллаштириш” бўйича ўқув-услубий қўлланма.-Т. 2015 й.
19. Ўқ отиш тайёргарлиги: Дарслик. – Т., 2019.

II. Кўшимча адабиётлар.

Ўзбекистон Республикаси Президентининг асарлари:

1. *Мирзиёев Ш.М.* Эркин ва фаровон, демократик Ўзбекистон давлатини биргаликда барпо этамиз. – Т., “Ўзбекистон”, 2016. – 56 б.

2. *Мирзиёев Ш.М.* Қонун устуворлиги ва инсон манфаатларини таъминлаш – юрт тараққиёти ва халқ фаровонлигининг гарови. – Т., “Ўзбекистон”, 2017. – 48 б.
3. *Мирзиёев Ш.М.* Танқидий таҳлил, қатъий тартиб-интизом ва шахсий жавобгарлик - хар бир раҳбар фаолиятининг кундалик қоидаси бўлиши керак. –Т., “Ўзбекистон”, 2017.–104 б.
4. *Мирзиёев Ш.М.* Буюк келажагимизни мард ва олижаноб халқимиз билан бирга қурамиз. – Т., “Ўзбекистон”, 2017. – 488 б.
5. *Мирзиёев Ш.М.* Миллий тараққиёт йўлимизни қатъият билан давом эттириб, янги босқичга кўтарамиз. – Т., “Ўзбекистон”, 2017. – 596 б.
6. *Мирзиёев Ш.М.* Халқимизнинг розилиги бизнинг фаолиятимизга берилган энг олий баҳодир. – Т., “Ўзбекистон”, 2018. – 512 б.

III. Норматив-ҳуқуқий ҳужжатлар:

1. Ўзбекистон Республикасининг Конституцияси. – Т: Ўзбекистон, 2019. – 76.
2. Ўзбекистон Республикасининг Жиноят кодекси. – Т., 2021. – Lex.uz.
3. Ўзбекистон Республикасининг Жиноят-процессуал кодекси. – Т., 2021. – Lex.uz.
4. Ўзбекистон Республикасининг Маъмурий жавобгарлик тўғрисидаги кодекси.– Т., 2021. – Lex.uz.
5. Ўзбекистон Республикасининг Фуқаролик кодекси. – Т.: Адолат, 2014. 320 б.
6. Ўзбекистон Республикасининг Фуқаролик-процессуал кодекси. – Т.: Адолат, 2014. 745 б.
7. Ўзбекистон Республикасининг 2014 йил 14 майдаги “Ҳуқуқбузарликлар профилактикаси тўғрисида”ги қонуни // Ўзбекистон Республикаси қонун ҳужжатлари тўплами. – Т., 2014. – № 20. – 221-м.
8. Ўзбекистон Республикасининг 2016 йил 16 сентябрдаги “Ички ишлар органлари тўғрисида”ги қонуни // Ўзбекистон Республикаси қонун ҳужжатлари тўплами. – Т., 2016.– № 38.– 438-м.
9. Ўзбекистон Республикасининг 2017 йил 11 сентябрдаги “Жисмоний ва юридик шахсларнинг мурожаатлари тўғрисида”ги (янги таҳрири) қонуни // Ўзбекистон Республикаси қонун ҳужжатлари тўплами. – Т., 2017.
10. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2017 йил 1 майдаги “Ички ишлар органларининг жамоат тартибини сақлаш ва жамоат хавфсизлигини таъминлаш соҳасидаги фаолиятини тубдан такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида”ги ПҚ-2940-сон Қарори // Ўзбекистон Республикаси қонун ҳужжатлари тўплами. – 2017.
11. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2017 йил 10 апрелдаги “Ички ишлар органларининг фаолияти самарадорлигини тубдан ошириш, жамоат тартибини, фуқаролар ҳуқуқлари, эркинликлари ва қонуний манфаатларини ишончли ҳимоя қилишни таъминлашда уларнинг масъулиятини кучайтириш чора-тадбирлари тўғрисида”ги ПФ-5005-сон Фармони // Ўзбекистон Республикаси қонун ҳужжатлари тўплами. – 2017. – № 15. – 243-м.
12. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2017 йил 12 апрелдаги “Ички ишлар органлари фаолиятини янада такомиллаштиришга доир ташкилий чора-тадбирлар тўғрисида”ги ПҚ-2883-сон Қарори // Ўзбекистон Республикаси қонун ҳужжатлари тўплами. – 2017.
13. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2017 йил 16 августдаги “Ички ишлар органлари ходимларини тайёрлаш, қайта тайёрлаш ва малакасини ошириш тизимини тубдан такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида”ги ПҚ-3216-сон Қарори // Ўзбекистон Республикаси қонун ҳужжатлари тўплами.–2017.
14. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2017 йил 29 ноябрдаги “Ички ишлар органлари кадрлари билан ишлаш ва уларнинг хизматини ташкил этиш тартибини тубдан такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида”ги ПҚ-3413-сон Қарори - Қонун ҳужжатлари маълумотлари миллий базаси, 30.11.2017 й., //Lex.uz.

15. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2018 йил 14 февралдаги “Тошкент шаҳрида жамоат тартибини сақлаш, ҳуқуқбузарликлар профилактикаси ва жиноятчиликка қарши курашни сифат жиҳатдан янги тизимини жорий этиш тўғрисида”ги ПҚ-3528-сон Қарори - Қонун ҳужжатлари маълумотлари миллий базаси, 30.11.2017 й., //lex.uz.

16. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2018 йил 24 декабрдаги “Жамоат хавфсизлигини таъминлаш самарадорлигини ошириш бўйича қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида”ги ПҚ-4075-сон қарори;

17. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2019 йил 29 майдаги “Тошкент вилоятида ҳуқуқбузарликлар профилактикаси ва жиноятчиликка қарши курашиш соҳасида ички ишлар органлари куч ва воситаларини бошқаришни сифат жиҳатдан янги тизимини жорий этиш тўғрисида”ги ПҚ-4343-сон Қарори.

18. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2021 йил 06 мартдаги “Жамоат хавфсизлигини таъминлаш ва жиноятчиликка қарши курашиш соҳасида ички ишлар органлари фаолиятини сифат жиҳатидан янги босқичга кўтариш чора-тадбирлари тўғрисида”ги ПФ-6196-сон Фармони;

19. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2021 йил 29 ноябрдаги “Ўзбекистон Республикаси жамоат хавфсизлиги концепциясини тасдиқлаш ва уни амалга ошириш чора-тадбирлари тўғрисида”ги ПФ 27-сон Фармони;

20. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2021 йил 2 апрелдаги “Ички ишлар органларининг жамоат хавфсизлигини таъминлаш ва жиноятчиликка қарши курашиш соҳасидаги фаолиятини янада такомиллаштириш бўйича қўшимча ташкилий чора-тадбирлар тўғрисида”ги ПҚ-5050-сон қарори;

21. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2021 йил 15 апрелдаги “Ички ишлар органлари учун профессионал кадрларни тайёрлашнинг сифат жиҳатидан янги тизимини жорий этиш бўйича чора-тадбирлар тўғрисида”ги ПҚ-5076-сон қарори;

22. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2022 йил 28 январдаги “2022-2026 йилларга мўлжалланган янги Ўзбекистоннинг тараққиёт стратегияси тўғрисида”ги ПФ-60-сон Фармони;

23. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2023 йил 20 январдаги “Ички ишлар органларини халқчил профессионал тузилмага айлантириш ва аҳоли билан янада яқин ҳамкорликда ишлашга йўналтириш бўйича қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида”ги ПҚ-10-сон қарори;

24. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2014 йил 29 июлдаги “Оммавий тадбирларни ташкил этиш ва ўтказиш тартибини янада такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида”ги 205-сон Қарори // Ўзбекистон Республикаси қонун ҳужжатлари тўплами. –2014.

25. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2017 йил 24 апрелдаги “Ички ишлар органи ходимининг ёки унинг яқин қариндошларининг мол-мулкига унинг хизмат мажбуриятларини бажариши билан боғлиқ ҳолда етказилган зарарнинг ўрнини қоплаш тартиби тўғрисидаги низомни тасдиқлаш ҳақида”ги 234-сон Қарори // Ўзбекистон Республикаси қонун ҳужжатлари тўплами. – 2017.

26. Ўзбекистон Республикаси Ички ишлар вазирининг 2021 йил 1 январдаги “Ички ишлар органларида жисмоний ва юридик шахсларнинг мурожаатлари билан ишлаш тизимини янада такомиллаштириш тўғрисида”ги 2-сон буйруғи.

27. Ўзбекистон Республикаси Ички ишлар вазирининг 2021 йил 27 августдаги “Ички ишлар органларида узлуксиз ўқув-кариера жараёни тизимини ташкил этиш тўғрисида”ги 310-сон буйруғи.

28. Ўзбекистон Республикаси Ички ишлар вазирининг 2021 йил 21 октябрдаги “Ички ишлар органлари маънавий-маърифий ишлар хизмати фаолиятини такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида”ги 400-сон буйруғи.

29. Ўзбекистон Республикаси Ички ишлар вазирининг 2023 йил 20 февралдаги “Ички ишлар органлари патруль-пост хизмати фаолияти самарадорлигини ошириш чора-тадбирлари тўғрисида”ги 77-сон буйруғи.

Электрон таълим ресурслари:

<http://mvd.uz> (O‘zbekiston Respublikasi IIV);

<http://ipkmvd.uz> (O‘zbekiston Respublikasi IIV Malaka oshirish instituti);

<http://akadmvd.uz> (O‘zbekiston Respublikasi IIV Akademiyasi);

<http://lex.uz> (O‘zbekiston Respublikasi Qonun hujjatlari ma’lumotlari milliy bazasi);

<http://www.tsil.uz> (Toshkent davlat yuridik universiteti);

<http://www.connect.uz> (O‘zbekiston umumta’lim portali);

<http://uzsci.net> (Ilmiy ta’lim tarmog‘i);

<http://www.zivonet.uz> (Axborot ta’lim tarmog‘i).

ХОЖИБЕКОВ ЗИЁМИДДИН НАСРИДДИНОВИЧ

**ИЧКИ ИШЛАР ОРГАНЛАРИ ПАТРУЛЬ-ПОСТ ХИЗМАТИ
ФАОЛИЯТИ САФДОРЛИК ЛАВОЗИМЛАРИГА ҚАБУЛ ҚИЛИНГАН
ХОДИМЛАРНИ БОШЛАНҒИЧ КАСБИЙ ТАЙЁРЛАШ ЎҚУВ
КУРСИНИНГ ПАТРУЛЬ-ПОСТ ФАОЛИЯТИ МОДУЛИ БЎЙИЧА
ЎҚУВ-УСЛУБИЙ МАЖМУА**

Муҳаррир Н.З.Тасимов

Босишга рухсат этилди 15.07.2023 й. Нашриёт-ҳисоб табағи ____.
Адади ____ нусха. Буюртма № ____ . Баҳоси шартнома асосида.

Ўзбекистон Республикаси ИИВ Малака ошириш институти,
100213. Тошкент шаҳар Хусайн Бойқаро кўчаси, 27а-уй